

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAMİ BİLİMLER ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DE SELEFİ FAALİYETLER
“1980 Sonrası Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Örneği”

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Mustafa ÇALIŞKAN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ahmet YÖNEM

Çanakkale 2016

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi/Projesi olarak sunduğum “**Türkiye’de Selefî Faaliyetler‘1980 Sonrası Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Örneği**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih
12.06.2016

Mustafa ÇALIŞKAN

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Mustafa ÇALIŞKAN'a ait "Türkiye'de Selefi Faaliyetler " (1980 Sonrası Çağrılar ve Guraba Yayınları Örneği) adlı çalışma, jürimiz tarafından TEMEL İSLAM BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS TEZLİ olarak oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YÖNEM

(Danışman)

Üye

Prof. Dr. Yusuf BENLİ

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YILMAZ

Tez No: 10113243

Tez Savunma Tarihi: 13.05.2016

ONAY

Doç. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü

1.7.06/2016

ÖZET

TÜRKİYE’DE SELEFÎ FAALİYETLER

“1980 Sonrası Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Örneği”

Selefilik, toplumu bid’atlerden temizlemek, saf İslâm’ı tekrar canlandırmak amacıyla IX. yüzyılda Ahmed b. Hanbel’e nispeten ortaya çıktığı iddia edilmektedir. Selefilik XIV. yüzyılda İbn Teymiyye ile sistematikleşip daha sonra XVII. yüzyılda Muhammed b. Abdülvehhâb ile tekrar tartışılmaya başlanmıştır. XIX. yüzyılda İbn Bâdîs ile Batıyla tanıştığı iddia edilen Selefilik, belli aşamalardan geçmiş ve günümüze kadar gelmiştir. Osmanlı’da Selefilik olarak yorumlanan hareketlere 1522 Balıkesir doğumlu Birgivi Mehmet Efenditarafından öncülük edildiği öne sürülmektedir. Yine sözkonusu hareketin Kadızâdeliler tarafindantemsil edildiği söylenmektedir. Türkiye’de 1980’li yıllarda Seyyid Kutub, Muhammed Abduh, Mevdûdî gibi yazarların eserleri Türkçe’ye tercüme edilmesiyle var olan İslâmi anlayışı reddeden tevhid temelli gruplar ortaya çıkmaya başlamıştır. İşte bu arada başta Ebû Said Yarbuzî (Mehmet Balcıoğlu) ve arkadaşları olmak üzere Suûd üniversitelerinden mezun olmuş ya da oradaki akımdan etkilenmiş birtakım kişiler Türkiye’de Selefi faaliyetlerin öncüsü olmuştur. Ancak ilk kurumsal faaliyeti yapan kişi 1986 yılında Türkiye’ye gelen 1992 yılında Guraba Yayınevi’ni kuran Abdullah Yolcu’dur. Selefiler tarafından gerçekleştirilendavet faaliyetleri; tercüme, kitap, dergi, makale, broşür gibi yazılı faaliyetler; derneklerin, yayınevlerinin ve kişilerin şahsi internet siteleri gibi görsel faaliyetler; dernek, Kur’an kursu, medrese faaliyetleri olarak üç başlıkta belirtebiliriz. İnternetin ve sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı 2000’li yıllarda ise teknolojinin tüm imkânları tebliğ çalışmaları için kullanılmaya başlanmıştır. Eğitimlerinde âkide ve tevhid, Kur’an, sünnet, ibadet, davet, sîret, ahlak ve terbiye konuları işlenerek davet çalışmalarını yapmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Selefilik, Davet, Ebû Said Yarbuzî, Abdullah Yolcu, tevhid, bid’at, davet,

ABSTRACT
SALAFÎ ACTIVITIES IN TURKEY

“The Case of Çağrı-Der and Ghurabâ’ Publications in the Post- 1980 Era”

It is adduced that Salafism emerged in the 9th century claiming its connection to Ahmad b. Hanbal in the aim to purify and revive “pure Islam.” Thence, the same wave and understanding was systematized and reappropriated by Ibn Taymiyyah in the 13th century; and began to be discussed again with the historico-theological reorientations of Muhammad b. ‘Abd al-Wahhâb in the 17th century. What is more, Salafism, which has been claimed that it was introduced to the West by Ibn Bâdîs in the 19th century, has passed through certain phases and come to today’s mode. On the other hand, during the time of the Ottoman State, there was a movement so-called Salafism initiated by—as claimed—Mehmed Efendi of Birgi (1522, Balıkesir—1573, Birgi). This same vein was later represented by the Kadızâdeler Movement in the Ottoman State. As for Turkiye, there began to emerge in the 1980’s certain tawhid (“oneness of God”)-based movements negating the Islamic ethos and understanding set by the translations of the works of some scholars, such as Seyyid Qutub, Muhammad ‘Abduh, Mawdûdî, and the like into Turkish. Hence, at this juncture, there began to appear some Salafî leaders in Turkiye, such as Ebû Saîd Yarbûzî (nickname of Mehmet Balcıoğlu), and so on, who had been graduated from the universities of Saudi Arabia, or influenced from the Salafî veins of that country. Indeed, the first institutional activities to initiate was Abdullah Yolcu, who came to Turkiye in 1986, and founded the Ghuraba Publication House in 1992. The “call” activities of the Salafîs in Turkiye can be categorized within three types: Written materials, such as translated books, journals, articles, brochures, etc.; visual activities, such as web-pages of certain clubs, publication houses, and individuals; institutional praxes, such as clubs, religious edifications, and madrasah activities. Moreover, in the 2000’s in which internet and the social media have been widely used, all possible means of technology have been best used in propagating their relevant perspectives in Turkiye. In terms of educational model, they try to perform their invitation works through engaging essentially of studying the Qur’ân, Sunnah, prayers, call, sîrah, ethics, edification, and so on.

Keywords: Salafism, the Call, Abû Saîd Yarbuzî, Abdulah Yolcu, Tawhîd, Bid’ah, Da’wat,

ÖNSÖZ

Selefilik, toplumu bid'atlerden temizlemek, saf İslâm'ı tekrar canlandırmak amacıyla h. III. yüzyılda Ahmed b. Hanbel'e nispeten ortaya çıkmıştır. Selefilik, Sahâbe, Tabiîn ve Tebe-i Tabiîn döneminde saf olarak yaşandığı iddia edilen ancak daha sonraki dönemlerde bid'at ve şirk gibi tevhidi etkileyen unsurlar ortaya çıktığını savunmaktadır. İslâm dinini bid'atlerden temizlemek adına Selef'i örnek almak ve onlar gibi yaşamak gerektiğini vurgulamak için mücadele verildiği dile getirilmektedir. Davetçiler, insanları tevhide çağırarak şirkten kurtarmak için davet çalışmalarına önem vermişler ve dünyanın değişik yerlerinde faaliyet göstermişlerdir. "Türkiye'de Selefî Faaliyetler '1980 Sonrası Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Örneği" başlıklı bu çalışmada, Türkiye'deki Selefîlerin eğitim sistemleri ve davet çalışmaları inceleme konusu yapıldı.

Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, davet ve Selefîliğin tanımları, Selefî mensuplarının ve muhaliflerinin kullandıkları isimler ve Selefilik ile Vehhabîlik ilişkisi hakkında bilgiler verildi. Birinci bölümde; Selefîliğin Tarihsel Kökeni ve Gelişimi adı altında; Selefîliğin ortaya çıkış nedenleri, Selefîliğin tarihçesinin aşamaları, günümüz Selefîliğini ve Türkiye'nin atası olan Osmanlı'da Selefilik olarak yorumlanan şahış ve hareketler incelendi. İkinci bölümde Türkiye'de Selefîliğin Tarihçesi ve Selefî Faaliyetler adı altında; 1980 sonrası Türkiye'de Selefîliğin tarihçesi, Türkiye'deki Selefîlerin eğitim sistemi, Çağrı-Der ve Guraba Yayınları çerçevesinde Selefîliğin temel görüşleri ve zihniyet yapısı; yazılı, görsel ve medrese, Kur'an kursları, yayınevleri gibi faaliyetleriyle Türkiye'deki davet çalışmaları incelendi. Son bölümde ise, Selefîliklemlerinde bulunan kimselerin gözünden Selefî davetin Türkiye'deki dini algıya katkısının olup olmadığı ve Selefilik gerçeği ortaya koymaya çalışıldı.

Türkiye, Selefî faaliyetler ile çok geç tanışmıştır. Türk halkı Selefilik hakkında genelde olumsuz bilgiye sahiptir. Çünkü medyada bu konuda çıkan haberlerden bilgi sahibi olmaktadır ve bununla birlikte Türkiye'de Selefilik adına hareket edenlerin büyük bir kısmı olumsuz intibâ bırakmışlardır. Çalışma yaptığımız konumuzun hem dinî ekol oluşu hasebiyle hem de konunun tarafsız ve derinlemesine incelenmesi için İslâm Mezhepleri Tarihi'nin alanına girmektedir.

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmam sürecinde destek veren Hocam Yrd. Doç Dr. Ahmet Yöner'e çok teşekkür ediyorum. Çalışmamda bana maddi ve manevi

desteğini esirgemeyen aileme Őukranlarımı bir borę biliyorum. Çalışmanın oluşması için bilgilerini esirgemeyerek katkı sunan Prof. Dr. Yusuf Benli ve Yrd. Doç. Mehmet Yılmaz hocalarıma da teşekkür ederim. Burada tek tek isimlerini zikredemeyeğim ancak gerek sözlü gerek kaynak olarak katkı sunan herkese teşekkür ediyorum.

Mustafa ÇALIŞKAN

anakkale-2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

DAVET, SELEFİLİK, VEHHABİLİK VE ARALARINDAKİ İLİŞKİ

1. Davet	6
2. Seleflik	9
3. İsimlendirilme Sorunu	13
3.1. Selefi Grupların Kendileri İçin Kullandıkları İsimler	13
3.2. Selefi Gruplara Muhalifler Tarafından Verilen İsimler	14
4. Vehhabîlik	15
5. Vehhabîlik- Seleflik İlişkisi	16

BÖLÜM II

SELEFİLİĞİN TARİHSEL KÖKENİ VE GELİŞİMİ

1. Selefiliğin Ortaya Çıkmasındaki Temel Etkenler	20
1.1. Mezheplerin Ortaya Çıkışı	21

1.2. İslâm'ın Geniş Coğrafyaya Yayılması	24
1.3. Arapça ve Dilin Edebî Konusundaki Bilgisizliği.....	26
1.4. Farklı Kültürlerin Eserlerinin Arapça'ya Tercüme Edilmesi.....	26
1.5. Mu'tezile ve Halku'l-Kur'an Meselesi	28
2. Selefliğin Tarihi Süreci.....	29
2.1. Erken Dönem Selefî Anlayışın Şekillenmesi.....	30
2.2. Selefliğin Sistemikleşmesi	33
2.3. Dinin yenilenmesi hareketi ve Selefliğin Siyasallaşması	38
2.4. Selefliğin Batı ile Teması.....	42
2.5. Günümüz Selefliği	44
2.5.1. Suûdî Seleflik	45
2.5.2. Cihadî Seleflik.....	48
2.5.3. Siyasî Seleflik.....	51
3. Suûdi Arabistan'ın Uygulamalarının Seleflikle İlişkisi.....	53
4. Osmanlı'da Seleflik Olarak Yorumlanan Hareket ve Şahırlar	54

BÖLÜM III

1980 SONRASI TÜRKİYE'DE SELEFİLİK VE SELEFİ FAALİYETLER

1. 1980 Sonrası Türkiye'deki Selefliğin Tarihçesi.....	61
2. Türkiye'deki Selefî Davetin Eğitim Sistemi.....	66
3. Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Çerçevesinde Selefliğin Temel Görüşleri ve Zihniyet Yapısı.....	74
3.1. Tevhid ve İman Nazariyesi	75
3.2. Bilgi Nazariyesi.....	87
3.3. Bid'at Anlayışları	95

3.4. Siyaset Anlayışları	95
3.5. Tasavvuf Anlayışları	96
3.6. Diğer Mezheplere bakışı	98
4. Türkiye’deki Selefi Davetin Araçları ve Faaliyetleri	98
4.1. Yazılı Araçlar ve Faaliyetleri.....	100
4.1.1. Âkide ve Tevhid ile İlgili Eserler	100
4.1.2. Kur’an-ı Kerim ile İlgili Eserler	101
4.1.3. Sünnet ile İlgili Eserler	102
4.1.4. İbadetle İlgili Eserler	103
4.1.5. Terbiye ve Tezkiye ile İlgili Eserler.....	103
4.1.6. Sîret ile İlgili Eserler	104
4.1.7. Davet ve Menhec ile İlgili Eserler	104
4.2. Görsel Araçlar ve Faaliyetleri	105
4.2.1. İnternet Siteleri	106
4.2.2. TV ve Radyo	110
4.3. Dernek, Medrese, Kur’an Kursu, Mescid Faaliyetleri	114
5. Türkiye’de Selefi Faaliyetlerin DinîYaşantıya Etkisi.....	121
6. Türkiye’dekiSelefliğin Varlığı	124
DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	126
KAYNAKÇA.....	132
EKLER	147

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.m.	:Adı geçen makale
b.	: İbni
B.	: Baskı
Bas.	: Basımevi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Der.	: Dergisi
DİA	: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
h.	: Hicri
Hız	: Hazreti
İŞİD	: Irak- Şam İslam Devleti
m.	: Miladî
ö.	: Ölümü
s.a.v	: Sallallahü Aleyhi ves Selam
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TV	: Televizyon
t.y	: Tarih yok
v.b.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayınları
y.y	: Yayın yok

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI, ÖNEMİ, YÖNTEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmanın konusu Türkiye’de Selefi Faaliyetler “1980 Sonrası Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Örneği” olarak belirlenmiştir. Seleflik hareketinin objektif bir şekilde ortaya konulabilmesi için öncelikli olarak Selefi düşünce için önemli olan davet kavramı açıklanmıştır. Selefliğin ne olduğu ve mensuplarının ve muhaliflerinin hangi isimleri kullandığı açıklanmaya çalışılmıştır. Devamında da Selefliğin ortaya çıkmasını sağlayan nedenler irdelenerek belirtildi. Seleflik şirk ve bid’atlara tepki olarak tevhide yaymak iddiasıyla ortaya çıkmıştır. Dini, Selef dönemki gibi yaşamak gerektiği vurgulanmıştır. Bütün bu çalışmalar yapılırken konunun daha anlaşılır ve objektif olması için İslâm Mezhepleri Tarihi alanının metodları çerçevesine girdiğinden konu bilimsel olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Mezheplerin ortaya çıkışı, İslâm dininin geniş coğrafyaya yayılması ve Müslümanların değişik kültürlerle kaynaşması, siyasî problemler, Mu’tezile’nin desteği ile yaşanan mihne süreci ve Halku’l-Kur’an meselesi gibi nedenlere bağlı olarak; yine Seleflik, Ahmed b. Hanbel ile birlikte h. III. yüzyılda şekillenmeye başlamıştır. Hicri VII. yüzyılda İbn Teymiyye ile sistematikleşmiş ve h. XII. yüzyılda Muhammed b. Adülvehhâb ile siyasallaşmıştır. Osmanlı’da Seleflik olarak yorumlanan hareketler; 1522’de Balıkesir’de doğan Birgivi Mehmet Efendi ile ortaya çıktığı ancak Kadızâdeliler tarafından bu tür faaliyetlerin yapıldığı söylenmektedir.

Son bölüm de ise; Türkiye’de Selefliğin tarihçesi, Türkiye’deki Selefilerin eğitim sistemi, Çağrı-Der ve Guraba Yayınları çerçevesinde Selefliğin temel görüşleri ve zihniyet yapısı; yazılı, görsel ve medrese, Kur’an kursları, yayınevleri gibi faaliyetler yaptıkları Türkiye’deki davet çalışmalarını incelendi. Yine bu bölümde, Selefi faaliyet yapanların gözüyle Selefi davetin Türkiye’deki dinî algıya katkısının olup olmadığı ve Selefliğin varlığı ortaya konulmaya çalışıldı.

Çalışmanın yapılmasında karşılaşılan problemler ise; Türkiye'deki Selefi davetin tarihçesinin yeni olması nedeniyle temel kaynak bulmadaki zorluktur. Diğer bir sorun ise Türkiye'de Seleflik alanında faaliyet gösterenler arasında birlik olmamasıdır. Bir başka ifade ile Türkiye Selefileri arasında fikir ya da faaliyet bazında birlikten söz edilmemektedir. Bu bakımdan bilgi toplama ve tarafsız olmak konusunda zorluk yaşansa da bu yol üzere olan kişilerle geniş kapsamlı görüşmeler yapılmıştır. Daha çok Seleflik alanında çalışma yapan kişilerle görüşülerek problemler giderilmeye çalışılmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Seleflik alanında faaliyet yapanlara göre; bid'at ve şirk inancından Selef dönemindeki gibi dinî saf olarak yaşamak, Selefe dönerek tevhid inancını vurgulamak ve bu menhec üzere olmak şarttır. Onlara göre, bu toplumu şirketten ve bid'attan kurtarmak için davet kaçınılmazdır. Selefiler Türkiye'deki faaliyetlerini bu sebeple yaptıklarını belirtmektedirler.

Bu çalışmanın amacı, Selefiliğin; Türkiye'ye geçişini, Türkiye'deki davet metodunu ve faaliyetlerini ortaya koymaktır. Selefilerin halk üzerindeki etkisini, Türkiye'deki faaliyetlerinde hangi araçları kullandıklarını ve hangi alanlarda çalışma yürüttüklerini ortaya koymaktır.

Yine çalışmanın amacı, Selefi davetin Türkiye'de niçin faaliyet gösterme gereği duyduklarını ortaya koymak ve ne zaman, kiminle davete başladığını, Türkiye'deki temsilcilerini belirlemek, hangi konular üzerinde durduklarını ve neye karşı olduklarını ortaya koymaktır. Bu süreçte faaliyetlerini yaparken bireysel ve toplumsal olarak neler yaptıklarını ve Türk halkı üzerinde ne kadar etkili olduğunu ortaya koymak için objektif bilgiler toplayarak belirtmektir. Davet çalışmaları yapan kişilerin birlikte hareket etmediklerini, Türkiye'de nasıl iletişimde bulduklarını ve halka nasıl ulaştıklarını incelemektir.

Selefi davetin Türkiye'deki dinî algı ve yaşantıya etkisini ve Selefiliğin Türkiye'deki geleceğini açığa kavuşturmak gerekmektedir.

Türkiye Selefi hareket ile geç tanışmıştır. Bu bakımdan Türkiye'de Seleflik henüz oluşum aşamasındadır. Hal böyle olunca Türkiye'deki Selefi davetin etkileri, faaliyetleri yakın gelecekte daha geniş ve oturmuş olarak takip edilerek incelenmeye tabi tutulabilecektir. Türkiye'de Selefi davet yakın zamanda açtıkları yayınevi ve

derneklerle kurumsallaşmaya başlamıştır. Seleflerinin hedeflerinde birçok alanda çeşitli faaliyet yapmak olduğundan Seleflerin davet faaliyetleri yakından takip edilip akademik çalışmalar yapılmaya devam edilmelidir. Bu çalışmanın Türkiye'deki Selefi faaliyetleri incelemede bir adım olacağını, bu alanda yapılacak çalışmalara öncü ve kaynak teşkil edeceğini düşünüyoruz.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Selefilik, dinî bir görüş ve yol olması nedeniyle direkt İslâm Mezhepler Tarihi alanına girmektedir. Dolayısıyla Selefliğin ne olduğu, doğduğu ortamı, doğuş sebeplerini, fikirlerini, mensuplarını, yayıldıkları bölgeleri, İslâm düşüncesi ve Türk halkının dini algısına yaptıkları katkıları tarafsız, objektif, önyargısız biçimde incelemek, bilimsel çalışmalarla ortaya koymak için çalışmayı İslam Mezhepler Tarihi çerçevesinde ele almak gerekmektedir.

İslâm'ın ilk dönemlerinde insanlar, tereddütsüz bir iman ile dinî yaşadılar ve hayata yansıtılar. Ancak sonraki dönemlerde insan unsuru, İslâm dininin geniş coğrafyaya yayılması, fırkaların ortaya çıkması, farklı akımları da beraberinde getirmiştir. Selefi düşüncenin ortaya çıkması, o zamandaki sorunlara ve özelliklere göre şekillenmiştir. Ancak temelde Selefliğin ortaya çıkması İslâm dinini insanlara anlatmak, insanları şirk ve bid'at düşüncesinden tevhide davet etmek olarak ifade edilmiştir. Selefi faaliyet gösterenlere göre; Türkiye'de dini eğitimin ve çalışmaların yetersiz oluşu, kaynak eserlerin olmayışı haliyle dini tercüme yollarla öğrenmeye çalışmaları bununla birlikte Türk halkının diğer kültürlerden toplumlardan çok çabuk etkilenmesi, mezhepsel taassup içinde olmaları, İslâm dinini kaynağından öğrenmeyerek hurafe ve bâtila inanmaları gibi nedenlerden dolayı Türkiye'deki Selefler, ıslah ve davet için metodlar, araçlar kullanarak çalışmalara başladıkları belirtilmektedir.

Bu çalışma, Seleflerin Türk toplumunun dini yaşantıya bakışı bunun neticesinde de Türk toplumunun inanç ve dini yaşantısını değiştirmek için neler düşündükleri, hangi alanlarda hangi faaliyetleri yaptıkları konusunda bilgi sahibi olması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışma; Seleflerin Türkiye'deki eğitim sistemlerini anlamak, hangi konular üzerinde durdukları, fikir ve zihin yapılarını ve uygulama anlamında nelere karşı geldiklerini bilmek, karşı oldukları konularda fikri alanda ve faaliyet anlamında nasıl bir tavır takındıklarını, hangi faaliyetleri yaptıklarını incelemek açısından önemlidir.

Selefliğin temel görüşleri ve zihniyet yapısını; tevhid ve iman nazariyesi, bilgi nazariyesi, bid'at, siyaset, tasavvuf anlayışları, diğer mezheplere bakışının neler olduğunu inceledik. Selefliğin zihinsel yapısını bilme açısından da bu çalışma önemlidir.

Seleflerin davet metodunu ve davette kullandıkları araçları bilmek açısından da önemli olan bu çalışma, yazılı ve görsel faaliyetlerin nasıl yapıldığı, hangi kaynakların kullanıldığı, topluma nasıl ulaşıldığı; kurumsal anlamda dernek, Kur'an kursu, medrese gibi mekanlarda yapılan faaliyetleri bilmemiz açısından önemlidir.

Bu çalışmayı önemli kılan diğer bir husus ise; Selefliğin Türkiye'deki varlığını yine Selefî faaliyet gösteren kişilerin ağzından değerlendirmek ve görmektir. Selefliği Türkiye'de gelecekte nelerin beklediği ve Selefliğin yayılması konusundaki durumu yine bu çalışma ile ortaya koymaya çalışıldı. Çalışmamız, Selefliğin Türk halkına ulaşmak için hangi faaliyetleri yaptıklarını tarafsız biçimde görmek için önemlidir.

1.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Türkiye'deki Seleflerin faaliyetleri konusunda sistemli, geniş bir çalışma yok denecek kadar azdır. Selefliğin Türkiye'deki tarihçesinin yeni olması, kaynak eserlerin henüz oluşmaması, fikri zeminin ve kurumsallaşmanın tam oturmaması gibi sorunlar da cabasıdır.

Bu çalışma, kaynak taraması, kaynak kişiler ile mülakat ve gözlem şeklinde bir yöntem izlenerek ele alınmıştır. Öncelikle Seleflik konusunda; kavram tanımları, Selefliğin ortaya çıkış sebepleri ve tarihçesi, günümüz Selefliği ve Osmanlı'da Seleflik hareketleri ile ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Bilgilerin elde edildiği kaynakların tarafsız olmasına özen gösterilmiştir. Ancak bazı konularda hareketin mensuplarına ait eserlerden yararlanılıp bilgiler olduğu gibi aktarılmaya çalışılmıştır. Çünkü "Ben Selefîyim" diyen ya da bu görüş üzere olan kişilerin kendilerini nasıl ifade ettikleri önemlidir. Çünkü onlar kendilerini nasıl tanımlıyorlarsa bu tanım çerçevesinde bir sonuca ulaşmak daha sağlıklı bir yol olduğu muhakkaktır.

Selefliğin Türkiye tarihçesi henüz yeni olduğundan yeterli kaynak bulunmaması sebebiyle "Türkiye'de Selefliğin Tarihçesi ve Selefî Faaliyetler" bölümünde daha çok mülakat ve gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma esnasında, Hüseyin Cinisli, Şemsettin Özaykan ve Nedim Yıldız gibi kişilerle mülakat yapılmış ve söz konusu mülakatlar çalışmanın sonuna eklenmiştir. Çalışmaya katkı sunacak mülakat soruları

görüşmelerden önce hazırlanmış ve uygulanmıştır. Ancak yine mülakat esnasında gelişen yeni sorularda sorulmuştur. Çalışmada sadece bu isimlerle yetinilmemiş, aksine harekete mensup birçok isimle yüzyüze, telefonla veya internet üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Yapılan sözkonusu görüşmelerden gerekli görülenler çalışmaya aktarılmıştır. Bir kısmı ise sadece çalışmanın oluşmasına, kaynak bulmada, kişilerle tanışma hususunda değerlendirilmiştir.

Türkiye'deki davet faaliyet kişiler tarafından internet, sosyal medya kullanımı oldukça aktiftir. Yine Selefi faaliyet yapanlara ait derneklerin, yayınevlerinin internet siteleri ve kişisel internet siteleri faaldir. Hal böyle olunca internette yapılan alan taraması da çalışmaya yansıtılmıştır.

Çalışmada izlenen bir diğer yöntem ise bu düşünce mensupları tarafından düzenlenen etkinliklere katılmak olmuştur. Bu yöntem etkinliklerini yerinde görme açısından çok önemliydi. Zira daha somut bilgi edinme ve bu hareketi daha yakından tanıma fırsatı yakalanmıştır. Tüm bunlar çalışmanın net, tarafsız ve somut bilgileredayalı olmasıyolunda katkı sağlamıştır.

Bu çalışma; kaynak taraması, mülakat, gözlem, faaliyetlere katılma, davetçilerle yüzyüze görüşme yöntemleriyle ve somut bilgilere dayanarak oluşturulmaya çalışılmıştır. Konunun anlaşılması için bu yöntemlerin kullanılması gerekmekte olup çalışmanın sonunda anlaşılacağı üzere kullanılan yöntemlerle konu açığa kavuşmuştur.

BÖLÜM I

DAVET, SELEFİLİK, VEHHABİLİK VE ARALARINDAKİ İLİŞKİ

1. Davet

Çalışmamızı yaptığımız gruplar kendilerini davetçi olarak gördüklerinden öncelikle davetin tanımını açıklama gereği duyduk. Çalışma yaptığım Selefi gruplar davet kavramını hem fikrî anlamda hem de faaliyetlerinde önemle vurgulamaktadırlar. Davetin tanımı anlaşıldıktan sonra konu daha net biçimde anlaşılacaktır.

Davet kelimesi Arapça'da mastar olup sözlükte “çağırarak, seslenmek, adlandırmak, dua veya beddua etmek, ziyafete çağırarak, propaganda yapmak”¹, talep, istek, çağrı ve bir şeye teşvik gibi anlamlara gelmektedir.²

Kur'an'da davet kelimesi altı ayette direkt olarak pek çok yerde de (205 defa) türevleri kullanılmıştır.³

Terim olarak davet kelimesi, özellikle “İslâm'a ve İslâm esaslarının uygulanmasına çağrı” anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da “İslâm'a”⁴, “imana”⁵, “Allah yoluna”⁶, “Allah'ın kitabına”⁷, “hakka”⁸, “hayra”⁹, “kurtuluşa”¹⁰ ve “esenliğe çağrı”¹¹ gibi manaları taşımaktadır. Bu ifadeler, davetin, İslami inanç ve değerlerin kabul edilip uygulanmasını sağlamayı hedef alan bir faaliyet olduğunu, dolayısıyla hem gayri müslümlere hem de Müslümanlara yönelik olabileceğini göstermektedir.¹²

İbn Teymiyye'ye göre davet; Allah'a, Allah'a imana, O'nun peygamberlerinin getirdiklerine, peygamberlerin haber verdiklerini tasdiğe, emrettiklerine itaate çağrıdır. Bu

¹ Mustafa Çağrırcı, “Da'vet”, *DİA*, İstanbul 1994, IX, 16.

² Süleyman b. Abdillâh b. Hamud Eba'l-Hayl, *es-Selefiyyetü Hakikatuhâ ve Usûluhâ ve Mevkifuhâ min et-Tekfiri*, Riyat 1436/2015, s. 20.

³ Ahmet Önkal, *Rasulullah'ın İslam'a Da'vet Metodu*, Konya 1994, s. 21-24.

⁴ es-Saff 61/7.

⁵ el-Hadîd 57/8.

⁶ en-Nahl 16/125.

⁷ Al-i İmran 3/23.

⁸ er-Ra'd 13/14.

⁹ Al-i İmran 3/104.

¹⁰ el-Mü'min 40/41.

¹¹ Muhammed 47/35.

¹² Mustafa Çağrırcı, “Da'vet”, *DİA*, İstanbul 1994, IX, 16.

şekliyle davet kelimesi; şehâdeti, namaz kılmayı, hacca gitmeyi, oruç tutmayı, hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmayı ve kulun Rabbine O'nu görüyormuşçasına ibadeti içerir.¹³

Kur'an-ı Kerim ve hadislerde sık sık geçen davet ve benzeri kavramların yukarıda belirtilen davetin bu anlamlara gelmesi, davetle yakından ilgili olan başka kavramların da kullanılmasını getirmiştir. Örneğin tebliğ, irşad, vaaz, nasihat, inzar, tebşîr, emir bi'l-ma'ruf nehiy ani'l-münker gibi kavramlar da sözlük anlamları itibariyle davetten farklı olsalar da gayeleri ve uygulamaları bakımından aynı veya yakın anlamları ifade etmektedirler. Bu nedenledir ki davet kavramının Selefî faaliyet yapanlar tarafından kullanılmasında önemli bir yeri bulunmaktadır. Tebliğ¹⁴ başta olmak üzere diğer kavramlar ile sık sık birbirinin yerine kullanılmıştır.¹⁵ Örneğin emir bi'l-ma'ruf nehiy ani'l-münker ilkesi açısından düşünüldüğünde irşadın bütün Müslümanlara yönelik bir görev olduğu görülecektir. Bu görev, bir anlamda davet görevidir. Davetin en kapsamlı olanıdır. İrşada müslim ve gayri müslim fark etmez. Ancak irşad daha çok içe yönelik bir faaliyet olarak Müslümanların dinî görevlerini yerine getirmesine katkıda bulunma olarak değerlendirilmektedir.¹⁶

Davet kavramı ve çerçevesi erken dönemle irtibatlandırılmaktadır. Bu konu aşağıda yer aldığı şekli ile izah edilmektedir.

Davet çalışmaları hiç şüphesiz, Hz. Muhammed'in vahyi almasıyla başlamıştır. Hz. Peygamber'in gerçekleştirdiği davet faaliyeti, İslâm'a göre sadece peygamberlere hasredilmemiştir. İslâm'a göre davet, Müslümanların mutlaka yerine getirmeleri gerekli görevlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Nitekim "Sizden, hayra çağırın, iyiliği emredip kötülüğü engelleyen bir topluluk bulunsun"¹⁷ ve "Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve: 'Şüphesiz ben, Müslümanlardanım.' diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir?"¹⁸

¹³Süleyman b. Abdillâh b. Hamud Eba'l-Hayl, *es-Selefiyyetü Hakikatuhâ ve Usûluhâ ve Mevkifuhâ min et-Tekfiri*, Riyat 1436/2015, s. 21.

¹⁴Kelime olarak Tebliğ; ulaştırmak, eriştirmek, haber vermek anlamındadır. Terim olarak anlamı ise, Hz. Peygamber'in Allah'tan aldığı mesajları aynen insanlara ulaştırmasıdır. (Ayrıntılı Bkz. M. Şevki Aydın, "Ben Ancak Muallim olarak Gönderildim" diyen Peygamber", *İslam'da İnsan Modeli ve Hz. Peygamber Örneği*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995 Ankara, s.181-189).

¹⁵Mustafa Çağrı, "Da'vet"... , s.16.

¹⁶ Bekir Topaloğlu, "İrşad", *DİA*, XXII, 454-455.

¹⁷ Al-i İmran 3/104.

¹⁸ Fussilet 33.

ayetleri, davet faaliyetlerinin her zaman yerine getirilmesi gereken bir görev olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.¹⁹

Davet; hikmetle, muhatabların durumu, şart ve yetenekleri göz önünde tutularak yapılır. Davetin kural ve ilkelerini koyan, Kur'an-ı Kerim'dir. Davetin araç ve yöntemlerini belirleyen de O'dur. Gerek Rasulullah ve gerekse kendisinden sonra bu dinin davetini yapan kimselerin izleyeceği metodu tayin eden de O'dur.²⁰ Allah, Kur'an-ı Kerim'de davet yöntemini bir çok ayette açıklamıştır. Şu ayeti davet yöntemine örnek olarak belirtebiliriz: “Rabbinin yoluna, hikmet ve güzel öğütle davet et. Ve en güzel şekliyle onlarla tartış.Rabbin, elbette ki, yolundan sapanları da, hidayette olanları da en iyi bilendir. (saldırganı) cezalandırmak istediğinizde, size uygulanan cezanın aynıyla cezalandırın. İntikam almaktan vazgeçerseniz bu, hiç şüphesiz sabredenler için en iyisidir.Sabret ve senin sabrın, ancak Allah'ın yardımıylaadır.Onlar (kafir kaldı) diye üzülme. (tasarladıkları) tuzaklardan dolayı (göğsün) daralmasın. Allah, elbette ki muttaki olan ve ihsandan ayrılmayan kimselerle beraberdir.”²¹ Şeklindeki deliller kendisini davetçi olarak takdim eden grubun önemli argümanlarındanır.

Abdullah Yolcu'ya göre; ihlaslı olmak, gösterişten kaçınmak, Kitap ve Sünnet'ten ilim edinmek, ilimle amel etmek, davette peygamberlerin yolunu takip etmek, Allah'a davette hikmet yolunu tutmak, sabırla kuşanmak gibi nitelikler bir davetçide bulunması gereken özelliklerdir.²²

Selefi faaliyet yapanlara göre göre amaçları davettir. Onlar Allah'ı, saf İslâm'ı insanlara ulaştırmak, anlatmak için tebliğ ve davet yapmaktadırlar. Kendilerini “İslâm Davetçisi” olarak atfederler.²³ Davet, Selefi görüş için asıl olduğundan bütün fikir ve faaliyetlerinin nedenini davet olarak belirtmektedirler.

¹⁹ Ali Aksu, “İslam'da Davet ve Davet Kitapları Üzerine Bazı Mülâhazalar”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat fakültesi Dergisi*, XII/2 – 2008, s.11.

²⁰ Ahmed Faiz, *Fi Zilal-il Kur'an'da Davet Yol*, (çev. Vahdettin İnce - Ubeydullah Dalar), Senkron Matbaacılık, İstanbul, s. 140-141.

²¹ Nahl/125 -128.

²² Abdullah Yolcu, *Davetçiye Notlar, Allah'a Davette Selef-i Salihîn'in Metodu*, Guraba Yayınları, İstanbul.

²³ Arslan Ubeydullah, “İslam Davetçisi Ubeydullah Arslan”

http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=20&id=16 (12.11.2014).

2. Seleflilik

Sözlükte; öncü olmak, öne geçmek, geçmişte kalmak anlamındaki ‘selef’ kelimesi, Arapça kökenlidir.²⁴ Selef; geçmiş, öndekiler, öncekiler demektir.²⁵ Selef, önce gelen cemaatler anlamına da gelir.²⁶ Türkçe’de ise önce gelenler, yaşça büyük veya makamca ileri gelenler, yapılan hayır işleri, faizsiz borç verme ve görüşleri kendinden sonra taklit edilen kimse gibi anlamlara gelir. Bir adamın geçmişteki ataları için ‘onun selefi’ denir. Çoğulu ‘eslaf’ ve ‘sullaf’ şeklinde gelir.²⁷

Kur’an-ı Kerim’de “Onlar bizi bu şekilde öfkelenince biz de onlardan öç aldık, hepsini suda boğduk. Onları, diğerlerine, selef (geçmiş ibret topluluğu) ve mesel yaptık”²⁸ ayet-i kerimesinde buyrulduğu üzere selef, gelip geçmiş topluluk anlamına gelmektedir.²⁹

Halef, sözlükte ‘bir şeyin yerine geçen şey, bedel’ ve selef’in karşıtı olarak ‘sonraki nesil veya kişi’ anlamlarına gelir.³⁰ Hilâfet, sözlük anlamı olarak ‘birinin yerine geçmek, vekâlet etmek veya temsil etmek’ anlamlarına gelmekte olup, terim olarak ‘Hz. Peygamber’in vefatından sonra Müslümanları yönetmek üzere oluşturulan devlet başkanlığı kurumu’ şeklinde ifade edilmiştir. Halife, Hz. Peygamberin halefi ve kendisinden sonra yerine vekâlet eden İslâm dünyasının en yüksek yöneticisidir.³¹

‘Halef’ kelimesinin zıddı olan ‘selef’, önceden yaşayan büyükler ve akrabalar anlamına da gelmektedir. Buna göre her yaşayan insanın bir selefi vardır. ‘Halef’ olan, bir gün mutlaka ‘selef’ olacaktır. Fakat bu kelime, ıstılahta belli bir dönemle sınırlandırılmaktadır. Hadisin delâlet ettiği anlama göre Selef’ten, Allah Rasulün’dan itibaren yaşayan üç kuşak anlaşılmaktadır.³² Hz. Muhammed’in tabirinden “İnsanların en hayırlısı benim asrım da ashabımdır. Sonra onlara yakın olan Tabiûn’dur. Sonra da onlara tabi olan Tebe-i Tabiîn’dir. Bunların ardından birtakım kavimlergelir ki, onlardan birinin şهادeti yemininin, yemini de şهادetinin önüne geçer”³³ hadisini buna delil göstermişlerdir.

²⁴M.Sait Özervanlı, “Selefiyye”, *DİA, TDV*, İstanbul, 1988, XXXVI, 399.

²⁵Ramazan Biçer, “İşid Düşünce Yapısının Teolojik arkaplanı”, *Kelam Araştırmaları* 13:1 (2015) s.4.

²⁶Süleyman b. Abdillâh b. Hamud Eba’l-Hayl, *es-Selefiyyetü Hakikatuhâ*..., s.22.

²⁷Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*, (çev. Ahmet İyibildiren), Guraba Yayınevi, İstanbul, 2010, s.24.

²⁸Zuhruf, 55-56.

²⁹Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik*, Külliyyat yayınları, İstanbul 2016, s.186.

³⁰Rahmi Yaran, “Halef”, *DİA, TDV*, İstanbul, 1988, XV, 233.

³¹Casim Avcı, “Hilafet”, *DİA, TDV*, İstanbul, 1988, XVII, 539.

³²Vecihi Sönmez, “İslam Düşüncesinin Tarihi Arka Planı ve Selefilik” *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi 9-10*, Bişkek 2014, s.172.

³³Buhari, Şehadet/52, 9, h. no: 2652.

Yapılan izahlardan da anlaşılacağı üzere selef, kavram olarak halef'in zıddıdır. Selef önden gidenler, halef ise arkadan takip edenler demektir. Bir meslekte ustaya selef, ustanın yetiştirdiği ve sonradan ustanın yerine geçen çırağa halef denir. Halife de halef kökünden gelmiştir ve Hz. Muhammed'den (s.a.v) sonra Müslümanların reisi ve emiri manasında kullanılmıştır.³⁴

Selef terim olarak; ilim ve fazilet açısından Müslümanların önderleri sayılan Ashab ve Tabiîn için kullanılır.³⁵ Selef ifadesi özel anlamıyla geçmiş zamanda gerek fazilet gerekse ilim açısından Müslümanların önderleri sayılan Ashâb, Tâbiîn ve Tebe-i-Tâbiîn için kullanılmaktadır. Gazzâli'ye göre Selef; Sahâbe ve Tâbiîn demek, Selef yolu ise bu iki neslin haberî sıfatlarla ilgili tutumunu takip etmektir.³⁶ Şeriatta Selef, din konusunda sahîh mezhebi taklit eden ve takip edenlerin ortak adıdır.³⁷

Diğer bir anlamı da öncü topluluk olan Selef, Hz. Peygamber'in arkadaşları (Sâhabe) ve onlardan sonra gelen nesiller için de kullanılmıştır. Hz. Peygamber'in "En hayırlı nesil benim dönemimde yaşayanlardır. Sonra onları izleyenler, sonra onların ardından gelenlerdir" şeklindeki hadisinde 'en hayırlı nesiller' oldukları haber verilen bu ilk üç kuşağa Selef denmektedir.³⁸

Selef ifadesi, hicri II. yüzyılın ikinci yarısı ve III. yüzyılın ilk yarısında alevlenen tartışma ortamında İslâm toplumunun öncülerinin kastedildiği "Selef-i Sâlih" kavramı ile ifade edilmiştir.³⁹ Hz. Muhammed'in, nübüvvetin kaynağına yakın olmalarından dolayı lehlerinde şahadette bulunduğu Selefin ilk tabakasında yer alan Sahabe, İslâm akidesini direkt olarak Hz. Muhammed'den almış, ikinci tabakada yer alan Tabiûn Hz. Muhammed'igören Sahabeden dinlemiş, son tabakada yer alan Tebe-i Tabiîn ise Tabiûndan öğrenmiştir. Üçüncü kuşaktan sonra bid'at ve dalalet yaygınlık kazandığı, inanç ve fikirdeki safiyet bozulduğu iddia edilmiştir. Hz. Muhammed'in "Yahudiler yetmiş bir fırkaya ayrıldılar, biri hariç diğerlerin hepsi cehenneme girer. Hristiyanlar yetmiş iki fırkaya ayrıldılar, biri hariç diğerlerin hepsi cehenneme girer. Bu ümmet de yetmiş üç

³⁴Süleyman Kösmene, *Selefi Akidesi Nedir*, s.1.

³⁵M.Sait Özervanlı, "Selefiyye", *DİA, TDV, XXXVI*, s. 399.

³⁶Âdem Apak, "İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni", *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Kasım 2013, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2014, s. 39-40.

³⁷Süleyman b. Abdullah b. Hamud Eba'l-Hayl, *es-Selefiyyetü Hakikatuhâ ...*, s.28.

³⁸Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin Yapısı...*,s.186-187.

³⁹Editörler: Beşir Mûsa Nâfi', İzzuddîn Abdu'l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefilik ve selefi hareketler (Kitabın orijinal adı: ez-Zâhîretü's-Selefiyye (et-Te'addüdiyyetu't-Tanzimiyye ve's-Siyâsât))*, (çev. Nurullah Çakmaktaş), İstanbul 2016, s. 15-16.

fırkaya ayrılacak, biri hariç hepsi cehenneme girer.”⁴⁰ hadisi Selef’e inanmak ve onlar gibi olmak gerektiği fikrine delil gösterilmiştir. Hz. Muhammed’in ümmetinden, Selef’in ilk halkası olan Ashaba uymalarını istemesi zaman itibarıyla önce olduklarından değil, Kur’an’ın inişine şahitlik etmeleri nedeni ile olduğu belirtilmektedir. Selef’in diğer iki halkasını teşekkül eden Tabiûn ve Tebe-i Tabiîn de ilmin mercii olan Hz. Peygamber’e sonraki kuşaklara nispetle daha yakın oldukları için bir şekilde değer verilmiştir. Yaşadıkları dönemde Arap dili saf haliyle korunduğundan bildirdikleri daha güçlüdür. Bu durum din ve istikamet noktasında önder olmalarına yol açmıştır denilmektedir.⁴¹

Selef kavramının farklı yorumları da mevcuttur; Selef lafzı, her ne kadar hadislerde geçen ilk üç neslin mensupları için kullanılsa da bu konuda onların üzerinde yürüdükleri yola ve takip ettikleri yönetime itibar edilir. Yöntemleri, Kur’an ve Sünnet’in metnine ve ruhuna uygun olmadıkça tek başına zamanda öncelik, bir insan topluluğunun Selef diye nitelendirilmesi için yeterli değildir. Kimin yöntemi, Kitap ve Sünnet’e aykırıysa o, Sahâbelerin ve Tabiîlerin arasında yaşamış olsa bile Seleften değildir.⁴²

Selefilik, Hz. Peygamber ve Ashâb devrindeki anlayışa uygun olarak itikatta daima teslimiyetle imanı esas alan, akıl ve re’yin bu dairelerine izin vermeyen bir ‘saf İslâm’ yönelişi olarak mülâhaza edilmiştir. Selefilik, Selef’e uymayı düstur edinenlerin tavrı olarak açıklanmaktadır.⁴³

Sonuç olarak farklı tanımlar olsa da Selefiyye “ilk gelenlere tabi olanlar, onları esas alanlar” demektir.⁴⁴ Selefilik, Hz. Muhammed ve onu takip eden Sahabeyi, sonra onlara tabi olan nesli, yani Tâbiîni ve ardından da onlara tabi olanları yani Tebe-i Tâbiîn’in görüşlerini esas almayı ifade eder.⁴⁵

Selefilik tabirinden ise; Sahabenin, Tabiîn’in, Kitap ve Sünnet’e sarılıp bu ikisini başka şeylerin önünde tutarak ve onların anlayışına göre bu ikisiyle amel ederek en güzel şekilde onların peşinden gidenlerin yolu kastedilir. Bu anlamda Selefilik, Seleflere göre kıyamete kadar devam edecek bir yöntemdir. Bunu Hz. Muhammed’in şu hadisi ile açıklarlar: “Ümmetimden hak üzere bulunan bir topluluk kıyamet kopuncaya kadar daima

⁴⁰Ebu Davud, Sünnet, 1; Tirmizî, İman, 18; İbn Mace, Fiten, 17; İbn Hanbel, 2/332.

⁴¹Vecihi Sönmez, *Araşan Sosyal Bilimler...*, s.173.

⁴²Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik...*, s.39.

⁴³Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik; İslâmî Köktencilik’in Tarihi Temelleri*, Kitap yayınevi, İstanbul 2006, s. 27-30.

⁴⁴M.Sait Özervarlı, “Selefiyye”, *DİA, TDV, XXXVI*, s. 399-402.

⁴⁵Süleyman Uludağ, “İslam Düşüncesinin Yapısı: Selef, Kelam, Tasavvuf, Felsefe”, Dergah yayınları, 1979 istanbul, s.37-38.

bulunacaktır. Onlara muhalefet edenler ve onları terk edenler onlara hiçbir zarar veremeyecektir.”⁴⁶ Bu hadise göre onlar için, zaman itibarıyla Selef-i Sâlih'ten sonra gelen, fakat inanç ve amelde onların yolunu izleyen herkes Selefîdir. Selefliliği sadece ilk üç neslin dâhil olduğu tarihi bir dönem olarak gören kimseler ise Selefliliği; bu üç neslin fertlerinin ölümüyle birlikte sona ermiş olacağı için kendisine intisabın mümkün olmadığı belli bir zaman dilimi olarak kabul ederler.⁴⁷Buna göre Seleflilik; İslâm'ın öğrenilmesinde, anlaşılmasında ve uygulanmasında Selef-i Sâlih'in yöntemine ve bu yöntemin eski ve yeni bütün bağlularına delalet eden kapsayıcı bir kavramdır.

Selefiyye, “Sahabe ve Tabiûn mezhebinde bulunan fukaha ve muhadisunun yolu” şeklinde tarif olunmaktadır.⁴⁸

Hicrî üçüncü yüzyıl başlarında teşekkül eden bu zümrenin yolunun, Kur'ân ve Sünnet yolu olduğu ifade edilmektedir. Buna göre Selefiyye, Kur'ân ve Sünnet'te belirtilen esaslara, akıl ve re'y'e müracat etmeksizin ve te'vile başvurmaksızın olduğu gibi inanmaktadırlar. Allah'ın sıfatları ve sair itikadîkonularda tafsilata girilmemekte ve inceden inceye fikir yürütmemektedirler. Nassları aynen kabul ederek müteşâbihleri ve zor meseleleri çözmek için aklın hakemliğine veya te'vile yanaşmamaktadırlar. Allah'ın arşı, eli, gelmesi, inmesi ve benzeri ayetlerin anlamı hakkında fikir yürütmemek gerekir, denilmektedir.⁴⁹

Bir başka tanıma göre Seleflilik terimi, somut bir doktriner bünyeden ziyade, ‘dışardan almaya’ karşı İslâm'ı yeniden inşa etme niyetine tekabül etmektedir.⁵⁰

Bütün bu açıklamalara baktığımızda Seleflilik; Kur'an-Kerim'i ve Sünnet'i; Sahabe, Tabiûn ve Tebe-i Tabiûn gibi anlamak ve onlar gibi ilk nesil gibi İslâm'ı yaşamak ve yaşatmak olarak kabul edilmiştir. Hz. Muhammed, Sahabe, Tabiûn ve Tebe-i Tabiûn'in İslâm'ı yaşadığı gibi berrak ve duru bir şekilde yaşamak onların yolundan gitmektir. Çünkü sonraki zamanlarda bid'atlar ve hurafelerle dolu dini yaşantı gerçekleşmiş dinin özünden uzaklaşmıştır. Kısaca Seleflilik, bu üç dönemdeki gibi İslâm'ı saf, ilk haliyle yaşamak ve yaşatmaktır şeklinde kabulün ön plana çıktığını görmekteyiz.

⁴⁶Müslim 1920/170.

⁴⁷Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Seleflilik...*,s.39-41.

⁴⁸M.Sait Özervarlı, “Selefiyye”,..., s. 399.

⁴⁹Ethem Ruhi Fıçlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir-2008, s.131.

⁵⁰Mehmet Zeki İşcan, “Tarih Boyunca Selefî Söylem”,*Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s.1.

3. İsimlendirilme Sorunu

Günümüzde Seleflik olarak isimlendirilen akımın tarihi kökleri hicri II. ve III. asırlara kadar ulaşmaktadır. Ancak bu akımın temsilcileri günümüzde kullanıldığı şekliyle erken dönemde “Selefi” olarak isimlendirilmemiştir. Ancak İbn Teymiyye’nin (ö. 728/1328) eserlerinde bu kavrama sıkça rastlanmaktadır. Diğer anlamıyla Selefiyye zihniyeti, kavramsal içeriğe ilk olarak İbn Teymiyye dile getirmiştir demek mümkündür.⁵¹

Seleflik görüşü, anlattıkları inanç sistemlerine ve yaptıkları faaliyetlere göre değişik zamanlarda hem kendi mensupları hem de muhalifleri tarafından farklı isimlerle anılmıştır.

Bu ekolün mensupları kendilerini “Ehlü’s-Sünne, Ehlü’l-Hadîs ve’s-Sünne, Ehlü’l-Hak” gibi terkiplerle anarken muhalifleri onları Eseriyye, Haşviyye, bazen de Müşebbihe diye nitelendirmiştir.⁵²

3.1.Selefi Grupların Kendileri İçin Kullandıkları İsimler

3.1.1. Selefiyye: Hem âkide hem de ibadette Selef-i Salihîn’i takip ettikleri ve dinde sonradan çıkan şeyleri reddettikleri için kendilerine “Selefi” denilmiştir.⁵³Yine hem akîde hem de ibadette Selef-i Salihin’in ve dört imamın yolunu takip ettikleri ve dinde sonradan çıkan şeyleri reddettiklerinden kendilerine “Selefiyye” demişlerdir. Aynı zamanda Seleflik, kendilerini Selef’e nispet eden kimseler için kullanılmaktadır.⁵⁴

3.1.2. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat: Sözlükte ‘manevi alanda çizilen yolu benimseyenler’ anlamına gelmektedir.⁵⁵Sünnete dayandıkları ve topluluğa önem verdikleri için kendilerine “Ehl-i Sünnet vel- Cemaat” denilmiştir.⁵⁶ Selefin yolunu takip edenler ve bu nesillere tâbi olanlara bu ismin verildiğini görmekteyiz.⁵⁷

3.1.3. Ehlü-l Eser: Ehlü-l Eser, geçmişin izine tâbi olma ve yeni şeylerden kaçınma, esere dayanarak hüküm vermektir.⁵⁸Peygamber ve Sahabenin yolunu takip ettikleri için kendilerine “Ehlü-l Eser” denilmiştir. Ehlü-lEser, geçmişin izine tabi olma, buna karşılık

⁵¹Mehmet Ali Büyükkara, “Vehhabilik’ten İşid’e Günümüz Selefiligi”, *İslam Mezhepleri Tarihi Selefilik Çalıştayı v. Ulusal Koordinasyon Toplantısı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 05-06 Eylül 2015 Konya, s. 115-116.

⁵²M.Sait Özervarlı, “Selefiyye”, 399.

⁵³M.Sait Özervarlı, “Selefiyye”, 399.

⁵⁴Ahmet Yöner, “Şii-Sünni Bağlamında Günümüz Selefiligi” *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2, 2014.

⁵⁵Yusuf Şevki Yavuz, “Ehl-i Sünnet”, *DİA, TDV*, İstanbul, 1988, X, 525.

⁵⁶Vecihi Sönmez, *Araşan Sosyal Bilimler...*, S.173.

⁵⁷Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik; islâmi Köktenciliğin...*, s.18.

⁵⁸Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik; islâmi Köktenciliğin...*, s.19.

yeni şeylerden kaçınma, bütün faaliyetlerde aynı zamanda ‘eser’e yani nassa dayanarak hüküm verme anlamına gelir.⁵⁹

3.1.4. Ehlü'l-Hadîs: Selef için kullanılan kavramlardan olan “Ehlü'l-Hadîs” tabiri esasında Ehlü'l-Bid’a⁶⁰ ve Ehlü'r-Re’y⁶¹’in karşıtı olarak konumlanmıştır. Buna göre Ehlü'l-Hadîs, Hz. Peygamber’in mezhebine dayanan, Sahâbe ve Tabiîn’in eserlerini esas alan, buna karşılık akıl ve re’y’e iltifat etmeyen, özetle dinin aslını muhâfaza gayreti içinde olan demektir. Bu anlayışa göre Selefin yolu Kur’an’ı re’y’e göre te’vil etmeme ve kelâm ilmiyle meşgul olmama şeklinde tespit edilmiştir.⁶²

3.1.5.Ehl-i Sünnet-i Hâssa: Kendilerini Ehl-i Sünnet addedenler içinde özel bir konuma sahip oldukları için kendilerine “Ehl-i Sünnet-i Hâssa” denilmiştir.⁶³ Sahâbe ve Tabiîn mezhebinde yürüyen fakîh ve muhâddislerin yolu olarak da tanımlanan Selefîyye, bu sebeple Ehl-i Sünnetin özü, öncüsü ve esasını îmâ eder şeklinde “Ehl-i Sünnet-i Hâssa” olarak da anılır.⁶⁴

3.1.6. İslâm Davetçisi: Selefîyye mensubu kişiler için cihâd ve davet çok önemlidir. Yani “emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker” en önemli ve birinci görevleri olduğundan kendilerini “İslâm Davetçisi” olarak atfederler.⁶⁵

3.2.Selefî Gruplara Muhalifler Tarafından Verilen İsimler

Muhalifler tarafından Selefîyye mezhebine Mücessime ve Müşebbihe gibi isimler verilmiştir. Fakat Selefîyye taraftarları bu tür isimleri kendileri için bir suçlama ve itham olarak görmüşlerdir.⁶⁶ Seleflere muhalifleri tarafından şu isimler verilmiştir.

⁵⁹ Âdem Apak, “İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Kasım 2013, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2014, s. 40.

⁶⁰ Ehl-i Bid’a, sözlükte “dinle ilgili olarak yeni görüş ve davranışları benimseyenler” anlamına gelmektedir. Terim anlamı ise “aklı esas alıp nasları te’vil etmek suretiyle Hz. Peygamberden sonra sünnete aykırı bazı inanç ve davranışları benimseyenler” olarak belirtilmektedir. (Bkz. Yusuf Şevki Yavuz, “Ehl-i Bid’at”, *DİA, TDV*, İstanbul, 1988, X, 501-505).

⁶¹ Sözlükte “şahsi görüş, düşünce ve kanaat” manasına gelen re’y kelimesi fıkıhliteratüründe “müctehidin, hakkında açık bir nas bulunmayan fihri bir konuda belli metotlar uygulayarak ulaştığı şahsi görüş” anlamında kullanılır. Ehl-i re’y tabiri de “re’y taraftarı kimse veya kimseler” demektir. (Bkz. M. Esad Kılıçer, “Ehl-i Re’y” *TDV*, İstanbul, 1988, X, 520).

⁶² Âdem Apak, “*İslam Tarihi Boyunca Selef...*”, s. 40.

⁶³ M.Sait Özervarlı, “Selefîyye”, s.399.

⁶⁴ Âdem Apak, “*İslam Tarihi Boyunca Selef...*”, s.40.

⁶⁵ Arslan Ubeydullah, “*İslam Davetçisi Ubeydullah Arslan*”

http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=20&id=16 (12.11.2014).

⁶⁶ Âdem Apak, “*İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik...*”, s. 40-41.

3.2.1.Haşviyye: Sözlükte “yastık ve benzeri eşyanın içini dolduran nesne; lüzumsuz ve gereksiz söz” anlamlarına gelen haşvkelimesine nisbet ekinin ilavesiyle oluşturulan haşviyye, genellikle birtakım manasız dini telakkilere sahip bilgisiz kimseler için kullanılır. Dinî konularda akıl yürütmeyi reddeden, nasların zâhirine bağlı kalmak suretiyle teşbih ve tescîme kadar varan telakkileri benimseyenlere verilen isimdir.⁶⁷ Onların imanın söz ve amelden ibaret olduğuna, Kur’an’ın yaratılmamışlığına inandıklarını, ‘Halku’l-Kur’an’a inananları tekfir ettikleri, çeşitli ve çelişkili hadislerle varit olan her şeye inandıkları iddiasıyla ‘Haşviyye’ ismiyle adlandırıldıkları belirtilmiştir.⁶⁸

3.2.2.Müşebbihe: Sözlükte ‘benzemek’ anlamındaki teşbih kökünden türeyen müşebbihe kelimesi ‘benzetenler’ demektir. Terim olarak Allah’ı yaratıklara veya yaratıkları Allah’a benzeten yahut bu sonuçları doğurduğu ileri sürülen inançları benimseyenleri ifade eder. Muhalifleri tarafından Allah’ı yaratıklarına benzettikleri iddiasıyla verilen isimdir.⁶⁹ Ancak bu ismi de yine Selefler kabul etmemektedirler.

3.2.3.Vehhabî: Bu isim, mezhebin kurucusu Muhammed b. Abdülvehhâb’atâbi olanlara hitaben, mezhebe muhalif olanlar tarafından verilmiştir.⁷⁰ Vehhabî ismi, İngilizlerin ve İslâm düşmanlarının uydurmuş olduğu bir hareket olarak gördükleri için⁷¹ Selefiyye mensupları bu ismi kullanmamışlardır.

4. Vehhabîlik

Vehhabîlik, Muhammed b. Abdülvehhâb tarafından Arap Yarımadası’nda başlatılan dinî ve siyasî bir harekettir.⁷² Adını hareketin dinî yönünün temellerini atan Muhammed b. Abdülvehhâb’a nisbetle almış, bu adlandırma akımın dışındaki dinî çevrelerde, ilmî ve siyasî sahalarda geniş kullanım alanı bulmuştur. Mensupları ise akımı Ehl-i Sünnet dairesinde kalan bir ıslah ve dinin aslına dönüşmesini hedefleyen bir ihyâ hareketi olarak

⁶⁷ Metin Yurdagür, “Haşviyye” *DİA, TDV*, XVI, 426-427.

⁶⁸ Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik; islâmi Köktenciliğin...*, s.115.

⁶⁹ Yusuf Şevki Yavuz, “Müşebbihe”, *DİA, TDV*, XXXII, 158.

⁷⁰ Mehmet Ali Büyükkara, “Vehhabîlik”, *DİA, TDV*, XL, 611.

⁷¹ Ubeydullah Arslan, <https://www.facebook.com/notes/ubeydullah-arslan/vehhabilik-nedir-ubeydullah-arslan/220966217947665> (12.01.2015). Ubeydullah Arslan, G.ante’de doğdu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi (1991) Pakistan Peşever İslamia Kolej (1992-1994) 1995 yılında sınavla girdiği İslamabad Uluslararası İslam Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesinden (1999) yılında mezun oldu. Gaziantep Asr-ı Saadet İlim Araştırma Yayıma Derneğini kurdu.(2006) Derneğinde Akaid, Hadis, Tefsir, Fıkah, Siyer ve davet dersleri vermektedir. http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=1 (20.12.2014).

⁷² Hasan Onat, Sönmez Kutlu, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012, s.483.

gördüğünden Muvahhidûn veya izledikleri geleneksel dinî usule göre Ehl-i Hadîs ya da Selefiyye diye anmayı tercih etmiştir.⁷³

Muhammed b. Abdülvehhâb, Arabistan'ın Necd bölgesindeki Uyeyne'de Hanbelî kadısının oğlu olarak 1703 yılında dünyaya gelmiştir. İlme önem veren bir ailede dünyaya gelmesi onun da ilme erken yaşta başlamasına neden olmuştur ve çocuk yaşta ilim ile kendisini geliştirmeye başlamıştır. 1792 yılında vefat etmiştir.⁷⁴

Muhammed b. Abdülvehhâb, muttaki, davetçi, mücahid kimliğiyle tanınan bir âlim olarak kabul edilmiştir. Muhammed b. Abdülvehhâb, şirk, küfür ve bid'atler Hicaz ve İslâm topraklarını sарınca ümmeti Kur'an ve Sünnet ekseninde yeniden Asr-ı Saadet toplumuna çağırarak için davet yaptığını, tertemiz akide ve sahih sünnetle, dört müçtehid imamın gittiği âkide ve amel yolunu takip ettiği iddia edilmektedir.⁷⁵

“Selefliğin Tarihsel Süreci” bölümümde Muhammed b. Abdülvehhâb ve Vehhabîlik hakkında geniş bilgi verileceğinden ön bilgi mahiyetinde bu kadarıyla yetinildi.

5. Vehhabîlik- Selefilik İlişkisi

Vehhabîlik ismi Selefi âkideyi benimsemiş insanlar için Muhammed b. Abdülvehhâb'ın babasının adına nispeten kullanılmaya başlanmıştır. Muhammed b. Abdülvehhâb 18. yüzyılda Selef akidesine çağırma başlanmış davetçi bir şahsiyettir.

Selefilik ile Vehhabîlik'in aynı ya da farklı olduğu anlayışı hususunda farklı görüşler ortaya atılmaktadır. Her ikisi de aynı şeydir diyenler olduğu gibi farklıdır diyenler de vardır ancak yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere Vehhabîlik tamamen Selefilik ile aynı şey değildir. Vehhabîlik Selefilik isimlendirmesi açısından Türkiye'de faaliyet gösteren kişilerin görüşlerine burada yer vermek gerekmektedir.

Hüseyin Cinisli ile yaptığımız mülakatta Vehhabîliğin Selefi davet olduğunu belirterek: “Vehhabîliğin kendisine nisbet edildiği âlim Muhammed b. Abdülvehhâb et-Temîmî en-Necdî Ehl-i sünnet ve'l-Cemaat'in tarihteki en büyük üç davet imâmlarından biri ve sonuncusudur. Bunların birincisi Ahmed b. Hanbel, ikincisi Ahmed b. Teymiyye, üçüncüsü de Muhammed b. Abdülvehhâb'dır. Muhammed b. Abdülvehhâb'ın daveti kelimenin tam anlamıyla Ehl-i Sünnet/Selefi davettir. Vehhabîlik ile eğer gerçekten Muhammed b. Abdülvehhâb'ın âsârında sâbit

⁷³Mehmet Ali Büyükkara, “Vehhabîlik”, *DİA*, 611.

⁷⁴Mehmet Ali Büyükkara, “Vehhabîlik”, *Türkiye...*, s.611.

⁷⁵ [https://www.facebook.com/notes/ubeydullah-arслан/vehhabîlik-nedir-ubeydullah-arслан/220966217947665\(12.01.2015\)](https://www.facebook.com/notes/ubeydullah-arслан/vehhabîlik-nedir-ubeydullah-arслан/220966217947665(12.01.2015)).

olan akîde ve menhec kasediliyor ise bu anlamda Vehhâbilik muhâliflerin Ehl-i Sünnet'e/Selefilere taktığı bir isimdir ve aynıyla Sünnîliktir, Selefiliktir. Eğer Vehhabîlik denilerek adâlet ve insaf yoksunu muhâliflerin asılsız, delîlsiz, burhânsız attıkları iftirâlar kasediliyor ise Muhammed b. Abdülvehhâb da, Selefilik de bundan uzaktır.”⁷⁶ Şeklinde yorumlanmaktadır.

Ancak Şemsettin Özaykan ⁷⁷ ise aynı olmadığını vurgulayarak şöyle açıklamıştır:“Selefilik ile Vehhabîlik aynı şey değildir. Vehhabîlik, sadece Necd bölgesinde Suûdi Arabistan topraklarına düşen bir bölgede üç yüzyıl önce Muhammed b. Abdülvehhâb tarafından ortaya çıkmış. Muhammed b. Abdülvehhâb, insanların İslâm anlayışları doğru olmadığı, Kur'an ve Sünnet'ten uzak durduklarını vurgulamıştır. Muhammed b. Abdülvehhâb, ilim tahsil etmiş meşhur bir ailenin çocuğudur. Irak'ta, Şam'da, Medine'de okumuş sonra okuduğu hocaları ile paylaşınca hocaları da bizim gücümüz yetmez, bunlar doğrudur, hurâfedir ancak biz yapamayız demişler. Yönetim, halk, toplum, cehalet, kabileler, aşiretler ve kendisi biraz cesaretlidir ve ben buna karşı çıkabilirim, bildiğim kadarıyla Kur'an ve Sünnet'e çağırabilirim demiş. O bölgede insanları Kur'an'a, akideye çağırırım. Vehhabîler bana göre kendini Vehhabî gören; Selef'in bir koludur. Selefilğin tümü değildir. Fıkıhta Hanbelîdirler, Şafîiler de bir koludur Hanefilerde bir koludur. Selefilğin bir boyutunu temsil ediyorlar tümünü temsil etmiyorlar. Vehhabîler eşittir Selefler bu doğru değildir yani. Bu büyük menheci böyle bir gruba mal etmeye biz karşıyız yani. Nurcular da öyle, Nurcular da İslâm'ın bir bölümünü temsil ediyor, Süleymancılar da bir kısmını temsil ediyorlar yani. İslâm eşittir Nurcular, İslâm eşittir Süleymancılar, İslâm eşittir tasavvuf bu doğru değildir yani. Allah'ın dini her toplumdan her meşrepten daha geniş ve hepsinin üstündedir.”⁷⁸

Yine başka görüş sahibi Nedim Yıldız da aynı olmadığını vurgulamıştır:“Günümüzde Selefilik dendiği zaman akla ilk gelen İbn Teymiyye ve Muhammed b. Abdülvehhâb'dır. Aslında bu Vehhabîlik yaftası akıma hasım olan gurupların iftirasıdır. Çünkü Şeyhin babasının adı Abdülvehhâb'dır. Sûfi akımlar Kur'an ve Sünnet eksenli bu hareketi kendilerine muhalif gördükleri için sanki başka bir dinmiş imajı vermek amacıyla böyle bir söylem geliştirmişlerdir.”⁷⁹

⁷⁶Hüseyin Cinisli, İlim Araştırma Eğitim, Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'nde dersler vermektedir. Seminerlere katılmakta, kitap yazarak davetini sürdürmektedir. Kendisiyle yaptığımız mülakat arşivlenmiş ve çalmaya ek olarak konulmuştur. Bkz. EK-3.

⁷⁷İslam Davetçisi Şemsettin Özaykan, Aslen Diyarbakırlıdır. Şu an Malatyada ikamet etmektedir. Malatya'da dersler vermekte ve talebeler yetiştirmektedir. Orta, lise ve hadis fakültesini Medine'de bitirmiş, aileden ve çevreden ilmi olarak yetiştirilmiş bir kürt âlimidir. Uzun yıllar Medine'de kalmıştır. Medine İslam Üniversitesi Hadis Usulü Mezunudur.

⁷⁸8-12 Haziran 2015 tarihinde Altınoluk/Edremit/Balıkesir Altın Otel'de ÇAĞRI-DER(Menemen) 3. İslam Kardeşliği Tatil ve Buluşma Semineri düzenlemiştir. Şemsettin Özaykan bu seminerde ders vermiştir. Kendisiyle 11.07.2015 tarihinde 12.00-14.00 saatleri arasında mülakat yaptık ve yaptığımız mülakatın görüntü ve ses kaydı mevcuttur. Tez'e ek olarak sunulmuştur. Bkz. EK-2. (Ayrıca bu konuda yapılan mülakatı Youtube TV'ye yüklendi b.k.z https://www.youtube.com/watch?v=nzIRg_bdmMg(15.06.2015).

⁷⁹ Nedim Yıldız, 1972 yılında Ayvacık/Çanakkale Çaltıköy'de doğdu. Edremit Endüstri ve Teknik Lisesi'ni bitirdi. Ezine/Çanakkale'de yaşamaktadır ve esnaftır. Çağrı-Der(Menemen) Başkan yardımcılığı görevini

Vehhabîlik, Selefliliğin aslı gibi bilinmektedir. Vehhabîlik çok yakın zamanlarda ortaya çıkmış bir harekettir. Birinin kökü en fazla iki asırdır, diğerinki ise on dört asırdır. Dolayısıyla Vehhabîliği Selefilikle aynı göremeyeceğimizi söyleyebiliriz. Kesiştikleri nokta ise Vehhabîler de, ‘biz Selefiyiz’ diyerek yola çıkmaları ve çalışmalarını devam ettirmeleridir. Onlar da Selefilik iddiası ile ortaya çıktıkları için, onlardan sonraki her Selefilik iddiası onlara dayandırılmak istenmiştir. Aynı şekilde İbn Teymiye’nin de Vehhabîlik ile alakası yoktur. Onun için de söylenebilecek söz olsa olsa ‘İbn Teymiye de Selef’dir şeklinde olabilir.⁸⁰

İslâm Mezhepler Tarihi araştırmalarına göre; İtikad sahasında Ehl-i Hâdis’in, fıkıh sahasında ise Hanbelî mezhebinin görüşlerini paylaşan Vehhâbîler, tevhid meselesi üzerinde durdular, bu konunun kabir ziyareti ile olan ilişkisini izaha çalıştılar ve kendi yöntemlerince bid’atlarla mücadele ettiler. Vehhâbîlik, Ehl-i Hadîs-Selefiyye bünyesindeki bir “uçlanma” olarak değerlendirilebilir. Bu uçlanmanın tezahürleri ise, tekfir unsurunun aşırı kullanımı ve bu yolla dışlanmış Müslüman kesimlere yöneltilen şiddettir. Bu yönleriyle Vehhâbîlik, Emir San’ânî, Muhammed Şevkânî gibi Selefiyye âlimleri tarafından bile tenkit edilmiştir.⁸¹

Günümüzde Suûdi devletinin kurucu unsurunu oluşturan ve bu devletin ideolojisini yansıtan Vehhabî anlayışını,-her ne kadar kendini Selefî tabiriyle ifade etmiş olsada-daha ziyade Suûd ailesi iktidarının siyâsî bekası ve Suûdî hanedanının uluslararası ilişkilerde diğer küresel aktörlerde münasebetlerinin bir argümanı olarak görmenin daha doğru olacağı belirtilmektedir.⁸²

Yapılan izahlardan da anlaşılacağı üzere Vehhabîlik, Selefilik ile tamamen aynı değildir. Vehhabîlik, Abdullah b. Abdülvehhâb’a nispet edilmektedir ve Vehhabîliği onun ortaya çıkardığı bilinmektedir. Üç yüzyıl önce Abdullah b. Abdülvehhâb insanların İslâm anlayışları doğru olmadığı, Kur’an ve Sünnet’ten uzak durdukları vurgusunu yapmış ve insanları Kur’an ve Sünnet yoluna çağırmıştır. Selefilik, Vehhabîlik’ten daha geniştir ancak Vehhabîlik Selefliliğin bir kolu sayılabilir. Aynı zamanda Selefliliğin tarihi on dört

yürüterek davet çalışması yapmaktadır. Kendisiyle 11.10.2014 tarihinde saat 10:00’da sahibi olduğu markette yaptığımız mülakatta verdiği bilgilerden yararlanmışır. Mülakat arşivlenmiştir. EK olarak tezin ekine konmuştur. Bkz. EK-1.

⁸⁰Nurettin Yıldız, *Selefilik ve Vehhabîliği Soran Müslüma Mektup*, <http://www.fetvameclisi.com/fetva-selefilik-ve-vahhabiligi-soran-muslimana-mektup-33143.html>(01.01.2015).

⁸¹Mehmet Ali Büyükkara, “*Mehmet Ali Büyükkara ile Çağdaş Selefî Akımlar Üzerine*”, Perspektif Aylık-Haber Dergisi, Mart 2013, Yıl 19, Nr./Sayı.219, s. 30.

⁸² Âdem Apak, “*İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni..*”, s.46.

asırdır ancak Vehhabîlik'in ise üç asırdır. Dolayısıyla Vehhabîliği Seleflikle aynı kefeye oturtmak doğru değildir. Türkiye'de faaliyet gösteren Selefî düşüncenin temsilcileri olarak kendilerini takdim edenlerin çoğu da bu konuda Seleflilik ile Vehhabîliği aynı kabul edip Vehhabîlilik isimlendirmesini kabul etmemektedirler.

BÖLÜM II

SELEFİLİĞİN TARİHSEL KÖKENİ VE GELİŞİMİ

1. Selefilik Ortaya Çıkmasındaki Temel Etkenler

İslâm dini, yirmi üç yıllık bir zaman diliminde Hz. Muhammed'e gelen vahiyle şekillenmiş ve tamamlanmıştır. Hz. Muhammed hayattayken İslâm toplumunun karşılaştığı pek çok problem, vahiylerle açıklığa kavuşturuluyor ve ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklar bu sayede çözülmüştür. Hz. Muhammed'in vefatıyla birlikte durum değişmiş; Müslümanlar siyasî, sosyal, ekonomik temelli pek çok problemle yüz yüze gelmiştir. Her ne kadar din; "Bugün size dininizi ikmâl ettim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Ve din olarak, sizin için İslâm'ı seçtim."⁸³ ayeti ile tamamlanmış olsa da, bu problemlerin çözümü noktasında farklı yaklaşımlar ve tutumlar ortaya çıkmıştır.⁸⁴

Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemde siyasî-itikadî ve fikhî-amelî mezheplerden söz etmek mümkün değildir. Mezhepler ve farklı görüşler Hz. Muhammed'in vefatından çok sonraları ortaya çıkmıştır. Hz. Peygamber döneminde saf dini yaşantı söz konusu iken İslâm dininin zamanla geniş coğrafya ve değişik kültürlere yayılması, Arapça konusundaki bilgisizlik gibi nedenlerden dolayı bölünmeler, çatlama başlamıştır.

Hz. Peygamber'e gelen ilk vahiyle birlikte tarihî bir dönem başlamıştır. İnsanlar, İslâm daveti karşısında hemen hakka boyun eğmiş ve düşünmeden sorgulamadan akın akın Allah'ın dinine girmişler. İslâm'ı anlamada ve onunla amel etmede Kitap ve Sünnet'in yöntemini yeterli görmüşler. Anlamakta güçlük çektikleri ayetlerin açık manasından ve o ayetlerin indiği dilde ilk anladıkları manadan öteye geçmemişlerdir. Dini, Kur'an'ın naslarını ve amacını doğru şekilde anlamalarına imkân veren Arap dilinin üsluplarını kavrama yetisine sahiptiler. Onların aynı şekilde Sahih Sünneti tanımalarına, ona hizmet etmelerine ve onu yaymalarına imkân veren hırs, akıl, zekâ, düşünce ve anlayışları da varmış. Sahabeden sonra gelen Tabîler ve onları takip edenler de aynı yolda yürümüşlerdir.⁸⁵

⁸³Kur'an, Maide, 3.

⁸⁴ Mehmet Ali Büyükkara, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Eylül 2010,s.27.

⁸⁵ Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,(çev. Ahmet İyibildiren), Guraba Yayınevi, İstanbul, 2010,s.44-47.

Daha sonra Müslümanların hayatında yeni olaylar ve sorunlar kendini göstermiştir. Akabinde büyük siyasî olaylar meydana gelmiş. Müslümanların birlik ve bütünlüğü parçalanmaya başlamıştır. Aralarında çatışmaya ve itikadî parçalanmaya dönüşecek siyasî çekişmeler ortaya çıkmıştır. Müslümanlar, çok zor dönemlerden geçmişler. Saf dinî yaşantı, zamanla bazı sebeplerin gerçekleşmesiyle sorgulanmaya başlanmıştır. Böylece dinî meselelerde akıllar karışmış. Gelişen olaylar ve şartlar İslâm düşüncesindeki mezheplerin, toplulukların ve firkaların yöntemlerinden farklılık arzeden Selefî yönelişin zamanla ortaya çıkmasını sağlamıştır.⁸⁶

Selefîğin ortaya çıkış sürecini diğer siyasî-itikadî mezheplerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu algı, dinin bir gereği olarak değil, siyasî, sosyal, kültürel vb. gelişmelerin sonucunda gündeme gelmiştir.⁸⁷ Selefiliğin ortaya çıkmasındaki nedenleri şöyle açıklayabiliriz.

1.1. Mezheplerin Ortaya Çıkışı

Hız. Peygamber, 632 yılının Haziran ayında vefat etmiştir. Bu durumda Müslümanlar yalnız peygamberlerini değil, aynı zamanda devlet başkanlarını da kaybetmişlerdir. Beni Saide Gölgeğinde toplanan Müslümanlar, İslâm öncesi siyasî kültürü çerçevesinde yapılan tartışmalardan sonra Hız. Ebu Bekr'i kendilerine yönetici olarak seçmişlerdir.⁸⁸

Hız. Muhammed ile ilk halife Hız. Ebu Bekr ve Hız. Ömer dönemlerinde Müslümanların safında bölünme ve fitne olaylarından söz etmek mümkün gözükmemektedir. Tarihçiler, Müslümanların hayatında yeni ortaya çıkan ve onların saflarını parçalayan bölücülük ve siyasî olayların, Hız. Osman dönemine kadar uzandığını belirtirler.⁸⁹ Daha sonra fitnelerin ardı arkası kesilmemiş. Hız. Osman, hicretin 35. yılında evinde muhasaraya alınarak öldürülmüştür.⁹⁰

Hız. Osman'ın şehit edilmesiyle birlikte Halifelik makamı boşalmış ve yerine Ali b. Ebi Talib seçilmiştir.⁹¹ Ali b. Ebi Talib halifelik görevini üstlendiği zaman ümmet iki parçaya bölünmüştür: Ümmetin bir kısmı, ona biat etmiş ve halifeliğini kabul etmiş, bir kısmı ise Hız. Osman'ın katillerinin bulunarak intikamının alınması isteğiyle biatte tereddüt

⁸⁶Müfrih b. Süleyman el-Kusi , *Selefilik*, ..., s.47.

⁸⁷Yaşar Ünal, "Selefî Zihnin Doğuşu ve Gelişimi Üzerine", *Dini Araştırmalar*, Temmuz-Aralık 2015, Cilt: 18, sayı: 47, s. 62.

⁸⁸Yaşar Ünal, "Selefî Zihnin Doğuşu..." s.62.

⁸⁹Ethem Ruhi Fığlalı, *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*, Birleşik Matbaacılık, İzmir Aralık 2004, s.28.

⁹⁰Müfrih b. Süleyman el-Kusi , *Selefilik*, ..., s.47.

⁹¹Ethem Ruhi Fığlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2008, s.83.

etmiştir.⁹² Hz. Ali, Hz. Osman'ın katillerini bulmak istiyordu ancak suça karışanların sayısı fazlaydı. Buna rağmen Emevi ailesi mensuplarının yanında yer alan Hz. Aişe İfk olayında zaten Hz. Ali'ye kırgın olduğundan Cemel vakası yaşanmıştır. Ümmet, bir tarafta Hz. Ali ve taraftarlarının diğer tarafta Hz Aişe ve yandaşlarının yer aldığı Cemel vakasını h. 36 senesinde yaşamıştır. Meydana gelen savaşta Müslümanlar arasında düşmanlık ortaya çıkmıştır.⁹³

Hz. Muâviye, Hz. Osman'ı Hz. Ali'nin öldürdüğü iddiasıyla kanını talep etme adına Hz. Ali'ye karşı çıktığından Hz. Ali ile Hz. Muâviye arasında Sıffin Savaşı patlak vermiş.⁹⁴ Sıffin Savaşı, Hz. Muâviye ile ordusunun hakem belirlenmesi isteğini Hz. Ali'nin kabul etmesiyle neticelenmiştir. Hz. Ali bu talebi, savaşı kazanmasına ramak kala adamlarının ısrarı üzerine kabul etmek mecburiyetinde kalmıştır. Akabinde Hz. Ali yandaşlarının içinden bir grup hakem tayini olayına karşı çıkmış. Onlar bu anlaşmazlığın insana havale edilmesinin doğru olmadığını iddia ediyor ve Allah'ın hükmünden başka hükmün olamayacağını savunuyorlardı. Hz. Ali'ye karşı çıktıkları için ayrılanlar anlamında Hâricîsîmiyle adlandırılmışlardır. Bunlar, sultana karşı çıkmanın ve onunla savaşmanın farz olduğunu söylemişler. Ayrıca büyük günah işleyenin kâfir olduğuna ve cehennemde ebedî kalacağını söylemişlerdir.⁹⁵

Şi'a ise İmametini, Hz. Muhammed ile nesep veraseti gereğince Hz. Ali'den başlamak üzere Ehl-i Beyt'in hakkı olduğunu söylemişler. Ayrıca Şia, bu konuda vesayet bulunduğunu, imamın kim olacağına dair nassın gerekliliğini ve imamın masum olduğunu savunmuşlar. İmâmet konusundaki görüşlerini, dinin rükünlerinden bir rükün kılmışlar. Başka birçok görüş ortaya koymuşlardır. Sonra kendi aralarında çeşitli fırkalara ayrılmışlar. Bu fırkaların en meşhurları İmamiyye⁹⁶, İsmailiyye⁹⁷ ve Zeydiyye⁹⁸, dir.⁹⁹

⁹²Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,..., s.47.

⁹³Ethem Ruhi Fırlalı, *Günümüz İslam*...,s.85-86.

⁹⁴Hasan Onat, Sönmez Kutlu, *İslam Mezhepleri*, ..., s.54-55.

⁹⁵Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,..., s.47.

⁹⁶Hz Muhammed (s.a.v)'in vefatından sonra Hz. Ali ve sırasıyla onun iki oğlu ile torunlarını Allah'ın emri, Peygamber'in tayini ve vasiyeti ile meşru imam kabul eden ve böylece on iki imama inanmayı dinin aslına dahil bir rükun olarak görenlerin mezhebidir. Bugün, Şia denince umumiyetle bu fırka anlaşılır. Ayrıntılı bkz. Ethem Ruhi Fırlalı, *Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, Birleşik Matbaacılık, İzmir Aralık 2004, s.137-177.

⁹⁷Müfrit bir Şii mezhebi olan İsmailiyye, İmamiyye'nin imamı Cafer es-Sadık (148/765)'in ölümünden sonra ortaya çıkmıştır. İmamiyye Şiası 7. İmam olarak Musa el-Kazım'ı tanırken, İsmaililer 7. İmamın Cafer es-Sadık'ın büyük oğlu İsmail olduğunu kabul ederler. Yedi imam kabul ettikleri için, bunlara "Seb'iyye" de denir. Ayrıntılı bkz. Ethem Ruhi Fırlalı, *Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, s.127-135.

⁹⁸Zeydilik, İmamiyye Şiasının dördüncü imamı Ali b. Hüseyin Zeynelabidin(94/712)'in oğlu Zeyd (80/699-122/740)'e, ondan sonra da oğlu Yahya (125/743)'ya uyarak onların imametini ileri sürenlerin mezhebidir. Ayrıntılı bkz. Ethem Ruhi Fırlalı, *Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, s. 121-126.

Akabinde Mürci'e fırkası ortaya çıkmıştır. Mürci'e de Hâricîlerin büyük günah konusundaki görüşlerini reddetmişler ve büyük günah işleyen kimse hakkındaki hüküm kıyamet gününe ertelemişlerdir. Onun hakkında bu dünyadayken cennetlikdir veya cehennemlikdir diye hükmedilemez, kullar hakkında hükmetmek kullara ait olamaz, demişler. İman ile amelin arasını ayırmışlardır. İman, Allah'ı ve peygamberlerini tanımaktır, bunun dışındaki itaatler imandan değildir, demişler. Bu sebeple ameli, imanın dışına çıkarmışlar. Müjde ayetlerine sarılarak, tehdit ve uyarı ayetlerini te'vil ederek imanla birlikte azgınlaşmanın zarar vermeyeceğini ve küfürle birlikte itaatinde fayda vermeyeceğini söylemişlerdir.¹⁰⁰

Emevî yönetimi sırasında günahlarına kaderi bahane eden Cebriyecilerin görüşü insanlar arasında yayılmıştır. Bu görüş, her şeyin Allah'ın ilmi ve iradesi dâhilinde cereyan ettiğini, insanın çizilmiş bir kaderinin bulunduğunu bildiren ayetlerden hareketle insanın irade hürriyeti, seçme imkânı ve fiil gücü bulunmadığını, insan fiillerinin gerçek failinin Allah olduğunu, kulun Allah tarafından önceden takdir edilmiş bulunan işleri yapmaya mecbur olduğunu savunmuşlar.¹⁰¹

Bunların karşısında da cebr inancına yönelen, ilahî kudreti vurgulayan, insanın fiildeki rolünü kökten inkâr eden ve onun fiilini Allah'a bırakan bir topluluk ortaya çıkmıştır. Bazen bunların bir kısmı, çok aşırı giderek insanın rüzgârın önünde bir tüy gibi olduğunu, onun kendisine ait bir fiilin, kudretinin ve tercihinin olmadığını söylemişler. Cehmiye denilen bu görüşü benimseyenlerden bir kısmı Cehm b. Safvan'a tabi olan kimselerdir. O, Kur'ân ayetlerinde aklî te'vil yöntemini geniş bir şekilde kullanmış. Bu yöntem, onun İslâm prensiplerinden pek çoğunun dışına çıkmasına ve sıfat ayetlerinin anlaşılmasında genel çizgiden sapmasına yol açmıştır.¹⁰²

Hicrî ikinci asrın başlarında büyük günah işleyen kimsenin hükmü konusunda Vâsıl b. Ata(ö. 131/148), hocası Hasan-ı Basrî (110/728) ile görüş ayrılığına düşmüştür. Vâsıl b. Ata, büyük günah işleyen kimsenin iman ile küfür arası orta bir mertebede bulunduğunu iddia etmiş. Bu yaklaşım Hasan-ı Basrî'yi kızdırmış. Bunun üzerine Vâsıl b. Ata, ondan ayrılarak Basra Mescidi'nde başka bir köşeye çekilmiş. Amr b. Ubeyd ve diğer bir topluluk da ona katılmıştır. Bunlar, ayrılanlar anlamında 'Mu'tezile' diye isimlendirilmiştir. Daha

⁹⁹ Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi, Siyasi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi*, (çev. Sıbgatullah Kaya), Anka Yayıncılık, Ankara, s.41-54.

¹⁰⁰ Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*, ..., s.48-49

¹⁰¹ *İlmihal 1 İman ve İbadetler*, TDV Yayınları, 2006 Ankara, s. 28.

¹⁰² Müfrih b. Süleyman el-Kausi, *Selefilik*, ..., s.49.

sonra bunlara çok sayıda katılan olmuş. Kendilerine ait usul ve kurallar ortaya koymuşlardır.¹⁰³

Böylece fırkaların ortaya çıkması birbirini takip etmiştir. Sonra fırkalar, çeşitli kollara ayrılıp itikâd konusunda tartışmalara girmiştir. Fırkaların ortaya çıkış sonucunda üç temel meselenin ön plana çıktığı ve görüş farklılıklarının etrafında cereyan ettiği görülmektedir. Bu meselelerin birincisi ‘imâmet’ ikincisi ‘günahkâr mü’minler veya büyük günah işleyen kimselerin durumu’ ve üçüncüsü de ‘İnsanın kendi işlerini yapmadaki özgürlüğü ve iradesi, buna bağlı olarak Allah’ın ezeli ilmi meselesidir: İnsan, kendisi için çizilen kader çizgisinde mecbur olarak mı faaliyet gösterir, yoksa tam olarak özgür müdür? Allah’ın ezeli ilmi ve çizilen bir kader yok mudur?’ gibi meselelerdeki ihtilaflar, tarih boyunca çeşitli aşamalardan geçmiş ve çeşitli fırkaların, kendilerine özgü itikadî esaslarda ortaya çıkmasına sebep olmuştur.¹⁰⁴

1.2. İslâm’ın Geniş Coğrafyaya Yayılması

Mezheplerin oluşmasında Müslümanların fetihler sonucunda köklü kültürlerle karşılaşması çok önemli rol oynamıştır. Çok farklı kültürel ve sosyal değerlere sahip insanlar, birbiriyle karşılıklı etkileşime girmişlerdir.¹⁰⁵

Kültürel etkileşim, insanın sosyal bir varlık oluşunun getirdiği sonuçlardan birisidir. Tarih boyunca farklı kültür ve medeniyetler etkileşim halinde olmuş ve güçlü kültürler zayıf kültürleri etkisi altına almaya çalışmıştır. Bir kültüre ait motif, hem o kültürü etkilemiş hem de o kültürün içinde bazı yeni oluşumlara yol açmıştır. Mezheplerin oluşumunda kendisini gösteren farklılaşmaların bir kısmı da bazı kültür unsurlarının etkisiyle gerçekleşmiştir.¹⁰⁶

İslâm, Mekke ve Medine sınırlarını aşmış geniş kitlelere ulaştıkça, farklı dinlere ve kültürlere sahip kişileri de kendi kültürüne katmıştır. İslâm’a yeni giren Müslümanlar, eski düşünce ve inanç biçimlerini terk etmelerine karşın, alışageldikleri kültürel yaşam şekillerini belirli ölçüde devam ettirmişler. Bu durum, İslâm dininde farklı algı ve düşünme biçimlerinin oluşmasına yol açmıştır. Bu farklılaşmalar da zamanla mezheplerin ortaya çıkmasını hazırlamış. İslâm sınırları coğrafi olarak genişledikçe yeni Müslüman olanlar

¹⁰³ *İlmihal 1 İman ve İbadetler*, Türkiye Diyanet., s.27-28.

¹⁰⁴ Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*, ..., s.50-51.

¹⁰⁵ Yaşar Ünal, “Selefi Zihnin Doğuşu...”, s. 70.

¹⁰⁶ Hasan Onat, Sönmez Kutlu, *İslam Mezhepleri*..., s.57.

aracılığıyla yeni kültür ve medeniyetler de İslâm içerisinde kendine yer bulmaya başlamıştır. Örneğin Sâsânî kültüründeki yarı ilahî, yarı insanî kral anlayışı, İslâm düşüncesinde bazı Şîî oluşumların zeminini oluşturmuştur.¹⁰⁷

Müslümanlar, çok sayıda savaş yapmış ve elde ettikleri zaferler sayesinde geniş ülkeler fethetmişlerdir. Bunun sonucunda İslâm âleminin sınırları genişlemiştir. Müslümanlar fethettikleri toplumlarla kaynaşmıştır. Bu karışma; Müslümanların onlara ait görüşleri, düşünceleri, dini anlayışları ve benzeri şeyleri öğrenmelerini sağlamıştır. Onların, yani yeni Müslümanlardan büyük bir kısmın zihinlerine iyice yerleşmiş olan eski düşünce ve inançlardan kurtulamamalarının etkisiyle İslâm akîdesinin pek çok meselesinde aralarında çatışma ve ayrılık çıkmıştır. Müslümanlar arasındaki bazı İranlılar, sahih İslâmî anlayışa aykırı eski fikirlerinden pek çoğunu yaymışlardır. Mesela ‘cebr’ ve ‘ihtiyar’ tartışmasını, Allah’ın sıfatlarının zatından ayrı mı yoksa zatla aynı şey mi olduğu, gibi meseleleri Müslümanlar arasında da yaydılar. Bunlar batınî fırkaların ortaya çıkması için tasavvuf ve Şîîlik görüntüsüne bürünmüşler. Bunlar, Hz. Muhammed’in Ehl-i Beyt’ine sevgi gösterisinde bulunarak ve Hz. Ali’ye yapılan haksızlığı dile getirerek Şîîlerden pek çoğunun gönlünü fethetmişler. Sonra onları çeşitli yollara sokmuşlar ve İslâm’dan çıkarmaya çalışmışlardır.¹⁰⁸

Yahudilerin, İslâm’ın doğuşundan bu yana Müslümanlara düşman olduğu bilinmektedir. Belki de İslâm’a en az giren ve kendi inançları üzere en çok kalan topluluk Yahudilerdir. Mesela Hz. Osman zamanında ve Hz. Ali döneminin ilk zamanlarında Müslümanlar arasında fitneyi Yahudilerin çıkarttığı belirtilmektedir. Abdullah b. Sebe tarafından ortaya atılan, Müslümanların başına Allah’tan başka kimsenin bilmediği sıkıntıların gelmesine sebep olan ve Şia ile Havâric mezheplerinin ortaya çıkmasına yol açan fitne, Yahudiliğin görüşlerinden fazlasıyla etkilenmiştir. Nitekim ricat, beda, esbat ve diğer Yahudi kökenli aşırı Şîî esas ve görüşleri Yahudilikten etkilendiği söylenebilir. Aynı şekilde Ku’an’ın mahlûk olup olmadığı ve sıfatlar meselesinde teşbihe yol açacak şekilde naslarda, cisim sıfatlarında bilinen ölçülere uygun yorumlar yapılması gibi meselelerde Müslümanlar arasında ortaya çıkan pek çok problemin arkasında onların olduğu vurgulanmaktadır. İslâm’a giren pek çok Hristiyan da, Müslümanlar tarafından kendilerine

¹⁰⁷ Mehmet Ali Büyükkara, *İslam Mezhepleri...*, s.30.

¹⁰⁸ Muhammed Ebu Zehra, *İslam’da İtikadi...*,s.22-23.

galip gelinmesi ve ülkelerin fethedilmesi sebebiyle İslâm'a ve Müslümanlara düşmanlık beslemişler ancak bunu gizlemişlerdir.¹⁰⁹

1.3. Arapça ve Dilin Edebî Konusundaki Bilgisizliği

Seleflerin üzerinde durduğu önemli konulardan biri olduğu için bu konu buraya alındı. İslâm dini evrensel bir dindir ancak İslâm dini, dili Arapça olan bir topluma gönderildi ve Allah'ın göndermiş olduğu Kur'an-ı Kerim de Arapça'dır. İslâm dinini kabul eden diğer milletler dinlerini öğrenmek için öncelikle Arapça'yı bilmeliler bununla da kalmayıp o dilin edebiyatını ve bunlarla birlikte o dilin kültürünü de bilmelidirler. Çünkü İslâm dini sadece o dili bilmekle öğrenilmez aynı zamanla kültürü de bilinmelidir.

İslâm dini iklimimizi kullanmamızı ister dolayısıyla Kur'an okunduğunda herkes Arapça ve onun kültürüne ait bilgilere sahip olduğu kadar dini anlayacaktır. Yani herkes bilgi birikimine göre bilgi elde edecektir. Kur'an-ı Kerim'de müteşâbih ayetlerin varlığı da insanları farklı düşünmeye sevk etmiştir.

Vahiylerin üslubu ve Kur'an'da bulunan müteşâbih ayetler din anlayışında farklılaşmaya sebebiyet vermiştir. Örneğin Kur'an'da 'Allah'ın eli', 'Allah'ın yüzü' gibi deyimler geçmektedir. Bazı Müslümanlar bunlara Allah'ın insan gibi eli, yüzü vardır demişler; bazı insanlarda Allah'ın gücü kudreti olarak anlamışlardır.¹¹⁰ Bazıları da yorum yapmaktan çekinmişlerdir.¹¹¹ Bu gibi farklılaşmalar neticesinde ihtilafa düşmüşlerdir.

Abbâsiler döneminin başında Arap olmayan mevâlinin, özellikle İranlı unsurların hâkimiyeti başgöstermiştir. Bu da Arap dilinin zayıflamasına, onun incelikleri ve kavramları konusunda bir bilgisizliğe ve nasslarını ifade edildiği Arap dilinin anlaşılmasına yol açmış. Bunun sonucunda Kur'an ayetlerindeki manaların anlaşılmasındaki problemler, 'te'vil' meselesi ve 'hakikat ve mecaz' meselesi gibi pek çok meselede ihtilaflar ortaya çıkmış. İmam Şafî, Kur'an'ın mahlûk olduğu görüşü ve Allah'ın ahirette görülmesinin inkârı meselelerini Arapça konusundaki bilgisizliğe bağlamıştır.¹¹²

1.4. Farklı Kültürlerin Eserlerinin Arapça'ya Tercüme Edilmesi

İslâm dini geniş coğrafyaya yayılmasıyla ve farklı kültürlerle etkileşime geçtikçe dini farklı anlama ve yorumlama biçimleri de ortaya çıkmıştır. Arapçaya ait eserler diğer

¹⁰⁹Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,..., s.53-54.

¹¹⁰Hasan Onat, Sönmez Kutlu, *İslam Mezhepleri*...,s.56.

¹¹¹Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi*...,s.24.

¹¹²Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,..., s.55.

kültürler tarafından tercüme edildiği gibi başka kültürlerin eserleri de Arapça'ya tercüme edilmiş bu yabancı bilgiler İslâm dinini farklı anlamaya sevk etmiştir.

Başta Yunan medeniyeti olmak üzere çeşitli felsefî gelenekler de İslâm düşüncesine ve mezheplerin doğuşuna katkıda bulunmuştur. Emevîler döneminde başlayan ve Abbasîler döneminde artarak devam eden tercüme faaliyetleri ile söz konusu medeniyetlere ait felsefî birikim İslâm dünyasına aktarıldı. Bu durum, âlemin yaratılması, Allah'ın sıfatları gibi konulardaki var olan tartışmalara etkide bulunduğu gibi yeni konuların da İslâm düşüncesine taşınmasını beraberinde getirmiş, Mu'tezilî âlimler, felsefecilerin Tanrı tasavvuruna ve yaratma ile ilgili yaklaşımlarına karşı çıkan tutumlarıyla İslâm kelamının şekillenme sürecine doğrudan katkıda bulunmuşlardır. Öte yandan Yunan ve Mısır medeniyetlerine ait felsefî birikim Şîî mezhepler içerisinde değerlendirilen İsmailîliğin görüşlerinin şekillenmesine doğrudan tesir etmiş, özellikle Neo-Platonist ve Gnostik düşünme biçimi ve fikirler, İsmailîlik aracılığıyla İslâm düşüncesine taşınmıştır.¹¹³

Selefî düşünce mensuplarının en çok tenkid ettiği konuların başında tercüme konusu gelmektedir. Hintçe, Farsça ve Yunanca gibi dillere ait eserlerin Arapça'ya tercüme edilmesi, Emevîler zamanında ilim ve kimya kitaplarına düşkün olan Halid b. Yezid b. Muâviye eliyle başlamıştır. Tercüme edilen bu kitapların İslâm âlemindeki düşünce hayatına felsefenin girmesinde ve pek çok Müslümanın okumak, tahlil yapmak ve tartışmak suretiyle felsefeyle ilgilenmesinde görülen olumsuz etkileri olmuştur. Bu itikâd meselelerinde sapmalara ve İslâm âkidesinin zayıflamasına yol açan nedenlerden biri olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı Müslümanların dinî anlayışlarını bozmak için tercüme yoluyla bilinçli olarak kötü fikirler ortaya atılmıştır. Bundan dolayı da bid'atçılar ve kalpleri tam tatmin olmamışlar bu kavramları çabucak ezberlemişlerdir. Amaçları Ehl-i Sünnet'e karşı onların alışık olmadıkları şeyleri söylemek ve bu dine mensup zayıf kimseleri şüpheye düşürmek olduğu açıklanmaktadır. Ve sonunda da bid'at ortaya çıkıp bid'atçıların taraftarları oluşana kadar durum böyle devam etmiştir.¹¹⁴

Tercüme faaliyetleri tenkid edilirken en çok bid'at konusunun ön plana çıkarılması da dikkat çekmektedir.

¹¹³Mehmet Ali Büyükkara, *İslam Mezhepleri....*,s.31.

¹¹⁴Müfrih b. Süleyman el-Kavsi, *Selefilik,....*, s.56.

1.5. Mu'tezile ve Halku'l-Kur'an Meselesi

Mu'tezile, hicretin ikinci asrının ilk yarısında Basra'da, Vâsıl b. Ata tarafından büyük günah işleyeninin durumu hakkında ileri sürülen görüşlere dayalı olarak kurulduğu ve daha sonraları Kur'an'ın yaratılmış olduğu, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma, tevhid, adalet, irade ve fiillerde hürriyet ve benzeri kelimelerde aklı öncelik veren ya da kısaca 'Beş Esas' başlığı ile meşhur görüşleriyle İslâm düşünce tarihinde büyük yankılar uyandırmış büyük ve önemli mezheplerden biri olduğu bilinmektedir.¹¹⁵

Mu'tezile altın çağını Abbâsiler döneminde yaşamıştır. İslâm âleminde Mu'tezile akımı ortaya çıktığı zaman Abbâsi halifesi Me'mun'un Mu'tezile mezhebinin görüşlerini benimsediği söylenmiştir. Me'mun, Mu'tezile'yi kendi zamanında İslâm devletinin resmi mezhebi haline getirmiştir.¹¹⁶ Me'mun'un hilafetine kadar bireysel düzeyde tartışma konusu edilen halku'l Kur'an (Kur'an'ın yaratılmışlığı) sorunu, Halife tarafından resmîyete dönüştürülerek, bu ilkeye inanma 212/827 yılında devletin resmi politikası haline getirilmiştir.¹¹⁷ Mu'tezile, bu konudaki fikirlerini benimsetme yolunda hoşgörülü olamadığı ve neticede Mihne olayına sebebiyet verdiği için tepkiyle karşılaşmıştır.¹¹⁸

Me'mun, âlimleri, Arapça'ya tercüme edilen felsefe ve mantık kitaplarıyla ilgilenmeye, karmaşık felsefi meseleleri araştırmaya ve bunları kelimelerle harmanlamaya teşvik etmiştir. Onların fikirlerine ve akidelerine destek olma, davet etme ve onları yayma sorumluluğunu üstlenmiştir. Halku'l-Kur'an görüşü ortaya atıldığı zaman yargı makamlarının başına getireceği kimselere bunu kabul etmelerini şart koşmuştur.¹¹⁹ Ve işi bu noktada bırakmayarak fıkıhçılara, hadisçilere kadar genişletmiştir. Halku'l-Kur'an âkidesi konusunda onların imtihan edilmelerini ve bu görüşü reddeden herkesin hapse atılmasını emretmiştir. Âlimler, canlarını kurtarmak için onların istediği yönde cevaplar vermiş ancak dört âlim onların istediği yönde cevap vermemiştir. Bu âlimlerden birisi Ahmed b. Hanbel'dir. Ahmed b. Hanbel, kabul etmediği için işkenceye maruz kalmıştır.¹²⁰

¹¹⁵Ethem Ruhi Fırlalı, *Günümüz İslam...*, s.565.

¹¹⁶Yusuf Şevki Yavuz, "Halku'l-Kur'an", *DİA, TDV*, XV, 372.

¹¹⁷Osman Aydın, "Mu'tezile'nin Tarih Algısı", *İslami İlimler Dergisi*, Yıl 3, Sayı: 2, Güz 2008, s. 84.

¹¹⁸Osman Aydın, "Kur'an'ın Yaratılmışlığı" Meselesi ve Mu'tezile'nin Tarihi Seyrindeki Yeri (I)", *Dini Araştırmalar*, Ocak-Nisan 2001, III, s. 58.

¹¹⁹Mehmet Ali Büyükkara, *İslam Mezhepleri...*, s. 56.

¹²⁰Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik...*, s. 57-60.

Mu'tasım, Memun'un Halku'l Kur'an politikasını da sürdürmüştür. Vasık (232/861) döneminde de, Me'mun'un başlattığı ve Mu'tasım'ın sürdürdüğü Halku'l-Kur'an siyasetinin izlendiği görülmektedir.¹²¹

Müslümanlar o dönemde Vâsık'ın h. 232 yılında ölümüne kadar İslâm hilafetinin egemen olduğu yerlerde Mu'tezile düşüncesinin benimsenmesi, akli yönelişe davet, sünnet âlimlerinin tutuklanması ve onlara baskı yapılması gibi olaylar yaşamışlardır. Onun ölümünden sonra ise hilafet görevini Mütevekkil üstlenmiştir.¹²²

Mütevekkil döneminde 234/849 yılından itibaren Halku'l Kur'an politikalarından vazgeçilmiş. Mütevekkil, Ahmed b. Hanbel'i serbest bırakmış. Böylece Mütevekkil'in iktidarı, Mu'tezile mezhebinin parlaklığını yitirdiği ve mihne ile ilgili sorgulamaları bitirildiği bir dönem olmuştur.¹²³

2. Selefilğin Tarihi Süreci

Selefilin tarihi kökeninde Ehl-i Hadis'in gayretlerinden bahsederek başlamak mümkündür. Selefiyye görüşüne zemin hazırlayan kişinin Ömer b. Abdülaziz olduğu belirtilmektedir.¹²⁴ Ömer bin Abdülaziz, hadisleri toplatarak bir akım başlatmıştır. Bu toplama akımı onun vefatından sonra da devam etmiştir.¹²⁵ Ömer b. Abdülaziz'in açtığı yolda ilerleyen hadis ulemalarının birinci neslin imamı; İmam Mâlik, ikinci neslin imamı Ahmet b. Hanbel; üçüncü neslin imamı da Ebu Dâvud'dur. Bu âlimler, başta İmam Mâlik olmak üzere Selefi ekolün kurulmasına öncülük etmiştir.¹²⁶

Esas itibarıyla hadis metodunu tescilleyen İmam Mâlik olduğundan bu düşüncenin temeli İmam Mâlik ile de başlatılabilir¹²⁷. Ancak Ahmed b. Hanbel, İmam Mâlik'ten farklı ve fazla olarak hadis yazmakla ve aktarmakla yetinmeyip ayet, hadis ve haber üzerinden içtihatla fıkha da girmiş ve ekolün amelde ve fıkhıta lideri konumuna gelmiştir. Bu yüzden birçok tarihçi tarafından Selefilik mezhebinin kurucusu olarak Ahmet b. Hanbel

¹²¹ Osman Aydın, "Kur'an'ın Yarattığı", s.62.

¹²² Ethem Ruhi Fıglalı, *Günümüz İslam...*, s.569.

¹²³ Osman Aydın, "Kur'an'ın Yarattığı" Meselesi ve Mu'tezile'nin Tarihi Seyrindeki Yeri (II)", *Dini Araştırmalar*, Mayıs-Ağustos 2001, IV, s. 38.

¹²⁴ Mehmet zeki İşcan, *Selefilik; islâmi.....*, s.56.

¹²⁵ Mehmet yaşar Kandemir, "Hadis", *DİA TDV*, İstanbul, 1997, XV, s.204.

¹²⁶ M. İlyas Bozkurt, "Selefilğin Tarihsel Gelişimi ve Felsefi Altyapısı", *TESAM Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy*, 2016, Cilt: 3, sayı: 1, s.23-25.

¹²⁷ Mehmet Zeki, İşcan, "Tarih Boyunca Selefi Söylem", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s.4.

gösterilir.¹²⁸ Çünkü Selefilik, bir fıkıh haline Ahmet b. Hanbel ile gelmiştir. Yani doğuşunda etkili unsurlardan biri Hadis metodudur.¹²⁹

Ahmed b. Hanbel'den sonra Selefilik anlayışı hicri VIII. yüzyılda İbn Teymiyye (ö. 728/1328) tarafından yeniden yorumlanmıştır. İbn Teymiyye, önceki dönemlerde dağılık olarak var olmuş olan ve fetret dönemine girmiş bulunan Selefî anlayışa yeni bir canlılık kazandırmıştır. İbn Teymiyye sonrasında, İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350), İbnü'l-Vezir (ö. 840/1436), Şevkânî (ö. 1250/1834) gibi âlimler bu yaklaşımı devam ettirmişlerdir. Daha sonra Selefîyye inancı hicri XII. yüzyılda Muhammed b. Abdülvehhâb (ö. 1206/1792) tarafından Arap Yarımadası'nın merkezinde Necd bölgesinde Vehhabîyye adı altında yeniden güçlü şekilde seslendirilmiştir. Muhammed b. Abdülvehhâb ile Selefilik, siyasallaşmış ve Suûd hanedanı nezdinde bir devlet mezhebine dönüşmüştür.¹³⁰ 19. yüzyılda, Selefî yöntemin diriltiğinde ve Batı ile tanışmasında Abdülhamid b. Bâdis önemli bir temsilci olarak görülmektedir.¹³¹

Tarih ve İslâm düşüncesi açısından Selefî yönelişin doğuşu belli aşamalardan geçmektedir. Her bir aşamanın kendine ait özellikleri vardır. Bunun sebebi ise hepsi temel esaslarda ve kurallarda birleştiği halde her birinin kendi çağının gereklerine ve çevre şartlarına bağlı olmasıdır.¹³²

Temel bir düşünce ve zihniyet olarak Selefî tezahürlerin, erken dönemlerden itibaren hemen her havzada mevcut bir vâkıa olduğunu söylemek mümkündür. Görebildiğimiz kadarıyla çağdaş Selefî hareketin bilgi kaynakları ve faydalandığı otoriteler arasında daha ziyade Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855), İbn Hazm (456/1064), İbn Teymiyye (ö. 728/1327), İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350), İbn Kesîr (ö. 774/1373), Emir es-San'ânî (ö. 1182/1768), Muhammed b. Abdülvehhâb (ö. 1206/1792), Muhammed eş-Şevkânî (ö. 1250/1834), Şeyh Abdülazîz b. Bâz (ö. 1419/1999), Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî (ö. 1420/1999) gibi âlimler bulunmaktadır.¹³³

2.1. Erken Dönem Selefî Anlayışın Şekillenmesi

Selefilik, amelî açıdan açıklanan bir tevhit ilkesi etrafında Selefe dönüş, taklidi ret,

¹²⁸ Ferhat Koca, Ahmet Bin Hanbel, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008 Ankara, s.49.

¹²⁹¹²⁹ M. İlyas Bozkurt, "Selefiliğin Tarihsel Gelişimi...", s.24.

¹³⁰ Mehmet Dalkılıç, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2010 Eskişehir, s.72.

¹³¹ Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*, ..., s.99-107-108.

¹³² Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*, ..., s.62.

¹³³ Zekeriya Güler, "Selefî Hareketin Tarihi Kökenleri ve Yöntem Problemi", *MARİFE Bilimsel Birikim Dergisi*, Sebati Ofset Matbaacılık, Kış 2009 Konya, Sayı: 3, s. 49.

dini bid'atlardan arındırma anlayışına karşılık gelmektedir. Selefilikte yabancı unsurlardan dini temizleme ve ilk İslâm toplumunun saflığına dönme niyeti söz konusudur. Selefilik, aklın kullanımını esas alan yeni yönelişler karşısında, Kitap ve Sünnet'e dönmek, rey ile konuşmamak, Sahabe ve Tabiînin yolunu takip etmek, felsefe ve kelamı bırakıp, ilme yani geçmişte (selef dönemi) atalar tarafından tecrübe edilerek bilinene tabi olmaktır. Selefi yöneliş, yaratanın elinden çıkmış olarak hayatın "geçmişte", "Allah ve Rasulu'nün övdüğü" ilk nesiller eliyle tamamlanmış olduğunu varsaymaktadır.¹³⁴

İslâm kaynağının ilk saflığını onlara bulandıran ve yöntemini onlara karışık hale getiren yeni olaylar ve meseleler ortaya çıkıncaya kadar Müslümanlar, bu şekilde yaşamaya devam etmişlerdir. Bu da bir grup Ehl-i Sünnet âlimini, Allah'ın dinine ve gerçek tevhid anlayışına yapılan saldırıları püskürtmek ve selefleri olan Sahabe ve Tabiîn yöntemine destek vermek için bu problemlerle ilgilenmeye ve bid'atlara karşı çıkmaya yöneltmiştir. Bu sayede kendilerinin Kitap ve Sünnet'ten çıktıklarını ve bu iki kaynaktan sahil bir yöntemle geldiklerini iddia eden diğer yöntemlerin karşısına, kendine has özelliğiyle ayrı bir yöneliş olarak "Selefilik" ortaya çıkmıştır.¹³⁵ Şeklinde yorumlanmaktadır.

İlk dönem fetih hareketleri sonucu fethedilen bölge insanların ve kültürlerinin Arap İslâm toplumuna karışması büyük bir problem hâlini almıştır. Birbirine hiç benzemeyen yaşayış biçimlerinin temasından doğan çözücü hatta harap edici tesirlere karşı gelebilmek için çok kuvvetli sosyal bir disipline ihtiyaç duyulmuştur. Selefi söylemin ilk defa böyle bir disiplin hevesiyle başladığı söylenebilir. Bu disiplinin araçlarını sağlamada ise Arapların, çöl hayatının bir gereği olarak tarih içerisinde oluşan sosyopsikolojik tavrı, ilk ataların sünnetini takip etme devreye girmiştir.¹³⁶

Selefilik'in ortaya çıkışı aşamasının genel özellikleri olarak araştırmacılar; naslarda yer alan müteşabihler hakkında Allah'ı cisim gibi gösterecek tasvirlerden uzak durmak, Hz. Peygamber'in bildirdiği her hususu tam bir teslimiyetle tasdik etmek, anlaşılması zor olan meselelerde acizyet ve eksikliği kabul etmek, künhüne vakıf olunamayacak konularda gereksiz sorular sormamak, manaları anlaşılmayan lafızlar üzerinde akli tasarruf ve yorumlar yapmamak, bu tür meselelerle ilgili araştırma ve tefekküre dalmamak ve konuyu

¹³⁴Mehmet zeki İşcan, "Tarihi Süreç İçerisinde Selefi Söylem", *Diyanet Dergisi*, Sayı 293, 2015, s. 18.

¹³⁵Müfrit b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*, ..., s.66.

¹³⁶Mehmet Zeki İşcan, *Tarihi Süreç İçerisinde*....., s.19.

işin ehline ve Allah'ın ilmine teslim ve havale etmek şeklinde özetlemiştir.¹³⁷

Ehl-i Hadis'in ağırlığı, Abbâsi Halifesi Mütevekkil'in zamanından itibaren yeniden hayata dönmüş ve İslâm âleminde yeniden egemen olmuştur. Bu yönelişin önde gelen isimlerini, özellikle de ister Ahmed b. Hanbel'den öncekiler olsun ister onu çağdaşları veya ondan sonra gelenler olsun Hadis âlimlerinin fikirleri yaygınlık kazanmıştır. Numan b. Sâbit Ebu Hanife, Malik b. Enes el-Asbahi, Abdullah b. el-Mübârek el-Mervezi, Muhammed b. İdris eş-Şafîi, Yahya b. Bekir en-Neysaburi, Abdullah İbn Muhammed el-Cu'fi, Muhammed b. Yezid el-Kazvini b. Mâce, Muhammed b. İsmail el-Buhâri, Abdullah b. Müslim b. Kuteybe, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistani Ebu Davud, Muhammed b. İsa es-Sülemi et-Tirmizi, Ahmed b. Ali b. Şuayb en-Nesâi, Ahmed b. Ömer b. Süreyc el-Bağdâdi, Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemi, Süleyman b. Ahmed et-Taberani, Ahmed b. el-Hüseyn el-Beyhaki, Yusuf b. Abdilllah b. Abdilberr el-Kurtûbi gibi âlimler, bu dönemin en bilinen âlimleridir.¹³⁸

Bu topluluğun en önünde daha sonraki dönemde, Ehl-i Sünnet'in imamı olarak anılacak ve İslâm düşüncesindeki Selefî yönelişin lideri olan İmam Ahmed b. Hanbel yer alır. İlk aşamasında Selefîliğin ortaya çıkış tarihi onunla başlar.¹³⁹ Ahmed b. Hanbel, Selefî Salihîn inancını canlandıran ve bu inanca ters düşen görüşlere karşı savaştan görüşlere sahiptir.¹⁴⁰ Ahmed b. Hanbel, kendisinden sonrakiler için model olacak şekilde Selef düşüncesinin temellerini ortaya koymuştur.¹⁴¹

Ahmet bin Hanbel, 781 (h. 164) yılında Bağdat'ta doğmuş. Aslen Basralıdır. Babasının adı Muhammed b. Hanbel'dir. Babası, o çok küçük yaşta iken vefat etmiş. Babası vefat edince, onun eğitimiyle annesi ve amcası ilgilenmeye başlamıştır.¹⁴²

Ahmed b. Hanbel, İslâm ümmetinin salih selefîdir ve Selefî anlayışın itikattaki kendisinden en fazla ilham kaynağı imamıdır. Fıkıhta Hanbelî mezhebinin de kurucusu olan Ahmed b. Hanbel; bir metni yorumlamanın bütün şekillerine karşı çıkmış, Kur'an'ı, Sünnet'i, Sahabe fetvaları ve icmayı asıl almış, yerine göre mürsel ve zayıf Hadisle amel etmeyi geçerli görmüştür. Tam adı, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. Eş-

¹³⁷Ferhat koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefîlik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristliği", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s.18-19.

¹³⁸Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefîlik*, ..., s.66-69.

¹³⁹Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi*..., s.197.

¹⁴⁰Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefîlik*, Külliyyat yayınları, İstanbul 2016, s. 196.

¹⁴¹M.Sait Özervarlı, "Selefîyye", *DİA*..., s.400.

¹⁴² Muhammed Ebu Zehra, *İslâm'da Fikhî Mezhepler Tarihi*. (Çev: Abdulkadir Şener), 1983 İstanbul, s.364.

Şeybânî el-Mervezî olan İmam Ahmed, aynı zamanda büyük bir muhaddis ve müçtehitir.¹⁴³

Çocukluğunda okuma yazmayı öğrenmiş ve Kur'anı ezberlemiştir. On altı yaşındayken ilim öğrenmeye ve Hadis tahsil etmeye yönelmiş. İlim öğrenme konusunda ciddiyet ve çalışkanlık abidesiymiş. Bağdat'taki hocalarından Hadis alma işini tamamlayınca âlimlerinden Hadis öğrenmek, rivayet etmek ve dinlemek için pek çok ülkeye yolculuklar yapmıştır, Küfe'ye, Basra'ya, Medine'ye, Şam'a ve Yemen'e gitmiş. Hadiste imam oluncaya kadar ilim yolunda ilerlemiştir. Kırk yaşına gelince ders ve fetva verme işine başlamıştır. O zaman insanlar, onun meclislerine yönelmiştir.¹⁴⁴

Ahmed b. Hanbel, 241/855 yılında Bağdat'ta vefat ettiğinde cenazesine on binlerce kişi katılmış, namazı Cuma günü kılınmıştır. Türbesi 7. asırda Dicle nehrinin taşması ile sulara kapılıp kaybolmuştur.¹⁴⁵

Ahmed b. Hanbel, Kelam meselelerinde Selefî âkide ve düşüncesini koruma düşüncesindeymiş. Bu sebeple kelam ilminden asla hoşlanmazmış. Selef'in düşüncesine aykırı davranış ve fikirleri sapıklık sayarmış. Yazmış olduğu eserler ile büyük ilmi ve fikri bir servet bırakmıştır. Bu kitaplarda kendi eğilimini ve çağının olayları karşısındaki tutumunu açıklamış ve Selef akidesini korumuştur. Özellikle el-Müsned, er-Radd ale'l-Cehmiyye ve'z Zenadika ve Zühd isimli kitaplarında Selefî'n yöntemini ortaya koymuştur.¹⁴⁶

Ahmed b. Hanbel'i ön plana çıkaran husus, Halife Me'mun ile başlayan Vâsik ve Mutasım ile devam eden ayrıca "Halku'l-Kur'an" tartışmasıyla sembolleşen mücadeledir. Bu mücadelede Ehl-i Hadis'in liderliğini yapan da kendisi olduğunu söyleyebiliriz.¹⁴⁷

2.2. Selefiliğin Sistemikleşmesi

Selefiliği sistemleştiren, gelişen şartlar gereğince karşıtlarına daha öncekilerin girmeyi uygun görmedikleri konuları açan ve içtihadı önemli bir yer veren İbn Teymiyye

¹⁴³Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin...*, s.215.

¹⁴⁴Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi...*,s.470-474.

¹⁴⁵Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin...*, s.216.

¹⁴⁶Neşet Çağatay, İbrahim Agah Çubukçu, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1985, s.186.

¹⁴⁷Mustafa Selim Yılmaz, "İslami Düşünce Tarihinde Bir Anlama Biçimi Olarak Selefilik Üzerine Bir Deneme", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, III. Sayı: 3, 2014, s. 500.

ve takipçisi İbnul-Kayyim el-Cevzi ile ortaya çıkan damar kastedilmektedir.¹⁴⁸ Selefiliğin ikinci kez ortaya çıkışı VII. yüzyılda olmuştur. Selefiliği bu kez İbn Teymiyye diriltmiş, insanları yoğun bir şekilde bu akideye davet etmiş ve Selefiliğe, kendi döneminin üzerinde düşünülmesini gerekli kıldığı birtakım yeni hususlar ilave etmiştir.¹⁴⁹ Selefiliğin sistemleşip bugünkü görünüşüyle bir akım haline gelmesi özellikle İbn Teymiyye zamanında gerçekleşmiştir.¹⁵⁰

Selefilik düşüncesi, Hanbelî mezhebine mensup imam Takıyyüddin b. Teymiyye ile birlikte muhafazakâr bir yaklaşım tarzı olmaktan çıkıp İslâm düşüncesinde sistematik bir bütünlüğe sahip bir hale gelmiştir.¹⁵¹ Ahmed b. Hanbel'den sonra Selefilerin “ikinci imam” olarak gördükleri isim İbn Teymiyye'dir. Selefilik ismini de ilk kullanan İbn Teymiyye'dir.¹⁵²

İbn Teymiyye, bid'at ve hurafelerle mücadelesiyle, Moğol saldırıları karşısında duruş ve cihadıyla, farklı görüş ve eleştirel yaklaşımlarıyla İslâm düşünce tarihine geçen ve derin izler bırakan Selefî bir âlim olduğu bilinir. Bir terim ve yeni ıslah hareketinin adı olarak Selefilik, İbn Teymiyye'nin eserlerinde dikkatleri çekecek derecede göze çarpmaktadır.¹⁵³

Ehl-i Hadis ekolü, İbn Teymiyye ve İbnü'l-Kayyim el-Cevzi'nin çabaları ile sadece belli ortak kanaatler etrafında birleşen bir anlayış boyutundan sistematik Selefilik aşamasına geçilmiştir. Başka bir ifadeyle Selefîyye düşüncesi kavramsal içeriğine ilk olarak İbn Teymiyye ve takipçileri marifetiyle kavuşmuştur. Bu âlimleri kendilerinden önceki selef mensuplarından ayıran en önemli özellik ise, yaptıkları tahlil ve farklı ilmi çıkışlarla görüşlerini etkin bir konuma getirip düşüncelerini Kelam, Tasavvuf ve Felsefe gibi geleneklere alternatif bir seviyeye çıkarmış, onlarla fikri tartışma sahasına inmiş olmalarıdır. Denilebilir ki İbn Teymiyye, bu hareketi pasif, salt tepkici ve reddiyecilikten çıkarıp, aksiyonel ve aktif hale getirmiştir. İbn Teymiyye, bu şartlarda Müslümanların inancını ve birliğini güçlendirmek amacıyla geçmişte olduğu gibi aşırı muhafazakâr pasif, tepkisel tavır ile katı lafızcı bir yaklaşımdan Kur'an ve Sünnet çerçevesi içinde dinî bir

¹⁴⁸Mustafa Selim Yılmaz, *İslami Düşünce...*, s.501.

¹⁴⁹Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi...*, s.197.

¹⁵⁰M.Sait Özervarlı, “Selefîyye”, *DİA...*, s.400.

¹⁵¹Ferhat koca, “İslam Düşünce Tarihinde....”, s.19.

¹⁵²Mehmet Zeki İşcan, “Tarih Boyunca Selefî Söylem”, *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt 1, Sayı:1-2, 2015, s.5.

¹⁵³Zekeriya Güler, “Selefî Hareketin Tarihi Kökenleri....”, s.51.

akıcılığa yer veren aktif yeni anlayışa geçiş yapma zarureti duymuştur.¹⁵⁴

İbn Teymiyye'deki kullanıma bakıldığında Selefîyenin, oluşmuş bir yapıdan ve bir hareketten ziyade, dışarıdan İslâm düşüncesine karışan yabancı unsurlardan temizleme ve ilk İslâm toplumunun saflığına dönme niyetine tekabül ettiğini söylememiz mümkündür. İbn Teymiyye'de "Selefi cihet, dinin asıllarında aklın kullanımını esas almak, yeni yönelişler karşısında Kitap ve Sünnet'e dönmektir."¹⁵⁵

İkinci aşamada Selefîlik; yöntem, itikadî ve fikrî temellerinin birliği konusunda birinci aşamasıyla ittifak halindedir. Akli ve kıyası kullanmada ve muhtelif fırkalarda münakaşaya girmede biraz ileri gitmekle de ondan ayrılmışlar. Bunun sebebi de asrının problemlerine cevap verme ihtiyacıdır. Bu problemlerden bazıları; tevhid akidesinin saflığını bozan ve ona şirk lekelerini bulaştıran bid'atlerin ve hurafelerin ortaya çıkması, ictihad kapısının kapanması ve mezhep taassubunun yayılması, Vahdet-i Vücutçuların tasavvufî-felsefî söylemlerinin yaygınlaşması olarak belirtebiliriz. Bu problemler, Selefîliğin birinci aşamada ortaya çıkmıştır.¹⁵⁶

Şeyhülislâm ve Takıyyuddin lakapları yanında Ebu'l-Abbas künyesiyle meşhur olan İbn Teymiyye, 1263'te Harran'da doğmuştur.¹⁵⁷ Tam adı Takıyyuddin Ebul-Abbas b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Hanbelî el-Harrâni Olan İbn Teymiyye, hiç şüphesiz Selefî ekolün Ahmed b. Hanbel'den sonra ikinci önemli simasıdır.¹⁵⁸

İbn Teymiyye,1258 yılında Moğollar'ın Bağdat'ı istila etmeleri ve akınlarının bölgeye kadar uzanması üzerine 1269 Dimeşk'e göç etmiş ve ilim öğrenmeye Dimeşk'te başlamış¹⁵⁹ ve burada vefat etmiştir.¹⁶⁰

İbn Teymiyye ilk eğitimine Sükkeriyye Dâruhâdis'inde başlamış ve bu medresenin hocalarından ilim öğrenmiştir. Hadis, fıkıh ve usûl ilimlerinde onun ilk hocası, öncelikle babasıdır. Babasından başka Şeyh Şemsüddin b. Ebi Ömer'den, Şeyh Zeynüddin b. el-Müneccâ'dan fıkıh ve usûl okumuştur. Hocaları arasında; Mecdüddin b. Asâkir, İbn Ebu'l-

¹⁵⁴ Âdem Apak, "İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefîlik Kavramlarının Anlam Serüveni", *Tarihte ve Günümüzde Selefîlik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Kasım 2013, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2014, s. 43-44.

¹⁵⁵ Mehmet Zeki İşcan, *Selefîlik; islâmî Köktencilik'in...*, s.29.

¹⁵⁶ Müfrih b. Süleyman el-Kavsi, *Selefîlik, ...*, s.85.

¹⁵⁷ Berat Sarıkaya, *İslam Düşüncesinde Tevhid-İbn Teymiyye Örneği*, Gümüşhane Üniversitesi yayınları, Gümüşhane-2013, s.12.

¹⁵⁸ Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-I, İslam Düşüncesinin...*, s.220.

¹⁵⁹ Ferhat Koca, *İbn Teymiyye-Takıyyüddin*, Türk Diyanet vakfı, Cilt: XX, s.391.

¹⁶⁰ Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-I, İslam Düşüncesinin...*, s.220.

Yüsr et-Tenûhî, Kâsım el-Erbilî, Ebu'l-Ferec b.Kudâme el-Makdisî, Şemseddin b. Atâ, İbn Abdüdâim, Zeyneb bint Mekkî gibi âlimler sayılabilir.¹⁶¹

Süleyman Uludağ'a göre İbn Teymiyye, Selef tarzı inanç ve düşüncenin en büyük, en ciddî, en esaslı, en bilgili, en şuurlu, en ihatalı, en mantıklı, en tutarlı ve en başarılı savunucusudur.¹⁶² İbn teymiyye önce Kur'an'ı ezberlemiş, lügat ve gramer ilminde söz sahibinde olmuştur. İbn Teymiyye, Kur'an'ın tefsiri ile de ilgilenmiş ve bu konuda çok çaba sarf etmiştir. İbn Teymiyye'nin tefsirdeki metodu, Selef âlimlerinin görüşleri çerçevesinde Kur'an'ı tefsir etmek ve onların görüşlerinin dışına çıkmamaktır. O hadis ilmiyle de ilgilenmiş, Kütüb-i Sitte ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'ini hazmetmiş ve çok iyi kavramıştır.¹⁶³

Siyasî açıdan, 1300 Moğol saldırısında halkın ve pek çok âlimin Dimeşk'i terk etmesine rağmen İbn Teymiyye şehirden ayrılmamış ve bir grup âlim ile birlikte Moğol Hükümdarı Gazan Han'ın karargâhına giderek Dimeşk halkı için eman dilemiş, böylece büyük bir katliamı önlemiştir.¹⁶⁴

Fikri açıdan ise Kitap, Sünnet ve Selefî Salih yöntemi üzerine ayakta duran saf tehvide davet etmiş. Bid'atlara, şirk ve hurafelere, veliler ve salihlerin kabirlerinin kutsal mekanlar haline getirilmesine karşı savaştığı gibi Vahdet'i Vücutçu, sûfilerin hulûl ve ittihadına inanma esasını üzerine kurulmuş olan sahte dindarlıkları ile de savaşmıştır. İctihad kapısını açarak, donuklukla ve mezhep taassubuyla savaşarak İslâm düşüncesinde yenilenme ruhunu yaymış. Bazı fikhî meselelerde dört mezhebe muhalif olarak çağa uygun içtihatlar yapmıştır.¹⁶⁵

İbn Teymiyye, Şam'daki Nûsayriler ve Bâtinilerin tehlikeli görüşler taşıdıklarını ifade ederek onlara güçlü eleştirilerde bulunmuştur. Havâric, Şia, Mürci'e, Kaderiyye ve Cehmiyye gibi muhtelif itikadî fırkalarla onların zayıflıklarını ve eksikliklerini beyan eden tartışmalar yapmıştır. Kelamcılarla ve felsefecilerle uzun münazaralara girmiştir. Yunan felsefesini eleştirmiştir. Aristo mantığını çürütmüş, onun statik olmayan ve gelişen ilimlerde yaratıcı düşünceyle uyumlu olmaktan aciz olduğunu ve mantığın, belirlenmiş lafzî kalıplarıyla akli zincire vurduğunu ve onun hareket alanını daraltan şartlara bağladığını ispatlamıştır.¹⁶⁶

¹⁶¹Berat Sarıkaya, "İslam Düşüncesinde...", s.12.

¹⁶²Süleyman Uludağ, *İbn Teymiyye*, İslah.de, (<http://www.islah.de/siret/sir00003.pdf>)(12.02.2015).

¹⁶³Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin...*, s.220.

¹⁶⁴Ferhat Koca, *İbn Teymiyye...*,s.392.

¹⁶⁵Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik...*, s.80-81.

¹⁶⁶M. Sait Şimşek, *İbn Teymiyye(661/728)*, İslah.de, s.3-5. Bkz. <http://www.islah.de/siret/sir00002.pdf>.

1310 yılında Kahire'ye gelerek üç yıl fetva vermeye devam etmiş, ilmî faaliyetlerde bulunmuş ve 1313 yılında Dimeşk'e dönmüştür. Burada kendisini tekrar Hanbelîler ile Eş'arîler arasındaki kelâmî tartışmalar içerisinde bulan İbn Teymiyye, 1318 yılında talâk konusunda Hanbelî mezhebinin görüşleri ile çelişecek fetvalar vermekten menedilmiş; yapılan toplantılar sonunda sultanın emrini çiğnemek suçuyla Dimeşk Kalesi'nde beş ay hapse mahkûm edilmiştir. 1326 yılında herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın tekrar tutuklanarak kabir ziyareti konusundaki görüşlerinden dolayı mahkûm edilmiş ve bu arada birçok öğrencisi de sorguya çekilmiştir. İki yıldan fazla hapis yatan İbn Teymiyye, şikâyet üzerine elinden kalemi, kâğıdı ve mürekkebi alınarak düşüncelerini yazmaktan alıkonmuş ve bu olaydan beş ay sonra 1328 yılında hapiste vefat etmiştir.¹⁶⁷

Hayatı mücadele ve hapislerle geçen İbn Teymiyye'nin yine bu mücadelesinin bir parçası olarak çeşitli konularda birçok eser telif etmiştir. Bu çalışmalar; âkide, mantık, tefsir, fıkıh ve fıkıh usûlü alanlarında telif edilmiş beş yüze yakın eserden oluşmaktadır. Bazıları şunlardır: el-Cevabu's-Sahih limen Beddele Dine'l-Mesih, el-İman, el-İstikame el-Furkan, Der'u Tearudi'l-Akli ve'n-Nakli, Mearicu'l-Vusul, Mecmuatu't-Tefasir, Nakdu'l-Mantık, er-Redd ale'l-Mantikiyyin, es-Sarimu'l-Meslul, et-Tuhfetu'l-Irakıyye, İktidau's Sıratı'l-Mustakim, Muhalefetu Ashabi'l-Cehim.¹⁶⁸ Adlı eserleri örnek olarak sıralanabilir.

İbn Teymiyye ve takipçilerine Selefî düşünce tarihinde "Müteahhirûn" (sonraki Selefîler) adı verilmiştir. Bu takipçiler arasında onun en meşhur öğrencilerinden biri olan İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350), İbn Recep (ö.795/1392), Alaaddin Ali b. Süleyman el-Merdavi (ö. 885/1480), Şerefüddin Musa b. Ahmed el-Haccavi (ö. 968/1560) ve Mansfü b. Yunus el Buhfui (Behfui) (ö. 1051/1641) gibi çeşitli âlimler bulunmaktadır.¹⁶⁹

Suûdi Arabistan'ın kurucu fikir babası olan İbn Suûd'dan Mısır'daki Muhammed Abduh'a, Vehhâbiliğin kurucusu Muhammed b. Abdülvehhâb'a ve oradan Müslüman kardeşler hareketinin kurucusu Hasan el Bennâ'ya ve Seyyid Kutub'a varıncaya kadar 19. ve 20. yy. Selefî âlimlerinin hemen hemen tamamı İbn Teymiyye'den etkilenmiştir.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Berat Sarıkaya, "İslam Düşüncesinde...",s.14.

¹⁶⁸ Ferhat Koca, *İbn Teymiyye*.....,394-400.

¹⁶⁹ Ferhat koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefîlik..."s.20.

¹⁷⁰Faruk Sancar, "Bağnaz Bir Selefî mi Endişeli Bir Entelektüel Mi?"*Dini Araştırmalar*, Ocak-Haziran 2015, Cilt:18, Sayı: 46, s.119.

2.3. Dinî yenilenmesi hareketi ve Selefiliğin Siyasallaşması

Bu düşünce ile ilgili görüşler Arap Yarımadası'nda XVIII. yüzyılda yeniden ortaya çıkmıştır. Arap yarımadasında, bu akideyi bu kez diriltten Muhammed b. Abdülvehhâb'dır. Vehhâbîler'in bu âkideyi sahiplenışı günümüze kadar gelmiştir. Bu arada Vehhâbi isminden rahatsız olan çevrelerin etkisiyle, Vehhâbi hareket Selefîyye olarak yerini almıştır.¹⁷¹

Selefîyye, XVIII. yüzyılda Muhammed b. Abdülvehhâb ile birlikte yeni bir kulvara girmiştir. Muhammed b. Abdülvehhâb'la gelen yenilik, Selefiliğin siyasallaşması ve Suûd hanedanı nezdinde bir devlet mezhebine dönüşmüştür.¹⁷²

Vehhâbîlik ismi Selefî âkideyi benimsemiş insanlar için Muhammed b. Abdülvehhâb'ın babasının adına nispeten kullanılmaya başlanmıştır. Muhammed b. Abdülvehhâb 18. yüzyılda Selef akidesine çağırma başlamış bir şahsiyettir. Selefî davet ise Allah'ın kitabı Kur'an'a ve Rasulü'nün Sahih Sünnetine dayanır. Sonradan ortaya atılmış tüm bid'atlardan ve hurafelerden uzak İslâm dinînin aslıdır.¹⁷³

Muhammed b. Abdülvehhâb'ın görüşlerinin temelini tevhid anlayışı oluşturmaktadır. Onun şirk, bid'at, dua, kabir ziyareti, şefaahat gibi diğer bütün düşünceleri tevhid anlayışına göre şekillenmiştir.¹⁷⁴

18. yüzyılın buhranlı kültürel ve siyasî ortamında, ilhamını Hanbelî ekolünden alan Muhammed b. Abdülvehhâb'ın hareketi, Selefîyyenin en önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Takipçilerinin ileri sürdüklerine göre bu hareketin hedefi, İslâm'ın başlangıcındaki saflığına ve katıksızlığına döndürülmesi ve dindeki bid'atlarla savaşmaktır.¹⁷⁵

Muhammed b. Abdülvehhâb'ın düşüncesi ana kaynaklar olan Kur'an ve Sünnet'e dönüşün kastedildiği "Selef-i Salihîn" metodu olarak isimlendirilen bir anlayışa dayanmaktadır.¹⁷⁶ Yine Vehhâbîlik, İbni Hanbelî-İbni Teymiyye çizgisinin bir devamıdır.¹⁷⁷

¹⁷¹Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin...*, s.196.

¹⁷²Mehmet Ali Büyükkara, "Vehhabîlik'ten İshid'e Günümüz Selefiliği", *İslam Mezhepleri Tarihi Selefîlik Çalıştayı v. Ulusal Koordinasyon Toplantısı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 05-06 Eylül 2015 Konya, s. 21.

¹⁷³Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki, *Muhammed Bin Abdülvehhâb Hayatı, Daveti ve Hakkında Yapılan İftiralar*, Kitap ve Sünnete Davet yayınları, 2013, s.7.

¹⁷⁴Ahmet Vehbi Ecer, *Tarihte Vehhâbi Hareketi ve etkileri*, ASAM Yayınları, 2001 Ankara, s.64.

¹⁷⁵Mehmet Zeki İşcan, *Selefîlik; İslâmî Köktencilik'in...*, s.34.

¹⁷⁶Editörler: Beşîr Müsa Nâfi', İzzuddîn Abdu'l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefîlik ve selefî hareketler (Kitabın orijinal adı: ez-Zâhîretü's-Selefîyye (et-Te'addüdiyyetu't-Tanzîmiyye ve's-Siyâsâtı))*, (çev. Nurullah Çakmaktaş), İstanbul 2016, s.36

Bu dönem Arap Yarımadası'ndaki Necd bölgesinde doğan Muhammed b. Abdülvehhâb'ın Dir'îye'de Emir Muhammed b. Suûd'un desteğini kazanarak 1744 yılında adı geçen emirle Allah'ın hükümranlığını kurmak üzere, emirliğin İbn Suûd ve nesline, şeyhliğin ise kendisine ve nesline ait olması şartıyla, savaşta ve barışta birbirini desteklemek üzere karşılıklı olarak biat etmelerinden itibaren başlamıştır.¹⁷⁸

Muhammed b. Abdülvehhâb'ın başlattığı bu hareketin asıl hedefi şu şekilde anlatılmaktadır: İslâm'ın ve Müslümanların ilk asırdaki safiyetine döndürülmesi için dine sonradan dâhil edilen bid'atlarla savaşmaktır. Ona göre gerçek tevhid, Allah ve Peygamber emirleri dışında hiçbir emir ve yasak tanımamak, Peygamber döneminde olmayan ve sonradan ortaya çıkan her şeyi bid'at kabul edip, aynı zamanda tevessülü terk ederek Allah'ı birlemektir. Buna tevhidî amelî denir. İman ile küfrü ayırt eden tevhid de budur. Bu yüzden tevhidi sadece bir itikat olarak görmek, onu inanç boyutuna indirgemek şirktir. Bu tür bir anlayışta olanlar savaşılır.¹⁷⁹

Ancak görüldüğü kadarıyla bid'atlarla mücadele, Vahhâbîlerin cihat anlayışını sanki bütün Müslümanlarla yapılması gereken savaş haline getirmiştir.¹⁸⁰ Nitekim Hz. Peygamber, 'La ilahe illallah' diyen Yahudilerle savaşmıştır. Sahabe de 'La ilahe illallah' dedikleri ve namaz kılan İslâm'a davet eden kişiler oldukları halde Beni Hanife adlı kabile ile savaşmıştı. Bu anlayış Vehhâbîleri katı ve zorba tedbirlere sevk etmiş, Müslümanları, son asırda, Haricî hıniyetinin tipik tezahürleri ile bunaltmıştır.¹⁸¹

Muhammed b. Abdülvehhâb'ın düşüncesinin temelini Allah'ın zat, sıfat ve fiilleri yönünden birleşmesinin tevhid için yeterli olmayıp kulların da kendi fiilleriyle Allah'ı birlemeleri gerektiği prensibi oluşturur. Bu tevhidi yerine getirmeyenler kâfir olup onların mal ve canları muvahhitlere helal olduğu belirtilir. Müteşâbih ayetlerden zahirleri kastedilmiş olup onları te'vil ve tefsir etmek caiz değildir. Tevessül küfürdür ve şefaathı yalnızca Allah'a mahsustur. Dolayısıyla, Kur'an'dan başka mürşid, Allah'tan başka hidayet verici yoktur ve peygamberlerdendahi şefaathı dilemek haramdır. Kur'an ve Sünnet'te bulunmayan her yeni şey bid'at, her bid'at ise sapıklıktır. Akıl şer'i bir delil olmadığı gibi, mevcut naslar dışındaki itihad, kıyas ve istihsan yollarına gidilemez. Muhammed b. Abdülvehhâb'a göre kesin delil; Kur'an ve Hadisin, te'vilden uzak zahiri hükümleridir.

¹⁷⁷Salih Aydın, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin...*, s.198.

¹⁷⁸Ferhat koca, "İslam Düşünce Tarihinde...", s.20.

¹⁷⁹Mehmet Zeki İşcan, *Tarihi Süreç İçerisinde Selefî...*,s.22.

¹⁸⁰Âdem Apak, *İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefîlik Kavramlarının Anlam Serüveni...*,s.45.

¹⁸¹Mehmet Zeki İşcan,*Selefîlik; islâmî Köktencililiğin...*, s. 35.

Kur'an ve Sünnet'te bildirilen hususların zahirine sınıksıkıyapışılır ve hiçbir mezhebe bağlanmadan her şey bunların zâhirinden çıkarılır. Onlara göre başkalarını taklid ederek hüküm vermek şirk gibidir. İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak için çalışmak ve gerekirse savaşmak farz olduğu açıklanmıştır.¹⁸²

Vehhâbîliğin 'dinin yenilenmesi çağrısı', siyasal bir duruşun sonucudur. Gerçekte bu hareket, İslâm'ın Araplık dışı düşünce izlerinden arındırılması gayesi ile başlamıştır. Vehhâbîliğin bu yüzüne istinaden onun Arap milliyetçiliğinin bir hazırlık aşamasını temsil ettiği ifade edilmiştir.¹⁸³

Kral Faysal ile birlikte Vehhâbîlik, panislamist bir söyleme dönüştürülmüştür. Bununla Pan Arabizm, Sosyalist Arap Birliği gibi projelerden Suûdi Arabistan'ın etkilenmemesi hedeflenmiştir. Bu politika Selefliliğin, siyasal İslâm tarzında modern bir ideolojiye dönüşmesini sağlamıştır.¹⁸⁴

Günümüzde Suûdi Arabistan Krallığı'ndaki Suûdi Selefliliğinin en önemli temsilcileri Hey'etü Kibari'l-Ulema, Rabîtatü'l-Alemi'l-İslâmi ve İdaretü'l-Buhlis gibi resmi kurumlarda ve din eğitimi veren fakültelerde görev yapan âlimlerdir. Bunların en meşhurları ise Abdülaziz b. Abdullah İbn Bâz, Muhammed Nasıruddin el-Elbâni, Muhammed b. Salih İbnü'l-Useymin et-Temimi ve Mukbil el-Vadi gibi isimlerdir.¹⁸⁵

Seleflik görüşünün yeniden dirilmesi ve siyasallaşmasında öncülük eden Muhammed b. Abdülvehhâb'ın hayatını bilmemiz faydalı olacaktır.

Muhammed bin Abdülvehhâb, 1703 tarihinde bugünkü Riyad şehrine yakın bir yer olan Uyeyne'de doğmuştur. Riyad, Necd bölgesinde bir şehirdir. Babası Uyeyne kadısı ve devrin önemli bir Hanbelî âlimidir. İlk eğitimini babasının yanında tamamlayan Abdülvehhâb, daha sonra Mekke ve Medine'de hadis tahsiline devam etmiş. Burada Selefiye metodunu öğrenmiş ve İbn Teymiye'nin fikirleri ile tanışmıştır.¹⁸⁶

O; ilmi, dini ve iyi bir çevrede yetişmiştir. İlim öğrenmeye babasının yanında başlamış, ondan Hanbelî fikhini öğrenmiş. Medine'den sonra Necd beldelerinden geçerek Basra'ya gelmiştir. Orada çok sayıda âlimden ders almış. Riyad kadılarında Muhammed b. Abdillatîf b. Abdirrahman, Sâlih b. Abdilazîz b. Abdurrahman, yine Riyad kadılarında

¹⁸² Ferhat Koca, *İslam Düşünce Tarihinde....*, s.20-21.

¹⁸³ Mehmet Zeki İşcan, *Tarihi Süreç İçerisinde Selefi....*, s.9.

¹⁸⁴ Mehmet Zeki İşcan, *Seleflik; islâmi Köktencililiğin....*, s. 39.

¹⁸⁵ Ferhat Koca, *İslam Düşünce Tarihinde....*, s.22.

¹⁸⁶ Ferhat Koca, *İslam Hukuk Tarihinde Selefi Söylem: Hanbeli Mezhebi*, Ankara Okulu, Ankara 2002, s.106.

Sa'd b. Hamd b. Atfık, Maliye Bakanlarından Hamd b. Fâris, özel tecvîd dersleri aldığı Sa'd b. Vakkâs el-Buhârî, müftî Muhammed b. İbrahim gibi isimler ders aldığı hocalarından bazılarıdır.¹⁸⁷

Tarihçilerin zikrettiklerine göre ilim talebi için vatanından ayrılmış. Sonra Hicaz'a, ardından Basra'ya ve Ahsâ'ya sonra tekrar Basra'ya gitmiş. Sonra Zübeyr'e, sonra yine Hicaz'a gitmiş. Bu seyahatlerinin akabinde Necd'e geri dönmüştür.¹⁸⁸

Muhammed b. Abdülvehhâb, İbn Teymiyye'nin ve öğrencisi İbnu'l-Kayyim'in dini ıslah konusundaki kitaplarını okumaya kendini vermiş ve onlardan çok etkilenmiştir.¹⁸⁹ 1740 yılında babası vefat edince Arap Yarımadası'ndaki İslâm toplumunun kötülüklerine karşı gösterdiği ilk dini tepki olan ıslahatçı davetine başlamıştır.¹⁹⁰

Şöhreti Hureymila, Uyeyne, Dir'iyye, Riyad ve Menfuha'da yayılmış olan Muhammed b. Abdülvehhâb'ın ıslah hareketiyle ve emir Muhammed b. Suûd'un ordusu ve gücüyle davet, Dir'iyye sınırlarını aşmış ve bütün Arap Yarımadası'na yayılmış. Bir vaiz ve uyarıcı olarak diğer beldelerin halkıyla yazışmaları o yaptı. Heyetleri karşılıyor, aynı zamanda hazineyi yönetiyor, ganimetlerin ve zekatın sarf yerlerini düzenliyordu. Bu devlet; Necd, Hicaz ve Tilhame'de egemenliğini tamamlayıncaya kadar pek çok savaşa girdi. Etkinliği Şam ve Irak beldelerinin sınırlarına kadar uzandı. Mısır, Şam, Irak, Yemen, Hindistan, Endonezya, Kuzey Afrika ve diğer ülkelerde pek çok ıslahatçı hareket üzerinde açık etkiler bırakmıştır.¹⁹¹

Muhammed b. Abdülvehhâb'ın hareketi; Ahmed b. Hanbel'in, İbn Teymiyye'nin ve onun öğrencisi İbnu'l-Kayyum'un önderlik ettiği Selefî yönelişin bir uzantısı sayılır. Çünkü onların yürüdüğü Selefî yolda yürümüş, furu'da ve fıkhî hükümlerde Ahmed b. Hanbel'in mezhebine tabi olmuştur.¹⁹²

Muhammed b. Abdülvehhâb, 1792 yılında bir pazartesi günü vefat etmiştir.¹⁹³ Muhammed b. Abdülvehhâb; çok sayıda kitap, risale, fetva ve hutbeden oluşan çok eser bırakmıştır. Et-Tevhid, el-Kebair, Keşfu's-Şubuhât, es-Siratu'l-Muhtasara, es-Siratu'l-

¹⁸⁷ Abdülaziz b. Abdillâh b. Bâz, "Muhammed İbn Abdulvehhab", (çev. Enbiya Yıldırım), *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, IX, Sayı: 9, 2000, s.3.

¹⁸⁸ Ebu Umeyr bin Muhammed et-Türki, *Muhammed Bin Abdülvehhab...*, s.13.

¹⁸⁹ Zekerriya Güler, "Selefî Hareketin Tarihi Kökenleri ve Yöntem Problemi", *MARİFE Bilimsel Birikim Dergisi*, Sebât Ofset Matbaacılık, Kış 2009 Konya, Sayı: 3, s.56.

¹⁹⁰ M. İlyas Bozkurt, "Selefîliğin Tarihsel Gelişimi...", s. 30.

¹⁹¹ Abdülaziz b. Abdillâh b. Baz, "Muhammed İbn...", s. 7-8.

¹⁹² Hasan Onat, Sönmez Kutlu, *İslam Mezhepler Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012, s.490.

¹⁹³ Abdülaziz b. Abdillâh b. Baz, "Muhammed İbn...", s. 11.

Mutavvele, Muhtasaru'ş-Şerhi'l- Kebir, Muhtasaru'l-Hedyi'n-Nebevi ve Muhtasaru'l-İnsaf isimli kitaplarla el-Mesailü'l-Cahiliyye, Erbau Kavaidin li'd-Din, el-Mesail'ul-Hamsu'l Vacibu Marifetuha ve Tefsiru Kelimeti't-Tevhid gibi eserlerinden bazılarınıdır.¹⁹⁴

2.4.Selefilğin Batı ile Teması

Seleflik, 19. asra gelindiğinde, önceki üç aşamasından farklı yeni bir aşamaya girmiştir. Bu aşama, ortaya çıkış faktörleri, önüne gelen problemleri ortaya koyma üslubu ve bunlara karşı tavır alma yöntemleri yönünden farklı bir aşamadır. Çünkü İslâm âlemi, bu dönemde çok zor şartlardan geçmiş, çok büyük olaylarla karşılaşmış ve onu neredeyse ölüme götürecektir ve varlığını oluşturan din, dil, değer ve medeniyet gibi unsurları yok edecek saldırılara maruz kalmıştır.¹⁹⁵

Bu dönem; İslâm birliğinin son sığınağı olan İslâmî hilafetin yıkıldığı, Batılı milletlerin İslâm âlemine saldırdığı, Hıristiyan müsteşriklerin emperyalizme hizmet için İslâm beldelerinde faaliyet gösterdiği, İslâm ümmetinin çocuklarının arasından batılılaşma fikirlerinin ortaya çıktığı, dinle ilgili cehaletin, bid'at ve hurafelerin yaygınlaştığı ve tasavvufi toplulukların İslâm toplumlarının içine yerleştiği bir dönemdir.¹⁹⁶

Bazı Selefi kaynaklara göre, Batılı güçler, Osmanlı devletini parçalamaya çalışmış ve İslâm hilafetini ortadan kaldırmış, askerî ve siyâsî ihtilaller yoluyla Asya ve Afrika'daki İslâm beldelerinin büyük bir kısmında egemenliklerini ve emperyalist etkilerini devam ettirmişlerdir. Batılı güçler, kültürel ve fikrî saldırılarda bulunmuşlardır. Hz Peygamber'in risaleti, Sahabilerin sîretleri konusunda, itikad ve ahkâmıla ilgili pek çok İslâmî mesele hakkında şüpheler yaymışlar. Arapça'ya saldırmışlar ve çağdaş ilimlere ve icatlara ayak uyduramayacağı gerekçesiyle bu dili terk etmeye çağırmışlar.Tarihi gerçekleri tahrif ederek, kötülükleri öne çıkarıp iyilikleri gizleyerek İslam tarihini karalaya çalışmışlardır.¹⁹⁷

Yedinci asırda İslâm medeniyeti ile tanışan Cezayir 16. asırda Osmanlı himayesine girmiş ve 1830 Fransız işgaline kadar da bu şekilde devam etmiştir. Fransız işgalinin öncesinde ülkenin değişik yerlerinde giderek çoğalan medrese, zaviye ve tekkeler dinî ve ilmîhayatın canlı kalmasında önemli rol oynamıştır.Kostantin, Cezayir ve Tilmisan gibi

¹⁹⁴Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki, *Muhammed Bin Abdülvehhab*....s. 14.

¹⁹⁵Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,...., s.93.

¹⁹⁶Cenk Ağ, Özgür-Der Bursa Şubesi, Selefilik, 20.03.2013 tarihinde Ördeklî Kültür Merkezi'nde yapılan seminer, <http://www.haksozhaber.net/bursada-selefi-akimlar-konusuldu-36327h.htm>(02.08.2015).

¹⁹⁷ Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,...., s.99-105.

şehirler ilim ve fikir merkezleri olarak birçok âliminyetişmesine tanık olmuş. Bu dönemde özellikle Cezayir kütüphaneleri hem dinî hem de aklî ilimlerin hazinesi haline gelmiştir. 1830 yılında Cezayir’i işgal eden Fransa bir kültür katliamına da girişmiştir. Fransızlar İslâmi vakıfları müsaderesi sonucunda vakıflar eliyle yürütülen eğitimve öğretime de darbe vurmuştur. 7 Temmuz 1833’te vakıflara ait mallarınkamulaştırılması ve Fransızların himayesine geçmesi emredilmiş ve uygulanmıştır. Din ve dil öğreniminin önüne engeller koymuşlar ve dinî kurumları tahrip etmişler. Dini eğitim öğretimin önünü kesmek için medreselere karşılık Batı kültürünü ve Hıristiyanlığı aşılama çabalayan okulları açmak ve bunları cazip hale getirmek istemişlerdir. Bütün bunlar sonuç olarak Müslüman Cezayir halkının çocuklarının cahil kalmasına, yönlerini İslâm’adönmek yerine Avrupa ve Batıya çevirmelerine, Arap dili yerine Fransızcanın hâkim hale gelmesine ve vatan bilincinin azalmasına yol açmıştır.¹⁹⁸

Bütün bu olaylar, zor şartlar, Müslüman ülkelerin pek çoğunda Selefi yönelişin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çünkü pek çok âlim; insanların dinlerini onun saf iki kaynağından Kitap ve Sünnet’ten almalarına rehberlik ederek, İslâm’da din ile hayatın bütün alanlarının arasını hassas bir şekilde birleştirerek ve Allah’ın hükmünü O’nun arzında uygulayarak Selefi yöntemi yeniden ihya etmeye çalışmışlardır. Müslümanları, kendi dinlerine, tarihlerine ve medeniyetlerine olan güvenlerini geri kazandırmak ve onları Batı’nın ve Batı felsefelerinin fikrî takipçisi olmaktan kurtarmak için çalışmışlar. Bu dönemde, Selefi yöntemin diriltmesinde, Batı’ya karşı koymada amelî ve fikrî olarak başarılı olmasındaAbdulhamid b. Bâdis önemli bir temsilci olarak görülmektedir.¹⁹⁹

Abdülhamîd b. Muhammed el-Mustafâ b. Mekkî b. Bâdis, 4 Aralık 1889 tarihinde Konstantine’de dünyaya gelmiş ve 16 Nisan 1940 tarihinde vefat etmiştir. İlmiyle, namıyla ve faziletiyle meşhur bir aileye sahipmiş.²⁰⁰ Dedesi Mekki b. Bâdis Hâkimlikmesleği yanı sıra İslâm fihhına muttali oluşu ile tanınmıştır. Hafız olan babası es-Seyyid Muştam b. Mekki b. Bâdis ise yine Kostantin kentinin eşrafından olup Cezayir yüksek Konseyinin üyesidir.²⁰¹

¹⁹⁸ Nimetullah Akın, “Abdul hamid bin Badis Özelinde Cezayir Selefi Hareketi ve Hadis”, *Ekev Akademi Dergisi*, Sayı: 47, 2011, s.214.

¹⁹⁹ Müfrih b. Süleyman el-Kusi, *Selefilik*,..., s.106-108.

²⁰⁰Mâzin Salâh Mutabbakanî, “Abdülhamîd b. Muhammed el-Mustafâ b. Mekkî b. Bâdis”, *DİA, TDV Yayınları*, İstanbul, XIX, 354.

²⁰¹ Nimetullah Akın, “Abdul hamid bin Badis...”, s.215.

İbn Bâdis, temel eğitimine Muhammed el-Madasl'den Kur'an öğrenerek başlamıştır. Daha sonra Hamdan el-Venisi'den Arapça, fıkıh, hadis ve tefsir okumuştur.²⁰²

Doğu İslâm dünyasında Cemaleddin-i Efgâni, Muhammed Abdud ve Reşid Rıza gibi âlimlerin görüşleri çerçevesinde gelişen ıslah hareketinin Kuzey Afrika ve özellikle Cezayir'deki en önemli temsilcilerinden biri olan İbn Bâdis başta eş-Şihab olmak üzere çıkardığı gazete ve dergilerle bu düşüncenin Kuzey Afrika'da yaygınlık kazanmasında büyük rol oynamıştır. Onun asıl amacı, İslam'ın temel kaynakları olan Kur'an ve Sünnet'e yönelerek toplumda ahlakî bir dönüşüm gerçekleştirmektir. Bu sebeple eser telifi yerine insan telifine önem vermiştir.²⁰³

İbn Bâdis'in yazılarını 'Kitabu Aşari Bin Bâdis' isimli dört ciltlik bir eserde bir araya getiren Ammar et-Talibi, onun yazılarını şu başlıklar altında tasnif etmektedir: Tefsir'ul-Kur'an, Şerhu'Hadiş, İslah ve şevratun dıdda'l-bida, İhticacat veberkiyyat, İctima'ıyyat, Hutab, Şi'r, Tauih, el-Arab fi'l-Kur'an, Teracim, El-Kişaşu'd-dini ve't-tarihi, Rihalat, Tatavvuru's-şihab, Eş-Şalatu 'ala'n-nebiyy, Fıkhun ve Feteva. Ancak burada şu dört önemli eserini belirtmek gerekir: Tefsir ile ilgili yazılarını içeren Mecalisu't-tezkir min kelami'l-Hakimi'l-Habir. Hadise dair yazdıklarını bir araya getiren Mecalisu't-tezkir min kelami'l-beşir ve'n-nezir. Selefîdüşüncenin tarihîve çağdaş simalarının biyografilerine yer verdiği Ricalu's-selef ve Nisa'uhu ve ba'dia'lelmi'l-mu'aşirin. Fıkıhî görüşlerini yansıttığı el- kaday el- mu'asira. Bunları dışında daha çok eş-Şihab dergisinde yayınlanan edebî, politik, sosyal, içerikli ıslahatdüşüncesini yansıtan makaleleri de mevcuttur.²⁰⁴

2.5. Günümüz Selefilîği

Selefiyye ismi Asr-ı Saadete ve Selef nesline vurgu yapan ve bu yoldan gelen çevreleri vasfetmek için XX. yüzyılda tedavüle giren bir kavram olmuştur. Selefilik hareketi günümüze kadar ki süreçte dünyanın birçok yerinde mensup bulmuş fakat siyasî ve ekonomik nedenlerden dolayı Suûdi Arabistan sınırlarında kalmıştır. Ancak Suûdi Arabistan'ın 1970'li yıllarda dünyaya açılması, Ortadoğu ve dünyanın önemli ekonomik ve siyasî güçlerinden biri haline gelmesiyle beraber, o zamana kadar İslâm âleminde kapalı ve dar mühitlerde faaliyet yürütmüş olan Selefler gelişen iletişim vasıtalarının ve geniş

²⁰²Mâzin Salâh Mutabbakanî, "Abdülhamîd b. Muhammed..", s.354.

²⁰³Mâzin Salâh Mutabbakanî, "Abdülhamîd b. Muhammed..", s.355.

²⁰⁴Nimetullah Akın, "Abdul hamid bin Badis...", s.216.

ekonomik imkânların da yardımıyla İslâm düşüncesi ve siyasetinde ağırlığı olan bir pozisyona gelmeyi başarmıştır.²⁰⁵

Günümüz Selefliliği, Müslüman Kardeşler hareketi gibi fikir ve eylem bakımından homojen bir yapı arz etmemektedir. Bundan dolayı onları kendi aralarında belirli kriterlere göre tasnif etmek zordur ancak yine de savundukları inanç ilkeleri ve içinden çıktıkları kültürel atmosfer, büyük ölçüde aynı olmakla beraber sosyal ve siyasal alana bakışları, siyaset ve toplum algıları açısından belirli sınıflara göre adlandırılmışlardır.²⁰⁶ Bir tasnife göre Selefler Suûdi Seleflilik, Cihadî Seleflilik ve Siyasî Seleflilik olmak üzere üç grup olarak tanıtılmaktadır.²⁰⁷

Suûdi Selefliyeye, Vehhabîliğin kurucusu Muhammed b. Abdülvehhab ile ilk Suûdi devletinin kurucusu Muhammed b. Suûd arasında tesis edilen yaönetici-âlim işbirliğine dayalı 1744 Dir'iyeye İttifakından günümüze kadar gelen koludur. Cihadî Seleflilik ise İhvan Teşkilatı'nın kaldırılmasıyla Vehhabîlik militer yapısını kaybedince 1970 yıllarında cihadı savunan Vehhabî âlimler tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu ayrışma 2001 yılından sonra iyice derinleşmiştir. Siyasî Selefliliği, Suûdi ve Cihadî eğilimlerden ayrı ele almak sağlıklı bir değerlendirme değildir. Zira her iki eğilimde de kendi içersinden kendine özgü siyasetini üretmiştir.²⁰⁸

Selefliyeye günümüze kadar az çok taraftar bulmuştur. Genellikle fıkihta Hanbeli olanlar akâitte Seleflidirler. Hadisle ilgilenen bilginler de çoğunlukla Selef inancını benimsemişlerdir. Günümüzde dünya Müslümanlarının % 12'si Seleflidir. En yoğun oldukları ülkeler Suûdi Arabistan, Kuveyt ve Körfez ülkeleridir.²⁰⁹

2.5.1. Suûdî Seleflilik

Suûdi Seleflilik, Seleflilik tarihinin ilk başından itibaren Arabistan'daki var olan kurulu yapıyı teşkil eder. Suûdi Arabistan dışında da kurulu yapı gibi düşünen ve hareket

²⁰⁵Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Seleflilik ve İslamî Hareketlere olan etkisi", *Tarihte ve Günümüzde Seleflilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Mayıs 2013, İstanbul Ensar Neşriyat, 2014, s. 485.

²⁰⁶Ramazan Yıldırım, "Arap baharı ve Sonrasında Seleflilik", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1-2, 2015, s.263-264.

²⁰⁷Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Seleflilik ve İslami Hareketlere Olan Etkisi", *Tarihte ve Günümüzde Seleflilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2014, s.485-524.

²⁰⁸ Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Seleflilik...", s. 485-516.

²⁰⁹Diyaret İşleri Başkanlığı, *İlmihal 1 İman ve İbadetler*, 10. Basım, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2006, s. 25.

eden çok sayıda oluşumlar vardır. Fakat bunların çoğunun dinî ve fikrî kaynakları yine Suûdi dinî kurumlarıyla bağlantılı olan ulemâdır. Ancak günümüzde Selefî ulemânın yönetiminde etkisi azalsa da yine de Selefilik Suûdi Arabistan'ın devlet politikası haline gelmiştir.

Suûdi Selefilik, Arabistan Devleti odaklı ve bu devletin siyâsî çizgisi ile özdeşleşmiş Selefilik akımıdır.²¹⁰ 1926'dan sonra Suûdi Kralı İbn Suûd'a isyan eden cihat yanlısı Vehhâbî Necd İhvanı'nın tasfiyesi için bir grup Selefî âlimi fetva vermiş ve 1930 sonrasında İhvan Hareketi kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra söz konusu çevrelerin söylemlerinde öncelik dinî aksiyonda değil akidededir. Daha çok bid'atlar hakkında namaz, hac, nikâh, peçe, sakal, kabir gibi konular üzerinde konuşmuşlardır. Namaz kıldığı müddetçe devlet başkanına itaati savunurlar. Ulemânın en büyük görevlerinden biri yanlış yoldaki ulemâları uyarmaktır. Diğer bir görevi ise siyâsî ve toplumsal istikrarı bozacak alternatif siyâsî oluşumların önüne geçmektir. Meşru bir liderin emriyle yürütülmediği gerekçesiyle Filistin, Keşmir, Çeçenistan gibi alanlardaki sıcak mücadelelere uzak dururlar. Onlara göre ümmet silahlı cihada henüz hazır değildir. O halde yapılacak iş, Müslümanları şirkten uzaklaşıp tevhide sarılmaya Müslümanları davet etmek ve İslâm âleminin Selef akidesi üzerinde buluşmasını sağlamaktır.²¹¹

Suûdi Selefiyye'nin günümüzdeki temsilcileri; Hey'etü Kibari'l- Ulemâ,²¹² Râbitatü'l-Âlemi'l- İslâmî,²¹³ İdaretü'l-Buhûs gibi Suûdi resmi dinî kurumlarıyla ya da ülkedeki dinî tahsil veren fakültelerle bağlantılı olan âlimler ve onların çevreleridir. Bu menhecin en tanınmış isimleri ise Abdülaziz b. Abdullah İbn Bâz,²¹⁴ Nâsiruddin el-Elbânî,²¹⁵ Abdülaziz Âlu'ş-Şeyh²¹⁶ Salih b. el-Fevzân,²¹⁷ Muhammed b. Salih b. el-

²¹⁰Bkz. EK-1.

²¹¹Büyükkara, "Günümüzde Selefilik....", s.492-493.

²¹²Türkçesi "Büyük Âlimler Heyeti" demek olan kurum, Suudî Arabistan'ın en yüksek dini karar organıdır. Suudî Krallığı'nın dini meşruiyet kaynağı ve icraatlarının onay makamıdır.

²¹³Rabitatü'l-Âlemi'l-İslâmî, 18 Mayıs 1962 yılında Suudî Arabistan'ın başmüftüsü Muhammed b. İbrahim Âlu'ş-Şeyh başkanlığında kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa L. Bilge, "Râbitatü'l-Âlemi'l-İslâmî", DİA, XXXIV, s.379-380.

²¹⁴Abdülaziz b. Abdullah İbn Baz, 1912'de Riyad'da doğmuştur. el-Harc kadılığı, Riyad'daki Şeriat Fakültesi'nde öğretim üyeliği, Medine İslam Üniversitesi'nde rektörlük, İdaretü'l-Buhûs'ta başkanlık, Hey'etü Kibari'l-Ulema reisliği ve başmüftülük vazifelerinde bulunmuştur. İbn Baz 13 Mayıs 1999 yılında vefat etmiştir.

²¹⁵Muhammed Nasiruddin el-Elbânî, Arnavutluk'un ünlü Hanefî âlimlerinden Nuh Necati el- Elbanî'nin oğlu olarak 1914'te İşkodra'da doğmuştur. Ülkedeki komünist rejim nedeniyle aile Şam'a hicret etmiştir. Elbânî tahsilini Suriye'de sürdürmüş Hadis ilmine olan ilgisi onu Selefî akımına yöneltmiştir. Yürüttüğü davet faaliyetleri nedeniyle zaman zaman Ürdün, Lübnan, Emirikler gibi ülkelere taşınmak zorunda kalmıştır. Bir süre Medine İslam Üniversitesi'nde hadis okutmuştur. Yirminci yüzyılın muhaddisi olarak bilinen Elbânî, 2 Ekim 1999'da vefat etmiştir.

Useymîn,²¹⁸ el-Medhâlî,²¹⁹ Mukbil el-Vadî'î,²²⁰ Ubeyd el-Cabirî,²²¹ gibi Selefi âlimlerdir.²²²

Selefilik sadece Suûdi Arabistan'da değil aynı zaman da Suûdi ülkesinin dışında da Suûdi Selefîlerinin desteğini arkasına alan, onlar gibi düşünen ve hareket eden çok sayıda kişi ve müessese bulunmaktadır. Bu kişiler ve kuruluşlar; Selefilik düşüncesine çeşitli faaliyetlerle, çalışmalarla davet etmektedirler. Dernekler vasıtasıyla seminerler düzenleyerek, yazılı-görsel basını, interneti aktif kullanarak davet çalışmalarını yapmaktadırlar. Bunlar davet çalışmalarını devam ettirebilmeleri için Suûdi Selefîler tarafından maddi ve manevi olarak desteklenmektedirler. Köken olarak Suûdi olmayan örneğin Dr. Aqeel Walker gibi kişileri ya da Kanada'daki The Reing of the Islamic Da'wa (TROID) gibi kurum ve kuruluşları söyleyebiliriz.²²³ Türkiye'de de davet faaliyetlerini yürüten kişiler ve kurumlar vardır, bunlardan "Selefilerin Türkiye'deki Davet Çalışmaları" bölümünde bahsedilecektir.

²¹⁶İbn Abdülvehhab torunlarından şeyh Abdülaziz b. Abdullah Âlu'-Şeyh 1941 yılında Riyad'da doğmuştur. İlmî Da'vet Enstitüsü'nde ve mezun olduğu Riyad Şeriat Fakültesi'nde bir süre hocalık yapmıştır. 1986'da Hey'et üyeliğine atanmıştır. 1999 yılında İbn Baz'ın yerine Hey'et reisliği ve başmüftülük görevine getirilmiştir. Bugün ise İslamî İşler, Vakıflar, Da'vet ve İrşâd Bakanı olarak görev yapmaktadır.

²¹⁷Sâlih el-Fevzan, 1933'de Necd'de doğmuştur, Riyad'daki Şeriat Fakültesi'nden mezun olan el-Fevzan aynı kurumda fıkıh dalında mastır ve doktorasını tamamlamıştır. Halen Heyet üyeliği vazifesinin yanında yüksek fetva komitesinde, Rabıta'ya bağlı fıkıh komitesinde ve hac mevsiminde görevli davetçileri organize eden diğer bir komitede görev yapmaktadır.

²¹⁸Muhammed b. Salih b. el-Üseymin et-Temîmî 1926 yılında Necd'in Uneyze şehrinde doğmuştur. İmam Muhammed Üniversitesi'ne bağlı Kasım Şeriat Fakültesi'nde akaid okutmuştur. İbn el-Üseymin 10 Ocak 2001'de vefat edene kadar da Hey'et üyeliği yapmıştır.

²¹⁹Rebi' b. Hâdî el-Medhâlî 1931 yılında Yemen sınırındaki Cizan'da doğmuştur. Medine İslam Üniversitesi'nden mezun olmuş ve Mekke Ümmü'l-Kura Üniversitesi'nde doktorasını yaptıktan sonra mezun olduğu üniversiteye hadis hocası olarak dönmüştür. İbn Bâz onu, "günümüzün cerh ve ta'dil üstadı" olarak vasıflandırmıştır.

²²⁰Yemenli Selefîyye'nin liderlerinden, Demmec Darü'l-Hadisi'nin imamı Mukbil b. Hâdî el-Vadî'î, Ebû Hanife'nin tenkidine dair Neşrü's-Sahife ve İranlı hacıların Hicaz'da çıkardıkları olaylara dair İlhâdü'l-Humeynî ale'l-Ardî'l-Haremeyn adlı kitaplar Mukbil'in diğer tanınmış eserleridir. Şeyh Mukbil 21 Temmuz 2001'de Cidde'de vefat etmiştir.

²²¹Medine İslam Üniversitesi emekli profesörü Ubeyd b. Abdullah el-Cabirî'nin cihat metodu ve Seyyid Kutub eleştirisi üzerine kitapları bulunmaktadır.

²²²Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık: Suudî Selefîyye ve Cihadî Selefîyye", *İslamî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 20, 2004, s. 224. Ayrıca buradaki âlimlerle ilgili bilgilerin büyük çoğunluğu da bu makaleden elde edilmiştir.

²²³Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Selefilik...", s. 490, 498-500.

2.5.2. Cihadî Seleflik

Özellikle iman nazariyesinde, bid'atler konusunda, usûl ve fıkhıta geleneksel Selefî menhece sadık kalmakla beraber; tekfir, siyaset, emr bi'l-ma'ruf ve fiili cihat konularında farklılaşan akıma Cihadî veya Cihatçı Selefiyye ismi verilebilir.²²⁴

30 Mart 1929'daki Sebile Savaşı ve ertesi yıl Ahsa eyaletindeki operasyonlar sonucunda İbn Suûd, İhvan teşkilatını ortadan kaldırdı. Böylece kontrolsüz cihat sona erdirilmiş oluyordu. 1930 sonrası dönem, Selefiliğin militer özelliğini kaybetmesine ve kurumsallaşmasına tanık oldu. Selefulemânın temsil kabiliyeti tümüyle resmi dinî kurumlar bünyesine alındı. Özellikle ticaret, iş ve kamu yönetimi alanlarındaki seküler kanunlaştırma faaliyetleri, petrolün çıkmasından sonra ABD ve diğer Batılı devletlerle her sahada geliştirilen ilişkiler, eğitimde modernleşme hamleleri, yer yer din kaynaklı tepkilerin odağı oldularsa da "resmî" ulemânın onayıyla meşrulaştırıldılar.²²⁵

1980'li yıllar Seleflik'te derinden yaşanan bir gelişmeye tanık olmuştur. Bu süreçte beliren yeni dini söylemde klasik Selefiliğin ağırlığı azalacak, çağdaş İslâmcı tonlar ise fazlalaşacaktır. İbn Bâz ve İbnü'l-Useymin tipi gelenekçi âlimlerden farklı olarak, Selman el-Avde, Sefer el-Havâlî, Nâsır el- Ömer, Âiz el- Karnî, İbrahim ed-Devîş, Muhammed b. Said el-Kahtanî gibi isimlerden oluşan ve kendilerine Şuyûhü's-Sahve (uyaniş âlimleri) denilen yeni bir Selefî ulemâ neslinin ortaya çıkışı bu süreci belirgin kılmaktadır.²²⁶

Avde²²⁷ ve Havâlî²²⁸ yeni jenerasyonun en önde gelen simalarıdır. 1991 Körfez Savaşı'nda Suûdi Arabistan'ın ABD yanında duruşu ve Amerikalı askeri personelin ülkede konuşlanmasına ve üs açmasına kraliyet hükümetinin izin verışı, Avde ve Havalî gibi

²²⁴Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık: Suudî Selefiyye ve Cihadî Selefiyye",

İslamî Araştırmalar Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 20, 2004, s. 208.

²²⁵Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık.."s. 209.

²²⁶Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Seleflik"..., s. 501.

²²⁷Selman b. Fahd el-Avde, Necd Vehhabiliğinin merkezlerinden olan Büreyde kentine bağlı el-Basr köyünde 1955 yılında doğdu. Büreyde'deki ilk ve orta tahsilinden sonra yüksek tahsilini Riyad'daki İmam Muhammed Üniversitesi Şeriat Fakültesi'nde tamamladı. Aynı üniversitenin el-Kasim kampüsünde İslami ilimlerde öğretim görevlisi olarak çalışırken İsdizisiyle Selefî ulemanın dikkatini çekti. Fakat Avde esas ününü, resmi vazifesidışında yönettiği ders halkalarıyla ve vaazlarıyla kazandı. Şam'dauzletin yeri konusundaki teziyle yüksek lisansını aldı. Selefiyye geleneğinin önemli kavramlarından "gurbet" (ayrılık, uzaklaşma) ile, "kurtulan fırka" ve "ilahî yardımı hak etmiş grup" kavramları arasındaki ilişkileri irdelediği araştırma dizisiyle Selefî ulemanın dikkatini çekti.

²²⁸1950 yılında Taif'in güneyindeki el-Baha'da doğan Havalî, ilk ve orta tahsilini memleketinde, lisans eğitimini ise Medine İslam Üniversitesi'nde tamamladı. Sekülerizmin İslam'daki yeri konusundaki yüksek lisansını ve ircâ doktrini konusundaki doktorasını Mekke'deki Ümmü'l-Kura Üniversitesi'nde hazırladı. Aynı kurumun Akide Bölümü'nde ilkönce öğretim üyeliğine daha sonra da bölüm başkanlığına atandı. Cidde'de oluşturduğu gayri resmi eğitim halkalarında karşılıklı soru-cevap şeklinde yürüttüğü derslerinde daha çok güncel meseleler hakkında yorumlar yaptı, fetvalar verdi.

bazı Selefi âlimlerce tenkit konusu yapılmış, söz konusu sert eleştiriler karşısında devlet kararlarını savunmak ise resmî görevli ulemâya kalmıştı. Söz konusu tenkitlerle beraber bir dizi İslamîleştirme muhtevalı reform talebi, Kral Fahd ile Başmüftü Bâz'a yazılan ve basım organlarında yayınlanan mektuplarda dile getirildi. Baskılar sonucunda birçok âlim bu tenkitlerinden vazgeçtiler ancak Avde, Havalî ve diğerleri ise eleştirilerini artırarak ve yaygınlaştırarak sürdürdüler.²²⁹ el-Avde ve el-Havalî, bu gibi nedenlerle 1994 yılında tutuklanarak 1999 yılına kadar hapis yatmışlardır.²³⁰

Suûdi Arabistan'daki bu Sahve hareketi ve düşünce yapısı hem Suûdi Arabistan'da hem de dünyanın birçok yerinde örgütsel bağlamda birçok oluşumun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. El-Kaide örgütü ve bu örgütün Irak ve Suriye'deki bir parçası olan "İŞİD" (Irak-Şam İslam Devleti) Sahve hareketinin düşüncesinden beslenen oluşumlardır. El-Kaide'nin lideri ve 11 Eylül olayının mimarı Usame Bin Ladin, kendisinin resmî ya da gayri resmî herhangi bir yüksek dinî tahsili olmadığı için el-Avde ve el-Havâlî'nin eserlerini ve fetvalarını örgütün hareket noktası haline getirmiştir. Bin Ladin onların düşünce sistemini benimsemiş ve icraatlarına dayanak oluşturmuştur. Onun bu tavrından dolayı taraftarları kendisine dinî tahsili olmamasına rağmen, klasik Vehhabî geleneğinde görülmemiş ve sadece din âlimleri için kullanılan şeyh unvanını vermişlerdir.²³¹

Avde ve Havâlî 1999'da serbest kaldıklarında Bin Ladin eski dava yandaşlığını kaybetmiş durumdaydı. Suûdi Arabistan ve dünyanın değişik yerlerinde yapmış olduğu cihadî eylemlerinden dolayı vatandaşlıktan çıkarılmış ve yaptıkları kanlı eylemler yüzünden dünyanın en çok aranan teröristleri listesinin en başında yer almaktaydı. Avde ve Havâlî, Üsame Bin Ladin'in yaptıklarını İslâm'a zarar verdiği düşüncesiyle onaylamamaktadır.²³²

Irak el-Kaidesi'nin kurduğu İŞİD, Irak ve Suriye'de cihad adı altında birçok yıkımda bulunmuştur. Ancak bu yıkım zamanla diğer ülkelerde de olmaya başlayacaktır. Çünkü dünyanın birçok yerinden cihad düşüncesine sahip pek çok kişiden destek görmüş İŞİD ordusuna birçok insan katılmış²³³ ve hatta Türkiye'den de katılan ve destek olanlar

²²⁹ Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Selefilik...", s. 502.

²³⁰ Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül...", s.212.

²³¹ Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül...", s.205-234.

²³² Mehmet Ali Büyükkara, "11 Eylül...", s.218-219.

²³³ Haberin ayrıntıları için bkz. Habertürk sitesi "İşte A'dan Z'ye İŞİD Dosyası"

<http://www.haberturk.com/yasam/haber/960630-isidin-buyuk-bagdat-savas-plani-adan-zye-isid-dosyasi-isid-kimdir-isidin-plani-isid-nedir> (15.11.2014).

vardır.²³⁴ Irak el-Kaidesi tarafından kurulan IŞİD, bugün el-Kaide'nin önde gelen imamları tarafından aşırı eylem ve yıkımlarından dolayı Haricî olarak nitelendirilmiştir. Vehhabîlik ortaya çıktığında Osmanlı tarafından Haricî olarak nitelendirilmiştir. İhvan Teşkilatı'nın 1930 kaldırılmasından sonra Selefilik, büyük oranda silahlı cihadı bırakmıştır. Ancak buna tepki olarak 1970 ve 1980'li yıllarda Suûdi Arabistan'da cihad olgusu yine gündeme gelmiştir. Cihadı savunan âlimler Suûdi rejimi ve resmi ulema tarafından Haricî olarak görülmüştür.²³⁵

IŞİD dışında dadeğişik ülkelerde değişik adlarla Cihadî gruplar ortaya çıkmıştır bunların sayıları çoktur. Ancak son zamanlarda Cihadî olarak ortaya çıkan guruplardan biri de “Boko Haram”dır.

“Boko Haram” diye meşhur olan grup kendisini “Cemaatü Ehl-i Sünne li'd-da've ve'l-cihad” olarak isimlendirmektedir. Boko Haram, Hevsa (Hausa) dilinde “Batı Eğitim Sistemi Haramdır” anlamına gelmektedir. İngilizce “book” kelimesiyle de ilişkilendirilmektedir. Boko Haram ismi Ağustos 2009 tarihinde çatışmalardan sonra daha çok meşhur olmuştur. Kurucusu sayılan Muhammed Yusuf'un (1970-2009) adına nispetle bu gruba “Yusufiyye” ve “Yusufiyyun” da denilmiştir.²³⁶

Ahmed Murtaza'ya göre Muhammed Yusuf, Müslüman Kardeşler'in (İhvan) Nijerya'daki grubu içersinde yer almıştır. İhvan içersinde yer alan İbrahim Zekzeki liderliğinde Şiîliğe meyil başlayınca, başka bir grup Selefilik'e yaklaşmıştır. O dönemde Muhammed Yusuf, İzaletü'l-Bid'a ve İkametü's-Sünne cemaatine yakınlaşmış Yobe ve Borno bölgelerinin yöneticisi olmuştur. Zamanla Muhammed Yusuf'un taraftarları ile İzale arasında anlaşmazlıklar baş göstermiştir. İzale'den ayrılmayla neticelenen anlaşmazlıklar, 2002 yılında Cemaatü Ehl-i Sünne li'd-Da've ve'l-Cihad adıyla ayrı bir grubun kurulmasına sebep olmuştur. Bir yıl sonra 2003'te grup ile güvenlik güçleri arasında bazı çatışmalar yaşanmaya başlamıştır. 2009 yılında güvenlik güçleri Muhammed Yusuf'un kullandığı İbn Teymiyye Mescidi'nde onu sağ olarak ele geçirmiştir. Muhammed

²³⁴Haberin ayrıntıları için bkz. Radikal, [http://www.radikal.com.tr/politika/bulent_arinc_o_imam_iside_katildi-1249752\(10.05.2015\)](http://www.radikal.com.tr/politika/bulent_arinc_o_imam_iside_katildi-1249752(10.05.2015))

²³⁵Mehmet Ali Büyükkara, “11 Eylül...”, s.228-232.

²³⁶Adem Arıkan, “Nijerya'da Selefiler”, *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1-2, 2015, s.296.

Yusuf'un uzuvları parçalanmış cesedi sokağa bırakılmıştır. Liderlerinin öldürülmesi sonrasında Boko Haram saldırılarını artırmıştır.²³⁷

2.5.3. Siyasî Seleflik

Selefi akımın neredeyse tamamı uzun yıllar siyasete katılımı ve partileşmeyi reddeden bir tutum içinde olmuş²³⁸ ama aslında Selefilerin siyasete olan ilgileri yeni bir olay değildir. Geçmiş Selefi şeyhlerinin fetvalarına ve makalelerine bakıldığında siyasete girmemelerine rağmen doğru şartların sağlanması durumunda siyasete açık kapı bırakılmıştır.²³⁹

Yazı ve konuşmalarıyla Selefileri siyasete ilk defa yüreklendiren şahıs, bu çabalarıyla 1981 yılında iki Selefi milletvekilini yaşadığı Kuveyt'te meclise seçtirmeyi başaran Mısır asıllı Selefi şeyh Abdurrahman Abdülhalık'tır. Üniversiteyi okuduğu Medine'deki hocalarından çok, memleketi Mısır'ın İslâmcı ideolojisi Abdülhalık üzerinde etkili olmuş gibidir. Bu nedenle Suûdi çevrelerce şiddetçe eleştirilmiş, İhvani Hizbi ve bid'atçı olmakla itham edilmiştir. Kendi deyimiyle "taklitçi Selefîyye"nin alternatifi olan bu "yeni Selefîyye" (es-Selefîyye el cedide) çizgisini Abdülhalık'tan sonra Kuveyt'te ve bilahare İngiltere'de Muhammed Surur Zeynel Abidin, Yemen'de Abdülmecid Zindâni, Suûdi Arabistan'da Dr. Saadet el-Fakih ile Dr. Muhammed el-Mes'arı gibi isimler izlemektedir. Son iki isim, Suûdi Arabistan'da siyasî partiler yasaklı olduğu için faaliyetlerini Avrupa'da kurdukları muhalif sivil kuruluşların çatısı altında sürdürmektedirler. Zinda'ni ise uzun bir zamandır Yemen'in büyük partilerinden Hizbu'l-İslah çatısı altında siyaset yapmaktadır.²⁴⁰

Arap devrimlerinden sonra meydana gelen fikrî ve siyasî değişimlerden en fazla etkilenen kesim Selefiler olmuştur. Fikrî ve sosyal konularla fazla ilgilenmeyen geleneksel Selefilik, özellikle Mısır'da yaşanan değişimle birlikte kendisini siyasetin merkezinde bulmuştur. Hem kurumsallaşmış Selefilik, hem de karizmatik şahsiyetli Selefilik bu yeni dönemle birlikte daha önceleri fazla ilgilenmedikleri ve içinde yer almadıkları siyaset arenasında örgütlenme ve partileşme sürecine girmişlerdir. Kendi aralarında homojen bir yapı göstermeyen Selefiler, siyasete girerken de tek parti çatısı altında bir araya gelemedikleri için farklı siyasî partiler kurup siyaset yapmaya başlamışlardır. Selefilerin

²³⁷ Adem Arıkan, "Nijerya'da Selefiler..", s.296-297.

²³⁸ Editörler: Beşir Mûsa Nâfi', İzzuddîn Abdu'l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefilik.*, s. 70.

²³⁹ Birol Akgün, Gökhan Bozbaş, "Arap Dünyasında Siyasi Selefizm ve Mısır Örneği", s. 24.

²⁴⁰ Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Selefilik ve İslâmî...", s. 517-518.

kurduğu her bir siyasî parti, aynı zamanda onların içinde buldukları Selefi eğilimin bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır.²⁴¹

Selefiler Mübârek sonrası dönemde ilk siyasal kampanyalarını anayasa referandumu öncesinde gerçekleştirmişlerdir. Mısır'da başlattıkları kampanyada “Mısır’ın İslâmî kimliğini koru” sloganıyla tüm sokaklarda hatta internet ortamında siyasal sürece doğrudan müdahil olmaya başlamışlar; referandum sonuçlarının açıklanmasının akabinde 22 Mart 2011’de İskenderiye’de yayınlanan beyanname ile resmî olarak ilk defa siyasal sürece katılacaklarını ilan etmişlerdir.²⁴² 25 Ocak 2011 devriminden sonra Mısır’da yapılan parlamento ve senato seçimlerine üç farklı parti çatısı altında giren Selefiler, sonraki süreçte de yeni partiler kurarak bu farklılıklarını korumuşlardır.²⁴³

En-Nur Partisi, Mısır’da 25 Ocak Tahrir Devrimi’nin ardından Haziran 2011 yılında kurulmuştur. Resmi kayıtlı Selefi partisinin en büyüğü olma özelliğine sahiptir. Partinin ilk genel başkanı İmad Abdulğafur’dur.²⁴⁴ Parti en büyük amacını, “İslâmî değerler ışığında ülke idaresindeki mevcut büyük yozlaşmışlık ile mücadele etmek” olarak açıklamıştır. Yapılan seçimlere el-Asâla, İna ve İnkişaf partisi ile birlikte en-Nur önderliğinde, “Mısır İçin İttifak” adında, Batılı kaynaklarca “İslâmî Blok” şeklinde adlandırılan bir ittifak ile girmişler ve yaklaşık %25’lik bir oy oranına ulaşmışlardır.²⁴⁵

Aktivist Selefi akımının siyasî kanadı olarak kurulan Fadıla Partisi “adalet ve eşitlik” sloganıyla ile kendi liderliğinde tekrar İslâmî prensiplere dönüş iddiasını taşıyarak kurulmuş bir partidir. Kurucusu daha önce idari görevlerde de bulunmuş olan Dr. Adil Abdülmaksud Afifi’dir. Parti ana prensiplerini 24 Mart 2011’de “Ene Müslim” sitesinden yayınladığı “Mısır’da ilk meşru Selefi siyasî proje” başlığı altındaki bir bildiri ile duyurmuştur.²⁴⁶

El-Asâla Partisi, el-Fadıla Partisi’nden ayrılan ve el-Fâdıla’nın da kurucusu olan Adil Abdülmaksûd Afifi tarafından kurulmuştur.²⁴⁷ Parti aslında, el-Fâdıla Partisi’nde yaşanan

²⁴¹Ramazan Yıldırım, “Arap Baharında ve Sonrasında Selefilik”, *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:1-2, 2015, s.273.

²⁴²Birol Akgün, Gökhan Bozbaş, “Arap Dünyasında Siyasi ...”, s. 25-26.

²⁴³Ramazan Yıldırım, “Arap Baharında...”, s.273.

²⁴⁴Editörler: Beşîr Mûsa Nâfi’, İzzuddîn Abdu’l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefilik...*, s. 70-71.

²⁴⁵Birol Akgün, Gökhan Bozbaş, “Arap Dünyasında Siyasi ...”, s. 26.

²⁴⁶Ramazan Yıldırım, “Arap Baharında...”, s.276.

²⁴⁷Kamile Ünlüsoy, “Mısır’daki Selefilik ve İhvân-ı Müslimîn İlişkisine Dair Bazı Mülâhazalar ”, *İslam Mezhepleri Tarihi Selefilik Çalıştayı VI. Ulusal Koordinasyon Toplantısı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 05-06 Eylül 2015 Konya, s.107.

liderlik tartışmaları sebebiyle ortaya çıkan ayrışmalar neticesinde doğmuştur. Kahire merkezli aktivist Seleflerin gerçek temsilcisi olan bu parti, programı ve hedefleri konusunda el-Fadıla ile paralel savlarla ortaya çıkmıştır. Bunda her iki partinin kurucusunun da aynı kişi olmasının payı büyüktür. Bunun yanında parti el-Nur partisinden sonra resmi ikinci Selefî parti olma özelliğini de taşımaktadır.²⁴⁸

İnşa ve İnkışaf Partisi, asıl adı “el-Bina ve’t-Tenmiyye” olup İslâmi cemaat grubunun Mısır’da politik alandaki siyasî kanadı olarak faaliyet göstermeye başlayan üçüncü legal Selefî partisidir. İsmi sürekli olarak şiddet olayları ile birlikte anılan İslâmi Cemaat grubu Mısır’daki Selefî cemaatler içerisinde doksanlıyılların sonunda şiddete dayalı tüm faaliyetleri bıraktıklarını açıklamışlardır.²⁴⁹ Kendi mensuplarına bu karar ile birlikte aktif siyasette örgütlenerek karar alma mekanizmalarına nüfuz etmelerini telkin etmeye başlamışlardır. Parti, Mübârek döneminde hapse atılmış ve otuz yılını hapiste geçirdikten sonra ortaya çıkan halk hareketlenmesinin ardından serbest bırakılan Tarık Zumur tarafından kurulmuştur.²⁵⁰

El-Vatan Partisi, Mısırda En-Nur partisi içerisinde yaşanan fikir ayrılıkları neticesinde 2012 yılında En-Nur Partisi’den ayrılan eski lideri İmad Abdülğaffur tarafından kurulmuştur.²⁵¹ İmad Abdülğaffur reformcu kanadın öncülerindedir ve Hizbu’n-Nur’dan boşalan yerine gelenekçilerden Yunus Mahyun getirilmiştir. Parti, İslâm şeraitini uygulamayı ve sosyal adaleti gerçekleştirmeyi planlamaktadır.²⁵²

3. Suûdi Arabistan’ın Uygulamalarının Selefîlikle İlişkisi

Suûdi Arabistan’ın resmi mezhebi Vehhabîlik’tir. Devlet Selefî davete ve ulemasına sahip çıkıp destek verse de ve bu yüzden Selefîlik ile anılsa da, Suûdi Arabistan’ın tüm uygulamalarının dine uygun olduğu söylenemez. Suûdi Arabistan’daki âlimlerin görüşleri de genel olarak Selefî menhecine bağlıdır ancak kesinlikle tüm bilgi ve uygulamalarının bu yönde olduğu söylenemez.

Şemsettin Özaykan bu konuyla ilgili şu açıklamayı yapmıştır: “Suûdi Arabistan’daki âlimlerin görüşleri umumen Selef menhecine bağlıdır. Ha bu bağlılık ne kadar güçlü ne kadar

²⁴⁸ Birol Akgün, Gökhan Bozbaş, “Arap Dünyasında Siyasi ...”, s. 30.

²⁴⁹ Editörler: Beşîr Mûsa Nâfi’, İzzuddîn Abdu’l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefîlik...*,s.71.

²⁵⁰ Birol Akgün, Gökhan Bozbaş, “Arap Dünyasında Siyasi ...”, s. 31.

²⁵¹ Editörler: Beşîr Mûsa Nâfi’, İzzuddîn Abdu’l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefîlik...*,s.71.

²⁵² Kamile Ünlüsoy, “Mısır’daki Selefîlik ve İhvân-ı Müslimîn...”,s.107.

zayıf o tartışılır yani. Biz şimdi Hanefi'yiz ama Türkiye'de ne kadar Hanefi fikhını biliyoruz, doğu Şafii'dir ama doğudakiler ne kadar Şafii'ye bağlıdır. İmam Şafii'nin üzerinde olduğu hayat tarzı, fikhı, ameli, yazdığı kitaplar, Kur'an ve Sünnet'i tasfiye etmesi bu uğurda mücadele etmesi, hakkı söylemesinde ne kadar bağlılar yani Şafii'ler burada ne kadar Şafii'ye bağlıysa, Türkiye'deki Hanefi kardeşlerimiz ne kadar İmam Hanefi'ye bağlı iseler Arabistan'daki kardeşlerimiz de o kadar Selef Menhecine bağlıdır. Ha orda imkânları daha farklı Mekke, Medine, Hac, Dili Arapçadır. Biz öğrenci yetiştiriyoruz beş altı yılda zor Arapça öğretiyoruz orda adam Kur'an-ı Kerim'i ezberleyerek manasını öğreniyor yani. Onların özellikleri imkânları vardır. Ama Selef menhecinin en büyük âlimleri Hindistan'da, Mısır'dadır. Şeyh Hamdi Selefî Kürt âlim, Kuzey Irak'ta en büyük Selef âlimidir. Şeyh Erbâni Arnavut kendi Ürdünlü en büyük Selef âlimidir. Suudi Arabistan ya da Arabistan devletine bağlı bir ekol değildir yani. Bunu gören art niyetlidir.”²⁵³

Hüseyin Cinisli'ye göre:“Suûdi Arabistan Devleti'nin uygulamalarında Kur'ân'a ve Sünnet'e uygun olanlar olduğu gibi aykırı olanlar da vardır. Söz konusu devlet her ne kadar mübarek Selefî davete ve ulemâsına sahip çıkıp destek verse de ve bu yüzden Selefîlik ile birlikte anılsa da bu devletin tüm uygulamalarının dîne uygun olduğu söylenemez. Dîne uygun olmayan bir şey zaten Selefîlik ile nitelendirilemez.”²⁵⁴

Nedim Yıldız'a göre:“Suûdi hanedanı günümüzde dedelerinin anlayışını terk ederek Amerikan eksenli bir yönetim anlayışını benimsemişlerdir. Her ne kadar görünüşte Selefî akide mevcutmuş gibi görünse de uzaktan yakından ilgileri yoktur.”²⁵⁵ demektedir.

Türkiye'de faaliyet gösterenler, Suûdi Arabistan'ın tüm uygulamaları Selefîlik menheci üzerine olduğunu kabul etmemektedirler.

4. Osmanlı'da Selefîlik Olarak Yorumlanan Hareket ve Şahıslar

Osmanlı'da Selefîlik olarak anılan 1522'de Balıkesir'de doğan Birgivi Mehmet Efendi'dir. Fatih Semaniye Medresesi'nde tahsil görmüş. İlk başlarda Bayramiye tarikatına bağlı olduğu belirtilmektedir. Sonra İbn Teymiye'nin fikirlerini benimsemiş. 1563 yılında Birgi Medresesi'nde çalışmaya başlamış ve fakihler ismiyle öğrenciler yetiştirmiştir. Talebelerden Kadızâde Mehmet Efendi bu hareketi büyütmüş. Büyük çapta padişah Sultan IV. Murat etkilemişler ve savundukları ana fikir, Selefîlik olarak belirtilmektedir.²⁵⁶

²⁵³Bkz. EK-2.

²⁵⁴Bkz. EK-3.

²⁵⁵Bkz. EK-1.

²⁵⁶Turan Akıncı, Osmanlı'da Selefîlik, Türkiye.Net [http://turkiye.net/gorusler/alternatif-bakis-gorusler/osmanlida-selefilik/\(21.01.2015\)](http://turkiye.net/gorusler/alternatif-bakis-gorusler/osmanlida-selefilik/(21.01.2015)).

Osmanlı'da Selefilik fikri ve hareketi, Hanbelî b. Teymiyye'nin fikirlerini benimseyen Birgivî Mehmet Efendi ile başlamış ve Kadızadeliler hareketi de bu fikri savunmuş ve yaymıştır.

4.1.Osmanlı'da Selefilik Olarak Yorumlanan Görüşlerin Ortaya Çıkışı

İstanbul ve çevre illerinde müderris ve vaizlikle meşgul olan İmam Birgivî, klasik ilimlerin yanında felsefi ilimlerin de tahsil edilmesi şeklinde süregelen Osmanlı ilim geleneğine karşı çıkmış ve bu gelenek içinde kendisine saygın bir yer edinmiş olan tasavvuf anlayışına tenkitler yöneltmiştir.²⁵⁷

Birgivî Mehmet Efendi'nin en önemli eserlerinden Türkçe bir ilmihal kitabı olan Risale-i Birgivî(Vasiyetname) Kadızâdeliler arasında yaygın biçimde okunmuştur. Birgivî'nin Arapça yazdığı et-Tarilkatü'l-Muhammediyye ise dîni, ahlakî ve tasavvufikonuları kapsayan ve üzerine çeşitli şerhler yazılanmeşhur bir eserdir. Birgivî'de görülen İbn Teymiyye'nin etkisi Kadızâde Mehmed Efendi'nin eserlerinde de dikkat çekmektedir. Mehmed Efendi'nin, İbn Teymiyye'nin es-Siyasetü'ş-Şer'iyye fi İshlahi'r-ra'i ve 'r-Ra'iyye adlı kitabının genişletilmiş Türkçe tercümesi olan Tacü'r-resail ve minhacü 'l-vesail'i hazırlamış olması bu tesiri açıkça göstermiştir. Ancak fikrî seviyede başlayan bu hareket ilerleyen safhalarında Kadızâdeliler'in tarikat ehline ve devletekarşı tavırlarıyla nitelik değiştirmiştir.²⁵⁸

4.1.1. Mehmet Birgivî Efendi

Mehmet Efendi 27 Mart 1523tarihinde Balıkesir'de dünyaya gelmiştir. Önce babasından mantık ve bazı ilimleri okumuş. Kur'an'ı Kerimi ezberlemiştir. Babası onu devrin üniversitesi olan Semaniye Medresesi'nde yüksek tahsilini tamamlamak için İstanbul'a göndermiş. Birgivî, imtihanla Semaniye'ye girmiş. Meşhur üstaplardan Ahizade Mehmet Efendi ve Kadıasker Abdurrahman Efendi'nin talebeleri arasına katılmıştır. Birgivî, sonunda başarı ile icazet imtihanını verip müderrisliğe yükselmiştir. Diğer taraftan Birgivî camilerde vaaz vermiş.Tabiatitibariyle çok dindarmış. Birgivî Mehmet Efendi

²⁵⁷Muhammet Raşit Akpınar, "Osmanlı Toplumunda Selefi Düşüncenin Tipik Bir Temsilcisi Olarak Kadızadeliler", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1-2, 2015, s.303.

²⁵⁸ Semiramis Çavuşoğlu, "Kadızadeliler", *DİA TDV Yayınları*, XXIV, s.100.

müdürlük, vaizlik ve telif hizmetlerini sürdürürken Birgi’de yakalanmış olduğu tâun hastalığından Ağustos 1573 de vefat etmiştir.²⁵⁹

Birgivi Mehmet Efendi günümüzde de etkilerini devam ettiren bir İslâm anlayışı ortaya koymuştur. Bu anlayışa göre dinin esasında olmayıp sonradan çeşitli sebeplerle dine karışmış olan uygulamalar kaldırılmalıdır. Amelde Hanefî mezhebine bağlı olan Birgivi, itikâdî konularda zaman zaman Ahmed b. Hanbel tarafından kurulan ve daha sonra İbn Teymiyye tarafından hararetle savunulan Hanbelî mezhebinin fikirlerini benimsemiştir.²⁶⁰

Birgivi vaazlarında insanları Kuran’a ve Sünnete uymaya davet etmiştir. Ona göre dine sonradan giren uygulamalar dinin yapısını bozmaktadır. Arapça olarak yazdığı kitaplarından en meşhuru ‘et-Tarikatu’l-Muhammediyye’de dîni, ahlakî ve tasavvufî olarak bu konu işlenmiştir. Bid’atları tek tek yazıp açıklamıştır. Birgivi’ye göre Bid’at küfür ve sapkınlık arası bir yeredir. Kabirlerin üzerine türbe yapılması, mum yakılması, para karşılığı Kur’an okutulması, rüşvet, bâtil itikadlar, zengin çocuklarına parayla ilmi unvanlar verilmesi gibi konular caiz değildir. Birgivi’nin bid’at olarak nitelendirdiği diğer bir konu da vakıflardır. Birgivi’ye göre para vakfetmek caiz değildir. Çünkü o paranın nasıl kazanıldığı bilinmemektedir.²⁶¹

Birgivi ayrıca bid’atlar konusunda tasavvuf ehlini de eleştirmiş ancak et-Tarikatu’l-Muhammediyye’ nin şârihlerinden Abdülgâni en-Nablusî Birgivi’nin Ehl-i Sünnet esaslarına bağlı tasavvuf büyüklerini değil tasavvuf adına bir yığın bid’at ve hurafe ortaya çıkaran sözde mutasavvıfları tenkit ettiğini belirtir.²⁶²

Birgivi ayrıca emr-i bil maruf’un vacip olduğunu ileri sürmüştür. Bunu Ali İmran suresinin ‘Sizden öyle bir cemaat bulunmalıdır ki (onlar herkesi) hayra çağırınsınlar, iyiliği emretsinler, kötülükten vazgeçirmeye çalışsınlar işte onlar muradına erenlerin ta kendileridir.’ ayetine dayandırarak belirtmiştir.²⁶³

4.2.Osmanlı’da Selefi Grubun İzleri

Selefilik olarak yorumlanan düşüncenin Osmanlı toplumunda filizlenmesi mahiyetinde görülebilecek olan Birgivi’nin fikri alt yapısını inşa ettiği bu düşünceler,

²⁵⁹ Emrullah Yüksel, “Birgivi”, DİA TDV Yayınları, VI, s. 191-194.

²⁶⁰ Fahri Unan, Dinde Tasfiyecilik Yahut Osmanlı Sünniliğine Sünni Muhalefet: Birgivi Mehmet Efendi, *Türk Yurdu*, Sayı 36, Ağustos 1990 Ankara, s. 33-42.

²⁶¹ Emrullah Yüksel, “Birgivi”, *TDV DİA*, VI, İstanbul 2001, s.192

²⁶² Semiramis Çavuşoğlu, “Kadızedeliler”..., s.192.

²⁶³ Memet Karagöz, “Osmanlı Fikir Hayatında Kadızedeliler”, *Türkler*, Cilt 11, Ankara 2002, s. 147.

kendisinin ardındantalebeleri tarafından tevârüs edilecek ve Birgivî mektebinin iki kuşak sonraki öğrencilerinden Kadızâde Mehmed Efendiile daha iddialı bir şekilde gündeme gelmiştir.²⁶⁴

Kadızâde Mehmet Efendi'nin Osmanlı geleneksel düşüncesinden farklı²⁶⁵ bir takım düşünceler ortaya atmasıyla başlayan 'Kadızâdeliler Hareketi' bu döneme damgasını vurmuştur. Kadızâdeliler Hareketi'nin Osmanlı geleneksel düşünce yapısından 'farklı' oluşu, 17. yüzyılına gelene kadar Osmanlı Devleti'ndeki tekke – medrese uyumunun bu dönemde bozulması ve huzursuzluk yaratacak olayların ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bu hareket IV. Murat (1623- 1640) zamanında başlayıp IV. Mehmet (1648-1687) devrinin ortalarına kadar devam etmiştir.²⁶⁶

Tarihte bu tür hareketlerin genellikle bunalımlı sosyal ve siyasal şartlarda ortaya çıkmış olması gibi Kadızâdeliler hareketi de Osmanlı Devleti'nin XVII. yüzyılda içinde bulunduğu karışıklıklar, merkezi idaredeki zaafılar, artan ekonomik bozukluklar, Avrupa ve İran ile olan sürekli savaşlar ve toprak kaybı, yoğun nüfus hareketleri ve çıkan isyanlar gibi bir istikrarsızlık ortamı içerisinde doğup gelişmeimkânı bulmuştur.²⁶⁷

Kadızâdeliler hareketinin ilk safhaları camilerde ve padişah meclislerinde ortaya çıkmıştır. Genel olarak Kadızâdeliler'in padişah üzerinde etkili olduğu görülür. IV. Murat 1633'te İstanbul'da Cibali'de çıkan bir yangın sonrası Kadızâdeli Mehmet Efendi'nin etkisiyle İstanbul'daki bütün kahvehaneleri yıktırılmış, tütün içme yasağına uymayanları katletmiştir. Ancak IV. Murat'ın tarikat ve şeriat ehlini dengede tutma politikasının olduğunu, Sivasîlere ve ona bağlı dervişlere müdahale etmeyeceğine dair teminat verdiğini Naima kaydeder.²⁶⁸ Kadızâdeliler, Kadızâde Mehmet Efendi, Üstüvani Mehmet Efendi ve ondan sonra da Vâni Mehmet Efendi tarafından idare edilmişlerdir.

4.2.1. Kadızâde Mehmet Efendi

Mehmet Efendi 1582 yılında Balıkesir'de doğmuş, babası kadı olduğu için Kadızâde ismiyle anılmıştır. Mehmed Efendi, bir müddet klasik metinleri okutmakla uğraşmış, daha sonra Osmanlı'da vaizlik mesleğinin zirvesini teşkil eden Ayasofya Camii'ne Vaiz olarak atanmıştır. Etkili vaazları sayesinde ilk günlerden itibaren kendine has bir dinleyici kitlesi

²⁶⁴ Muhammet Raşit Akpınar, "Osmanlı Toplumunda Selefî..", s.305.

²⁶⁵ Fahri Unan, Dinde Tasfiyecilik Yahut Osmanlı..., s. 36.

²⁶⁶ Memet Karagöz, "Osmanlı Fikir Hayatında...", s. 141.

²⁶⁷ Semiramis Çavuşoğlu, "Kadızâdeliler"..., s.100.

²⁶⁸ Semiramis Çavuşoğlu, "Kadızâdeliler"..., s.101.

oluşturmuş ve kısa sürede namını bütün İstanbul'a duyurmayı başarmıştır. Ancak esas şöhretini, Birgivî ekolünün öngördüğü ihya hareketini geniş bir tabana yaymak suretiyle, kendi ismiyle anılacak bir harekete öncülük ederek kazanmıştır. İşte bu hareket, Selefliliğin Osmanlı toplumuna tipik bir şekilde uyarlandığı izlenimini veren önemli ipuçlarını ihtiva etmektedir.²⁶⁹

Mehmed Efendi sema ve devran, akli ilimlerin tahsili, ezan, mevlid ve Kur'an'ın makamla okunması, tasliye ve tarziye, türbe ve kabir ziyareti, cemaatle nafile namaz kılınması, tütün ve kahve içilmesi, musafaha ve inhina konusunda olumsuz bir tavır almış, bunların tamamını bid'at ve haram saymıştır. Ayrıca Hızır'ın hayatta olmadığını, Resul-i Ekrem'in ebeveyninin ve İbnü'l-Arabi'nin kâfir olduğunu, Firavun'un imanının geçersizliğini, devlet katında yapılan bazı işler karşılığında alınan paranın rüşvet değil ücret olduğunu, Yezid'e lanet gerektiği gibi görüşleri ileri sürmüştür.²⁷⁰

4.2.2. Üstüvânî Mehmet Efendi

Kadıızâde'nin fikirleri bir sonraki kuşakta kendisi de bir vaiz olan Üstüvânî Mehmet Efendi (ö.1668) tarafından savunulmuştur. Şam'dan İstanbul'a gelen ve daha önce Hanbelî mezhebine mensup olan Üstüvânî'nin, eski öğretisinden aşına olduğu bu fikirleri sahiplenmesinin normal olduğunu söyleyebiliriz. Kendisinin hitabet becerisi ve saray erkaniyla geliştirdiği iyi ilişkiler, Kadızâdeli felsefesinin geniş kitleler tarafından benimsenerek nüfuzlu bir harekete dönüşmesine zemin hazırlamıştır. Bir başka ifadeyle Kadızâde döneminde daha ziyade sözlü atışma ve reddiyeleşme evresinde kalan, bu nedenle düşünsel bir nitelik arz eden Selefî eğilimin, Üstüvânî ile birlikte pratiğe dökülme imkânı bulduğu söylenebilir. Nitekim sarayın himayesini de arkasına alan Üstüvânî ve beraberindeki vaizlerin, vaaz kürsülerinden tarikat ehline yüklenmeye başlaması ve onlara, yapageldikleri sûfi uygulamalarına son vermelerini dikte eden tehditkâr mektuplar göndermesi bu dönemde olduğu belirtilmektedir.²⁷¹

Fikir tartışmalarında fazla başarılı olamayan Kadızâdeliler bazı olaylara sebebiyet vermişler. İlk olarak Demirkapı yakınlarındaki Halveti Tekkesi'ni basarak devran eden dervişleri dağıtmışlardır. Daha sonra bir müddet sukûnetsağlandıysa da bu defa Üstüvânî Mehmet Efendi'nin liderliğinde Şeyhülislam Bahai Mehmet Efendi'den sema ve devranın

²⁶⁹ Muhammet Raşit Akpınar, "Osmanlı Toplumunda Selefî..", s.305.

²⁷⁰ Semiramis Çavuşoğlu, "Kadıızâdeliler"..., s.100-101.

²⁷¹ Muhammet Raşit Akpınar, "Osmanlı Toplumunda Selefî..", s.306.

haram olduğuna dair bir fetva almışlar. Üstüvânî, Abdülmecid Sivâsi'nin halifelerinden Abdülkerim Çelebi'ye gönderdiği mektupta sema ve devranın menedilmesinin vacip olduğunu, Abdülkerim Çelebi'nin tekkesini basıp kendisini ve takipçilerini öldüreceklerini, bu tekkenin temelini kazıp toprağını denize dökmekçe orada namaz kılmanın câiz olmadığını bildirmiştir.²⁷²

Bu aşırılıkonu, taraftarlarıyla buluşup bid'atlardan arındırmak suretiyle Hz. Peygamber'in Medine'sine benzetilecek bir İstanbul özlemiyle büyük bir ayaklanma tertip etmeye kadar sürüklemiştir. Bu tertip ile amaçladığı şeyin; Selattin Camiilerin bir tane haricindeki tüm minarelerini yıkmak, türbe ve tekkelere baskınlar düzenleyerek şeyh ve dervişleri tecdid-i imana davet etmek, kabul etmeyenleri öldürmek, hâsılı şehri bütün bid'atlerden temizlemek olduğu iddia edilmiştir. Bundan dolayı onun liderliğinde Fatih Camii'nde bir araya gelen kalabalık bir grup, Cumagünü makamla Kur'an okuyan müezzinleri bid'at işledikleri gerekçesiyle dışarı atmak istemiş ve kendilerine mukavemet gösteren camii cemaatini de emr-i bilma'ruf nehy-i an'il-münker vazifesine iştirak etmeye çağırmıştır.²⁷³

Bu örneklerden hareketle Üstüvânî'nin temsil ettiği anlayışın, Selefliğin dışlayıcı din dilini benimseyen, her yeniliği bid'at telakki eden ve başkalarına karşı müdahaleci bir tutum sergileyen birçok karakteristik özelliğini taşıdığını söylemek mümkündür.²⁷⁴

4.2.3. Vâni Mehmet Efendi

Bu hareketin üçüncü kuşak temsilcisi Vâni Mehmet Efendi'dir.²⁷⁵ Van'da doğan Mehmet Efendi medrese eğitiminden sonra Erzurum'a gitmiş. Verdiği vaazlarla kısa zamanda şöhreti yayılmış. Bu arada 1659 yılında Erzurum valisi tayin edilen Köprülüzâde Fazıl Ahmet Paşa ile arasında doğan yakınlık, Fâzıl Ahmed Paşa'nın 1661 yılında sadrazam olması ve Vâni Mehmet Efendi'yi Edirne'ye davet etmesiyle güçlenmiştir. 1663'te İstanbul'a gelen Vâni, Sultan Selim Camii'nde vaaz vermeye başlamıştır. IV. Mehmed'in himayesiyle önce padişahın, ardından Şehzâde Mustafa'nın hocası olmuş. Padişah ve sadrazamın üzerindeki etkisiyle saraydaki nüfuzu artan Vâni Mehmet Efendi sûfilere karşı tavır almış. 1666'da Mevleviler'in yaptığı sema ve Halveti dervişlerinin Kadızâdeliler tarafından "tahta tepmek" olarak adlandırılan

²⁷²Semiramis Çavuşoğlu, "Kadızedeliler", ..., s.101.

²⁷³Semiramis Çavuşoğlu, "Kadızedeliler", ..., s.102.

²⁷⁴Muhammet Raşit Akpınar, "Osmanlı Toplumunda Selefî..", s.307.

²⁷⁵Muhammet Raşit Akpınar, "Osmanlı Toplumunda Selefî..", s.307.

ayinleri onun etkisiyle padişah tarafından yasaklanmıştır.1670'te yinesultanın çıkardığı bir fermanla meyhaneler yıktırılmış. Vâni Mehmed Efendi'ninkarşı çıktığı diğer bir uygulama olankabir ziyareti de 1667 yılında padişahın emriyle yasaklanmıştır. Hatta Osmanlı maliyesinde birçok örfî vergi bid'at olduğugerekçesiyle kaldırıldığı gibi diğer vergilerin Kütüb-i Şer'iyeye göre toplanmasıemredilmiş. Mehmet Efendi'nin takipçileriyle mutasavvıf Niyazi-i Mısri'nin taraftarları arasında1692'te Bursa Ulucamii'nde Kadir Gecesi cemaatle namaz kılınırken meydana gelen bir hadise, Kadızâdeliler hareketinin tesirlerinin Vâni Mehmet Efendi'nin vefatından sonrada sürdüğünü göstermektedir.²⁷⁶Her ne kadar bu hareketler Selefi düşünce kapsamında değerlendirilse de Seleflik olarak adlandırmak yanlıştır.

²⁷⁶Semiramis Çavuşoğlu, "Kadıızadeliler", *Türk Diyanet vakfi...*, s.101.

BÖLÜM III

1980 SONRASI TÜRKİYE'DE SELEFİLİK VE SELEFİ FAALİYETLER

1. 1980 Sonrası Türkiye'deki Seffiliğin Tarihçesi

Türkiye Seffilik ile çok geç tanışmıştır. Bunda hem Seffî çalışma yapanların deneyimsizliği, eksikliği hem de Türk halkının dinî yapısı etkili olmuştur. Türk halkı Seffilik hakkında genelde olumsuz bilgiye sahiptir. Çünkü medyada çıkan haberlerden bilgi sahibi olmaktadır ve bununla birlikte Türkiye'de Seffilik adına hareket edenlerin büyük bir kısmı nebevi davet metodundan, İslâmî ahlaktan uzak olmalarıdır.

Nedim Yıldız²⁷⁷ Seffiliğin Türkiye tarihçesi hakkında şu bilgiyi vermiştir: “Osmanlı devlet yapısı ve toplum hayatının hâkim olan sûfi İslâm geleneği Cumhuriyet Türkiye'si ile yerini seküler laik bir idareye bıraktı. Rejimin tüm baskısına rağmen Anadolu halkları geleneksel İslâm'ı bir şekilde devam ettirdi. Ortadoğulu bazı yazarların Türkçe'ye çevrilmesi sonucu özellikle Seyyid Kutub, Muhammed Abduh, Efgânî, Hasan el- Kara, Mevdudî gibi fikir adamlarının etkisiyle var olan İslâm'ı anlayışı reddeden tevhid temelli gruplar 1980'li yıllarda ortaya çıkmaya başladı. İşte bu arada Suûd üniversitelerinden mezun olmuş ya da oradaki akımdan etkilenmiş birtakım kişiler başta Ebu Said Yarbuzî ve arkadaşları ile Seffilik Türkiye'ye girdi. Akabinde açılan yayınevleri ve İbn Teymiyye, İbn Kayyım, İbn Kesîr, Muhammed b. Abdulvahhâb, Binbas, İbn Useymîn gibi Seffî fikir önderlerinin kitaplarını tercüme ederek özellikle üniversite çevrelerinde Seffiliği yaymış oldu. Avrupa'daki işçi çocukları, Kuzey Afrikalı Seffî gruplar ile temas ederek öğrendiklerini anavatanındaki yakınlarına aktardı. 1990'lı yıllarda yükselen İslâmî akım gençliğin bu konudaki arayışı Seffiliği geniş alana yaydı. İnternetin ve sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı 2000'li yıllarda ise teknolojinin tüm imkânları tebliğ çalışmaları için kullanıldı. Haftasonu piknikleri, seminerler, derneklerde yapılan haftalık ders programları bu dönemde yoğunlaştı. Irak'ın işgali, Suriye'deki siyasî istikrarsızlık, Türkiye'deki muhafazakâr hükümet Seffîler arasında kırıma ve ayrıştırma oluştursa da bu topraklarda Seffilik; Hanefî ve Şafî fikhından sonra üçüncü Sünnî oluşum olarak devam edecektir.

Türkiye Seffilik ile çok geç tanışmıştır. Gerçek şu ki Türk halkı şimdi bile medyada çıkan birkaç haberin dışında Seffilik hakkında çok şey bilmemektedir. Daha önce bilinenler de Seffî

²⁷⁷ Çağrı-Der (Menemen) Başkan yardımcılığı görevini yürüterek davet çalışması yapmaktadır, Ezine-Çanakkale'de yaşamaktadır ve aynı zamanda esnafıdır.

karşıtı kesimlerin verdiği bilgilerdir. Buna rağmen Türkiye'nin İslâmi kesimleri Selefliliği Mısır, Suûd ve Ürdün gibi ÷lkelerde okuyan Türkiyeli öğrencilerden direkt, Seyid Kutub ve Mevdudî gibi muasır âlimlerin kitaplarını okuyarak dolaylı olarak tanışmışlardır. Yine de Türkiye'de ki bazı Selefi faaliyet yapan çevreleri saymazsak Selefliliğin Türkiye serüveni Selefilik açısından tam bir şansızlıktır. Çünkü hem Türk halkının dini yapısı yüzünden buraya geç ulamış hem de tecrübesiz ve hamâsi duygular taşıyan gençlerin eliyle tanınmıştır. Şunu çok açık bir şekilde söyleyebilirim; Modern Selefilik Türkiye'ye ulaşıncaya kadar Mealciliğe, Suûd Selefliliği Türkiye'ye ulaşıncaya kadar Mürcie'ye ve Cihadî Selefilik Türkiye'ye ulaşıncaya kadar Haricîliğe dönüşmüştür. Geçmişte ne olacağını bilmemekle beraber bir Selefi olarak Selefliliğin Türkiye serüvenini şimdilik tam bir fiyasko olarak değerlendiriyorum. „²⁷⁸

Özaykan Selefliliğin Türkiye tarihçesi hakkında şu bilgileri vermiştir: “Hz Muhammed'in dini Türkiye'ye ulaştığı günden itibaren Selefliler vardı bu ÷lkede. İsmi bilinmeyen Kur'an-ı Kerim ve Sünnet'e çağırın, Sahabeyle bağlı olan, amelde Kur'an ve Sünnet'e bağlı olan ve bid'ata karşı olan herkes Selefidir. Bize göre okumayanlar, tasavvufun pençesine düşmeyen herkes Selefi'dir. Sûfi olmayan, bir şeyhe bağlanmayan, aşırı tarikatlara bağlanmayan avam dediğimiz kişilerin fitratı sağlamdır, temizdir, namaz kılıyor, ibadetini yapıyor, içki içmez, ölümüne bir kadın zina yapmaz, hırsızlık yapmaz işte istisna budur yani. Bize göre toplumun suûfi olmayan her kesimi Selefidir hocalarımız bize böyle anlattılar. „²⁷⁹

Şemsettin Özaykan, aslen Diyarbakırlı'dır. Şu an Malatya'da ikamet etmektedir. Malatya'da dersler vermekte ve talebeler yetiştirmektedir. Orta, lise ve Hadis Fakültesini Medine'de bitirmiş, aileden ve çevreden ilmi olarak yetiştirilmiş bir Kürt âlimidir. Uzun yıllar Medine'de kalmıştır. Medine İslâm Üniversitesi Hadis Usûlü mezunudur.²⁸⁰ Ders halkalarına, dernek derslerine, seminerlere katılmaktadır.²⁸¹ Basiret-Der'de Şemsettin Özaykan, Talha Toğrulca ve İbrahim Bayram ile birlikte dersler vermektedir.

Türkiye'de 1980'li yıllarda Seyyid Kutub, Muhammed Abduh, Mevdudî gibi Ortadoğulu yazarların eserleri Türkçe'ye çevrilmesiyle var olan İslâmi anlayışı reddeden tevhid temelli gruplar ortaya çıkmaya başladı. İşte bu arada Suûd Üniversitelerinden mezun olmuş ya da oradaki akımdan etkilenmiş birtakım kişiler başta Ebu Said

²⁷⁸Bkz. EK-1.

²⁷⁹Bkz. EK-2.

²⁸⁰Şemsettin özaykan, <https://tr-tr.facebook.com/islamMETODU/posts/464770893610671>. “Şemsettin özaykan hoca Kimdir?”(21.02.2015).

²⁸¹ [http://www.mesale.org.tr/Video-Galeri-Faaliyetler/211/Semsettin-Ozaykanin-Seminer-Konusmasi-2-Bolum/\(21.02.2015\)](http://www.mesale.org.tr/Video-Galeri-Faaliyetler/211/Semsettin-Ozaykanin-Seminer-Konusmasi-2-Bolum/(21.02.2015)).

Yarbużî(Mehmet Balcıoğlu)²⁸² ve arkadaşları ile Seleflik Türkiye'ye girdi.²⁸³ Ancak ilk kurumsal faaliyeti yapan kiři 1986 yılında Türkiye'ye gelen 1992 yılında Guraba Yayınevi'ni kuran Abdullah Yolcu'dur.²⁸⁴

Abdullah Yolcu (Abdullah b. Abdulhamid b. Abdulmecid alu İsmail el-Bezzaz el-Eserî el- Irâkî) 1958 yılında Kerkük/İrak'ta doğmuş, 1986'da İstanbul'a yerleşmiştir.İstanbul'da davet yapmak için 1992 yılında Guraba Yayınevi'ni kurmuş.İstanbul'da davet yapmak; hak İslâm'ı, sahih akîdeyi ve nebevî terbiyeyi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat menheci üzere Türkçe olarak yaymak hedefiyle kurulan Guraba Yayınevi, Selefî faaliyet yapan bir yayınevidir. Osmanlı devleti de dâhil olmak üzere Türkiye'de Selefî yöntemi tanıtmaya amacıyla kurulan ilk yayınevidir.²⁸⁵

Abdullah yolcu, ilk ilim tahsilini çocukluğunun ve eğitiminin sürdüğü sıralarda memleketindeki hocalardan almıştır. Orada birçok ilmî metinleri okumuş ve ilim halkalarına katılmıştır. Memleketinden çıktıktan sonra ilim tahsil ettiği ve icâzet aldığı hocalardan bazıları da şunlardır:

- 1- Allâme Abdullah b. Abdulaziz b. Bâz rahimehullah
- 2- Allâme Muhammed b. Salih el-Useymin rahimehullah
- 3- Allâme Abdullah b. Abdurrahmân el-Cibrîn rahimehullah
- 4- Allâme Sâlih b. Fevzân el-Fevzân
- 5- Allâme Abdullah b. Abdulaziz b. Akîl el-Akîl rahimehullah
- 6- Allâme Muhammed b. İsmail el-Umrâni es-San'ânî
- 7- Allâme Abdulaziz b. Abdullah er-Racihî
- 8- Muhaddis Abdullah b. Abdurrahman es-Saad
- 9- Büyük Davetçi Muhammed Mahmud es-Savvaf Rahimehullah

Abdullah Yolcu, Türkiye'de uzun yıllar boyunca sürdürdüğü davet ve irşad çalışmaları sonucunda birçok talebe yetiştirmiştir. Gerek bu cemiyet gerek diğer cemiyet ve etkinlikler vasıtasıyla haftada üç gün ders vererek davet çalışmalarını yürütmekte ayrıca internet üzerinden de hem ders vererek hem de gelen soruları cevaplayarak davet ve irşad

²⁸²Antalya'nın Elmas İlçesi Yarbuż köyünde yaşamaktadır. Kendisiyle telefonla görüşmemizde yaşantımız hakkında bilgi vermiyoruz, demiştir.

²⁸³Bkz. EK-1.

²⁸⁴Gurabayayınevi, "Yayınevi hakkımızda" <http://www.guraba.com.tr/vitrin/hakkimizda.html> (12.02.2015)

²⁸⁵Şeyh Abdullah Yolcu(Facebook), https://www.facebook.com/pages/%C5%9Eeyh-Abdullah-Yolcu/286162341432970?sk=info&tab=page_info (13.02.2015).

çalışmalarına devam etmektedir. Halen Kuveyt merkezli “Müslüman Alimler Birliği” kurucusu, Yüksek Konsey üyesi ve Türkiye temsilcisi olup bu birlikteki İslâmî faaliyetlerine de devam etmektedir.²⁸⁶

Abdullah Yolcu'nun Arapça olarak yazmış olduğu birçok kitap, risale ve broşürden Türkçeye tercüme edilmiş olan kitaplarından bazıları şunlardır:

- 1- Selef-i Salihîn Âkidesi: Eser; Mukaddime, âkidenin tanımı, Selefin tanımı ve Selefi Salihin yolunun on bir esasî bölümlerinden oluşmaktadır.²⁸⁷
- 2- Kur'an'ın ve Sünnet'in Işığında İslâm'ın Şartları: Eser; İslâm beş esas üzerine kurulmuştur hadisinden yola çıkarak bu beş esasî Kur'an ve Sünnet'ten delilleri ile birlikte izah eden müellif kitabını İslâm'ı bozan şeyleri açıklayarak sürdürmüş konu sonunda da tekfir meselesine değinerek tekfirin tehlikesi, tekfirden riayet edilecek kurallar, mutlak ve muayyen tekfir arasındaki farklar başlıkları altında konuyu irdlemiştir.²⁸⁸
- 3- Allah'a Yaklaştıran Meşru ve Gayri Meşru Tevessül: Yazar, bu kitabında tevessül konusunda gerçeğe ulaşmak isteyen herkesin ihtiyaç duyduğu bilgileri bir araya getirerek meşru ve gayrimeşru tevessülü delilleriyle birbirinden ayırmış, açıklamış ve ayrıntılı bilgi vermiştir. Konuyu ortaya koyarken, delillendirirken ve muhaliflere cevap verirken de kolay ve anlaşılır bir üslûp tercih etmiştir.²⁸⁹
- 4- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İman: Bu risale, imanı kalplerde kökleştirme ve gaypları en iyi bilen Allah'a karşı ihlaslı olmayı tavsiye etmektedir.²⁹⁰
- 5- İslâmî Açından Dostluk ve Düşmanlık: Yazar kitabında dostluk ve düşmanlığın akîde ile bağını ve bunların gereklerini delilleri ile arz etmiştir. Ayrıca kâfirlere dostluk kurma olmadığı halde böyle zannedilebilecek bazı hususlara işaret eden yazar, kâfirleri veli edinmenin dünya ve ahiret sonuçlarını da zikretmektedir.²⁹¹
- 6- Yılbaşı Kutlaması ve Kâfirlere Benzemek: Müellif bu eserinde özelde yılbaşı kutlamaları genelde Yahudi ve Hristiyanlara benzemenin dinî hükmünü Kitap ve Sünnet çerçevesinde konu edinmiş bu hususta ümmete nasihat vermiştir.²⁹²

²⁸⁶Şeyh Abdullah Yolcu(Facebook), https://www.facebook.com/pages/%C5%9Eeyh-Abdullah-Yolcu/286162341432970?sk=info&tab=page_info (13.02.2015).

²⁸⁷Bkz. Abdullah Yolcu, *Selef-i Salihîn Akidesi*, Guraba yayınları, İstanbul.

²⁸⁸Bkz. Abdullah Yolcu, *Kur'an'ın ve Sünnet'in Işığında İslâm'ın Şartları*, Guraba yayınları, İstanbul.

²⁸⁹Bkz. Abdullah Yolcu, *Allah'a Yaklaştıran Meşru ve Gayri Meşru Tevessül*, Guraba yayınları, İstanbul.

²⁹⁰Bkz. Abdullah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaate Göre İman*, Guraba yayınları, İstanbul.

²⁹¹Bkz. Abdullah Yolcu, *İslami Açından Dostluk ve Düşmanlık*, Guraba yayınları, İstanbul.

²⁹²Bkz. Abdullah Yolcu, *Yılbaşı Kutlaması ve Kâfirlere Benzemek*, Guraba yayınları, İstanbul.

7- İslâmî Açıdan Müzik ve Tegannî: Müzik ve çalgı aletlerinin hükmünü açıklayan eserlerin özeti mahiyetindeki bu kitap konu ile ilgili birçok delile ve ilim ehlinin görüşlerine yer vermektedir.²⁹³

1999 yılında Feyzullah Birışık,²⁹⁴ Karınca ve Polen Yayınları'nı kurdu. Böylelikle hem kendi eserlerini hem de temel İslâmî kaynak eserleri bu yayınevinde bastırarak okuyucuya ulaştırmaya başladı.²⁹⁵

Daha sonraları yayınevleri açıldı, İbn Teymiyye, İbn Kayyım, İbn Kesîr, Muhammed b. Abdülvehhâb, Binbas, İbn Useymîn gibi Selefî fikir önderlerinin kitapları tercüme edildi.1990'lı yıllarda İslâmî akım yükselişe geçti. Teknolojinin ve sosyal medyanın aktif bir şekilde kullanıldığı 2000'li yıllarda davet için internet ve teknolojiden yararlanılmaya başlanmış ve hala internet aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Ancak 2000'li yıllara kadar Selefî davet, gerek Türkiye yönetiminin, halkının siyasî, dinî ve Türkiye'deki yanlış Selefîlik algısı gerekse Selefî çalışma yapanların eğitimsizliği yüzünden çok yaygınlaşmamıştır. Ancak 2000'li yıllardan sonra hızla gelişmiş. Seminerler, ders halkaları, derneklerdeki yapılan haftalık ders programları bu dönemde yoğunlaşmıştır.²⁹⁶ 2000'li yıllardan sonra dinî cemaat, grup ve tarikatlar da maddi ve manevi anlamda gelişme kaydedilmiş ve çalışmalarını rahatça yapabilecek duruma gelmişlerdir. Derneklerin, Kur'an kursların, vakıfların, medreselerin faaliyetleri artmış ve bu gibi kurumların sayıları da artmıştır.

Ubeydullah Arslan,²⁹⁷ davet için Türkiye'ye gelerek 2006 yılında Gaziantep'te Asr-ı Saadet İlim Araştırma ve Yayma Derneği'ni kurmuş yine 2003 yılında Türkiye'ye gelen Mehmet Emin Akın,²⁹⁸ Medarik Yayınları'nı kurmuştur.

²⁹³ Bkz. Abdullah Yolcu, *İslâmî Açıdan Müzik ve Tegannî*, Guraba yayınları, İstanbul.

²⁹⁴1969'da Malatya'da doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Malatya'da okudu. Lise 1.ve 2. Sınıfı İzmir'de, 3. Sınıfı Malatya'da okudu.1989 yılında İstanbul'a taşındı. Tekstil işiyle uğraştı. Yazı hayatına 1998 yılında başladı.2010 yılında Mısır El-Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesine kayıt yaptırdı. Halen birinci sınıfta okumaktadır. Şu ana kadar 30 kitabı telif etti. Ayrıca 5 adet derleme eserin sahibi. Feyzullah Birışık, evli ve 4 çocuk babasıdır.<http://1000kitap.com/yazar/Feyzullah-Birisik> (02.02.2015).

²⁹⁵<http://1000kitap.com/yazar/Feyzullah-Birisik> (02.02.2015).

²⁹⁶Bkz. EK-1.

²⁹⁷Ubeydullah Arslan, G.antepe'de doğdu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi (1991) Pakistan Peşever İslamia Kolej (1992-1994) 1995 yılında sınavla girdiği İslamabad Uluslararası İslam Üniversitesi Arap Dilive Edebiyatı Fakültesinden (1999) yılında mezun oldu. Gaziantep Asr-ı Saadet İlim Araştırma Yayma Derneğini kurmuş(2006). Derneğinde Akaid, Hadis, Tefsir, Fıkıh, Siyer, Siyer ve davet dersleri vermektedir. http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=1(20.12.2014).

²⁹⁸ 1954 yılında Aksaray'da doğan Mehmet Emin Akın 1981 yılında Kahire Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yine bu bölümde yüksek lisans eğitimi de almıştır. Mısır'da Selefî âlimlerin ders halkalarına iştirak etmiştir. 2003 yılında Türkiye'ye gelerek Medarik Yayınlarını kurmuştur.

Abdullah Yolcu, Feyzullah Birişik, Ubeydullah Arslan, Mehmet Emin Akın gibi kişiler; açtıkları yayınevi ve derneklerle, ders halkalarıyla davet çalışmalarını yapmışlardır. İlk çalışmalar İstanbul'da başlanmıştır. Ama daha sonraları ve şimdilerde Türkiye'nin hemen hemen her ilinde değişik adlarla birçok dernek, medrese, Kur'an kursu olarak çalışmalarını devam ettirmektedirler. Çağımızın vazgeçilmez iletişim aracı olan interneti çok iyi kullanmaktadırlar. Şahsi ya da derneklerin internet siteleri vardır. Buralardan yazılı ve görsel olarak bilgi aktarımı ve dersler yapılmaktadırlar. Yine facebook, twitter gibi sosyal medyada sayfaları, youtube gibi video paylaşım sitelerinde de internet TV'leri bulunmaktadır.

2. Türkiye'deki Selefî Davetin Eğitim Sistemi

Yayınevleri ve derneklerde programlı ders ve sohbetler yapılmakta, aynı zaman da seminerler düzenlenerek Türkiyeli ya da yabancı hocalar davet edilerek önemli konular işlenmektedir. Bunlar internet ortamında bir kısmı pdf formatında kitap ve makale şeklinde bir kısmı da ses ve video dosyası şeklinde paylaşılarak eğitim yapılmaktadır. Bunun devamında ise düzenli, örgün eğitim-öğretim olması için Kur'an kursları ve medreseler açılmaya başlanmıştır. Eğitim-öğretimde okunan dersler ise âkide ve tevhid, Kur'an, Sünnet, ibadet, davet, sîret, ahlak ve terbiye gibi konu başlıkları halinde yapılmaktadır. Türkiye'deki Selefîlerin kaynak eserleri olmadığından tercüme ederek bu eksikliğı gidermeye çalışmaktadırlar. Abdullah Yolcu'nun "Selefî Salihîn Akidesi", Dr. Müfrih b. Süleyman el-Kûsi'nin "Selefîlik" eserleri önemli tercüme eserlere örnektir. Ancak günümüz Selefî şahsiyetlerin yazdıkları kitap, makale; sesli dersler, videolar, sohbetler, fetvaları yine yararlanılan eğitimidir araçlarıdır.

Yayınevlerinde kitaplar konu başlıklara ayrılarak tasnif edilmiştir.²⁹⁹ Ayrıca yazarların isimlerine göre de kitaplar tasnif edilmiştir.³⁰⁰ Böylece eserler aranan konuya göre rahatça bulunmaktadır.

Şahıs ya da derneklerin internet sitelerinde videolar,³⁰¹ sesli dersler,³⁰² fetvalar,³⁰³ soru cevap,³⁰⁴ linklerinden paylaşım yapmaktadırlar.

Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Emin Akın, "Hakkımda", (Çevrimiçi) <http://www.mehmeteminakin.com/hakkimda.html>,(20.12.2014).

²⁹⁹Bkz. Guraba Yayınevi, http://www.guraba.com.tr/vitrin/konu_basliklari.html(22.11.2014).

³⁰⁰Bkz. Guraba yayınevi, <http://www.guraba.com.tr/vitrin/yazarlarimiz.html>(22.11.2014).

Fetvaya şu örneği verebiliriz:

“**Soru:**Sebeplere bağlanmanın hükmü nedir?”

Cevap: Sebeplere bağlanmanın çeşitleri vardır.

Birincisi: Tevhîde temelden aykırı olan bağlanmadır. Bu, insanın, hiçbir etkisinin olması imkansız olan bir şeye bağlanması, tam bir itimâd ile ve Allah’tan yüz çevirerek ona itimâd etmesidir. Başlarına musibetler geldiğinde kabirperstlerin kabirlerde yatan kimselere bağlanmaları gibi ki bu, kişiyi dînden çıkaran bir şirktir. Bunu işleyen kimsenin hükmünü Allah teâlâ şu âyetinde zikretmektedir: “Kim Allah’a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.” (Mâide: 72).

İkincisi: Asıl müsebbibin Allah olduğundan gaflet ederek şer’an sahîh/meşru bir sebebe itimâd etmektir. Bu da kişiyi dînden çıkarmayan bir çeşit şirktir. Çünkü o, sebebe itimâd etmiş ve müsebbib olan Allah’ı unutmuştur.

Üçüncüsü: Asıl olarak Allah’a dayanıp sebebe sadece sebep olduğu için bağlanmaktır. Kişi bu sebebin de Allah’tan olduğuna, Allah’ın dilerse onun önünü kesebileceğine, dilerse bırakabileceğine ve Allah azze ve celle’nin dilemesinde sebebin hiçbir etkisinin olmadığına inanır. Bu şekilde sebepler edinmek, tevhîdin ne aslına ne de kemâline aykırı değildir.

Geçerli meşru sebeplerin blunmasına rağmen insanın kendisini sebebe değil Allah’a bağlaması gerekir. Maaşın sadece bir sebep olduğuna, asıl müsebbibin Allah olduğuna inandığında ise, bu, tevekküle aykırı değildir. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem de müsebbib olan Allah azze ve celle’ye dayanarak sebepler edinirdi.³⁰⁵

Dernekteki dersler muhtelif konular içerir: Akide, fıkıh, siyer gibi şer’i konulardır. Genelde kışın ve yatsı namazından sonra yapılır.³⁰⁶

Derneklerde, konferans uslûbu ile birçok hatip defalarca çağrılmış, değişik konularda pek çok dersler gerçekleştirilmiş ancak dinleyiciler de imanî, ahlakî ve amelî herhangi bir olgunluğun oluşmadığı gerekçesiyle sistemli bir şekilde eğitimci bir hocanın devamlı gözetiminde dersler yapılmasına karar verilmiştir. Hüseyin Cinisli, Emrah Kurugöllü ve

³⁰¹Bkz. İlim-Der, [http://www.ilim-der.com/tr/videolar\(22.11.2014\)](http://www.ilim-der.com/tr/videolar(22.11.2014)).

³⁰²Bkz. İlim-Der, [http://www.ilim-der.com/tr/sesli-dersler\(22.11.2014\)](http://www.ilim-der.com/tr/sesli-dersler(22.11.2014)).

³⁰³Bkz.İlim-Der, [http://www.ilim-der.com/tr/fetvalar\(22.11.2014\)](http://www.ilim-der.com/tr/fetvalar(22.11.2014)).

³⁰⁴ Bkz.İlim-Der, [http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=39\(23.11.2014\)](http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=39(23.11.2014)).

³⁰⁵ Bkz.İlim-Der, [http://www.ilim-der.com/tr/fetvalar/13-sebeplere-ba%C4%9Flanman%C4%B1n-h%C3%BCkm%C3%BC-nedir\(22.11.2014\)](http://www.ilim-der.com/tr/fetvalar/13-sebeplere-ba%C4%9Flanman%C4%B1n-h%C3%BCkm%C3%BC-nedir(22.11.2014)).

³⁰⁶Bkz. EK-1.

İlyas Bulut hocalar sürekli ders vereceklerdi.³⁰⁷ Davette konferans uslbu yetersiz kaldığı gerekçesiyle yöntem değişikliğine gittikleri de olmuştur. İslâm dinini insanlara ulaştırmak için hep yöntem arayışına gitmişlerdir.

Özetle, Türkiye’deki Seleflerin eğitim sistemini ve dini davette hangi eğitim sistemlerini kullandıklarını, İlim Yayma Kültür ve Yardımlaşma Derneği’nin internet sitesindeki “Hakkımızda” başlığı açıklanmıştır:

- “1- Konferans, panel ve seminerler tertiplemek
- 2- Araştırma, inceleme ve tahkik yazlıları telif etmek
- 3- İlmi eserleri Türkçeye tercüme etmek
- 4- Davet çalışmalarını internet ortamına taşımak
- 5- Çeşitli davet toplantı ve organizasyonlara dernek vasfıyla iştirak etmek.
- 6- Maddi imkânlar nispetinde, ihtiyaç sahiplerini tespit etmek ve yardımda bulunmak
- 7- Doğru dini bilgilerin halka ulaştırılması için, cd dvd ve broşür türü materyaller hazırlamak dağıtmak
- 8- Başkalarıyla yardımlaşmak ve yoğun ilmi kurslar düzenlemek
- 9- Genel davet çalışmalarında bulunmak
- 10- Kadınların davetteki rollerini etkinleştirmek
- 11- Öğrenci yurtları açarak, eğitim alanına katkı sağlamak”³⁰⁸

2.1. Âkide ve Tevhid: Seleflerin en çok üzerinde durdukları konuların başında âkide ve tevhid konusu gelmektedir. Çünkü Selefler için, öncelikle sağlam âkide ve tevhide sahip olmak gerekir. Derneklerin düzenlediği seminerlerde, sohbetlerde ve yaptıkları derslerde tevhidin önemine vurgu yaparak; tevhit, iman, kulluk, bid’ad, şirk, hurafe, tağut, küfür, gibi konular üzerinde çokça dururlar. Akâid ve tevhidle ilgili şu örnekleri verebiliriz.

Çağrı İlim Yayma Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği’nin 8-13/06/2015 tarihinde düzenlemiş olduğu seminerde Feyzullah Birışık “Allah’ın Varlığı’nı Nasıl Hissedebilirim”, Şemsettin Özaykan ise “Âkide” konularını işlemişlerdir.³⁰⁹

³⁰⁷Bkz. İlim-Der, [http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda/2-genel/27-6-ilim-der-semineri-ile-ilgili-aciklama\(11.11.2014\)](http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda/2-genel/27-6-ilim-der-semineri-ile-ilgili-aciklama(11.11.2014)).

³⁰⁸ Bkz. Ülfet-Der, <http://www.ulfetder.com/hakkimizda> (11.11.2014).

Hüseyin Cinisli, İlim Araştırma Eğitim, Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'in internet sitesinde "Akide ve Menhec Uyumsuzluğu" konusu yayınlanmıştır.³¹⁰

Ubeydullah Arslan kişisel web sayfasında "Akide" adı altında bölüm vardır ve burada Akide ile ilgili işlediği dersler vardır.³¹¹

Nedim Yıldız'ın şu açıklamaları da Tevhid'in Selefi menhecde ne kadar çok önemli olduğunu görüyoruz: "Selefi menhecinde şunlar ön plana çıkar: Tevhidin her çeşidine çağırarak ve şirkin her çeşidine karşı mücadele etmek, Kur'an ve Sünnet ile amel etmek, heva, hevese ve kişinin aklına uysa da uymasa da şer'i nasrlara teslim olmak ve bâtıl te'villerden kaçınmak, nasrları kişisel görüş ve akılların önüne geçirmek, dotluğu ve düşmanlığı Allah'ın sevip razı olacağı bir şekilde yapmak, Kur'an ve Sünnet doğrultusunda içtihadı önem vermek ve her türlü mezhep taassubundan kaçınmaktır. Selefi menhecinde Kur'an ve Sünnet'te yer almayan bir meselenin din ve itikad alanına taşınması caiz değildir. Sahih olan Haberi ahadî itikad alanında kabul edilir ve Mu'tezile, Cehmiyye, Mürciyye vb. sapık fırkalardan uzak durulur.

Selefilere en önemli özellikleri şunlardır: Her türlü bid'at ve hurafeye karşı çıkmak ve bid'atçıları uzak durmak, Sahabe sevgisi, Sahabeyi korumak ve onlara tabi olanların izinden yürümek, Kur'an ve Sünnet üzere bir ilim, amel ve ahlak edinmek, açık bir davet ve anlaşılır bir menhec ortaya koymaktır.

Selefliğin diğer fırkalardan en fazla ayrıldığı konular şunlardır: Tevhid, esma ve sıfat, kader, istiva, Kur'an'ın mahiyeti, sahabe vs. dir."³¹²

Açıklamalarda da anlaşıldığı üzere ilk ve önemli vurgunun "Tevhid ve Âkide" konusu olduğunu görmekteyiz. Sadece bu örnekler değil Selefi menhec üzere olan dernekler, vakıflar, ders halkaları öncelikle Tevhid'e önem vermişlerdir. Abdullah Yolcu, Ebu Said Yarbûzi, Ubeydullah Arslan, Ebu Zerka, Ebu Enes, Hüseyin Cinisli gibi Selefi çalışmış, tevhidle ilgili dersler yapmışlar, seminerler vermişlerdir.

2.2. Ku'an-Tefsir: Selefilere için Kur'an-ı Kerim İslâm dinin temel kaynağıdır. İçerdiği ilim, öğüt ve hükümler bütün zamanlarda ve mekanlarda yeterli ve geçerli olduğuna inanırlar. Kur'an'ı Sahabe gibi anlayıp onlar gibi uygulamak isterler.

Hüseyin Cinisli: "Kur'ân ve Sünnet İslâm dîninin temel kaynağıdır. Her ikisi de dinin kendisinden öğrenildiği birbirinden ayrılmaz ve ayrı değerlendirilemez kaynaklarımızdır. Onları,

³⁰⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=awP580mQ7mQ>(16.07.2015).

³¹⁰ İlim-Der, <http://www.ilm-der.com/tr/videolar/viewvideo/94/huseyin-cinisli/akide-ve-menhec-uyumsuzlugu>(17.09.2014).

³¹¹ Bkz. Ubeydullah Arslan, http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=20&id=16 (12.11.2014).

³¹² Bkz. EK-1.

onları bize nakleden sahâbe gibi anlar ve tatbîk ederiz. İçerdikleri ilim, öğüt, yönlendirme ve hükümlerin bütün zamanlarda ve bütün mekânlarda yeterli ve geçerli olduğuna inanırız.”³¹³ şeklinde açıklamaktadır.

Her meselede öncelikle Kur’an’a bakarlar, eğer Kur’an’da delil varsa Sünnet’e bakılmaz. Kur’an’da delil yoksa ikinci kaynak olarak Sünnet’e bakılır.

Nedim Yıldız:“İslam dininin iki temel referansı Kur’an ve Sünnet’tir. Bir mesele hakkında Kur’an’da delil var ise Sünnete bakılmaz. Kur’an da delil yoksa ikinci kaynak olan Sünnet’e bakılır.”³¹⁴ demektedir.

Selef menheci, ayetlerin tefsiri konusunda fıkıhla ilgili olanlarda farklı, itikadi konularda olanlarda farklı tutum izlerlerdi. İtikadi konularda özellikle de Allah’ın sıfatları ve O’nun zatıyla ilgili ayetleri tevil etmezler, zahiri manasını anlasalar da onun hakikatini bilmediklerini söylerlerdi. Allah ve ahiretle ilgili konuların dışında kalan konularda özellikle de fikhî konularda bu tutumlarında farklı davranış gösterirler. Yine de bu tevil, nas kaynaklı bir tevil ya da Kur’an akılcılığı denen bir yaklaşımla tefsirdir. Selefin yaptığı, ayeti ayetle veya ayeti hadisle açıklamaktır.³¹⁵

Kur’an-ı Kerim’in bazı ayetlerini yorumlamak onlar için bid’attır.³¹⁶ İnsanları bu gibi yorumlardan uzak tutmak için, bid’at yapmamaları için kendi meal ve tefsirlerini derslerin de işlerler ve bununla ilgili makale, kitap yazarlar. Muhammed b. Salih el-’Useymin’in “Tefsir Usûlüne Giriş” ve Muhammed Cemil Ziynû’n “Kur’an’ı Nasıl Anlayalım” kitapları Selefiler için kaynak kitaplardır.

Ku’an’ı anlama, ayet karşılaştırma, sure karşılaştırma, kelime meal gibi alt başlıkları olan “Türkçe Kur’an Mealleri”³¹⁷ internet sayfasında yine Kur’an’la ilgili eğitim vermektedirler.

Kur’an-ı Kerim’i okumak, anlamak, yaşamak ve yaşatmak önemlidir. Dolayısıyla Kur’an ve Tefsiri ile ilgili yine seminerlerde, derneklerde ders yapmaktadırlar. Kur’an kursu açarlar ve açtıkları medreselerde Kur’an derslerine önem verirler.

³¹³Bkz. EK-3.

³¹⁴Bkz. EK-1.

³¹⁵ Mehmet Baktır, “Mukaddimun Selefîyye ve Medot Anlayışı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: VIII/2, Aralık 2004, Sivas, s.42.

³¹⁶ Muhammed Cemil Ziynû, *Kur’an’ı Nasıl Anlayalım: Tefsirin Çeşitleri ve Bazı Ayetlerin Açıklaması*, çev. M. Beşir Eryarsoy, İstanbul, Guraba Yayınları, s. 42-92.

³¹⁷Ku’an Meali.com, [http://www.kuranmeali.com/index.asp\(02.02.2015\)](http://www.kuranmeali.com/index.asp(02.02.2015)).

2.3. Sünnet-Hadis: Selefler için Sünnet, Kur'an'dan sonra ikinci kaynaktır. İslâm'ı Hz. Muhammed'in, Sahabenin, Tabiûnun yaşadığı gibi yaşamak, onlar gibi uygulamayı amaç edindiklerinden Sünnet önemlidir.

Yayınevlerinde Bulûğu'l-Meram, Sahih-i Müslîm, Sahih-i Buhârî, Riyazü's-Salihîn gibi temel Hadis kitapları ve Selefî hocaların tercüme ettiği ya da yazdığı Hadis-Sünnet'le ilgili kitapları basılmakta ve satılmaktadır.³¹⁸

Deneklerindeki derslerinde ve seminerlerinde Sünnet ile ilgili programlar düzenlenmiştir. Örneğin "Hadis İnkârcılarının Amacını Deşifre Programı" adı altında ders yapılmış ve internet sitelerinde yayınlanmıştır.³¹⁹

Eğitimlerinde; tevhid, Kur'an gibi Sünnet de çok önemlidir. Sünnet'e sıkı sıkıya bağlı olmak ve Sünnet'i yaşamak gerekmektedir.

2.4. İbadet: Selefilere göre iman; kalp ile itikad etmek, dil ile söylemek ve organlarla amel etmektir. İtaatle artar, ma'siyetle eksilir. Amelin imandan bir cüz olduğunu vurgularlar. Amelsiz imanın geçerli olmadığını ve Allah'a imanda hem söz hem de fiil birlikte olmalı ve amellerin tamamı Allah için yapılmalıdır.³²⁰

Selefî kaynak internet sitesi İslamhouse'de ibadetler konusunda yer alan bölümleri şu şekilde sınıflandırmaktadır: "İbadetler Konusunda zikri geçen konuların tamamını içerisine alan geniş kapsamlı bir konudur. Bunlar: İslâm ve amelin rükunları ve ibadetlerin fihî, Ramazan, hac ve umre, taharet hükümleri, hayız ve nifas hükümleri, namaz hükümleri, Cuma namazı ve bu namazla alakalı hükümler, nafilî namaz ile alakalı hükümler, cenâze ile alakalı hükümler, zekat ile alakalı hükümler, Zilhicce ayının ilk on günü, kurban ve akika kurbanı ile alakalı hükümler, yeminler ve adaklar ile alakalı hükümler."³²¹

Derneklerde yapılan ibadetle ilgili dersler bu konuları kapsamaktadır. Yani işledikleri konuları video olarak internet sitelerinde ya da youtube TV'de yayınlamaktadırlar.

³¹⁸Bkz. Bkz.

İslah.de, <http://www.islah.de/sunnet.htm>, [http://www.guraba.com.tr/vitrin/prdquery.php?pub_id=4265&u=1&pc_id=10962\(28.01.2015\)](http://www.guraba.com.tr/vitrin/prdquery.php?pub_id=4265&u=1&pc_id=10962(28.01.2015)).

³¹⁹Çağrı-Der, [http://www.cagri-der.com/video-mp3-sohbetler.html?task=play&id=174\(12.11.2014\)](http://www.cagri-der.com/video-mp3-sohbetler.html?task=play&id=174(12.11.2014)).

³²⁰ Abdullah yolcu, *Selefî Salihin* Akidesi, (çev. Ahmet İyibildiren-Mustaf öztürk), 3. Basım, Guraba Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 145.

³²¹İslamhouse, B.kz. [http://islamhouse.com/tr/category/5366/showall/showall/1/\(23.11.2014\)](http://islamhouse.com/tr/category/5366/showall/showall/1/(23.11.2014)).

Yayınevlerinde Selefi menhece mensup hocaların ibadet, fıkıh ile ilgili kitapları basılmakta satılmaktadır aynı zamanda bunlar kaynak olarak okutulmaktadır. Muhammed Ebu Said el-Yarbûzi'nin "Kitap ve Sünnete Göre Namaz" ve Muhammed b. Sâlih el-'Useymîn'in "Fıkıh Usûlüne Giriş" kitapları örnek gösterebilir.³²²

2.5. Sîret: Selefi menhecin öncülerinin hayatlarını, düşünce ve fikir sistemlerini bilmek isterler, bunlarla ilgili kitapları tercüme ederler, ders olarak okurlar ve dersleri video olarak internette paylaşırlar. Bu şahısların başında İbn Teymiyye ve Muhammed b. Abdulvehhâb gelir. Ubeydullah Arslan kişisel web sitesinde "Sîret ve Hayat" bölümü altında "İmam İbn Teymiyye'nin Hayatından Safhalar"³²³ konusu anlatmıştır. Abdulazîz b. Abdilllah b. Bâz'ın "Muhammed b. Abdülvehhâb" adlı kitabı basılmıştır.³²⁴

2.6. Terbiye ve Tezkiye: Selefilikte ahlakla ilgili dersler de yapılmakta, kitaplar yazılmaktadır. Komşusuyla iyi geçinme, yoksulu ve fakiri gözetme, ihlaslı olmak, Allah'ı tanımak gibi konuların yer aldığı H. Muhammed Salih Accac'ın derlediği "Allah Rasulu 55 Vasiyyet" kitabı örnek gösterilebilir. Seyfullah Erdoğan'ın "Kadın Erkek İhtilalinin Hükmü" gibi kitaplar örnektir.³²⁵

2.7. Hutbeler: Selefi eğitim siteminde hutbeler de önemli yer alır. Önemli görülen muhtelif konularda Cuma ve bayram hutbeleri okunmaktadır. Ubeydullah Arslan'ın "Şirkten Sakındırma" adlı hutbesi buna örnektir.³²⁶

2.8. Fetvalar: İnsanları aydınlatmak için Kur'an ve Sünnet ışığında fetvalarda vermektedirler. Şahısların sormuş oldukları soruları fetva adı altında cevap vermektedirler. Verilen fetvalardan bir tanesi şu şekildedir:

"Soru: Kâfirlerin İslam'a girmeleri vacip midir?"

Cevap: Yahudi ve Hıristiyan bile olsa bütün kâfirlerin İslâm dînine girmeleri vâcibdir. Çünkü Allah Teâlâ, Kitâb-ı Azîz'de şöyle buyurur: "De ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize birden gönderilmiş Allah'ın Rasûlüyüm. O Allah ki, göklerin ve yerin bütün egemenlik ve iktidarı O'na aittir. O'ndan başka hak ilâh yoktur. Öldüren de, diriltten de O'dur. Bundan dolayı gelin, Allah'a ve Rasûlü'ne, Allah'ın bütün kelâmına îmân etmiş olan o ümmî nebîye îmân edin ve ona tâbi olun ki, hidâyete erebilesiniz." (A'râf: 158).

³²²Bkz. İslah.de, <http://www.islah.de/ibadet.htm>(11.01.2015).

³²³Bkz. Ubeydullah Arslan, http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=11&id=213(10.09.2014).

³²⁴Bkz. İslah.de <http://www.islah.de/siret.htm>(10.09.2014).

³²⁵Bkz. İslah.de <http://www.islah.de/terbiye&tezkiye.htm>(10.09.2014).

³²⁶Bkz. Ubeydullah Arslan http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=11&id=808(28.06.2015).

Demek ki bütün insanların Allah'ın Rasûlü Muhammed'e sallallahu aleyhi vessellem îmân etmeleri vâcibtir. Ancak İslâm dîni, Allah azze ve celle'nin rahmeti ve hikmeti gereği Müslümanların hükümlerine boyun eğmeleri şartıyla onların kendi dînlerinde kalmalarına izin vermiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve âhiret gününe inanmayan, Allah ve Rasûlünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dîni kendine dîn edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verinceye kadar savaşın.” (Tevbe: 29). Müslim'in Sahîhi'nde Burayde'nin rivâyet ettiği hadîse göre Peygamber sallallahu aleyhi vessellem bir ordunun veya müfrezenin başına komutan tayin ettiği zaman ona Allah'tan korkmasını ve beraberindeki Müslümanlara iyi davranmasını emreder ve şöyle buyururdu: “Müşriklerden olan düşmanınla karşılaştığın zaman onları üç hususa davet et! Bunların hangisinde sana icâbet ederlerse onu kabul et; ve kendilerini bırak!”(1) Bu hususlardan birisi de onların cizye vermeleridir.

Bu sebeple âlimler arasında tercih edilen görüşe göre cizye Yahudi ve Hıristiyanların dışındaki kâfirlerden de alınır.

Özet olarak söylemek gerekirse gayrimüslimlerin ya İslâm'a girmeleri veya Müslümanların hükümlerine boyun eğmeleri gerekir. Başarılı kılan Allah'tır.”³²⁷

2.9. Davet ve Menhec: Selefler için davet olmazsa olmazdır. Çünkü Bakara Suresi 218. Ayette “Şüphesiz iman edenler, hicret edenler ve Allah yolundan hicret edenler; işte onlar, Allah'ın rahmetini umabilirler. Allah bağışlayandır, esirgeyendir.” demektedir. Bu ve bunun gibi ayetler, Selefleri davete ve menheci anlatmaya itmektedir. Bid'atların, hurafelerin, şirkin, ahlaksızlığın yaygın olması davete gereksinim duyulmaktadır.

Seleflere göre bid'atve şirkin temel kaynağı tarikatlar, şeyhlere aşırı bağlanmaktır.³²⁸ Bu şirk ve bid'atlardan kurtulmak için vaazların, davetin önemi büyüktür.³²⁹

Bu vesileyle davet vazgeçilmez ve şarttır. Onun için Türkiye'de her türlü imkânı kullanarak gerek yazı gerek görsel materyalleri kullanarak insanların menhec üzere olmasını sağlamak istiyorlar.

Selefler, Türkiye'de her seviyedeki her yerdeki insanlara ulaşabilmek için ve manevi anlamda ihtiyaçlarını karşılamak için iman, ibadet, ahlak, siret gibi önemli konularda gerek

³²⁷Bkz. İlim-Der, [http://www.ilm-der.com/tr/fetvalar/9-kafirlerin-islam-dinine-girmeleri-vacib-midir\(01.09.2014\)](http://www.ilm-der.com/tr/fetvalar/9-kafirlerin-islam-dinine-girmeleri-vacib-midir(01.09.2014)).

³²⁸Bkz. EK-2.

³²⁹ Salih b. Muhammed, *Başarılı Davetçilerin Vasıfları*, (çev. Mehmet Ali Kara), İstanbul, Karınca Yayınları, t.y., s. 5.

ders halkalarında, gerek dernek faaliyetlerinde, gerek internet sitelerinde, seminerlerinde, medreselerinde, Kur'an kurslarında, televizyon ve radyolardan işlemler ve anlatmışlardır. İnsanların bu menhec üzere olmaları için çalışmalar yapmaktadırlar.

3. Çağrı-Der ve Guraba Yayınları Çerçevesinde Selefiliğin Temel Görüşleri ve Zihniyet Yapısı

Selefler, nasların tespit ettiği saha ve sınırı ölçü kabul ettiklerinden Kur'an ve Sünnet'te yer almayan bir meselenin din ve itikad alanına taşınmasına genelde cevaz vermemişlerdir.

Onlar, Kur'an'ın yanı sıra Hz. Peygamber'den -mütevahir olmasa da- sahih olarak nakledilen akideye dair bütün rivayetlere iman etmeyi gerekli görmüşlerdir.³³⁰

Yine Selefîyye, din ve temel akide konularında nasların beyan ve işaretleri dışında akıl yürütmeyi uygun görmedikleri belirtilmektedir. Selefîyye'ye göre dinin bütün inanç ve ibadet meselelerinin naslara dayanması gerektiği bilinmektedir.³³¹ Selefçi anlayış rivayeti dirayete, nakli akla tercih temektedir. Te'vil ve teşbihten kaçınıp, tenzih ve tefvizi yani keyfiyetini Allah'a ısmarlamayı prensip edinmişlerdir. Yine selefçi anlayışa göre ayet ve hadislerin manasının, sahabenin anladığı kadar olduğunu düşünürler. Onlara göre, Sahabe naslardan ne anlamışsa İslâm odur.³³²

Selefilik bir düşünce biçimidir. Bu düşünce biçimi; her şeyi Kur'an ve Sünnet'e indirgemek, gelenekte olmayan her şeyin kötü olduğunu kabul etmek ve dinde akli kullanmanın ve akla uygun hüküm vermenin batıl olduğunu bilmek olarak üç temel görüşü olduğu belirtilmektedir.³³³

Selefîyye'nin yolu İzmirli İsmail Hakkı'ya göre şu yedi esasa dayanmaktadır:

“1)Takdis: Allah'ı, şanına ve yüceliğine layık olmayan şeylerden ve cismaniyetten tenzih etmektir.

2)Tasdik: Allah'ın Kur'an ve Sünnet'te geçen sıfat ve isimlerinin onun yüceliğine ve kemaline layık manaları olduğu gibi kabul edip, Hz. Peygamber Allah'ı nasıl vasfetmişse ona öylece inanmaktır.

³³⁰ M. Sait Özervarlı, “Selefîyye”, *DİA*, XXXVI, s. 401.

³³¹ M. Sait Özervarlı, “Selefîyye” s. 401.

³³² Salih Aydın, *İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik*, Külliyat Yayınları, İstanbul 2016, s. 203.

³³³ Ahmet Akbulut, “Selefiliğin Teolojik ve Düşünsel Temelleri”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı*, 8-10 Kasım 2013, İstanbul, Ensar Neşriyat, s. 115.

- 3) Aczi İtiraf: Müteşâbih ayetlerde anlatılan şeylerdeki maksadı Allah'a bırakarak bunları bilmediğini ve bilemeyeceğini itiraf etmektir.
- 4) Sükut: Müteşâbihlerin anlamını sormamak, onlara dalmamaktır. Cahil birinin bilmediği şüpheli şeyleri sormaması; alimin de buna cevap vermemesi gerekir.
- 5) İmsak: Müteşâbih ayetler üzerinde değişiklik yapmamak; açık olmayan manaları kullanmaktan ve te'vilden çekinmemiştir.
- 6) Keff: Müteşâbih ayetlerle, kalben dahi meşgul olmamak ve onlar üzerine düşmemektir.
- 7) Marifet Ehlini Teslim: Yüce bahisler, peygamber ve sahabeye gizli değildir. Bu bakımdan onların herkese kapalı olduğu sanılmamalıdır. Ancak bunlar üzerinde durmak yerine, te'vilini ancak Allah bilir diyerek onların bilgisini ehline bırakıp te'vile gitmemek gerekir.³³⁴

Nedim Yıldız'a göre Seleflik görüşünde ön plana çıkan ilkeri şöyle açıklamaktadır: "Tevhidin her çeşidine çağırarak ve şirkin her çeşidine karşı mücadele etmek, Kur'an ve Sünnet ile amel etmektir. Heva, hevese ve kişinin aklına uysa da uymasa da şer'i nasrlara teslim olmak ve batıl te'villerden kaçınmak, nasrları kişisel görüş ve akılların önüne geçirmek, dostluğu ve düşmanlığı Allah'ın sevip razı olacağı bir şekilde yapmaktır. Kur'an ve Sünnet doğrultusunda içtihadı önem vermek ve her türlü mezhep taassubundan kaçınmaktır. Selefî menhecinde Kur'an ve Sünnet'te yer almayan bir meselenin din ve itikad alanına taşınması caiz değildir. Sahih olan Haberi ahadî itikad alanında kabul edilir ve Mu'tezile, Cehmiyye, Mürcî'e vb. sapık fırkalardan uzak durulur."³³⁵

Selefçi görüş, Kur'an ve Hadis'te ne varsa akli pek kullanmadan aynen almakta ve ona göre inanmakta ve amel etmektedir.

3.1. Tevhid ve İman Nazariyesi

3.1.1. Tevhid ve İmanın Tanımı

Abdullah Yolcu'ya göre iman, kelime olarak imanın tercih edilen anlamı güven, tasdik ve ikrardır.³³⁶ Terim olarak ise iman; kalp ile tasdik, dil ile söylemek ve organlarla amel etmektir. Ona göre, İnanmanın peşinden bunu dille söylemenin ve gereği doğrultusunda organlarla amel etmenin gelmesi gerekir. Bu üçünden herhangi biri, diğeri

³³⁴Ethem Ruhi Fırlı, *Günümüz İslam...*, s. 131-132.

³³⁵Bkz. EK-1.

³³⁶Abdullah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*, (çev. Ahmet İyibildiren-Mustafa Öztürk), Guraba yayınları, İstanbul 2014, s. 55.

olmadıkça iman geçerli değildir. Yine o, çünkü organların amel etmesi, imanın anlamı ve kapsamı içindedir, ondan bir parçadır ve onun rüknüdür. Onsuz iman olmaz demektir.³³⁷

Selefi inanişâ göre iman, söz ve ameldir. Hem kalbin, hem dilin sözü; kalbin, dilin ve azaların da amelidir.³³⁸ Şeleçi anlayışâ göre, kalp ile dilin sözü; kalp, dil ve azaların amelidir. Kalbin sözü; inanması, tasdik etmesi, ikrarı ve kesin olarak kabulüdür. Dilin sözü; ameli kabullenmesidir. Kalbin ameli ise teslimiyet gösteresi, ihlası, boyun eğmesi, sevmesi ve salih amelleri yapmak istemesi olarak dilin ve kalbin sözü ve ameli olarak açıklanmaktadır.³³⁹

Bir başka görüşe göre iman genellikle “Allah’tan alıp din adına tebliğ ettiği kesinlik kazanan hususlarda peygamberleri tasdik etmek ve onlara inanmak” diye tanımlanır.³⁴⁰

Sözlükte “tek ve bir olmak” anlamındaki vahd (vahdet, vühûd) kökünden türeyen Tevhîd, “bir şeyin bir ve tek olduğunu kabul etmek” demektir. Tevhidin karşıtı şirkidir. Bu sebeple Kur’an’da Allah’ın birliğini konu edinen kavram ve ifadelerin yanında O’nun şerikinin bulunmadığını belirten beyanlar da vardır.³⁴¹

Seleflerin tevhit tanımı tüm Müslümanların üzerinde ittifak ettikleri tanıma uygundur. Ancak Selefler, bazı hususların Tevhit’e ters düştüğünü varsaymışlar ve bu konuda Müslüman âlimlerin çoğuna katılmamışlardır. Örnek olarak, Hz. Peygamber’in kabrini ziyaret etmeyi ve burada ibadet etmeyi tevhide aykırı görmüşler.³⁴²

5.1.1. Tevhid-Allah’ın İsim ve Sıfatları

Muhammed b. Abdülvehhâb tevhidi şöyle açıklamaktadır: “Şüphesiz ki tevhid kelimesi sağlam kulptur, takva kelimesidir. Allah, kelimeyi tevhit olmazsa kimsenin amelini kabul etmez. Tevhîd kelimesi bilinip kendisiyle amel edilmezse ne namaz, ne oruç, ne hac, ne sadaka, ne de diğer tüm salih ameller geçerli olur. Lâ ilâhe illallah’ın hakikati şudur: Allah’ı tüm kulluk biçimlerinde birlemek (tevhid etmek), tüm niyet ve iradeyi ona tahsis etmek, onun dışında lâ ilâhe illallah’ın nefyettiği hiçbir mabûda kulluk etmemektir. İşte bu, tağutu inkar edip Allah’a iman etmektir. Öyle ki bu kalpte Allah’ın dışında

³³⁷Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 57.

³³⁸Hafızb. Ali b. Alluş Medhalî, *Sorulu Cevaplı İslam Akâidi*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul, s.13.

³³⁹Abdullah bin Abdülhamid el-Eserî, *Selefi Salihîn Akidesi*, Guraba Yayınları, İstanbul, s.27.

³⁴⁰Mustafa Sinanoğlu, “İman”, *DİA, TDV*, XXII, s. 212.

³⁴¹Mevlüt Özler, “Tevhid”, *DİA, TDV*, XLI, s.18.

³⁴²Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi, Siyasi ve Fikhi Mezhepler Tarihi*, (çev. Sıbğatullah Kaya), Diyalog Gazetecilik, İstanbul, s. 200.

kimseye yer bırakmaz. Allah'ın haram kıldığı hususta irade Allah'ındır. Allah'ın emrettiği şeyleri de kerih görme yoktur. Kelimeyi Tevhidi sadece telaffuz etmek kişiyi kurtarmaz. Aynı zamanda lafzıyla beraber manâsının da bilinmesi gerekir. Aynı zamanda bu manânın ikrârı da gerekir. Aynı zamanda şerîki olmayan, tek olan Allah'ın dışında kimseye dua etmemek gerekir. Ayrıca kişi, Allah'ın dışında ibadet edilen şeyleri inkar etme hususiyetini de tüm bu sayılanlara ilave etmedikçe (veya) şüphe ederse veya duraksarsa (kendini kurtaramaz). Kim bu sözü söylese ve kalbinde zerre kadar iman da olsa o kişi ateşten âzad olur.”³⁴³ Ona göre kalple lisanla, kalple ve amelle olmalıdır. Bunlardan birisi eksik olursa, insan Müslüman sayılmaz.³⁴⁴

Abdullah Yolcuya göre Allah'a iman etmek: onun birliğine, ulûhiyetine, isim ve sıfatlarına iman etmektir. Yine ona göre, bu da tevhidin üç türüne de iman etmek, onlara bağlanmak ve onlarla amel etmekle olur. O, bu üç tevhidin; Rubûbiyyet tevhidi, Ulûhiyyet tevhidi ve İsim ve Sıfat tevhidi olduğunu belirtir.³⁴⁵

Muhammed b. Abdülvehhâb'a göre Rubûbiyyet Tevhîdi; Allah'ın yaratma hususlarında meleklerden, nebîlerden ve diğerlerinden bağımsız olarak tek olmasıdır. Ona göre; yaratan, rızık veren, öldüren, dirilten, işleri idare eden sadece ve sadece tek olan Allah'tır. Yine o, tevhidin bu türünü ikrar etmek kişinin Müslüman sayılması için yeterli olmadığını söylemektedir.³⁴⁶

Abdullah Yolcuya göre Uluhiyyet Tevhidi, Allah'ın tek gerçek ilâh olduğuna, ondan başka hakiki ilâh bulunmadığına, ibadete, huzurunda boyun bükülmeye ve kayıtsız şartsız itaat edilmeye sadece onun layık olduğuna, onun dışındaki bütün ilâhların ise bâtil olduğuna kesin olarak inanmak ve onların tamamından uzak olmaktır. Yine ona göre Ulûhiyyet tevhidi; hiçbir ortağı bulunmayan Allah'ı gizli ve açık, sözlü ve fiilî her türlü ibadette birmek, namaz, oruç, zekât, hac, dua, yardım isteme, medet umma, sığınma, adak, kurban, tevekkül, korku, ümit, sevgi, vb. ibadet çeşitlerinden hiçbirini ondan başkasına yapmamak ve ona sevgi, korku ve ümit duygularının hepsiyle birlikte ibadet ve

³⁴³Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki, *Tevhid İmamı Muhammed b. Abdülvehhâb*, Kitap ve Sünnete Davet Yayınları, 2013, s.22-23.

³⁴⁴Ethem Ruhi Fığlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2008, s.196.

³⁴⁵Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 180.

³⁴⁶Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki, *Tevhid İmamı Muhammed b. Abdülvehhâb*...,s. 25.

kulluk etmektir. Ulûhiyet tevhidini özetle o, “Kulların, fiilleriyle Allah’ı birlemesidir, yani her türlü ibadeti sadece Allah’a yapmak” olarak açıklamaktadır.³⁴⁷

Abdullah Yolcu’ya göre İsim ve Sıfat tevhidi, en güzel isimlerin ve en yüce sıfatların Allah’a ait olduğuna kesin olarak inanmak demektir. O, Allah bütün kemâl sıfatlara sahiptir ve her türlü noksan sıfatlardan beridir demektir. Yine o, Allah, bu özelliğiyle bütün yaratılanlardan ayrılır; bu konuda eşi benzeri yoktur diye inanmaktadır.³⁴⁸

Selefi düşüncenin temsilcilerinden Ebu Said Osman b. Said ed-Darimi, Allah’ın isim ve sıfatlarının hepsinin ezeli olduğunu söylemiştir. Ona göre, Allah alemi yaratmadan önce alim, kadir, mütekellim ve halıktır. Sıfatlar zatın aynı olmadığı gibi gayrı da değildir demektir. Yine ona göre, onun zati sıfatları gibi, fiili sıfatları da ezelidir. Darimi; İstiva, nüzfü, meci’ (geliş), rıza ve gazap Allah’ın zatına mahslis kadim fiilleri olduğunu belirtmektedir.³⁴⁹

İbn Teymiyye’ye göre de Allah’ın zatına bağlı olan bütün sıfatlar kadimdir ve bu sıfatların bir faili de yoktur. Aynı şekilde, ona göre sıfatlar, Allah’ın zatından ayrı ve bağımsız gerçeklere işaret eden kavramlar olmadığı için sıfatların kabulüyle zat ve sıfatlar arasında bir “terkib” de söz konusu değildir. O, esasen varlığı zorunlu olan yalnız zat veya yalnız sıfatlar değil, kemal sıfatlarıyla nitelenen zattır, dolayısıyla sıfatlar zattan ayrı düşünülemez demektir.³⁵⁰

Muhammed b. Abdülvehhab, naslarda bulunmayan “Allah cisim, cevher yahut arazdır” şeklinde bir görüşü ileri süren kişinin de bu cümlenin aksini söyleyen kimsenin de bid’atçı olduğunu savunmuştur. Ona göre, Allah’ın sıfatlarını herhangi bir sayı ile sınırlandırmayıp naslarda geçenleri olduğu gibi kabul etmek gerekir.³⁵¹

Ahmet b. Hanbele göre, Allah’ın sıfatları konusunda tartışmak kesinlikle doğru değildir.³⁵²

Onlar, bu sıfatların mahiyetlerini açıklarken teşbih ve tescimin sınırına yaklaşmış, bir taraftanda bu sıfatların müteşabih olduğunu, müteşabihlerin ise akılla anlaşılamayacağını vebu sebeple de onları te’vil etmekten kaçınmak ve manalarını Allah’a havale etmek

³⁴⁷Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 182-183.

³⁴⁸Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 186.

³⁴⁹Yusuf Şevki Yavuz, “Darimi, Osman b. Said - Akaide Dair Görüşleri”, *DİA*, VIII, 497.

³⁵⁰M. Sait Özervarlı, “İbn Teymiyye Takıyyüddin - İtikadi Görüşleri”, *DİA*, XX, 406.

³⁵¹Mustafa Öz, “Muhammed b. Abdülvehhab - İlmi Şahsiyeti”, *DİA*, XXX, 492-493.

³⁵²Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da Fıkhi Mezhepler Tarihi*, (çev. A. Şener), Ankara 1968, III, s. 221.

gerektiğini ileri sürmüşlerdir.³⁵³ Selefçi anlayışın, Allah'ın isim ve sıfatlarıyla ilgili bu görüşlerinin, aslında Ehl-i Hadîsin imamı olan Malik b. Enes'in "İstiva" malumdur keyfiyeti meçhuldür. Ona inanmak vacip, bu konuda soru sormak ise bidattir" sözünün açıklama ve şerhinden ibaret olduğu iddia edilmektedir. Burada ortaya konan müteşabihlerin te'vil edilmemesi ve bu konuda susularak meselenin Allah'ın ilmine teslim ve havale edilmesi tavrı, selefliğin temel özelliklerinden biri olduğu belirtilmektedir.³⁵⁴

Selefidüşünce sahiplerinin insanları, ilahi sıfatlar ve müteşabih naslar hakkında te'vil ve akıl yürütmenin yol açabileceği hatalardan korumak için suskun kalmayı, aczini itiraf edip konuyu Allah'a havale etmeyi önermesi, zihinde kurulannedensellik bağlarını ortadan kaldırdığı için insanların cahil kalmasına ve hatta onların suskun kalınan bu alanlarda, bizzat Selefilerin sert bir şekilde mücadele ettikleri çeşitli batını unsurların ellerinde birer oyuncak haline dönüşmelerine sebep olduğu iddiasıyla Selefî görüş eleştirilmektedir.³⁵⁵

Selefçi düşüncenin tevhidi üçe bölerek bizzat Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed dönemi ve Selef-i Salihîn döneminde olmayan bir anlayış ileri sürmeleri, böyle bir düşüncenin nevhur olduğu şekliyle de eleştirilmiştir.³⁵⁶

5.1.2. İman ile Amel Arasındaki İlişki

Abdullah Yolcu, İman ile organların amelleri arasındaki ilişki ve farz olan amelleri terk eden veya bir amel türünü komple terk eden ya da imanın aslının kendisine bağlı olduğu bir şeyi terk eden kimsenin imanının olmayacağını, Ehl-i Sünnet imamlarının üzerinde durduğu önemli meselelerden biri olduğuna inanmaktadır. Çünkü ona göre iman; itikad, söz ve ameldir; zahir ve batındır. Yine ona göre imanın kökü ve dalları vardır; kökü, kalpte bulunur, dalları ise azalar üzerinde açığa çıkan amellerdir.³⁵⁷

Abdullah Yolcu, "Rabbin hakkı için, onların hepsini yaptıkları işlerden dolayı sorguya çekeceğiz!"³⁵⁸ ayet ve Hz. Peygamber'in "Allah'a iman ettim de ve istikamet

³⁵³Ferhat koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristliği", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s. 27.

³⁵⁴Mustafa Selim Yılmaz, "İslami Düşünce Tarihinde Bir Anlama Biçimi Olarak Selefilik Üzerine Bir Deneme", *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2014, III/3, 532-553.

³⁵⁵Ferhat koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefilik...", s. 29.

³⁵⁶ Seyyid Ali Hoşafçı, *Selefilik Adı Altındaki Görüşlere Selefîce Cevaplar*, Yasin Yayınevi, İstanbul 2013, s. 164-180.

³⁵⁷Abdullah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 64.

³⁵⁸ Hicr, 92-93.

üzere yaşa.”³⁵⁹ gibi ayet ve hadisleri örnek alarak, Allah’ın kitabı ile Rasûlünün Sünnetinde yer alan bütün bu deliller, amellerin imandan bir cüz olduğunu, imanın kapsamına girdiğini, imanın bir rüknü olduğunu, onlarsız iman olmadığını ve fayda vermediğini belirtmektedir.³⁶⁰

Ebu Hanife’nin bu konudaki açıklaması Selefçi görüşten farklıdır ona göre; amel imandan, iman da amelden başka şeylerdir. Yine ona göre, bazen müminden amel kalkar, fakat amel kalktığında iman da yok olur demek caiz değildir. O bu konuyu şu örnekleri ve açıklamayı yaparak belirtmektedir:“Mesela hayızlı iken bir kadından namazın hükmü kalkar. Fakat böyle kimseden iman da kalkar diyemeyiz. Bu durumda ki birine “orucu tutma kaza et” denildiği halde, imanı bırak kaza et denilmez. Çünkü imanı bırakmak küfürdür. Yine fakirin zekatı yok denildiği halde, imanı yok denilmez. O halde iman ve amel ayrı şeylerdir.”³⁶¹

İmam Mâtürîdî’ye göre kalbin tasdiki olarak iman, amelleri kapsamaz. Bu sebeple o, iman tanımı içerisinde amelleri dâhil etmemekle birlikte imanı asıl, amelleri ise iman gereği/zorunlu sonucu veya semeresi olarak görmektedir. O’na göre iman, ‘bütün dini görevlerin yerine getirilmesidir’ şeklindeki yaklaşım temelsiz bir iddiadır.³⁶²

Yine bir başka görüşe göre, iman ve amel farklı şeyler olup amel imandan bir cüz değildir, ancak bununla beraber iman kemale ermesi ve korunması için amelin gerekli olduğu da belirtilmelidir.³⁶³

Selefçi inancı; amellerin imandan bir cüz olduğunu, iman kapsamına girdiğini, iman bir rüknü olduğunu, onlarsız iman olmadığını kabul ederler. İmam Mâtürîdî ve Ebu Hanife’nin bu konudaki görüşleri farklıdır, onlara göre; amel imandan, iman da amelden başka şeylerdir ve amelleri kapsamaz.

5.1.3. İman-İslam Anlayışları

Hem Kur’an-ı Kerim’de hem hadislerde kullanılan “iman” ile “İslam” ın birbirinden farklı kavramlar olup olmadığı hususu da ele alınan konulardan birini teşkil ettiği görülmektedir. Mu’tezile ve Matüridikelamcıları ile Ebu Tali b el-Mekki ve İbn Hazm gibi âlimler, kelimelerin terim anlamlarını göz önünde bulundurarak bunların aynı şeyi ifade

³⁵⁹ Müslim, K. İman, İslam’ın vasıflarının cem edilmesi

³⁶⁰ Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 72.

³⁶¹ Nu'man b. Sabit el-Bağdâdî Ebu Hanîfe, *el-Vasiyye*, (çev. Mustafa Öz), İstanbul 1981, s. 60.

³⁶² Ebu Mansur el-Mâtürîdî, *Kitabu't-Tevhid*, (çev. Bekir Topaloğlu- Muhammed Aruçi, Dar Sader Yayınları, Beyrut 2010, s.477.

³⁶³ Hasan Kurt, “Taklidi İmanın Tahkiki İmana Dönüşmesi”, *Gümüş Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Gümüş 2012/2, Cilt: 1, sayı: 2, s.7.

ettiğini söylemiş ancak Eş'ari kelamcılarını ise sözlük manalarından hareketle aralarında fark gözetmeyi tercih etmişlerdir.³⁶⁴

Ahmed b. Hanbel'e göre iman; kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve organlarla amel etmektir. İslam ise tasdik ve ikrardır.³⁶⁵

Selefcî inanişaya göre iman ve İslâm, varlıkları itibariyle birbirinden ayrılmazlar. Bu görüşü benimseyenler, biri diğeri olmadan bulunamayacağını aksine nerede iman varsa onunla birlikte İslâm'ın da bulunacağına inanmaktadırlar.³⁶⁶

Selefcî anlayışa göre; iman, İslâm'ı da içerir. Çünkü onlar göre, ikisinin de varlığı birbirine bağlıdır, her biri diğeri için tamamlayıcıdır ve biri diğeriyle ayrılamaz. Onlar, manalarının, bir arada zikredildikleri zaman farklılaştığını, ayrıldıkları zaman ise birleştiğini belirtirler. Çünkü iman onlara göre İslâm'dan daha kapsamlıdır. Selefcî inanişaya göre, iman, mertebe olarak İslâm'dan daha yüksektir ve iman mertebesine ulaşan kimse, İslâm mertebesini geçmiştir. Yani onlara göre, İslâm, imana dâhildir; ama iman İslâm'a dâhil değildir. Yine onlara göre iman, İslâm'dan daha geneldir, İslâm özeldir.³⁶⁷

İmam Maturidi'ye göre, İslam ile imanın birbirinden farklı şeyler değildir. Ona göre, her Mü'min, Müslüman ve her Müslüman da aynı zamanda Mü'min olmakla birlikte kişiyi imandan çıkaran bir fiil aynı zamanda İslâm'dan, İslam'dan çıkaran bir fiilde imandan çıkarmaktadır.³⁶⁸

5.1.4. İbadet Anlayışları ve Uygulamaları

Sözlükte “boyun eğme, alçakgönüllülük, itaat, kulluk, tapma, tapınma” anlamlarına gelen ibadet, dini bir terim olarak insanın Allah'a saygı, sevgi ve itaatini göstermek. Onun hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya koyduğu belirli tutum ve gerçekleştirdiği davranışlar için kullanıldığı gibi daha genel olarak aynı mahiyetteki düşünüş, duyuru ve sözleri de ifade etmektedir.³⁶⁹

Selefcî anlayışa göre ibadet, Allah'ın mahlukâtı kendisi sebebiyle yaratmış olduğu hikmetin ifadesidir. “Ben cinleri de insanları da ancak bana ibadet etsinler diye

³⁶⁴Mustafa Sinanoğlu, “İman”, *DİA*, ..., s. 214.

³⁶⁵Ethem Ruhi Fırlalı, *Günümüz İslam...*, s.132.

³⁶⁶Muhammed Halil Herrâs, *el-Akîdetü'l-Vasıtye...*, s. 122.

³⁶⁷Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*, ..., s. 153.

³⁶⁸Ebu Mansur el-Mâturîdî, *Kitabu't-Tevhid...*, s.497.

³⁶⁹Mustafa Sinanoğlu, “İbadet”, *DİA*, *TDV*, XIX, s. 233.

yarattım.”³⁷⁰ Ayetini buna delil göstererek yaratılmışın kemalini bu gayeyi gerçekleştirmesine bağlamaktadırlar. Selefcî inanış; kul, kulluğu ne kadar ileri derecede gerçekleştirebilirse kemali o kadar artar, derecesi o kadar yükseleceğini söylemektedir.³⁷¹

5.1.5. İmanda Artma ve Eksilme

Selefi inanışa göre iman, itaatlerle artar; öyle ki dağ gibi olur ancak isyanlarla da eksilir; öyle ki hardal tanesi kadar küçülür diye inanılmaktadır. Selefîdüşünceye sahip olanlar, imanın birtakım derecelerinin ve şubelerinin olduğuna ve artıp eksilebileceğine dair âyetlerden, hadislerden ve Selef-i Salihînin imamlarından çok sayıda deliller olduğunu belirtmektedir. “...Böylece iman edenlerin imanını artırsın diye...”³⁷² ve Hz. Hz peygamber’in “Sizden kim bir kötülük görürse onu eliyle düzeltsin, gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin ki bu, imanın en zayıf halidir.”³⁷³ hadisleri örnek olarak göstermektedirler.³⁷⁴

Ahmed b. Hanbel’e göre iman, artar ve eksilir. Ona göre kişi zina ettiğinde, şarap içtiğinde imanı eksilir. Yine ona göre, imanı en olgun olan Mü’min, ahlakı en güzel olandır.³⁷⁵ Selefcî inanış, iman hususunda mü’minler arasında fazilet farkı olduğunu vurgular.³⁷⁶

Selefi görüşe göre iman; kalbin ve organların amelleri ve dilin söylediği sözlerle artar. Tasdik, marifet, ilim, sâlih amel, takva, ihlâs, Allah’ı zikretmek, Allah için sevmek ve Allah için buğzetsin, Allah’tan korkmak, onun rızasına koşmak gibi dinin sembolleri durumundaki bütün ibadetlerle imanın artacağına inanırlar.³⁷⁷

Selefi görüşe göre iman, yine kalbin ve organların amelleri ve dilin söylediği şeylerle azalır. Yine onlar; haram, isyan ve kötülüklerle, büyük ve küçük günahlarla, çirkin söz ve fiillerle, kalbin gafleti ve Allah’ı zikretmeyi unutmasıyla, hased, kibir, kendini beğenme, riya, gösteriş, cehalet, yüz çevirme ve dünyaya bağlanmakla, kötü arkadaşlarla oturup kalkmakla ve her türlü kötü ameller ile imanın azalacağına inanırlar.³⁷⁸

³⁷⁰Ez-Zariyat, 51/56.

³⁷¹Muhammed Halil Herrâs, *el-Akîdetü'l-Vasıtyye ve Şerhi*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İstanbul, s. 30.

³⁷²Müddesir, 31.

³⁷³Müslim, İman, “İyiliği emretmenin ve kötülüğü engellemenin imandan olduğu ve imanın artıp eksildiği.”

³⁷⁴Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 79.

³⁷⁵Af. Abdurrahman el-Humeyyis, *Dört Mezhep İmanının İtikadı*, (çev. Muhammed Emin Akın), Guraba Yayınları, İstanbul 1994, s. 22.

³⁷⁶Hafızb. Ali b. Alluş Medhalî, *Sorulu Cevaplı İslam*..., s.13.

³⁷⁷Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 79.

³⁷⁸Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 79.

Ebu Hanife'ye göre İman ziyadelik ve noksanlık kabul etmez. Çünkü oana göre imanın artması küfrün azalmasıyla, eksilmesi de küfrün artmasıyla düşünülebilir. O, bir şahsın aynı anda hem mümin hem de kâfir olması ise yanlış bir düşünce olduğunu vurgular.³⁷⁹

Mâturîdî amelleri imanın bir parçası olarak kabul etmediği ve imanla aynı cinsten saymadığı için amelleri işlemekle iman artmayacağı, onları terk etmekle ve günah işlemekle de imanın azalmayacağı kanaatindedir.³⁸⁰

İmanı sadece kalbin tasdiki ve sadece dilin ikrarı veya kalbin tasdikiyle beraber dilin ikrarı şeklinde tanımlayanların artma ve eksilme kabul etmeyeceğini ileri sürerken ameli imandan bir cüz sayanlar onun artıp eksilebileceğini düşünürler. Selef âlimleri imanın artıp eksilebileceği görüşünü benimsemiş ancak Mâtürîdîler'le Eş'ariler'in çoğunluğu imanın artıp eksilmesini mümkün görmemiştir.³⁸¹

5.1.6. İmanda İstisna

Abdullah Yolcu'ya göre imanda istisna; bir Müslümana, “Sen mü'min misin?” diye sorulduğu zaman kesinlik zannını vermeyen ve eksiksiz bir iman iddiasında da bulunmayan bir cevapla muhatabına, “Ben inşaallah mü'minim.” (veya “Ben Allah'a iman ettim.” veya “Umarım...”) demesi veya benzeri bir ifade kullanmasıdır.³⁸²

Selefi inanişâ göre istisnada bulunmanın ve kendileri hakkında kesin Mü'min oldukları ifadesini kullanmamanın caiz olduğu görüşündedirler. Onlar, mutlak iman bütün itaatleri işlemeyi, bütün yasakları terk etmeyi kapsadığından istisna imanda şüphe dolayısıyla yapılacak olursa bunu kabul etmezler.³⁸³

Selefçi akide görüşünü benimseyenler, çeşitli durumlarda imanda istisna yapmayı caiz görmüşlerdir. Onlara göre, bu yapılabilir de, terk edilebilir de. Fakat onlara göre, imanda istisna yapmak istisna yapmamaktan daha iyidir. Çünkü onlar, mutlak bir ifadeyle Mü'min olduğunu söylemek, kişinin eksiksiz bir imana sahip olduğu zannını verir ki bu da

³⁷⁹ Nu'man b. Sabit el-Bağdâdî Ebu Hanîfe, *el-Vasiyye...*, s.60.

³⁸⁰ Hilmi Karaağaç, “Maturidi Düşünce sisteminde İman Anlayışı”, *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 15, sayı: 49, Güz 2011, s. 73.

³⁸¹ Mustafa Sinanoğlu, “İman”, ..., s. 213.

³⁸² Abdullah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*, ..., s. 140.

³⁸³ Abdullah bin Abdülhamid el-Eserî, *Selef-i salihîn...*, s.29.

kişinin kendini temize çıkarması ve tezkiye etmesi anlamına geldiğini belirterek,³⁸⁴ inanan ve imanın itikat, söz ve amel olduğunu söyleyen Müslüman birinin, “Ben Mü’minim.” diyerek eksiksiz bir imana sahip olduğu iddiasında bulunduğu zannını verecek şekilde nefsinin tezkiye etmemesi/kendini temize çıkarmaması için istisna yapması gerektiğini belirterek, “Kendinizi temize çı karmayın. O, kimin takva sahibi olduğunu çok iyi bilir.”³⁸⁵ ayetini buna kanıt olarak göstermektedirler.³⁸⁶

Ancak onlar imanda istisna yapmayı caiz görürken İslâm’da istisnayı caiz görmezler. Çünkü onlara göre imanın dereceleri vardır. Bu derecelerin en alt sınırı ise İslâm’dır. Ayrıca onlara göre İslâm ile iman arasında fark vardır. Çünkü onlara göre; İslâm ve iman; mü’min ve Müslüman farklı farklı şeylerdir.³⁸⁷

İmam Maturidi’ye göre Kur’an-ı Kerim’de birçok yerde iman konu edilirken, içerisinde şüphe ve tereddüt bulunmayan kesin bir ifade kullanılmakta ayrıca Mü’minlere kesin bir dille ‘Ey iman edenler!’ diye hitap edilmektedir. Buna göre İmam Maturidi, Allah’ın bu hitaplarının içerdiği emir, yasak, vaad, tehdit, özendirme ve caydırmalardan herhangi birinde istisna yapmanın caiz olmadığını belirtmektedir. Yani ona göre, imanında kesinlik derecesinde bulunup samimiyetinin bilincini taşıyan kimse imanında istisna yapmadan ‘ben hakkıyla Mü’minim’ demelidir.³⁸⁸

5.1.7. İman Günah İlişkisi

Selefi inanışa göre imanın zıttı küfürdür. Onlara göre, küfür iki çeşittir birisi imandan çıkartan büyük küfürdür bu kalbin sözüne ve ameline ters düşen itikâdî küfürdür diğeri ise imanın kemali ile bağdaşmayan fakat bununla birlikte mutlak imana da aykırı düşmeyen küçük küfürdür.³⁸⁹

Selefi görüşünü benimseyenlere göre günah ve isyanlar, azlıkları ve çoklukları ölçüsünde imanın eksilmesi yönünde etkili olurlar. Onlara göre, imanın bekası ya da ortadan kalkması şeklinde bir etkiye sahip değildirler. Onlar, sadece günahları işlemenin ve günaha ısrarcı olmanın, beraberinde küfre götürücü bir sebep olmadıkça kişiyi dinden çıkarmayacağını söylerler. Ancak onlara göre günah olduğu kesin bir delille sabit olan küçük veya büyük herhangi bir günahı, helal saymak küfürdür, insanı dinden çıkarır.

³⁸⁴Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 140.

³⁸⁵Necm, 32.

³⁸⁶Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 140.

³⁸⁷Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 149.

³⁸⁸Adil Bebek, *Maturidi'ye Göre Günah problemi*, Rağbet yayınları, İstanbul 1998, s. 86.

³⁸⁹Hafızb. Ali b. Alluş Medhalî, *Sorulu Cevaplı İslam*..., s.15.

Ancak onlar, küçük günahta ısrar eden, yani tevbe ve istiğfar etmeksizin onu işlemeye devam eden kişinin kâfir olduğuna hükmetmedikleri görülmektedir.³⁹⁰

Selefi görüş, İslâm dini üzere bulunan ancak fâsık olan birinden büsbütün iman adını kaldırmanın ve onun ebedi olarak cehennemde olacağına inanmanın doğru olmadığına inanır. Ancak onlara göre böyle bir kimse imanı eksik bir Mü'min olduğunu bununla beraber günahı kadar imanında eksilme olacağını belirtirler. Yine onlar mutlak olarak iman adını vermedikleri gibi mutlak olarak iman adını da ondan kaldırmadıklarını belirtirler.³⁹¹

İmanı kalbin tasdiki, dilin ikrarı ve amelden ibaret sayan Hâricilere göre büyük günah işleyen ve taatlerden birini terk eden kâfir olur. Mutezile de büyük günah işleyenin imandan çıktığını fakat küfre de girmediğini, iman ile küfür arası bir yerde bulunduğunu, tövbe etmeden ölürse ebedi cehennemde kalacağını iddia etmektedir. Halbuki imanı Hâriciler ve Mutezile gibi tanımlayan Selef âlimleri ise büyük günah işleyeni tekfir etmemişlerdir. Çünkü Selefe göre amel imanın mutlak rüknü değil, kemalinin şartıdır. Selefi inana göre günah işleyen Mü'min günahkârdır, günahı helal saymadıkça imanı bakidir.³⁹²

5.1.8. Diğer İnanç Konuları

Onların iman esasları inancı, altı şartın tasdik edilmesi şeklinde özetlenebilir ve Hz. Peygamber'in şu hadisini temel alırlar: “Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve âhiret gününe inanman, bir de hayrıyla ve şerriyle kadere inanmandır.”³⁹³ Onlara göre, iman, bu altı temel üzerinde ayakta durur ve bunların herhangi biri düştüğü zaman insan kesinlikle Mü'min olamaz. Onlar, bunlardan herhangi birini inkâr eden kimse, iman iddiasında bulursa ve İslâm'ın bazı rükünlerini yerine getirirse de Mü'min olamayacağını iddia etmektedirler.³⁹⁴

Selefi görüşe göre meleklerle iman, onların var olduklarına iman etmek ve bu kâinatta yerine getirdikleri görevlerini tasdik etmek demektir. Onlara göre melekler, gayb âlemine ait varlıklardır. Onların görülmediklerini; ancak onların varlığına, en ufak bir şüphe olmadan şu ayet örnek göstererek inanılması gerektiğine inanırlar: “Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri Allah’a,

³⁹⁰Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 1395.

³⁹¹Muhammed Halil Herrâs, *el-Akîdetü'l-Vasıtye...*, s. 122.

³⁹²Ahmed Saim yavuz, *İman-Küfür Sınırı*, İstanbul 1982, s.32-33.

³⁹³Buhârî, K. İman, B. Cibrîl'in Peygamber'e îmândan... sorması.

³⁹⁴Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 177-178.

meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler.”³⁹⁵ Onlar bu ayeti Allah’ın meleklerine imanda kanıt gösterdikleri gibi kitaplarına, peygamberlerine iman etmeye de kanıt gösterirler. Yine onlara göre, meleklerin varlıklarını inkâr eden bir kimse kâfir olur. “Kim Allah’ı, meleklerini, kitaplarını, Rasullerini ve âhiret gününü inkâr ederse tam manasıyla sapıtmıştır.”³⁹⁶ Ayetiyle bunu açıklarlar.³⁹⁷

Selefcî görüş, Allah’ın peygamberlerine kitaplar indirdiğine kesin olarak iman ederler. Bu kitapların sayısını ise onları indiren Allah’tan başkasının bilemeyeceğine inanırlar. Allah’ın, kitaplarını peygamberlerine tüm insanlığın kurtuluşunu için indirdiğine inanırlar ve şu ayetle bunu desteklerler: “Elif. Lâm. Râ. Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, yani her şeye galip (ve) övgüye lâyık olan Allah’ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır.” Bu kitaplar içinde ismi Kur’an ve Sünnet’te geçenler; Kur’ân, Tevrat, İncil ve Zebûr ile İbrahim ve Mûsâ’ya verilen sahifeler olduğuna inanırlar ve bunların en üstünü olarak ise Kur’ân-ı Kerîm’i kabul ederler.³⁹⁸

Selefcî görüş, Allah’ın kullarına müjdeleyici ve uyarıcı olarak, insanları kurtuluşa sevk etmek ve onları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için hak dine davet eden seçilmiş kullarından peygamberler gönderdiğine kesin olarak inandıklarını belirterek, “Müjdeleyici ve sakındırıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah’a karşı bir bahaneleri olmasın! Allah izzet ve hikmet sahibidir.”³⁹⁹ Ayetiyle bunu açıklarlar. Selefi inanca sahip onlar peygamberlerin davetinin; toplumları şirk ve putperestlikten kurtarmak, çözümlü bozulmaktan arındırmak içindir. Peygamberlerin hatasız olduğunu ve görevlerini yaparken mucize gösterdiğine inanarak peygamberler arasında bir ayırım gözetmediklerini açıklarlar.⁴⁰⁰

Selefcî görüşte ahirete iman; kıyamet gününe, kıyamet alametlerine ve ölümden sonra başlayıp cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme girene kadar meydana gelecek olan kabir sorgusu, kabir azabı ve nimeti, sura üfürülüş, diriliş, haşir, amel defterlerinin verilmesi, hesap, mizan, kevser havuzu, sırat, şefaet, amellerin karşılığının verilmesi vb. olaylar ve dehşetli hallerle ilgili olarak Kur’an- Kerim’de ve Hz.

³⁹⁵Bakara, 285.

³⁹⁶Nisa, 136.

³⁹⁷Abdullah bin Abdülhamid el-Eserî, *Selefi Salihîn..*, s. 16-18.

³⁹⁸Abdullah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN,...*, s. 177-178.

³⁹⁹Nisa, 165.

⁴⁰⁰Abdullah bin Abdülhamid el-Eserî, *Selefi Salihîn..*, s. 19-21.

Peygamber'in sözlerinde belirtilen haberlere kesin olarak inanmak ve bunları eksiksiz tasdik etmek olarak belirtilmiştir.⁴⁰¹

Selefcî görüş, her hayır ve şerrin, Allah'ın kaza ve kaderiyle meydana geldiğine, Allah'ın her şeye kadir olduğuna, dilediği her şeyi yaptığına, istediği bir şeyi yapamamasının söz konusu olmadığına, her şeyin onun iradesi, yönetimi ve kudretiyle olduğuna, hiçbir şeyin onun dilemesinin ve takdirinin dışına çıkamayacağına hiçbir şüphe içermeyen bir kesinlikle iman etmek olduğuna inandığı söylemektedir.⁴⁰²

3.2. Bilgi Nazariyesi

3.2.1. Kur'an (tefsir-te'vil)

Sözlükte te'vil, "döndürmek; sözü iyice inceleyip varacağı manaya yormak; bir şeyi amaçlanan son noktaya ulaştırmak" demektir. Terim olarak "naslarda geçen bir lafzı bir delile dayanarak aslî manasından alıp taşıdığı muhtemel manalardan birine nakletmek" diye tanımlanır.⁴⁰³ Sözlükte "açıklamak, beyan etmek" anlamındaki fesr kökünden türeyen tefsîr "açıklamak, ortaya çıkarmak, kelime veya sözdeki kapalılığı gidermek" demektir.⁴⁰⁴

Hüseyin Cinisli'ye göre, Kur'ân ve Sünnet İslâm dîninin temel kaynağıdır. Her ikisi de dînin kendisinden öğrenildiği birbirinden ayrılmaz ve ayrı değerlendirilemez kaynaklarıdır. Yine o, onları nakleden Sahâbe gibi anladıklarını ve tatbîk ettiklerini belirtir. İçerdikleri ilim, öğüt, yönlendirme ve hükümlerin bütün zamanlarda ve bütün mekânlarda yeterli ve geçerli olduğuna inanmaktadır.⁴⁰⁵

Selefi görüşe göre Kur'an-Kerim; yüce Allah'ın Rasulu ve peygamberlerinin sonuncusu Hz. Muhammed'e indirilmiş bulunan, Fatiha suresi ile başlayıp, Nas suresiyle biten yüce Allah'ın kelimidir.⁴⁰⁶ Tefsir ise Kur'an-ı Kerim'in anlamlarını açıklamak

⁴⁰¹Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 209.

⁴⁰²Abdulah Yolcu, *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e Göre İMAN*,..., s. 219.

⁴⁰³Yusuf Şevki Yavuz, "Te'vil", *DİA, TDV*, XLI, s.27.

⁴⁰⁴Abdülhamit Birişik, "Tefsir", *DİA TDV*, XL, s. 281.

⁴⁰⁵Bkz. EK-3.

⁴⁰⁶Muhammed Salih el-Useymin, *Tefsir Usûlüne Giriş*, (çev. M.Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul, s. 5.

demektir.⁴⁰⁷ Yine Selefi kaynaklara göre te'vil tefsir anlamındadır. Bu anlamı anlaşılincaya kadar lafzın kendisi ile açıklandığı sözdür.⁴⁰⁸

Selefi kaynaklara göre tefsir çeşitlerini şu sıraya göre yaparak tefsirin çeşitlerini şu tasniflere ayırırlar:⁴⁰⁹

1-Kur'an'ı, Kur'an ile tefsir Etmek

2-Kur'an'ı Kerim'in Sahih Hadis ile tefsiri

3-Hadisın Kur'an'a göre konumu

4-Kur'an'ın Ashabın sözleriyle tefsiri

5-Tabiin sözleriyle Kur'an tefsiri

6-Kur'an'ın Arap diline göre tefsiri

Selefi inaniş, kalplerinde eğrilik bulunanlar, müteşabih ayetleri yüce Allah'ın kitabına dil uzatmak, insanları bu kitaptan çevirmek ve yüce Allah'ın maksadına uygun olmayan bir şekilde tevil etmek (yorumlamak) için bir araç olarak kullandıklarını iddia etmektedirler. Yine onlar, ilimde derinleşmiş olanlar ise, Allah'ın kitabında yer alan her şeyin hakkın kendisi olduğuna onda herhangi bir ayrılık veya tutarsızlık bulunmadığına inanırlar.⁴¹⁰

Selefi inanişına göre, Allah Kur'an'da, Hz. Peygamber hadislerde her şeyi açıklamış, izaha muhtaç hiçbir şey bırakmamıştır.⁴¹¹ Bu yüzden Müslümanlara düşen, Kur'an'ı yeniden açıklayıp yorumlamak değil, bizzat Hz. Peygamber'e ait olan açıklamaya tabi olmaktır.

Sadece rey'le Kur'an tefsirine gelince, Selefi görüşe göre, bu tarz bir tefsir haramdır. Kısaca, İbn Teymiyye' ye göre en güzel tefsir yöntemi Kur'an'ı önce kendisiyle, ardından Sünnet'le, ardından Sahabe ve bazı şartlarla mukayyet olmak Tabiûn görüşleriyle açıklamaktır. Onlara göre, tefsirde aslanan, rivayet ile dile dayalı zahiri manadır. Dolayısıyla tefsir rivayetle te'vil dirayetle ilgilidir, denebilir.⁴¹²

⁴⁰⁷Muhammed Salih el-Useymin, *Tefsir Usûlüne..*, s. 16.

⁴⁰⁸Muhammed Cemil Ziynu, *Kur'an' Nasıl Anlayalım*, (M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul, s. 33.

⁴⁰⁹Muhammed Cemil Ziynu, *Kur'an' Nasıl...*, s. 5-10.

⁴¹⁰Muhammed Salih el-Useymin, *Tefsir Usûlüne..*, s. 26.

⁴¹¹M. Sait Özervarlı, *İbn Teymiyye'nin Düşünce Metodolojisi ve Kelamcılara Eleştirisi*, İstanbul 2008, s. 63.

⁴¹²Mustafa Öztürk, "Tefsir Geleneğinde Selefilik Ekolü", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s. 200.

Tefsir Kur'an'ı anlamak ve açıklamak isteyen herhangi bir Müslümanın kendi fikir ve kanaatlerini delil olarak takdim edilebileceği bir faaliyet olmadığı bilakis tefsir ya bizzat Kur'an'da ya Sünnet'te ya Sahabe kavillerinde ya da Tabiûn kavillerinde mevcut olan açıklamayı esas almayı ve ona uymayı gerektiren bir faaliyet olduğu iddia edilmektedir. O halde onlara göre, müfessirin işi nakilciliktir. Seleflikte nakil akıldan mutlak surette önemli ve önceliklidir. Yine onlara göre, aklın görevi önceden bilinen bir sonuca varmak, bu sonucun doğruluğuna ve kesinliğine ulaşmaktır. Selefçi inanış, hakikat adına ne varsa hepsi geçmişte oluşmuştur ve şimdide ve gelecekte hakikat aranmaz, aranamaz demektir. Bu sebeple herhangi bir dini meselenin hallinde ya nassa yada seleften gelen asara başvurulmalıdır diye belirtmektedirler.⁴¹³

Selefi düşüncenin yapısını, metne bağlılık esası oluşturduğuna inanılmaktadır. Bundan dolayı Selefler, temel metinlerde geçen Allah'ın sıfatlarına dair haberler konusunda herhangi bir yoruma ve te'vile gitmezler ve bundan şiddetle kaçındıkları söylenmektedir. Bu tutumlarından dolayı temel metinlerde geçen Allah ile ilgili olan, el, yüz, kürsüye oturma gibi haberleri, keyfiyeti hakkında bir yoruma gitmeksizin olduğu gibi kabul ettikleri iddia edilir. Onların bu tutumu Allah'ı bir cisme veya maddeye benzetmek olarak kabul edilir ve eleştirilir.⁴¹⁴

Seleflerin sıfatlar meselesindeki tutumları, tartışmayı te'vil ve mecaz konusuna götürdüğü iddia edilmektedir. Selefler açısından Kur'an'da te'vil ve mecaz vardır demek caiz değildir. Çünkü onlara göre, Kur'an'da mecaz vardır demek, bir nevi çarpıtmadır.⁴¹⁵

Seleflik, dîni metinleri anlamak konusunda akıl yormayı, dîni tahrif etmek ve bid'at çıkarmak olarak kabul ettiğinden bunların yorumlanmasını yasaklamıştır. Onların bu tavırları ise İslâmi düşünce ve kültürün gelişmesine engel olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.⁴¹⁶

Öte yandan, Selefin naslara sıkı sıkıya sarılmaları ve yoruma tabi tutmamaları, onların günümüze kadar sağlam bir şekilde ulaşmasını sağlamıştır. Bu da İslâm

⁴¹³Mustafa Öztürk, "Tefsir Geleneğinde...", s.202.

⁴¹⁴Sıddık Korkmaz, "Selefliğe Karşı Reddiyeler", *Tarihte ve Günümüzde Seleflik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Mayıs 2013, İstanbul, s. 459.

⁴¹⁵Sıddık Korkmaz, "Selefliğe Karşı...", s.460.

⁴¹⁶Sıddık Korkmaz, "Selefliğe Karşı...", s.463.

düşüncesine temel olan kaynakların korunması açısından bakıldığında Selefin bu tutumu İslâm âlemi için büyük bir miras olarak da görülmektedir.⁴¹⁷

3.2.2. Sünnet-Hadis

İslâm âlimleri Hz. Peygamber'in sünnetinin vahiy olup olmadığı konusunda üç gruba ayrılmışlardır: Birincisi, Sünnetin bütünüyle vahiy mahsulü olduğunu savunanlar; ikincisi, Sünnetin vahiyyle ilişkisinin bulunmadığını ve onun tamamıyla Hz. Peygamber'in beşeri tecrübesi ve şahsi içtihatları olduğunu ileri sürenler; üçüncüsü ise, Sünnette vahiy mahsulü unsurlar olduğu gibi, Hz. Peygamber'in şahsi içtihatlarının da bulunduğunu söyleyenler. Bu gruplardan birincisini daha çok Ehl-i Hadis ve Selefî düşünceye sahip kişiler olduğu bilinmektedir. Selefilerin Sünneti hiyerarşik derece olarak Kur'an-ı Kerim'den sonra ikinci sırada saymayıp, Kur'an'la birlikte eşit derecede saydıkları iddia edilir. Onların bu yaklaşımları, Sünnetin Kur'an-ı Kerim'i açıklama işlevine ve Sünnetin doğrudan doğruya vahiy mahsulü olduğuna dair görüşlerinden kaynaklandığı açıklanmaktadır. Ehl-i Hadis ve Selefî düşünce mensuplarının Sünneti Kur'an'a denksayma sebeplerinden ikincisi olan Sünnetin bizzat vahiy olduğu görüşü ise Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber hakkında geçen "O hevadan (arzusuna göre) konuşmamaktadır. Onun konuşması ancak bildirilen bir vahiy ile dir."⁴¹⁸ ve "Eğer (Peygamber) bize atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, elbette onu kısıvrak yakalardık, sonra onun can damarını koparırdık (onu yaşatmazdık); hiçbiriniz buna mani de olamazdınız"⁴¹⁹ ayetleri ve bizzat Hz. Peygamber'in "Bana Kur'an ve onun bir benzeri verildi"⁴²⁰ hadisine dayanmaktadır.⁴²¹

3.2.3. Sahâbe, Tabiûn ve Tebe-i Tabiûnun Konumu

Selefçi görüşe göre, Rasulullah'ın ahabını sevmek, onlara karşı kalplerini ve dillerini tutmak, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat olan Selef-i Salîh'in akidesinin esaslarından. Çünkü iman ve ihsan itibarıyla insanların en mükemmelleri, itaat ve cihat bakımından en büyükleri olarak kabul edilmektedirler. Yine onlar, kendilerinden sonra gelecek herhangi bir kimse ne kadar yüksek bir noktaya ulaşırsa ulaşsın, asla yetişemeyeceği bir özelliğe sahip olduklarını iddia etmektedirler. Yine onlara göre, Selef, Allah'ın dostları ve seçkin

⁴¹⁷ Mehmet Baktır, "Mütakaddimün Selefîyye ve Metod Anlayışı", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sivas 2004, VIII, s. 44.

⁴¹⁸ Necm, 53/3-4.

⁴¹⁹ Hakka, 69/44-47.

⁴²⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, İstanbul 1982, IV, 130-133;

⁴²¹ Ferhat Koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefîlik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristliği", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s. 35-36.

kurallarıdır ve insanların arasından seçtiği hayırlı şahıslar olarak addedilir. Selefçi inanış, Selef-i Salîhini, Hz. Peygamber'den sonra bu ümmetin en faziletlieleri olarak görmektedirler.⁴²²

İcma konusunda ise Ahmet b. Hanbel'e, "Sahabiler bir meselede icma ettikleri zaman onların görüşlerinden çıkma hususunda ne dersin?" diye sorulduğu zaman o, "bu çirkin bir sözdür; Ehl-i Bid'atin sözüdür; Sahabe ihtilaf ettiği zaman da onların görüşlerinden çıkılmaz" dediği iddia edilmektedir. İbn Teymiyye, İmam Ahmed'in Sahabe, Tabiûn ve Tebei-Tabiûnin icmalarını kabul ettiğini söylemiştir. Bütün bu açıklamalardan, Selefilere göre itikad alanında geçerli olan "nakil" veya "nakli delil" in Kitap, Sünnet (mütevatir ve ahad türleriyle birlikte) ve icma (ilk üçneslin icma) olduğu açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.⁴²³

Selefi düşünce sahiplerine göre, din demek nail demektir, nakli de Sahabe ve Tabiûn yaptığı için her meselede öncelikle onların görüş ve uygulamaları dikkate alınması anlayışı benimsenmiştir. Dolayısıyla, ilim onlardan alınır; onlardan gelen haberlerle Allah'ın helali helal, haramı haram kılınacağını iddia etmektedirler. Onlara göre, Selef'in bıraktığı mirastan yüz çeviren kimse kendi hevasını din edinmiş ve Allah'ın kitabını onun kastettiği mananın hilafına kendi re'yi ile te'vil etmiş olur bu da dinden uzaklaşmak demektir.⁴²⁴

Selefçi görüş sahipleri, İslâm'ı doğru anlayıp yaşayabilmek için Selef-i Salihîn gibi anlamak ve yaşamak gerektiğini, bu sebeple de onların görüş ve uygulamalarının dinin vazgeçilmez kaynakları olduğunu ileri sürmüşlerdir. Örneğin, Ahmed b. Hanbel için "din" demek: "Allah'ın kitabı, âsar, sünen ve Allah'ın Rasulü, Sahabileri, Tabiûn, Tebe-i Tabiûn'den gelen rivayetlerdir."⁴²⁵

3.2.4. Fıkıh, Kelam ve Re'y

Sözlükte "görülen şey, düşünülen şey, şahsi kanaat, eğilim" gibimanalara gelen re'y kelimesi, dini literatürde geniş ve dar kapsamlı kullanımları olan bir terimdir. Geniş anlamıyla re'y "sonuç itibariyle isabetli olanı çıkarsama" fıkıh ve fıkıh usulündeki dar

⁴²²Abdullah bin Abdulhamid el-Eseri, Selef-i Salihin..., s.43.

⁴²³Ferhat Koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefilik...", s. 35-36.

⁴²⁴Ferhat Koca, "İslam Düşünce Tarihinde Selefilik...", s. 49-51.

⁴²⁵W. Montgomery Watt, *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri*, (çev. E. Ruhi Fığlalı), Ankara 1981, Umran Yayınları, s. 366.

anlamıyla re'y özellikle vahiy nas mukabilinde, fakat ona muhalefet anlamı içermeyen şahsi kanaati ifade etmektedir.⁴²⁶

Selefi anlayışa göre fıkıh, şer'i ve ameli hükümleri tafsilatlı delilleriyle birlikte bilmek demektir.⁴²⁷

Selefin fikhî konularda te'vil ve yorumlara açık olduğu belirtilmektedir. Çünkü fikhî konular insanla ilgili olduğu için insanlar tarafından algılanabilir ve değerlendirilebilir diye açıklanmaktadır. Ancak Selef, fikhî konuda da olsa hadisin bulunduğu konuda re'ye başvurmayı doğru bulmamaktadır diye belirtilmiştir.⁴²⁸

Ashabu'l-Hadisın rey, görüş bildirme ve kelimine karşı duruşu, bilgi edinme yolu olarak sadece "haber"i esas almalarının bir sonucu olduğu iddia edilmektedir. Onlara göre, rey, görüş ve kelimine, dini, insani düşünce kalıplarına indirgemekle aynı şey olarak kabul edilmektedir.⁴²⁹ Yine Ashabu'l-Hadise göre re'y zanna dayanmakta bu yüzden şek mesabesinde olmaktadır. Bu yüzden onlara göre, onunla hiçbir şey sabit olmayacaktır.⁴³⁰

Eser Ehli tarafından re'y ve görüş bildirme, Allah ile kul arasına girme, adeta insanın kendisini tanrı yerine koyması olarak addedilmiştir. Re'y karşıtı rivayetlere hâkim olan söylem hep şu olmuştur: "Bir toplum sünene uyarsa bozulmadan kalacaktır. Bozulma, sünnetlerin terkiyle başlayacaktır."⁴³¹

Buradan da anlaşılmaktadır ki selef, itikadi konularda sergilediği tutumu fikhî konularda sergilememekte bu alan için ayrı bir tavır geliştirmektedir. İtikadi konularda nasların te'vilini ve akli istidlalleri kabul etmezken fikhî konularda buna cevaz vermekte olduğu görülmektedir

3.2.5. İctihat ve Taklit

İbn Teymiyye'ye göre icthad ulema için mutlaka ulaşılması ve elde edilmesi gereken bir husus olmalıdır. Ona göre, ulema için taklit caiz değildir ve mezhep taassubunun dinde, ilimde yeri yoktur. Yine İbn Teymiyye'ye göre; nas, içtihad ve mezhep görüşünden üstün olduğundan bir âlim mezhebindeki hükmün sahih hadise aykırı düştüğünde kanaat getirirse hadisi esas alıp onunla amel etmelidir. Mezhep taassubunun ve

⁴²⁶H. Yunus Apaydın, "Rey", *DİA TDV*, XXXV, s.37.

⁴²⁷İbn Useymîn, *Fıkıh Usûlüne Giriş*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul, s. 5.

⁴²⁸Mehmet Baktır, "Mütakaddimun Selefiyye...", s. 42.

⁴²⁹Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik İslam Köktenciliğinin Tarihi Temelleri*, Kitap yayınevi, İstanbul 2006, s. 229.

⁴³⁰Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik İslam Köktenciliğinin...*, s. 232.

⁴³¹Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik İslam Köktenciliğinin...*, s. 230-231.

taklitçiliğinin yaygınlaştığı ve içtihat kapısının kapandığına inanıldığı bir çağda bu türlü yanlış telakkileri yıkmak için İbn Teymiyye'nin çok çalıştığı ancak sonuç vermediği belirtilmektedir.⁴³²

Selefçi görüş, taklitten sakındırmıştır çünkü onlar için taklit; ayrılık ve Müslümanlar safında zayıflık nedenidir. Yine onlara göre; birlik, tabi olmada ve ihtilaf durumunda Allah ve Rasülü'nün görüşüne yönelmededir.⁴³³

Muhammed b. Abdülvehhâb'a göre de, içtihat kapısı her zaman ve herkese açıktır. Yine ona göre, başkalarını taklit etmek dinden çıkmak olduğu açıklanır. Selefler, içtihat kapısını herkese açmış olmalarına ve bir mezhebe bağlanıp içtihat kapısını kapalı tutmanın felaket ve taassup getirdiğini söylemelerine rağmen, bizzat kendileri taassup ve kısır görüşlülükten kurtulamamışlar ve kendi savundukları ve benimsedikleri görüşlerin dışındaki hiçbir görüşe kapı aralamamaktadırlar diye de eleştirilmiştir.⁴³⁴

3.2.6. Nassı Ele Alışları

Sözlükte “sözü sahibine kadar götürmek, bir şeyi açığa çıkarıp daha görünür hale getirmek için yukarı kaldırmak, bir şeyin son sınırına ulaşmak” gibi anlamlara gelen nas kelimesi İslâm ilimlerinde yaygın olarak iki anlamda terimleşmiştir. Bunlardan ilk akla geleni genel kullanımıdır ki Allah'ın ve Hz. Peygamber'in sözünü ifade eder. İkincisi fıkıh usulünde açıklık bakımından yapılan lafız ayırımında kullanılan anlamıdır.⁴³⁵

Selefçi inanışa göre; Kur'an, Muhkem ve Müteşabihtir: Birincisi yüce Allah'ın Kur'an'ın bütünü için nitelik olarak söz konusu ettiği genel muhkemlik, ikincisi ise Kur'an-ı Kerim'in tümüne nitelik olan genel müteşabihliktir. Yine onlara göre, Kur'an ayetlerinin bir bölümüne mahsus muhkemlik ile bir diğer bölümüne mahsus müteşabihliktir.⁴³⁶

İbn Teymiyye, nasların zâhiri manasını esas ve hareket noktası olarak kabul etmekle beraber o, bu nasların manasını yani bâtınını ucu bucağı olmayan bir mana ummanı olarak

⁴³² Süleyman Uludağ, *İbn teymiyye*, islah.de, 1986 Bursa, s. 28-29.

⁴³³ Abdullah bin Abdulhamid el-Eseri, Meşru, *Bid'at Tevessül Çeşitleri ve Hükümleri*, (çev. Bilal Kasımoğlu), Guraba Yayınları, İstanbul, s. 19.

⁴³⁴ Ethem Ruhi Fırlı, *Günümüz İslam mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2008, s. 211.

⁴³⁵ H. Yunus Apaydın, “Nas”, *DİA TDV*, XXXII, s.391.

⁴³⁶ Muhammed Salih el-Useymin, *Tefsir Usûlüne...*, s. 25.

görmüştür. Bu suretle onun, zahiri hükümlere sürekli bir canlılık kazandırdığı belirtilmektedir.⁴³⁷

3.2.7. Selef Metodu

Selefi anlayışın temel kaynak olarak kabul ettikleri Müfrih b. Süleyman el- Kûsî'nin "Selefilik" adlı eserinde Selef metodu şu maddeler halinde belirtilmiştir:

- 1-Kur'an ayetleriyle ve Nebevi hadislerle istidlal
- 2-Sahabenin, Tabiînin ve onların yolundan gidenlerin anlayışını rehber edinmek
- 3-Kabul ve red için kitap ve sünneti ölçü almak
- 4-Şer'i naslardan istinbat edilen mantikî delilleri ve aklî kıyasları kullanmak
- 5- Şer'i naslar arasında çelişki iddiasını terk etmek
- 6-Akıl-nakil çelişkisini reddederek nakli akıldan önde tutmak
- 7-Kelâmi te'vili reddetmek
- 8-Vahye akıl, rey veya kıyas ile karşı çıkmamak
- 9-Âhad hasisleri kabul edip onlarla amel etmek"⁴³⁸

Ahmed b. Hanbel'in herhangi bir konuda hüküm beyan etmek hususunda takip ettiği metod, genel anlamda Selefçi anlayışların da metodu olarak şu beş asıdan oluşmaktadır:

- 1-Nass olan herhangi bir hususta başka hiçbir şeye ve kimseye iltifat etmemek
- 2-Nass yoksa Sahabenin fetvasına müracaat edilir.
- 3-Bir hususta birçok fetva varsa, onların arasından biri ihtiyar edilir.
- 4-Bir konuda fetva da yoksa, mürsel ve zayıf hadislere istinad edilir.
- 5-Bunlar da yoksa kıyasa bile başvurulabilir."⁴³⁹

Şemsettin Özeykan'a göre metodlar ikiye ayrılır; birincisi tevkifi denilen Kur'an-ı Kerim ve Rasulullah'ın metodu ikincisi ize zamanın şartlarına göre olan içtihadî metottur.⁴⁴⁰

⁴³⁷Süleyman Uludağ, *İbn teymiyye*, islah.de, 1986 Bursa, s. 24.

⁴³⁸Müfrih b. Süleyman el- Kûsî, *Selefilik*, (çev. Ahmed İyibildiren), Guraba Yayınları, İstanbul, s. 343-399.

⁴³⁹Salih Aydın, *İslam Düşüncesinin Yapısı...*, s. 206.

⁴⁴⁰Bkz. EK-2.

3.3. Bid'at Anlayışları

Arapça'da "icat etmek, örneği olmaksızın yapıp ortaya koymak, inşa etmek" anlamlarına gelen bid'at, "daha önce benzeri bulunmayıp sonradan ortaya çıkan şey" anlamına gelmektedir.⁴⁴¹

Selefçi inanişâ göre, bid'at, Kitap ve Sünnet'te aslı ve dayanağı bulunmayan kötü olandır ancak herhangi bir aslı dayanağı bulunan kötü olmayan bid'at değildir. Yine onlara göre, bu şekilde kötü olmayan bid'at dalalet olmaz. Selefçi görüşe göre, bid'atin tehlikesi ise bid'at sahibi kendini ibadet içerisinde olduğuna inanır böylelikle tevbe etmez, mağfiret de dilemez ve sonucunda da Selefçi görüş bunların dalalete uğradıklarına inanırlar.⁴⁴²

Bid'at ehli derken; ilmi, Rasulullah'tan gelen haberlere değil de fasit akılların ortaya koyduklarına dayandıranlar anlaşılmıştır. Bid'at ehli, rivayete dayalı din anlayışını kabul etmeyenlerdir.⁴⁴³

İbn Abdulvehhâb'ın şirk olarak gördüğü bid'atlerin başında mezarlar, türbeler ve bunların ziyaretleri gelmektedir. Bu anlayışa göre, nazar değmemesi için nazar boncuğu taşımak, muska takınmak, ağaç, taş ve benzer şeyleri kutlu saymak, Allah'tan başkası için kurban kesmek sadece bid'at değil şirk'tir.⁴⁴⁴

Selefilikte bid'at konusu oldukça önemli hususlardan birisidir. İbadet tevhide anlayışının bozulacağı endişesi ile bazı hususlar dinden çıkmak olarak kabul edilmiştir. Mesala; kabirlerin üzerine mescitler inşa etmek, onların yanında namaz kılmak, kabirler üzerinde kandiller yakmak, ağaçlar taşlar, Allah'tan başkasının adıyla yemin etmek, muska ve nazarlık takmak, uğursuzluğa inanmak, zamana sövmek gibi eylem ve düşünceler şirk olarak görülmüştür.⁴⁴⁵

3.4. Siyaset Anlayışları

Ahmed b. Hanbel'in görüşe göre, halife kendisinden sonra uygun gördüğü birini aday gösterebilir ve ne olursa olsun Müslümanların ona biat etmesi gerekir. Yine ona göre, hilafeti zorla ele geçirdiği halde insanları memnun eden ve adaleti sağlayan kimsenin hilafeti geçerlidir öyle ki bu kişi facir de olsa yine de fitne çıkmasın diye itaat edilir. Ona

⁴⁴¹Rahmi Yaran, "Bid'at", *DİA TDV*, VI, s. 129.

⁴⁴²Ahmed er-Rûmî el-Hanefî, *Akâid Risaleleri Kabirler, Bid'atler ve Ölümü Hatırlama*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul, s. 12-16.

⁴⁴³Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik İslam Köktenciliğinin...*, s. 228.

⁴⁴⁴Ethem Ruhi Fığlalı, *Günümüz İslam...*, s. 203-205.

⁴⁴⁵Sıddık Korkmaz, "Selefilige Karşı...", s. 472.

göre bu halife de olabilir bir yönetici de olabilir eğer Müslümanlar arasında dirlik ve düzen varsa bunların bozulmaması için onlara göre itaat etmek gerekmektedir.⁴⁴⁶

Selefi görüşüne göre, bütün dönemlerde İslâm'a mensup olması şartıyla ülkenin idaresini ele geçiren herkesi meşru imam görmek şarttır. Yine onlar, onların arkasında namaz kılmak, yanlarında cihada gitmek ve hadleri uygulamak vacip olduğuna inanırlar.⁴⁴⁷

Şemsettin Özyakana göre, Selefi hareket sosyal bir harekettir, toplumsal bir harekettir. Yine o, Selefi hareketin yönetime geçmeyi hedeflemediğini ama asıl hedefinin Allah'a ibadet etmek ve insanlara hakkı ulaştırmak olduğunu belirterek şu açılımı yapmıştır: "Bizim metodumuzda illa bir yönetime geçelim ya da yönetim yoluyla şunu yapalım bunu yapalım gibi bir şey yok öyle bir metodumuz yok. Toplum ıslah oldu mu; toplum alimlerini başına getirir. Toplum ıslah oldu mu bu dine hizmet eder sahip çıkar. Mısır'ın tecrübesi beni çok düşündürdü, Mursi geldi ve toplumun %25-30 arkasında olduğu halde dayanamadı yani. Erbakan hoca geldi Türkiye'de İslamcıydı iyi anca dayandı. Biz istiyoruz ki Müslümanlar bütün olsunlar. Müslümanlar güçlü oldu mu, hakka döndük mü, Kur'an-ı Kerim'de döndük mü ve Sünnet'i yaşadık mı mutlaka bizden bir veli çıkacak mutlaka halife çıkacak ve Allah Müslümanları yeryüzünde söz sahibi yapacak."⁴⁴⁸

3.5. Tasavvuf Anlayışları

İlk dönemlerde tasavvuf hareketi ve adı mevcut olmadığından Selefi görüşün tasavvufu benimsemesi veya ona karşı çıkması söz konusu değildir. İslâm'ın özü ve ruhu diye tarif ettiğimiz Kur'an ve Hz. Peygamberin hayatındaki tasavvuf, yani derin ve yoğun manevi hayat zaten bütün müminler tarafından can-ı gönülden benimsendiğinden bu konuda herhangi bir tartışma söz konusu değildir.⁴⁴⁹

Sonradan bu öz gelişti, ibadete ve zühde dayanan tevhid, keşf ve marifet ağırlıklı bir hareket haline gelince tasavvuf adını almıştır. Bir iddiaya göre, Selefler tasavvufu ikiye ayırarak mütedil olan kısmını kabul eder, aşırı kısmını reddederler.⁴⁵⁰

⁴⁴⁶Muhammed Ebu Zehra, *İslam'da İtikadi...*, s. 503-504.

⁴⁴⁷Sıddık Korkmaz, "Selefilik Karşı...", s. 475-476.

⁴⁴⁸Bkz. EK-2.

⁴⁴⁹Süleyman Uludağ, "Selefiye ve Tasavvuf", *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Mayıs 2013, İstanbul, s. 345.

⁴⁵⁰Süleyman Uludağ, "Tarihi Süreçte Selefilik-Tasavvuf İlişkileri", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015, s. 256.

İbn Teymiye, gerçek İslâm tasavvufunu tasvip etmiş bununla kalmamış, tersine onu incelemiştir. Yine onun, tasavvuf hayatını bizzat yaşadığı belirtilmektedir ve tasavvuf ile ilgili eserlerde yazmıştır.⁴⁵¹

İbn Teymiyye, ilk sûfileri ve onların anladığı tasavvufu kabul etmekte, ancak dine uymadığına inandığı bazı sözlerini tenkid etmiştir. İbn Teymiye, Hallaç tarzı tasavvufu hululcu diye, İbn Arabi tarzı tasavvufu da ittihadı diye vasıflandırarak reddetmiş, şeyhlerinden çare istemeye, yatırlardan medet ummaya karşı çıkmış, bir takım adab, erkan ve ıstıhlara dayanan tarikat ve tekke tasavvufunu hiçbir şekilde kabul etmemiştir.⁴⁵²

İbn Teymiyye'ye göre, kabirde gömülü bulunan nebi ve velilerden yardım istemek, dileklerin kabul edilmesi için onların ruhlarını Allah nezdinde aracı kılmak, bu maksatla kabirlerinin bulunduğu yerlerde kurbanlar kesmek, namaz kılmak ve sadaka dağıtmak kesinlikle ve hiçbir şekilde caiz değildir. O, bunların bid'at, küfür ve şirk olduğunu belirtir. İbn Teymiye, ermişlerin ve Allah'ın sevgilisi kullarının kabirlerinin bulunduğu yerlerin mabed ve ibadethane haline getirilmesine şiddetle ve ısrarla karşı çıkmıştır.⁴⁵³

Şemsettin Özaykan sûfilerin ölümlerden, şeyhlerden medet umarak şirke bulaştığını ve böylelikle tevhidi zedelediğini söylemiştir. Devamında Türkiye'de cemaatler ve tarikatların engellerini aştıklarında Türk halkının % 90'ının Selefi olacağını belirterek şöyle açıklamıştır: “Sufi misin sufisin burada sorun yok ama Şeyhlerden medet umuyorlar, ölümlerden medet umuyorlar bu yanlıştır. Burda Tervhit meselesi vardır çünkü şeyhler de senin gibi irisidir senin gibi Müslüman'dır, Salih bir kuldür. Namazla oruçla sağlam bir akideyle o makama gelmişse sen de böyle yaparak bu makama gelebilirsin. Bizimle Allah arasında en büyük vesile Hz Muhammed'dir, Hz Muhammed'in getirdiği İslam'dır. Allah'ın emirleri ve yasakları sağlam bir şekilde bize ulaştı. Türkiye'de devletin kurduğu cemaatlar tarikatlar vardır bu cemaatların ve tarikatların engelini aştığımızda Türkiye'nin % 90'ı Selefi'dir.”⁴⁵⁴

Abdülkadir Mahmud, tasavvuf hareketini Selefi Tasavvuf, Sünni Tasavvuf ve Felsefi Tasavvuf olmak üzere üç ana kısma ayırmıştır.⁴⁵⁵

Selefiler, felsefi tasavvufu genellikle İslâm dışı kabul etmedikler kabul edilirken sünni tasavvufa bakışları ise mutedil ve yumuşak olmakla beraber bunu da eleştirmekten

⁴⁵¹Süleyman Uludağ, *İbn Teymiye*, s. 23-24.

⁴⁵²Süleyman Uludağ, *İbn Teymiye*, s. 24-25.

⁴⁵³Süleyman Uludağ, *İbn Teymiye*, s. 26.

⁴⁵⁴Bkz. EK-2.

⁴⁵⁵Süleyman Uludağ, “Tarihi Süreçte Selefilik...”, s. 257.

geri durmadıkları da belirtilir. Esasen Seleflerin bu tür şeylere de karşı olduklarını söyleyebiliriz.⁴⁵⁶

3.6. Diğer Mezheplere bakışı

Selef ekolünün temel eserleri incelendiğinde bunların öncelikle Mu'tezile ile Cehmiyye'ye ve onlardan dolayı kelamcılara karşı olumsuz bir tavır sergiledikleri görülmüştür.⁴⁵⁷

İbn Teymiye; Cehmiye, Mu'tezile ve Havaric gibi mezhepleri bid'at olarak görmüş ve bunlara reddiyeler yazmış ve bu suretle Sünniliği savunmuştur.⁴⁵⁸

Selefçi görüşlerin, diğer İslâm fırkaları ve âlimleri karşısında kendilerinin özel bir misyonu olduğu inancına sahip oldukları belirtilir. Onlar; Allah, şeriatın koruyucuları ve bid'atlerin yıkıcıları olarak kendilerini seçtikleri görüşünü benimsedikleri iddia edilmiştir. Bu grup, kendisini merkeze koyar, kendi dışındakileri dalalete düşmekle suçlar ve diğerlerinin doğruluğunu kendi görüşlerine uygunluğuna göre değerlendirir iddiasıyla eleştirilmiştir.⁴⁵⁹

Nedim Yıldız'a göre, Selefi âlimlerin en büyük mücadelesi farklı fırkalara ve mezheplere bölünmeye karşı olmuştur.⁴⁶⁰

4. Türkiye'deki Selefi Davetin Araçları ve Faaliyetleri

Seleflere göre, Türkiye İslâm coğrafyası üzerindeki diğer ülkelere göre sosyal yönden çok zengin bir ülke olmakla beraber temelleri Batılı ve laik temeller üzerine kurulmuştur. Türkiye'nin bir yanı İslâm medeniyetine dayanırken bir yanı da Batı'ya yönelmektedir bu da Türkiye'yi kendi içinde çelişkiye düşürmektedir. Kendi değerlerine önem vermeyerek Batı'ya yönelen Türkiye, İslâm dinini yaşamada sorun yaşamaktadır. Şer güçlerin Türkiye'yi İslâm dininden uzaklaştırmak ve sekülerizmi hâkim kılmak adına, eğitim öğretim ve yazılı görsel medyayı kullanarak çalışmalar yapmaktadırlar. Diğer yandan da Türkiye'de dini eğitimin ve çalışmaların yetersiz oluşu; kaynak eserlerin olmayışı ve haliyle dini tercüme yollarla öğrenmeye çalışmaları bununla birlikte Türk halkının diğer kültürlerden toplumlardan çok çabuk etkilenmesi, mezhepsel taassup içinde

⁴⁵⁶Süleyman Uludağ, "Selefiye ve...", s. 349.

⁴⁵⁷M. Sait Özervarlı, "Selefiyye", *DİA TDV*, XXXVI, s. 401.

⁴⁵⁸Süleyman Uludağ, *İbn Teymiye*, s. 31.

⁴⁵⁹Salih Aydın, *İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik*, Külliyyat Yayınları, İstanbul 2016, s. 211.

⁴⁶⁰Bkz. EK-1.

olmaları, İslâm dinini kaynağından öğrenmeyerek hurâfe ve bâtila inanmaları, bütün bu nedenlerden dolayı Türkiye'deki Selefler, ıslah ve davet için metodlar ve araçlar kullanarak çalışmalar yapmaya başlamışlardır.

Selefler, Türkiye'deki faaliyetlerine ders halkalarıyla, yayinevi kurarak başlamış daha sonraları dernekler açılmış sayıları artarak buralarda ders programları, seminerler yapılmıştır. Kur'an kursları, medreseler ile daha da kurumsallaşmaya başlamıştır. Derneklerin ve şahısların internet sitelerinden yazılı ve görsel bilgiler paylaşılmaktadır. Günümüz en büyük ve hızlı iletişim aracını etkili bir şekilde kullanmaktadırlar. Yani davet için her türlü imkânı kullanmaktadırlar.

Şemsettin Özyaykan davette müspet ve çağın getirdiği her türlü araç gereci vurgularken şunları söylemiştir: "Seminer, toplantılar, kitaplar, dergiler, dernek faaliyetleri, medrese dersleri gibi birçok materyal kullanıyoruz. Çağın getirdiği müspet olan her şeyi kullanıyoruz. Zamanın bütün nimetlerinden faydalanacağız yani. Ben gemiye uçağa binmeyeceğim diye öyle bir şey yok. Niye uçağa binmiyorsunuz diye bizimle dalga geçiyorlar yani ama niye binmeyeyim ki demiri yaratan Allah'tır, akli veren Allah'tır. Hz. Muhammed olsaydı özel uçak olurdu özel uçak kullanırdı belki. Arapların en iyi devesine Hz. Muhammed biniyordu, Arapların en iyi devesi Hz. Muhammed'in devesiydi."⁴⁶¹

Selefi menhescin davet için kullandıkları araçlar ve faaliyetlerini; İlim Araştırma Eğitim, Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği (İlim-Der)'in internet sitesinin "Hakkımızda" bölümünde özetle açıklamaktadırlar:

- 1- Konferans, panel ve seminerler tertipleme
- 2- Araştırma, inceleme ve tahkik yazılıları telif etmek
- 3- İlmî eserleri Türkçeye tercüme etmek
- 4- Davet çalışmalarını internet ortamına taşımak
- 5- Çeşitli davet toplantı ve organizasyonlara dernek vasfıyla iştirak etmek.
- 6-Maddi imkanlar nispetinde, ihtiyaç sahiplerini tespit etmek ve yardımda bulunmak
- 7- Doğru dini bilgilerin halka ulaştırılması için, cd dvd ve broşür türü materyaller hazırlamak ve dağıtmak
- 8- Başkalarıyla yardımlaşmak ve yoğun ilmi kurslar düzenlemek
- 9- Genel davet çalışmalarında bulunmak

⁴⁶¹ Bkz. EK-2.

10- Kadınların davetteki rollerini etkinleştirmek

11- Öğrenci yurtları açarak, eğitim alanına katkı sağlamak”⁴⁶²

4.1. Yazılı Araçlar ve Faaliyetleri

Selefi davet Hz. Muhammed İslâm dinini yaymaya başladığı zamandan olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de de her zaman Allah’ı, İslâm’ı, hakikati anlatan insanlar olmuştur. Bireysel ya da gruplar halinde davet çalışmaları yapılmış ancak Selefi menhacin aktif ve kurumsal anlamda 25 yıllık olduğunu bu zamanda geliştiğini söyleyebiliriz. Selefi menhac Türkiye ile çok geç tanışmıştır. Burada etkili olan Türkiye’nin siyasî yapısı ve Türk halkının tutumu idi. Faaliyet alanları ve araçları günümüzdeki gibi gelişmemişti. Kaynak eserleri yoktur. Ancak tercüme yollarla bu açığı kapatmaya çalışmışlar. Selefi menhac üzere olan İbn Teymiyye, Muhammed b. Abdulvehhâb, İbn Hâcer Eleskelânî, İbn Useymîn, Binbas gibi âlimlerin kitaplarını tercüme etmişler. Günümüzde hem tercüme hem de Selefi faaliyet yapanların yazmış olduğu kitap, dergi, makale, broşür gibi yazılı eserler mevcuttur.

4.1.1. Âkide ve Tevhid ile İlgili Eserler

1. Selef-i Salihîn Âkidesi: Abdullah bin Abdülhamid el-Eseri (Abdullah Yolcu) tarafından yazılan eser. Kitap; mukaddime, âkidenin tanımı, Selef’în tanımı ve Selefi Salihin yolunun on bir esası bölümlerinden oluşmaktadır.⁴⁶³

2.Ehl-i Sünnet ve’l Cemaat Akîdesi: Muhammed b. Salih el-Useymîn’in yazıp Muhammed Şahin’in çevirdiği kitap; Ehl-i Sünnet ve’l-cemaat akîdesinin, Allah’ın birliği, isim ve sıfatları, meleklere, kitaplara, elçilere, âhîret gününe, kaderin hayrına ve şerrine îmân gibi konuların açıklamasını içermektedir.⁴⁶⁴

3.İnsanların ve Cinlerin Gayesi OlanTevhid: Salih b. Fevzân el-Fevzân’ın yazıp Muhammed Şahin’in çevirdiği kitap; dört bölümden oluşmaktadır. Yazar, İnikârcılık, tasavvuf, ruhbanlık, kabirlerde yatan ölülere yalvarıp yakarmak ve Nebi’nin Sünnetine aykırı her türlü bid’atların çoğalıp yayıldığı bir zamanda yaşadığımızı vurgulayarak buna karşı Kur’an, Sünnet ve ilk Müslümanların sahip olduğu doğru akîdeye sahip olmamız gerektiğini vurgulamıştır. Kitabı yazarken de birçok tanınmış âlimin,

⁴⁶²İlim-Der. “Hakkımızda” [http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda\(11.08.2014\)](http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda(11.08.2014)).

⁴⁶³Bkz. Abdullah Yolcu, *Selef-i Salihîn Akidesi*, Guraba yayınları, İstanbul.

⁴⁶⁴Bkz. Muhammed b. Salih el-Useymîn’in, *Ehl-i Sünnet ve’l Cemaat Akidesi*, (çev. Muhammed Şahin), İslamhouse, (<https://islamhouse.com/tr/books>)(03.01.2015).

özellikle Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye, onun öğrencisi İbn-i Kayyim ve Muhammed b. Süleyman Temîmî ile onun davetinin öğrencileri olan âlimlerin kaleme aldıkları kitaplardan alıntı yapmıştır.⁴⁶⁵

4. Akâid Risaleleri Kabirler, Bid’atlar ve Ölümü Hatırlama: Ahmed er-Rumî el-Hanefî’nin kaleme alıp M. Beşir Eryarsoy’un çevirisini yaptığı risale; kabirlerle ilgili dinin hükümleri, kabirlerin şekilleri, kabir ziyaretlerinin meşru çerçevesi ve bu konularda ortaya çıkan bid’atlardan bahsedilmektedir.⁴⁶⁶

5. Dört Mezhebin İtikadî: Dr. Abdurrahman el-Humeyyis’in yazdığı kitabı Muhammed Emin Akın tercüme etmiş. Kitap dört mezhep imamının âkidesinin bir olduğunu vurgulamaktadır.⁴⁶⁷

Örneklerini verdiğimiz akîde ve tevhid konusuyla ilgili daha çok kitap, risale ve makaleleri vardır.⁴⁶⁸

4.1.2. Kur’an-ı Kerim ile İlgili Eserler

1. Kur’an-ı Kerim Sözlüğü: Ahmet Sedat Üstün tarafından yazılan sözlük Kur’an-ı Kerim’de geçen kelimelerin tamamına yakını Kur’an’da kullanıldıkları şekilde geçmektedir.⁴⁶⁹

2. Tefsir Usulüne Giriş: Muhammed b. Salih el-Useymîn’in yazdığı, M. Beşir Eryarsoy’un çevirisini yaptığı bu eser, tefsir usulünün esaslarını ortaya koymaktadır.⁴⁷⁰

3. Kur’an’ı Nasıl Anlayalım: Muhammed Cemil Ziynû’nun yazdığı, M. Beşir Eryarsoy’un çevirisini “Kur’an’ı Nasıl Anlayalım” şeklinde yaptığı bu eser de tefsir usûlü kaynağıdır.⁴⁷¹

⁴⁶⁵ Bkz. Salih b. Fevzan el-Fevzan, *İnsanların ve Cinlerin Gayesi Olan Tevhid*, (çev. Mehmet Şahin), Mercan Kitap, 2014 İstanbul.

⁴⁶⁶ Bkz. Ahmed er-Rumî el-Hanefî, *Akaid Risaleleri Kabirler, Bid’atlar ve Ölümü Hatırlama*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İstanbul, Guraba Yayınları, 2013.

⁴⁶⁷ Bkz. Abdurrahman el-Humeyyis, *Dört Mezhebin İtikadı*, (çev. Mehmet Emin Akın), Guraba yayınları, 1994 İstanbul.

⁴⁶⁸ Kaynak internet siteleri olan “İslah.de” (<http://islah.de/akide&tevhid.htm>) ve “İslamhouse” (<http://islamhouse.com/tr/books/920/>) gibi adreslerden daha çok kaynak hakkında bilgi sahibi olunabilir.

⁴⁶⁹ Bkz. Ahmet Sedat Üstün, *Kur’an-ı Kerim Sözlüğü*, y.y., 2011.

⁴⁷⁰ Bkz. Muhammed b. Salih el-Useymîn, *Tefsir Usulüne Giriş*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İslah.de, (<http://www.islah.de/kuran/kur00001.pdf>)(21.02.2015).

⁴⁷¹ Bkz. Muhammed Cemil Ziynû, *Kur’an’ı Nasıl Anlayalım*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İslah.de, (<http://www.islah.de/kuran/kur00002.pdf>)(21.02.2015).

4. Kur'an-ı Kerim Türkçe Meali: Seleflerin ayet yorumlarına olan görüşlerini vurgulamıştık. Buna binaen kendi meal çalışmalarını yapmaya başlamışlardır. Adı geçen eser Şaban Piriş tarafından Arapça olmadan sadece Türkçe olarak çevrilmiştir.⁴⁷²

4.1.3.Sünnet ile İlgili Eserler

1. Emir ve Yasak Hadisleri: Buhâri, Dâvut, Tirmizî, Müslîm, İbn-i Mâce, Nese, Ahmed b. Hanbel ve İmam Malik sekiz hadis imamının kitabından rivayet edilen eserin yazarı İbnu'l Mübarek el-Mevsili'dir.⁴⁷³

2. Hadis Usûlüne Giriş: Muhammed b. Sâlih el-Useymin'in yazdığı eseri M. Beşir Eryarsoy'un çevirisini yaptığı eser iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Hadis ıstılahları ikinci kısımda ise haberin kendisine izâfe edildiği kimse bakımından kısımlar hakkında bilgi vermektedir.⁴⁷⁴

3. Kırk Hadis Şerhi: Birçok şerhleri bulunan bu kırk hadisin günümüzde telif edilmiş en meşhur şerhlerinden biri Nazım Muhammed Sultan şerhidir. Müellif hadisleri çok yönlü bir şekilde dersler ve ibretler çıkararak şerh etmiş, diğer pek çok muteber şerhe müracaat etmeyi ihmal etmemiştir.⁴⁷⁵

4. Bid'atleri Tanımak: Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukâbâdi tarafından telif edilen eser, bid'atın tanımı, bid'atın hepsi sapkınlık oldu ve toplumdaki davranışların hangileri bid'at olduğu açıklanmıştır.⁴⁷⁶

5. Peygamberin Evinde Bir Gün: Abdul Melik b. Muhammed el-Kasım'ın yazdığı M. Beşir Eryarsoy'un çevirisini yaptığı eser, Hz. Muhammed'in güzel özellikleri olan eşine karşı davranışları, gece namazı, çocuklara merhameti, alçakgönüllü olması gibi birçok konu ele alınmıştır.⁴⁷⁷

⁴⁷²Bkz. Şaban Piriş, *Kur'an-ı Kerim Türkçe Meali*, (Çevrimiçi) http://www.islamhouse.com/968/tk/tk/books/Kur'an-ı_Kerim_Türkçe_Meali, (22.11.2014).

⁴⁷³Bkz. İbnu'l Mübarek el-Mevsili, *Sekiz Hadis İmamından Emir ve Yasak Hadisleri*, Karınca ve polen yayıncılık.

⁴⁷⁴Bkz. Muhammed b. Salih el-Useymin, *Hadis Usûlüne Giriş*, Guraba Yayınları.

⁴⁷⁵Bkz. Nazım Muhammed Sultan, *Kırk Hadis Şerhi*, Guraba Yayınları, İstanbul.

⁴⁷⁶Bkz. Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukâbâdi, *Bidatleri Tanımak*, İslah.de, (<http://www.islah.de/sunnet/sun00019.pdf>), (21.02.2015).

⁴⁷⁷Abdul Melik b. Muhammed el-Kasım, *Peygamberin Evinde Bir Gün*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İslamhouse.com, 2009, (<https://islamhouse.com/tr/books/928/>), (21.02.2015).

4.1.4. İbadetle İlgili Eserler

1. Kitap ve Sünnete Göre Namaz: Muhammed Ebu Said el-Yarbûzî'nin yazdığı eser, namazla ilgili her konu bâp başlıkları altında işlenmiştir. Eserin mukaddimesinde Hz. Peygamber'in kıldığı gibi bir namazın öneminden bahseden müellif, namazın bütün erkânını hadisler eşliğinde izah etmiştir.⁴⁷⁸

2. Fıkıh Usûlüne Giriş: Muhammed b. Sâlih el-Useymin'in kaleme aldığı M. Beşir Eryarsoy'un çevirisini yaptığı eserde fıkıh usûlü ilminin faydaları ve fikhî ıstılahların tanımları yapılmıştır.⁴⁷⁹

3. Tüm Detaylarıyla Namaz: Prof. Dr. Abdullah b. Muhammed et-Tayyâr'ın yazdığı aldığı M. Beşir Eryarsoy'un çevirisini yaptığı eser, İslâm dininde namazın önemi, namazın içindeki ve dışındaki şartları, namaz çeşitleri gibi bölümler yer almaktadır.⁴⁸⁰

4. Kur'an ve Sünnet'in Işığında Hac ve Umre Rehberi: Said el-Kahtânî tarafından telif edilip M. Beşir Eryarsoy'un çevirisini yaptığı eser, hac ve umre yapmanın ve Hz. Peygamber'in mescidini ziyaret etmenin adâbı ve fazileti anlatılmaktadır.⁴⁸¹

5. Rasulullah'ın Abdest ve Namazı: Guraba yayınlarının telif ettiği eser, Hz. Muhammed'in abdest ve namazı, abdesti bozan durumlar, namazını terk edene çağrı gibi konuları işlemektedir.⁴⁸²

4.1.5. Terbiye ve Tezkiye ile İlgili Eserler

1. Toplumun Cevheri Hanımlara: Abdullah Yolcu tarafından kadınlar için el broşürü olarak kaleme alınmıştır. Bu eserde kadınların vasıfları, örtünmesi, salih bir eş gibi konuların üzerinde durulmuştur.⁴⁸³

2. Niçin Yaratıldın: Feyzullah Birişik'in kaleme aldığı eser, insan dışındaki yaratıklar niçin yaratıldılar, Allah insandan ne ister, Allah nasıl yaşamayı istiyor gibi konuları işlemektedir.⁴⁸⁴

⁴⁷⁸Bkz. Muhammed Ebu Said el-Yarbuzi, *Kitap ve Sünnete Göre Namaz*, Kitap ve Sünneti İhya Yayınları, 1991 İstanbul.

⁴⁷⁹Bkz. Muhammed b. Salih el-Useymin, *Fıkıh Usûlüne Giriş*, Guraba Yayınları.

⁴⁸⁰Bkz. Abdullah b. Muhammed et-Tayyar, *Tüm Detaylarıyla Namaz*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İslamhouse.com, 2009.

⁴⁸¹Bkz. Said el-Kahtânî, *Kur'an ve Sünnet'in Işığında Hac ve Umre Rehberi*, İslah.de.

⁴⁸²Bkz. Guraba yayınlarının, *Rasulullah'ın Abdest ve Namazı*, İslah.de.

⁴⁸³Bkz. Abdullah Yolcu, *Toplumun Cevheri Hanımlara*, Guraba yayınları, İstanbul.

⁴⁸⁴Bkz. Feyzullah Birişik, *Niçin Yaratıldın*, Polen ve Karınca Yayınları, 2015 İstanbul.

3. Mutlu Bir Hayat İçin: Abdurrahman b. Nasır es-Sa'di'nin kaleme aldığı eser, mutlu bir hayat yolu, mutsuzluğu önlemenin yolu gibi konuları işlemektedir.⁴⁸⁵

4. Kitabı's-Samt ve Adabu'l-Lisan: İbn Ebi'd-Dünya tarafından kaleme alınan eserde, susmanın ve konuşmanın edepleri vurgulanmış, gıybet, yalan, övücülük, lanet etme gibi konulardan bahsedilmiştir.⁴⁸⁶

5. Söylentiler, Yaygaralar ve İslâm Toplumunu Üzerindeki Olumsuz Etkileri: Abdullah Yolcu'nun yazdığı el broşürü olan eser, söylenti ve yaygaranın nedenleri, bunları yapanları ve yaygarayı önlemenin yollarından bahsetmektedir.⁴⁸⁷

4.1.6. Sîret ile İlgili Eserler

1.İbn Teymiyye: Süleyman Uludağ tarafından kaleme alınan bu eserde İbnTeymiyye'nin hayatı, inanç ve fikirleri, mezhep, tasavvufla ilişkisi gibi konular yer alır.⁴⁸⁸

2.Nurlar Bahçesinden Seçkin Peygamberin Hayatı: Safiyyurrahman el-Mübarekpuri'nin kaleme aldığı eser Hz. Muhammed'in hayatını anlatmaktadır.⁴⁸⁹

3.Zâdü'l-Meâd: İbn Kayyim el-Cevziyye'nin kaleme aldığı bu eser Hz. Peygamber'in hayatını anlatmaktadır.⁴⁹⁰

4.Saâdet Asrından Hane Asrına: Seyfullah Erdoğan'un kaleme aldığı eserde Hz. Muhammed'in hayatı ve Sahabelerin hayatları anlatılmaktadır.⁴⁹¹

4.1.7. Davet ve Menhec ile İlgili Eserler

1.İslâm'da Mezhep: Muhammed Sultan el-Masumî'nin kaleme aldığı ve Ali Ebu Muhammed'in tercüme ettiği eser, iman ve hakikatin önemi, bir mezhebi taklit etmenin hükmü ve uyulması gereken imamın Hz. Muhammed'in olduğu gibi konuları işler.⁴⁹²

⁴⁸⁵Bkz. Abdurrahman b. Nasır es-Sa'di, *Mutlu Bir Hayat İçin*, Guraba Yayınları.

⁴⁸⁶Bkz. İbn Ebi'd-Dünya, *Kitabu's-Samt ve Adabu'l-Lisan*, (çev. Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan), Ankara, 2004.

⁴⁸⁷Bkz. Abdullah Yolcu, *Söylentiler, Yaygaralar ve İslam Toplumu Üzerindeki Olumsuz Etkileri*, Guraba Yayınları, el Broşürleri.

⁴⁸⁸Bkz. Süleyman Uludağ, *İbn Teymiyye*, İslah.de, (<http://www.islah.de/siret/sir00003.pdf>)(22.01.2015).

⁴⁸⁹Bkz. Safiyyurrahman el-Mübarekpuri, *Nurlar Bahçesinden Seçkin Peygamberin Hayatı*, İslah.de., (<http://www.islah.de/siret/sir00007.pdf>)(22.01.2015).

⁴⁹⁰Bkz. İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-Meâd*, İstanbul, Polen Yayınları, 2006.

⁴⁹¹Bkz. Seyfullah Erdoğan, *Saadet Asrından Hane Asrına*, (<http://www.islah.de/siret/sir00006.pdf>)(22.01.2015).

⁴⁹²Bkz. Muhammed Sultan el-Masumî, *İslam'da Mezhep*, (çev. Ali Ebu Muhammed).

2.Önce Tevhid: Allâme Nasıreddîn el-Albânî'nin telif ettiği Seyfullah Erdoğan'ın tercüme ettiği eser, tevhide vurgu yaparak cemaat, tarikat, mezhep önderlerine nasihatlerde bulunulur.⁴⁹³

3.İki Zıt Tablo: Ebu'l Hasen en-Nedvi'nin kaleme aldığı eser, Ehl-i Sünnet ile Şia'nın Sahabe-i Kiram tasvirleri arasındaki fark konusunu işlemektedir.⁴⁹⁴

4. Günümüzde Selef-i Salihîn Gibi Nasıl Olursun: Ebu Umeyr b. Muhammed et-Türkî'nin kaleme aldığı eser, günümüzde bid'at ve hurafelerden uzak kalınarak Selef-i Salihîn yolunda olmak gerektiğine vurgu yapmaktadır.⁴⁹⁵

5. Selefî Davet Usûlü: Nâsiruddin el-Elbânî tarafından kaleme alınan bu eser, Selefin yoluna sarılmanın, bu yol üzere olmanın vurgusu ve gerekliliği anlatılmaktadır.⁴⁹⁶

Örneklerini verdiğimiz yazılı eserler olan akide ve tevhid, Kur'an-ı Kerim, Sünnet, sîret, ibadet, terbiye ve tezkiye, davet ve menhec gibi konularıyla ilgili daha çok kitap, risale ve makaleleri vardır.⁴⁹⁷

4.2. Görsel Araçlar ve Faaliyetleri

Türkiye'deki Selefîlerin davette kullandıkları görsel faaliyetlerini, şahısların, yayınevlerinin ve derneklerinin adına açılan internet sitelerinde, facebook ve twitter gibi sosyal medya sitelerinde ve bu kişilerin youtube ve dailymotion gibi video TV sitelerinde paylaştıkları ders videoları ve haber internet siteleri gibi araç ve materyaller aracılığıyla yürütmektedirler. Bugün bu internet siteleri, Selefî davetinin en aktif ve en yaygın kısmını oluşturmaktadır. Yakın dönemde kurulan radyoları vardır ancak TV kanalları yoktur. Yalnız youtube TV yayınlarını kullanmaktadırlar.

Günümüz toplumlarında internet kullanım oranlarının yüksek olması, Selefîleri internet ortamında davete teşvik etmiştir. Açtıkları internet sitelerini birer davet aracı olarak kullanmaktadırlar. Bu internet sitelerinin hepsinden burada bahsetmemiz mümkün olmadığından, öne çıkan daha çok aktif olan, önemli gördüğümüz internet siteleri hakkında

⁴⁹³Allame Nasıreddin el-Albani, *Önce Tevhid*, (çev. Seyfullah Erdoğan), İslah.de.

⁴⁹⁴Bkz. Ebu'l Hasen en-Nedvi, *Ehl-i Sünnet ile Şia'nın Sahabe-i Kiram Tasvirleri Arasındaki Fark: İki Zıt Tablo*, (çev. İsmail Yaşa), İslah.de web sitesi(21.02.2015).

⁴⁹⁵Bkz. Ebu Umeyr b. Muhammed et-Türkî, *Günümüzde Selef-i Salihîn Gibi Nasıl Olursun*, Kitap ve Sünnete Davet Yayınları, 2014.

⁴⁹⁶Bkz. Muhammed Nâsiruddin el-Elbânî, *Selefî Davet Usulü*, (çev. Ebu Turab Murad b. Abdurrahman es-Sivasî), Kitap ve Sünnete Davet Yayınları, 2014.

⁴⁹⁷Kaynak internet siteleri olan "İslah.de" (<http://islah.de/akide&tevhid.htm>) ve "İslamhouse" (<http://islamhouse.com/tr/books/920/>) gibi adreslerden daha çok kaynak hakkında bilgi sahibi olunabilir.

bilgi verilecektir. Bu internet siteleri şekil ve içerik bakımından genel olarak birbirlerine benzemektedir: Hakkımızda, videolar, sesli dersler, fetvalar, makaleler, araştırmalar, soru-cevap gibi bölümleri hemen hemen hepsinde bulmak mümkündür.

4.2.1. İnternet Siteleri

1.Karınca ve Polen Yayınları İnternet Sitesi: Yayınevi, 1999 yılında Feyzullah Birişik tarafından kurulmuş ve günümüze kadar basım ve yayım aktivitesini geliştirerek devam etmektedir. Yayınevi bastığı kitapların ticaretini sağlamak amacıyla da internet sitesinden paylaşımlarda bulunmaktadır.

Yayınevi ürün gurubunu; kaynak eserler, diğer yayınlar ve kampanyalı kitaplar olarak sınıflamıştır. Kaynak eselerde; hadis, tefsir, fıkıh gibi kitaplar yer almaktadır. Yayınevi kitapları; yeni ürünler, sponsor ürünler, en popüler olanlar olarak tanıtım yapmaktadır. Yine indirimli ve yeni eklenen ürünler linkleri de bulunmaktadır. Ayrıca yayınevinin internet sitesinde Feyzullah Birişik’in yazıları bölümü de vardır.⁴⁹⁸

2. Guraba Yayınları İnternet Sitesi: Abdullah Yolcu’nun 1992 yılında kurmuş olduğu Guraba Yayınevi; yayınevi hakkımızda, yazarlarımız, yayınlarımız, konu başlıkları ve Abdullah Yolcu’nun eserleri başlıklarından oluşmaktadır. Yayınevi internet sitesinde “yazarlarımız” bölümünde kitapları basılan yazarların listesi vardır. Bu yazarlar Selefi menheci üzerine olanlardır. “Yayınlarımız” bölümünde âkide, fıkıh, davet, Kur’an, tefsir, hadis gibi kitapları konulara göre sınıflandırarak bilgiler verilmiştir. “Abdullah Yolcu’nun Eserleri” başlığında ise kendisinin yazmış olduğu eserler yer alır. Yayınevindeki eserleri tanıtım ve ticaretin daha etkin olması için sitesi güncel bir şekilde kullanılmaktadır.⁴⁹⁹

3. Çağrı İlim Yayma Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği İnternet Sitesi (Menemen/İzmir): Çağrı İlim Yayma Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Çağrı-Der),06 Ağustos 2002 tarihinde İzmir’de kurulmuştur.⁵⁰⁰

Dernek yapmış olduğu ders, seminer, program, piknik gibi faaliyetlerini siteden duyurmakta ve paylaşmaktadır. Ebu Said Yarbuzî, Şemsettin Özaykan, Tacuddîn el-Bayburdî, İsmail Aydın, Ebu Erva, Osman Dönmez gibi hocaların yapmış olduğu sesli

⁴⁹⁸Bkz. Karınca ve Polen Yayınları <https://www.karincakitap.net/>(11.01.2015).

⁴⁹⁹Bkz. Guraba Yayınları, <http://www.guraba.com.tr/vitrin/anasayfa.html>(11.01.2015).

⁵⁰⁰http://www.izmirsiviltoplum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=49:cagri-der&catid=33:istok-bilesenleri&Itemid=214(01.09.2014).

veya görüntülü dersleri içermektedir. Ayrıca kütüphane ve hadis başlıkları yer almaktadır.⁵⁰¹ Ayrıca derneğin facebook gibi sosyal ağlarda da adresi vardır.

4. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneğinin İnternet Siteleri: 2014 yılında Hüseyin Cinisli ve Emrah Orhan Kurugöllü tarafından, 2014 yılında İstanbul’da kurulan derneğin sitesidir.⁵⁰²

İman Mescidi, Medresetu’l İman, İlim-Der ve Tevhid ve Sünnet Yayınevi gibi kurumlar da Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneğinin (İlim-Der) çatısı altındadır ve yine bunların da ayrı ayrı internet siteleri vardır.⁵⁰³

Sitede başta Hüseyin Cinisli, Emrah Kurugöllü, Fatih Bulut, İlyas Bulut olmak üzere ve önde gelen kişilerinin sesli ve görüntülü dersleri bulunmaktadır. Sitede yine makale ve fetvalar da yer almaktadır. Dernekte yapılacak olan ders programları, seminerler hakkında da siteden bilgilendirme yapılmaktadır. Yine yapılan faaliyetler de buradan yayınlanmaktadır.⁵⁰⁴

İman Mescidi’nin internet sitesinde davet çalışması yapan kişilerin Cuma hutbeleri, fetvaları, sesli dersleri, kitap ve makaleleri bulunmaktadır.⁵⁰⁵ İman Medresesi’nin sitesi ise yapım aşamasındadır.⁵⁰⁶ İlim-Der’in altında faaliyet gösteren Tevhid ve Sünnet Yayınevi’nin de internet sitesi vardır yine orada da Selefi davetçilerinin eserleri satılmakta ve yayınlamaktadır.⁵⁰⁷

5. İlim Yayma Kültür ve Yardımlaşma Derneği’nin İnternet Sitesi (Ülfet-Der): Sitede başta İlyas Bulut, Necmi Sarı ve Ebu Said el-Yarbusû gibi birçok faaliyet yapan kişilerin sesli dersler ve videoları yer almaktadır. Sitede “e-kitap” bölümünde akide, Kur’an, hutbeler, sîret, sünnet, menhec, ibadet gibi konular tasnif edilerek PDF halinde yayınlanmaktadır. Ve yine sitede diğer Selefi internet sitelerinin linkleri vardır.⁵⁰⁸

6. İslâm Davetçisi Ubeydullah Arslan: İslâmDavetçi Ubeydullah Arslan sitesi insanları ilme davet etmek, sahih sünnete çağırmak, şirk ve bid’attan, hurafe ve kişiye bağlı

⁵⁰¹Bkz. Çağrı İlim Yayma Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, <http://cagri-der.com/>(12.11.2014).

⁵⁰²Bkz. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği, <http://www.tevhidvesunnet.com/>(13.01.2015).

⁵⁰³Bkz. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği, <http://tevhidvesunnet.com/>(11.12.2014).

⁵⁰⁴Bkz. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği, <http://www.ilim-der.com/tr/>(11.12.2014).

⁵⁰⁵Bkz. İman mescidi, <http://www.imanmescidi.com/>(11.02.2015).

⁵⁰⁶Bkz. İman medresesi, <http://medrese.com.tr/>(23.02.2015).

⁵⁰⁷Bkz. Tevhid ve Sünnet Yayınevi, <http://tevhidvesunnet.net/>(23.02.2015).

⁵⁰⁸Bkz. İlim Yayma Kültür ve Yardımlaşma Derneği, <http://www.ulfetder.com/ekitap>(23.02.2015).

din ve cemaat fikrinden uzaklaştırmak amacı ile kurulmuştur. Ubeydullah Arslan siteyi kurmadaki amacını “Hakkımızda” linkinde şöyle ifade ediyor:

“Sitemiz;

İlme davet etmek

Sahih sünnete çağırarak,

Şirk ve bid’atten sakındırmak,

Hurafe ve kişiye bağlı din ve cemaat fikrinden uzaklaştırmak,

Yüce ahlakî değerlere davet etmek,

Unutulan ilim ve davet gerçeğini aşlamak

Dini sadece Allah’a halis kılarak ibadet etmek ve cihad etmek gerçeğine ulaştırmak ümidiyle kuruldu.

Sitemiz

Asr-ı saadet esintisiyle

Cennete davet etmek gayesi taşımaktadır.

Gelecek nesillere,

İmanlı, takvalı, ahlaklı,

doğru yaşamı, dürüst tavrı,

cesur adımları, dini delille tahsil etmeyi

öğretmek istiyor.

Rabbim

Sitemizi sevdiği ve razı olduğu selefin yolunda muhafaza etsin başarılı kılsın.”⁵⁰⁹

Sitede Ubeydullah Arslan, “Hakkımda” linkinde kendisi hakkında bilgi vermektedir: “Ubeydullah Arslan, G.ante’de doğdu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi (1991) Pakistan Peşever İslamia Kolej (1992-1994) 1995 yılında sınavla girdiği İslamabad Uluslararası İslam

⁵⁰⁹ Bkz. İslam Davetçisi Ubeydullah Arslan, [http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=1\(11.02.2015\)](http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=1(11.02.2015)).

Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesinden (1999) yılında mezun oldu. Gaziantep Asr-ı Saadet İlim Araştırma Yayma Derneğini kurdu.(2006) Derneğinde akaid, hadis, tefsir, fıkıh, siyer ve davet dersleri vermektedir. Yanısıra Türkiye’de ve yurt dışında -Kuran’a ve sahih sünnete davet eden- Arslan; bir İslâm Davetçisi olarak Davet Seminerleri vermektedir. Arapça-İngilizce bilen Arslan, evli ve 5 çocuk sahibidir. Hobileri; ilim delille konuşma, ayet ve hadisle din öğretme, Allah’a davet, yürüyüş ve karate’dir. Arslan aynı zamanda, 3 defa milli olmuş siyah kuşak bir karateçidir.⁵¹⁰

Ubeydullah Arslan’ın internet sitesinde araştırmalar, makaleler, yapmış olduğu ders ve sohbetlerin ses ve video dosyaları bulunmaktadır. Sitenin soru-cevap kısmında kendisine sorulan sorulara cevap vermektedir. Bu sitenin dışında Ubeydulh Arslan’ın facebook, twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde sayfaları ve youtube’de video kanalı bulunmaktadır. Resmi internet sitesinde verdiği linkler vasıtası ile bu sitelere ulaşılabilir.⁵¹¹

7.Ebu Zerka Dersleri: Ebu Zerka’nın şahsi internet sitesinde kitaplar, makaleler, yapmış olduğu ders ve sohbetlerin ses ve video dosyaları, fotoğraf galerisi bulunmaktadır. Yine facebook sayfa linki de vardır.⁵¹²

8.Talha Bekret: Talha Bekret’in kurmuş olduğu sitede, kendisinin sesli derslerinin yanında Abdullah Yolcu, Ebu Musab, Fatih Bulut, İlyas Bulut, Emrah Orhan Kurugöllü, Musab Köylüoğlu, Ebu Erva, Hüseyin Cinisli hocalarla birlikte farklı âlimlerinde görüntülü dersleri mevcuttur. Kendilerine ait olan diğer site linki, Kâbe’ye canlı bağlantı, Kur’an dinleme linkleri mevcuttur. Sitede aynı zamanda kitap tanıtım ve satış linki de bulunmaktadır. Ayrıca site yapım aşamasındadır.⁵¹³

9. islah.de: Türkiye’deki İslâm davetçilerinin yazmış olduğu eserlerin ve Türkçe’ye tercüme edilmiş eserlerinin PDF formatında yayınlandığı kaynak internet sitesidir. Buradaki eserler âkide, Kur’an, sünnet, ibadet,siyer, terbiye ve tezkiye gibi konulara tasnif edilerek yayınlanmıştır. Ayrıca sitede Abdullah Yolcu, Ebu Erva (Abdullah Öztürk), Ebu Enes (Muhammet Çiftçi), Ebu Said el-Yarbużî gibi Türkiye’nin önde gelen kişilerinin sohbet ve derslerinin ses kayıtları bulunmaktadır.⁵¹⁴

⁵¹⁰Bkz. İslam Davetçisi Ubeydullah Arslan, http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=1(11.02.2015).

⁵¹¹Bkz. İslam Davetçisi Ubeydullah Arslan, <http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php>(11.02.2015).

⁵¹²Bkz. Ebu Zerka Dersleri, <http://ebuzerkadersleri.com/index.php>(04.04.2015).

⁵¹³Bkz. Talha Bekret, <http://talhabekret.tr.gg/Ayet-ve-Hadis.htm>(06.06.2015).

⁵¹⁴Bkz. islah.de, <http://www.islah.de/>(09.01.2015).

10. islamhouse.com: Başta Arapça, İngilizce, Türkçe, Rusça, Boşnakça gibi diller olmak üzere atmış dilde yayın yapan uluslararası bir internet sitesidir. Bu internet sitesinde Selefi âlimlerin kitap, makale ve fetvalarının PDF ve Word formatında dosyaları, ders ve sohbetlerin ses ve video kayıtları bulunmaktadır. Türkçe olarak 182 adet kitap, 298 adet makale, 813 adet fetva, 45 adet video, 96 adet ses kaydı olmak üzere toplam 1435 adet kayıtlı veri bulunmaktadır.⁵¹⁵

11. Yaratılış Gayesi İnternet Sitesi: Sitede yapılacak faaliyet duyuruları yapılmakta, Feyzullah Birişik, Ebu Erva, Fatih Tezcan, Abdullah Yolcu gibi şahısların ses ve görüntülü ders sohbetleri bulunmaktadır. Aynı zamanda PDF formatında yayınlanan kütüphane vardır.⁵¹⁶

12. Kur'an İlimlerini Tanıtma ve Araştırma Platformu İlim, Kültür, Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Derneği İnternet Sitesi(Kitap-Der): İstanbul'da bulunan dernek yaptığı faaliyetlerini internet sitesinden duyurmakta ve paylaşmaktadır. Abdulhamid Hoca, Abdullah Yolcu, Mehmet Emin Akın, Ebu Erva gibi kişilerinin görüntülü ders videoları yüklenmiştir. Sitede ayrıca twitter ve facebook linkleri vardır.⁵¹⁷

4.2.2. TV ve Radyo

Selefi davet yapan TV kanalları yok ancak derslerini, seminerlerini kaydedip Yuotube TV'de ve kendi internet sitelerinde paylaşmaktadırlar. Yalnız yakın zaman da kurdukları radyoları vardır. İlk kurulan radyo Guraba Radyo'dur.

Guraba Radyo: Kur'an ve Sünnet ışığında İslâmi bir radyo olan Guraba Radyo 13.04.2015 tarihinde kurulmuştur. Ancak radyoda çalgılı ve müzikli ilahiler yoktur.⁵¹⁸

Niçin çalgılı ve müzikli ilahiler olmadığını Guraba Fm "Hakkımızda" linkinde şu şekilde açıklamaktadırlar:

"Radyomuzda neden çalgılı veya müzikli ilahiler çalmıyoruz?"

Şarkı ve çalgı aletlerinin haram olduğuna dair hadisler

1) Ebu Amir ya da Ebu Malik el-Eş'ari (Radiyallahu Anh) şöyle dedi:

"Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): 'Ümmetim arasında fercleri, ipeği, şarabı ve çalgı

⁵¹⁵Bkz. islamhouse.com, <http://islamhouse.com/tr/>(12.06.2015).

⁵¹⁶Bkz. Yaratılış Gayesi İnternet Sitesi, <http://www.yaratilishgayesi.com/kutuphane.html>(12.05.2015)

⁵¹⁷Bkz. Kur'an İlimlerini Tanıtma ve Araştırma Platformu İlim, Kültür, Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Derneği, <http://www.kitap-der.com/>(12.06.2015).

⁵¹⁸Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/radyomuz.html>(20.06.2015).

aletlerini helal kabul edecek bir topluluk olacaktır. Ve birtakım kimseler bir âlemin yakınına konaklayacaklar. Kendilerine ait davarlarla yanına gidecek, bir ihtiyacı sebebiyle onlara varacak. Onlarona:–Bize yarın tekrar gel diyecekler. Yüce Allah geceleyin onlara hükmünü geçirecek ve âlemi koyacak, diğerlerini ise tanınmaz hale çevirerek kıyamet gününe kadar maymunlara ve domuzlara dönüştürecektir’ buyurdu.”Buhari

2) Enes b. Malik (Radiyahallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Dünyada da, ahirette de lanetlenmiş iki ses vardır:

1) Nimet sırasında zurna sesi ve

2) Musibet sırasında bir inleme’ buyurdu.”

Bezzar Müsned: 1/377, 795, Ebu Bekr eş-Şafii er-Rubaiyyat: 2/22, ed-Dıya el-Makdisi, el-Ehadiysu’l-Muhtare

Ayrıca bu hadisin kendisi ile kuvvet kazandığı bir şahidi daha vardır.

3) Cabir b. Abdullah (Radiyahallahu Anhumu) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Ben ağlamayı yasaklamadım. Fakat ben ahmak ve günahkâr iki sesi yasakladım: Birisi oynama ve oyalanma namesi sırasındaki ses ve şeytan zurnaları, diğeri ise musibet halindeki ses yüzlere vurmak, yakaları yırtmak ve şeytan inlemesidir’ buyurdu.”

Hâkim, Beyhaki, İbni Ebi’ d-Dünya, Acurri, Beğavi Şerhu’s-Sünne, Tayalisi Müsned, İbni Sad Tabakat, İbni Ebi Şeybe el-Musanef, Tirmizi

4) Abdullah b. Abbas (Radiyahallahu Anhumu) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Muhakkak Allah bana şarabı, kumarı, davul ve zarı haram kıldı. Sarhoşluk verici herşey şüphesiz haramdır’ buyurdu.”

Ebu Davud 3696, Beyhaki, Ahmed Müsned, Ebu Ya’la Müsned, İbni Hibban Sahih, Ebu’l-Hasen et-Tusi el-Erbain, Taberani Mucemu’l-Kebir

5) Abdullah b. Amr bin el-As (Radiyahallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Muhakkak Aziz ve Celil olan Allah içkiyi, kumarı, davul ve içkiyi haram kılmıştır. Sarhoşluk veren herşey de haramdır’ buyurdu.”

Ebu Davud 3685, Tahavi Şerhu Meani’l-Asar, Beyhaki, Ahmed, Yakub el-Fesevi el-Marife, İbni Abdi’l-Berr et-Temhid

6) Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Şüphesiz Rabbim bana içkiyi, kumarı, davulu ve tamburu haram kıldı.”

Beyhaki, Ahmed

7) İmran b. Husayn (Radiyahallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Ümmetim arasında semadan atılan helak edici atışlar, suret değişimi ve yerin dibine geçirilme görülecektir.’ Sahabeler:

–Ey Allah’ın Rasulü! Bu ne zaman olacak diye sordular. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

–‘Çalgı aletleri ortaya çıkıp, şarkıcı cariyeler çoğaldığı ve şaraplar içildiği vakit’ buyurdu.”

Tirmizi 2213, İbni Ebi’-d-Dünya Zemhu’l-Melahi, Ebu Amr ed-Dani es-Sünenu’l-Varide fi’l-Fiten, İbnu’n-Neccar Zeylu Tarih-i Bağdad

8) Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Bir topluluk koltukları üzerinde oturmakta iken maymunlara ve domuzlara dönüştürülecektir.

Buna sebep ise onların içki içmeleri, ud çalmaları ve cariyelerin şarkı söylemeleridir.”

İbni Ebi’-d-Dünya, İbni Asakir Tarih-u Dimeşk

9) Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

“Ümmetimin sonlarında yerin dibine geçirilmek, semadan helak edici atışların yapılması ve suret değişimi olacaktır.” Sahabeler:

–Hangi sebeple ey Allah’ın Rasulü! diye sordular. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

–“Onların şarkıcı cariyeler edinmeleri ve içki içmeleri sebebiyle olacaktır.”

Ed-Dulabi el-Kuna, İbni Asakir Tarih

10) Ebu Umame (Radiyahallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Bu ümmetten birtakım kimseler yemiş ve içmiş olarak geceyi geçirecekler ve maymunlara ve domuzlara dönüştürülmüşler olarak sabahı edeceklerdir...’

Bu hadiste şu ifadeler de vardır. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Buna sebep içki içmeleri, faiz yemeleri, şarkı söyleyen cariyeler edinmeleri, ipek giyinmeleri ve akrabalık bağlarını koparmaları olacaktır’ buyurdu.”

Hâkim, Beyhaki Şuabu’l-İman, Ahmed, İbni Ebi’-d-Dünya, Asbahani et-Terğib, Tayalisi, Ebu Nuaym el-Hilye, İbni Asakir Tarih

11) Enes b. Malik (Radiyahallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Ümmetim altı şeyi helal bellerse artık helak olurlar:

- 1) Aralarında lanetleşme ortaya çıkarsa,
- 2) İçkileri içerlerse,
- 3) İpek giyerlerse,
- 4) Şarkı söyleyen cariyeler edinirlerse,

- 5) Erkekler erkeklerle yetinirse (cinsel ilişkiye girerse),
6) Kadınlar kadınlarla yetinirse (cinsel ilişkiye girerse)’ buyurdu.”

Taberani Mucemu’l-Evsad, Beyhaki

12) Ebu Umame (Radiyallahu Anh) şöyle dedi:

“Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

‘Şarkıcı kadınların satılması, satın alınmaları, onların ticaretinin yapılması helal değildir. Onlar karşılığında alınan bedel haramdır.’ Ebu Umame (Radiyallahu Anh) şöyle dedi:

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle devam etti:

“İnsanlardan öylesi var ki, herhangi bir ilmî delile dayanmadan Allah yolundan saptırmak ve sonra da onunla alay etmek için boş lafı satın alır. İşte onlara rüsvay edici bir azap vardır.” Lokman 6 bu ayet bu husus (müzik) için indirildi’ buyurdu.”

Taberani Mucemu’l-Kebir⁵¹⁹

Radyoda müziksiz ve çalgısız Türkçe⁵²⁰ ve Arapça ilahiler vardır ve istek üzere de çalınmaktadır.

Radyonun internet sitesine Şemsettin Özeykan, Talha Bekret, Feyzullah Birişik, Ubeydullah Arslan, Ebu Erva, Abdullah Yolcu gibi şahıslarının görüntülü dersler yüklenmiştir.⁵²¹

Her Çarşamba akşamı saat 20.30’da Riyazsüs Salihîn dersleri programı aynı zamanda Ubeydullah Arslan Hoca ile her pazartesi akşamı seçme sohbetler programı yapılmaktadır.⁵²²

Radyonun sohbet odası kuralları vardır, onları da “Sohbet Odası” linkinde şu şekilde belirlemişlerdir:

“Radyo guraba FM den sohbet kuralları

1. Argo kelimeler yasaktır
2. Herhangi bir bayanı rahatsız etmek istemsiz konuşmak yasaktır
3. Tekfir etmek Müslümanlara sataşmak yasaktır
4. Dedikodu çekiştirmek yasaktır
5. Alaycı aşağılayıcı kelimeler konuşmak yasaktır
6. Yasa dışı isim kullanmak terör içeren kelimeler kullanmak yasaktır
7. Parti veya siyasi kelimeler yasaktır

⁵¹⁹Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/radyomuz.html> (20.06.2015).

⁵²⁰Bkz. Guraba Fm <http://www.gurabafm.com/sayfadetay/31-turkce-ilahiler.html>(20.06.2015).

⁵²¹Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/videogaleri.html> (20.06.2015).

⁵²²Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/haberler.html> (20.06.2015).

8. Reklam yapmak veya teşvik etmek yasaktır
 9. Sohbet bölümünden istek istemek yasaktır ve çalınmayacaktır
 10. Şikâyetlerinizi admin özelden yazabilir veya istek hattından şikâyetini bildirebilirsiniz.
- NOT: bu sohbetin kurulmasının sebebi kardeşlik ve kaynaşmak amacı ile bilmediğimizi öğrenmek ve öğretmek dir ilginizden dolayı”⁵²³

Radyoda şu programlar yapılmaktadır: “Sohbet Vakti” ve “Canlı Kitap”⁵²⁴

Radyoda “Neşitcim ile canlı istek hattı” programı ile Dj Halil, haftada 3 gün canlı istek programı yapmaktadır.⁵²⁵

Türkiye’deki Selefi davetin görsel olarak kullandıkları araçları ve faaliyetlerinden örnekler verdik. Her ne kadar hepsini burada zikredemediysek de diğer internet sitelerin faaliyetleri de benzerdir. İnternet sitelerinden ders ve program duyuruları, derneklerin ve yayınevlerinin faaliyetlerini, işitsel ve görsel dersleri, PDF ya da Word formatlarında kitap, makale ve risalelerini bulmak mümkündür. Türk halkına görsel olarak en hızlı ve rahat bir şekilde davet yapabilmektedirler.

4.3. Dernek, Medrese, Kur’an Kursu, Mescid Faaliyetleri

Kurumsal olarak faaliyete başlamadan önce de Selefi hareket vardı ancak sistemli değildi. Kişiler ders halkaları ve bireysel çabalarıyla bu menheci anlatmışlar. Selefi menhec, kurumsallaşmaya başlayınca daha düzenli daha sistemli daha somut çalışmalar yapmış, büyük bir yükseliş kazanmıştır. Ve bu gelişme giderek artmaktadır. Bu gelişme, değişim zaman içinde farklı yöntemlerin denemesine neden olmaktadır. İlk başlarda kurumlar yoktu ama menhec vardı daha sonra yayınevi, medreseler açılmaya başlanmış sonrasında medrese ve Kur’an kursları açılması önem kazanmıştır. Bu yönde gelişme kaydedilmiştir. Yine başka bir örnek, önceleri sohbetler, programlar yapılarak anlatılmış daha sonra seminerler bununla birlikte düzenli ve programlı derslerin olması için Kur’an kursu ve medreselerde sabit hocalarla programlı olarak ders yapılmaktadır.

Görsel araçlar ve faaliyetler bölümde yayınevleri, dernekler hakkında bilgi vermiştik. Burada yine kısaca yayınevleri, dernekler, Kur’an kursları ve medreselerin faaliyetleri hakkında bilgi verip bunlarla ilgili birer örnek vererek dernek, medrese, Kur’an kursu ve mescid faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olacağız. Çünkü derneklerin, Kur’an kurslarının

⁵²³Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/sohbet.html>(20.06.2015).

⁵²⁴Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/programlar.html>(20.06.2015).

⁵²⁵Bkz. Guraba Fm, <http://www.gurabafm.com/programcilar.html>(20.06.2015).

amaçları, faaliyetleri hemen hemen aynıdır. Bunlar birbirine benzer olup dolayısıyla bütün dernek ve Kur'an kurslarından ayrı ayrı bahsetmek tekrar niteliğinde olacaktır.

Türkiye'deki Selefi davette yayınevleri, dernekler, Kur'an kursları büyük önem arz etmektedir. Yayınevinde Selefi menhec üzere olan hocaların kitaplarının basımı ve satışı insanlara bu daveti ulaştırmak açısından önemlidir. Derneklerde yapılan ders ve sohbetler, vaazlar, seminer, piknik, tatil programları yine davet çalışmalarında önemlidir. Yakın zamanda açılan ve önem verilen Kur'an kursları hafız yetiştirme, Kur'an öğretme konusunda önemlidir. Kur'an kursların bir kısmı yatılı olup öğrencilerin bütün ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Türk halkını bid'at ve hurafelerden kurtarmak için 1992 yılında ilk yayınevi açılarak kurumsal olarak Selefi davet başlamıştır. Daha sonra 1999 yılında Feyzullah Birışık tarafından Karınca ve Polen Yayınları kurulmuştur. Daha sonraları Tevhid ve Sünnet Yayınevi, Medarik Yayınları gibi yayınevleri açılmıştır. Bu yayınevleri İslâm'a davet için kitap basım dağıtım, görüntülü dersler paylaşım, PDF formatında kitap ve kitapçıklar yayınlamaktadırlar. Hepsinin ortak amacı Selefi üzerine insanları aydınlatmak, bid'at ve hurafelerden kurtararak, tevhide yönlendirmektir.

1. Çağrı İlim Yayma Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Menemen/İzmir): Dernek, 06 Ağustos 2002 tarihinde İzmir'de kurulmuştur.⁵²⁶ Ebu Said Yarbuzî, Şemsettin Özaykan, Tacuddin el-Bayburdî, İsmail Aydın, Ebu Erva, Osman Dönmez gibi kişiler çalışma tarafından ders ve sohbetler yapılmaktadır. Dernekte âkide, fıkıh, siyer gibi şer'i konular işlenir ve dersler kışın yatsı namazından sonra yapılır. Yine derneğe bağlı İzmir, Aydın Manisa'da şubeler vardır. Bursa'da Hadis Akademisi, Manisa'da Kız Kur'an kursları bulunmaktadır.⁵²⁷

Çağrı-Der'in niçin kurulduğu, misyon ve vizyonlarının ne olduğunu ve bu misyonu gerçekleştirmek için neler yapmaya çalıştıklarını şu şekilde açıklamışlardır:

“Çağrı-Der misyon olarak, yaşadığımız toplumda ve dünyada, benimsediği değerleriyle var olmayı ve yeni nesillere öncülük yapmayı hedef edinmiş, inandığı değerleri öncelikle kendi hayatında, sonra ailesinde ve çevresinde yaşamayı ve yaşatmayı benimsemiştir. Bu anlayış ışığında şu amaçlara sahiptir:

⁵²⁶İzmir Sivil Toplum,

[http://www.izmirsiviltoplum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=49:cagri-der&catid=33:istok-bilesenleri&Itemid=214\(01.09.2014\).](http://www.izmirsiviltoplum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=49:cagri-der&catid=33:istok-bilesenleri&Itemid=214(01.09.2014).)

⁵²⁷Bkz. EK-1.

Toplumda aile yapısını güçlendirmek,

Çocuklarımızın ve gençlerimizin hem inanç yönünden hem de sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerine katkı sağlamak

Aile, çocuk, okul ve çevre ilişkilerinin düzenlenmesine yardımcı olmak ve bu alanda çalışan kurum ve kuruluşlarla işbirliğini sağlamak.

Çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkileyen her türlü etken karşısında koruyucu tedbirler almak.

Yeni yetişen neslimizin sevgi ortamı içinde büyümesini temin etmek amacıyla ailenin değerini benimsetici çalışmaları özendirme

Her seviyedeki öğrenciler arasında barış ve hoşgörünün gerçekleşmesi ve yaygınlaşmasına çalışmak.

İçinde yaşadığı toplumun değerlerine saygılı, bütün insanlığa şefkatle bakabilen, ideal ahlaki özümsemiş, sağlam karakterli, insanlığa/canlılara/doğaya hizmeti Hakk'a hizmet olarak algılayan, kararlı, inançlı ve ruh zenginliğine ulaşmış, erdemli kuşakların yetiştirilmesine çalışmak.

Benimsediği ideal ahlak insanının yetişmesi için, dernek üyeleri, aileleri ve toplumun tüm katmanları arasında sosyal, kültürel ve fikri yardımlaşma ve dayanışmayı gerçekleştirmek.

Ülke genelinde eğitim, kültür ve düşüncenin gelişmesi için çaba harcamak.

Çocukların ve gençlerin eğitim ve öğretim imkânlarının artırılmasına ve kültür düzeylerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak.

Eğitim ve öğretimin gelişmesi için sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler yapmak,

Öğretim imkânlarından mahrum veya kısıtlı imkânlarla sahip öğrencilere maddi yardımlarda bulunmak, tahsil imkânı hazırlamak, özel eğitim kurumları ve eğitim merkezleri açmak, kurslar düzenlemek.

İnsanlık onurunu ve bilincini korumak

İnsanın kişiliğinin tam olarak gelişmesini sağlayacak ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı pekiştirecek bir eğitim anlayışı oluşturmak.

Çocukların, gençlerin ve tüm vatandaşlarımızın haklarını, insanlık onuru ve adalet ilkelerine aykırı bir şekilde kısıtlayan her türlü ekonomik, sosyal, psikolojik ve hukuki engelin ortadan kaldırılması için çaba harcamak

Yaşadığı mahallenin/kentin/ülkenin sorunlarıyla ilgilenmek, araştırmalar yapmak ve bunlara çözüm üretebilmek için elinden gelen gayreti göstermek.

Çağrı-Der, bu amaçlara ulaşmak için şu faaliyetleri gerçekleştirmektedir:

Aileye yönelik kurslar, seminerler, geziler

Panel ve seminerler

Haftalık Kur'an-ı Kerim tefsir dersleri (akşamları erkeklere yönelik)

Hafta içi bayanlar sohbet ve tefsir dersleri

Çocuklara yönelik eğitim çalışmaları

El becerilerini geliştirici kurslar

Ailelerle beraber piknik ve geziler, sinema günleri

Hafta sonları dağ yürüyüşleri

Ramazanlarda ailelerle birlikte iftar yemekleri

Aileler arası kaynaşmayı sağlamak ve teşvik amaçlı ev ziyaretleri

Değişik zaman ve konularda basın açıklamaları yapmak, mitingler düzenlemek ve düzenleyenlere destek vermek

İhtiyaç sahibi ailelere maddi destek sağlamak ve öğrencilere burs vermek

Derneğin amaçları doğrultusunda çalışan başka dernekler ve sivil toplum kuruluşları ile ortak faaliyetler yapmak.⁵²⁸

Dernek derslerin yanında belli zamanlarda seminerler düzenlemektedir. Çağrı-Der geleneksel olarak bu sene üçüncüsünü düzenlemiştir. Bu seminerler şöyledir:

1. Kardeşlik ve Buluşma Semineri'ni (Karaburun/İzmir) 2013 Haziran tarihinde Çağrı-Der düzenledi. Seminer iki grup halinde 5-9.09.2013 diğeri 14-15.06.2013 tarihlerinde yapılmıştır.⁵²⁹ Dernek başkanı Cumali Kurt, seminerin açılış konuşmasında şunları söylemiştir:

“Öncelikle kendimize ve diğer Müslümanlara faydalı olabilmektir. Kur'an-ı Kerim ve eğitimin ve diğer İslâmi bilgiler konusunda dernek bünyesine faaliyet göstermekteyiz. Ayrıca bu seminerimiz gibi genel program ile birçok Müslümanı bir araya getirmek ve İslâm kardeşliğimizi pekiştirmek istiyoruz. Dernek olarak yapmak istediklerimiz hedeflerimiz arasında en başta; İslam bilicinde genç bir nesil yetiştirmektir. İlim medreselerini bu konuda önemli bir adım görüyoruz. Bu adımın atılması gayesiyle derneğimizin bulunduğu Menemen'de Kız Kur'an Kursu medresesi kurmak

⁵²⁸Bkz. [http://www.izmirciviltoplum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=49:cagri-der&catid=33:istok-bilesenleri&Itemid=214\(01.09.2014\).](http://www.izmirciviltoplum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=49:cagri-der&catid=33:istok-bilesenleri&Itemid=214(01.09.2014).)

⁵²⁹[https://www.youtube.com/watch?v=ZT1EEUj-xkc\(12.01.2015\).](https://www.youtube.com/watch?v=ZT1EEUj-xkc(12.01.2015).)

istiyoruz, Allah'tan bu hedefi bizlere kolaylaştırmasını diliyoruz. Bu buluşma ve etkinliklerin İslâmi davete hız katmasını ve Müslümanların ortak çalışmalarını artırmasını Allah'tan diliyoruz.⁵³⁰

2. Kardeşlik ve Buluşma semineri 10-15 Haziran 2014 tarihleri arasında toplam 6 gün, 5 gece boyunca devam etmiştir. Seminer Balıkesir'in Edremit ilçesinde, Altın Otel'de yapılmıştır.

Bu sene ise 3. İslam Kardeşliği Tatil ve Buluşma Semineri 8-12 Haziran 2015 tarihinde 5 gece 6 gün (katılım ücretliydi günlük 90 TL) Altınoluk/Edremit/Balıkesir Altın Otel'de düzenlenmiştir. Seminere Türkiyeli hocalar katıldığı gibi Mısır'dan da katılanlar oldu. Seminere 150 kişi dinleyici olarak katılım gerçekleşti. Seminere katılan hocalardan birkaç tanesi ve anlattığı konular şunlardır:⁵³¹

- 1) Şemsettin Özyaykan-----Âkide
- 2) Talha Toğrulca-----Çocuk eğitimi
- 3) Feyzullah Birışık-----Allah'ı Tanıma (Allah'ın varlığını nasıl hissedebilirim)
- 4) Muhammed el-Ezvace-----Mısır İslâm Hareketi ve Etkileri

Dernek seminer çalışmalarının yanında piknik, gezi gibi faaliyetlerde yapmaktadır. Türk halkına İslâmî bilgi açısından daha çok çalışmaları bulunmaktadır. Türk halkının bid'at, hurafe gibi şirk inancından kurtulup tevhidi inşa etmeye çalışmaktalar ve bu yönde müspet olan her türlü faaliyeti yapmaktadırlar.

2. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği: 2014 yılında Hüseyin Cinsli ve Emrah Orhan Kurugöllü tarafından, 2014 yılında İstanbul'da kurulan dernektir.⁵³² Derneğin çatısı altında şu kurumlar faaliyet göstermektedir: İman Mescidi, Medresetu'l İman, İlim-Der ve Tevhid ve Sünnet Yayınevi, Derneğe bağlı bu kurumların tasnif edilmesi yaptıkları faaliyetler dolayısıyladır.⁵³³

İman Mescidi'nde namaz kılınmakta ve sohbetler düzenlenmektedir. Medresetu'l İman Medresesi de diğer medreseler gibi yani açılmış ve başta Ku'an öğretimi olmak üzere diğer derslerde yapılmaktadır. Selefî menhec üzere olan kitapların tanıtımı ve satışını ise

⁵³⁰[https://www.youtube.com/watch?v=kZGC0Rq-e8I\(12.01.2015\).](https://www.youtube.com/watch?v=kZGC0Rq-e8I(12.01.2015).)

⁵³¹Not: Bu seminere çalışmamdan dolayı ben de katıldım, zaten semineri herkese açık olduğunu belirttiler. Seminerle ilgili görüntülü dersler ve fotoğraflar mevcuttur.

⁵³²Bkz. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği, [http://www.tevhidvesunnet.com/\(13.01.2015\).](http://www.tevhidvesunnet.com/(13.01.2015).)

⁵³³Bkz. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği, [http://tevhidvesunnet.com/\(11.12.2014\).](http://tevhidvesunnet.com/(11.12.2014).)

Tevhid ve Sünnet yayınevi üstlenmektedir.⁵³⁴ Derneğin altında faaliyet gösteren en aktif kurum ise İlim-Der'dir.

3. İlim Araştırma Eğitim, Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği(İlim-Der):Bidat'lerin yaygınlaştığı ve şirkin her tarafı kapladığı, dinin yerini hurafelerin aldığı, yanlış dini bilginin arttığı şu dönemde bu kötü gidişatı durdurmak adına kurulmuş bir dernektir. İnsanların kurtulması, doğru akıdeyi yaşamak ve yaşatmak için kurulmuştur. Dernek şu faaliyetleri yapmaktadır: Seminerler tertiplemek, ilmî eserleri Türkçeye tercüme etmek, davet çalışmalarını internet ortamına taşımak, ihtiyaç sahiplerine maddi yardımda bulunmak, doğru dini bilgilerin halka ulaştırılması için, cd dvd ve broşür türü materyaller hazırlamak ve dağıtmak, kadınların davetteki rollerini etkinleştirmek v.b.⁵³⁵

Derneğin kurulma nedeni ve dernekteki faaliyetleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“İlim-Der niçin kuruldu ?

Her Müslüman gibi bizlerde de oluşan davet sorumluluğu daha hassas düşünmeye sevk etti. Gerçek âkideyi öğrendikçe Kuran ve Sünnet davetini kabul ettikçe hayatımız ve bakış açımız değişmeye başladı ve dinin bizlere verdiği bazı sorumlulukların farkına vardık. O sorumluluğunda "Oku-Öğren-Yaşa-Anlat" sorumluluğu olduğunu fark ettik. Öğrendiklerimizi yaşamakla birlikte, anlatma ilkesini nasıl başarabiliriz diye düşünmeye başladık. Şuna da dikkat etmemiz gerektiğini iyi anlamıştık; ilim talebesi olunmadan kadılık işine soyunulmayacağı...

İlim-Der, ismiyle müsemma olması için şer'i ilimlerle davete muhtaç insanlar arasında bir köprü vazifesi yapma, davetçi kardeşlerimizle bu insanları her platformda buluşturma çabasıdır. Bunu da kısmen başardığımız söylenebilir ama daha çok işimizin var olduğunu, bu davet işinin son nefese kadar bitmeyeceğinin bilincindeyiz. Rabbimizin buyurduğu gibi:

"(İnsanları) Allah'a çağıran, iyi iş yapan ve "Ben Müslümanlardanım" diyenden kimin sözü daha güzeldir?" (Fussilet 33)

Bid'atlerin bu kadar yaygınlaştığı ve şirkin her tarafı kapladığı, dinin yerini hurafelerin aldığı bir İzmir ortamında elbette boş duramazdık. Bu bilinçle İlim-Der çatısı altında toplanıp, neler yapılabilir sorumluluğu oluştu. Rabbimize hamdolsun, bu sorumluluk sürecinde iyi bir mesafe aldığımız söylenebilir. Toplumdaki bu kötü gidişata Rabbimizin emri gereği "dur" diyebilmek gayesiyle, şunları gerçekleştirmek için hem Rabbimize, hem de kendimize söz verdik. Rabbim bizleri bu yolda muaffak kılsın. Amin

1- Konferans, panel ve seminerler tertiplemek

⁵³⁴Bkz. Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği, [http://tevhidvesunnet.com/\(05.05.2015\)](http://tevhidvesunnet.com/(05.05.2015)).

⁵³⁵Bkz. İlim-Der, "Hakkımızda", [http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda\(12.02.2015\)](http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda(12.02.2015)).

- 2- Araştırma, inceleme ve tahkik yazılıları telif etmek
- 3- İlmî eserleri Türkçeye tercüme etmek
- 4- Davet çalışmalarını internet ortamına taşımak
- 5- Çeşitli davet toplantı ve organizasyonlara dernek vasfıyla iştirak etmek.
- 6-Maddi imkanlar nispetinde, ihtiyaç sahiplerini tespit etmek ve yardımda bulunmak
- 7- Doğru dini bilgilerin halka ulaştırılması için, cd dvd ve broşür türü materyaller hazırlamak ve dağıtmak
- 8- Başkalarıyla yardımlaşmak ve yoğun ilmi kurslar düzenlemek
- 9- Genel davet çalışmalarında bulunmak
- 10- Kadınların davetteki rollerini etkinleştirmek
- 11- Öğrenci yurtları açarak, eğitim alanına katkı sağlamak

İşte bunları gerçekleştirmek niyetiyle İlim-Der'i kurduk. Rabbim bize hayrın yolarını kolaylaştırsın. Bizler İzmirli Müslümanlar olarak, bu uğurda çaba sarf etmeye söz verdik. Umulur ki Rabbimiz bizleri muvaffak kılar. Bu düşüncelerimizin gerçekleşmesi için Rabbimizden ihlas ve gayret niyaz ediyoruz ve sizlerden de dua bekliyoruz”⁵³⁶

4. Hadis Akedemisi: Kuran ve Hadis Akademisi Medine İslâm Üniversitesi mezunu Abdurrahman Kutluay tarafından Avrupa'daki Eğitim Merkezlerinde edindikleri tecrübelerine binaen açılan bir Arapça Dil Eğitimi Merkezi'dir. Arap Dili'nin kolay bir şekilde, özel ve seçilmiş programlarla öğretilmesi amaçlanmıştır. Bununla beraber Arap Dili vasıtasıyla İslâm'ın küçük ve büyüklere öğretilmesidir. Bu medreselerin Türkiye'de yaygınlaştırılması ve Arap dilinin öğretilmesine ve geliştirilmesine katkıda bulunmak ve Arap dili öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla kurulmuştur.⁵³⁷

Hadis Akademisi'nin ders programı, programdan kimler istifade edecek ve faaliyetler hakkında “Hadis Akademisi” internet sitelerinde şu açıklamayı yapmışlardır:

“Programdan Kimler İstifade Edecek?”

- 1- Dînî ilimleri Arap dili vasıtasıyla öğrenme rağbetinde olan öğrenciler.
- 2- Başta Bulgaristan ve Yunanistan olmak üzere Balkan ülkelerinden gelecek olan öğrenciler.
- 3- Eski Rusya ülkeleri Türkmenistan Azerbaycan gibi ülkelerden gelecek olan öğrenciler.

⁵³⁶Bkz. İlim-Der, “Hakkımızda”, [http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda\(12.02.2015\)](http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda(12.02.2015)).

⁵³⁷Bkz.Hadis Akedemisi, “Kurumsal”, [http://hadisakademisi.net/hadis-akademisi-hakkinda-kurumsal-bilgi.html\(06.06.2015\)](http://hadisakademisi.net/hadis-akademisi-hakkinda-kurumsal-bilgi.html(06.06.2015)).

Ders programı

1- Küçükler için (4-18 yaş arası) aslı 77 kitaptan oluşan meşhur Menahicu'l Alemiyye'nin hem Arapça hem de İslâmî temel bilgiler serisi.

2- Yetişkinler için Medine İslam Üniversitesi'ndeki Ma'hadu'l lugati'l Arabiyye programı.

Faaliyetler

Hafta boyunca sabahları kız öğrenciler, akşamları da erkek öğrenciler.

Çocuklar Cumartesi Pazar günleri.⁵³⁸

6 Yaş ve üstü erkek ve kız çocuklarımız için haftasonları saat 10.00 – 15.00 arası Kur'an-ı kerim, Arapça, Temel Dini Bilgiler dersleri yapılmaktadır.⁵³⁹

Yazın da faaliyetlerine devam etmektedir. Örneğin, “2014 Yaz Kursu Bursa içinden 7 yaş ve üstü kız ve erkek öğrencilerimiz, Bursa dışından gelecek yatılı 12 yaş üstü erkek öğrencilerimiz için kurs kayıtlamış başlamıştır.” diye siteden duyurulmuştur. Ve yine aynı duyuruda erkekler ve kadınlar için Kur'an ve tecvid dersleri olacağı duyurusu yapılmıştır. Akademide gezi, piknik, sosyal faaliyetler de yapılmaktadır.⁵⁴⁰

Arapça Eğitimi'nde takip ettikleri kitaplar Medine İslâm Üniversitesi'nde okutulan ve dört kitaptan oluşan “Durûsu'l-Lugati'l-'Arabiyye” adlı ders kitaplarıdır. Bu kitaplar Medine Üniversitesi'ne dış ülkelerden gelip Arapçası olmayan öğrencilere yönelik hazırlanmıştır. Ancak Hadis Akademisi'nin katkılarıyla kitaplar yeniden dizayn edilmiştir.⁵⁴¹

Hadis Akademisi Arapça dil merkezdir. Ancak Kur'an, Temel Dini Bilgiler ve Hadis dersleri de vermektedir. Kışın haftasonu yazın ise haftaiçi programları vardır. Türkiyeli öğrenciler katıldığı gibi yabancı öğrenciler de katılmaktadır. Bursa dışından katılan öğrenciler yatılı kalmaktadır fakat Bursa içinden katılan öğrenciler için de eve servis vardır.

5. Türkiye'de Selefi Faaliyetlerin DinîYaşantıya Etkisi

Selefi faaliyet çalışmalarını yapanlara göre; Türkiye'nin bugünkü din anlayışının temelini Aryan kültürünün ürünü olan İrani inançlar, kökü çok farklı inançlara dayanan tasavvuf ve Cumhuriyet Dönemi sonrası ortaya çıkan laik din anlayışı oluşturmaktadır.

⁵³⁸Bkz. Hadis Akademisi, <http://hadisakademisi.net/programlar.html>(06.06.2015).

⁵³⁹Bkz. Hadis Akademisi, <http://hadisakademisi.net/hadis-akademisi-duyurular.html>(06.06.2015).

⁵⁴⁰Bkz. Hadis Akademisi, <http://hadisakademisi.net/hadis-akademisi-duyurular.html>(06.06.2015).

⁵⁴¹Bkz. Hadis Akademisi, <http://hadisakademisi.net/egitimlerimiz.html>(06.06.2015).

Onlara göre; bundan dolayı Türkiye’de içinde şirkin çok farklı çeşidini barındıran, tasavvufun ürünü birçok bid’at ve hurafe ile süslenmiş tamamen laik düzene uyum sağlayan bir din anlayışı hâkimdir. Elbette bu çarpık ve bâtıl inanç sadece itikatta kalmıyor aynı zamanda amel ve ahlakta da zahir bir şekilde baş göstermektedir. Böyle bir dinin Kur’an ve Sünnet’e dolayısıyla tevhid inancına ne kadar uzak olduğu aşikârdır.⁵⁴²

Selefi çalışma yapanlara göre; ortada olan yanlışlara çözüm olarak, bu durumda bu inanç sistemine karşı nebevi yöntemler üzerine bina edilmiş bir mücadele geliştirilmelidir. Bu mücadele halka tekfirci bir yaklaşımdan ziyade hikmetle ve merhametle yaklaşılmalıdır.⁵⁴³

Selefi davet, Selefi davet yapanlara göre Türkiye’deki dini uyanışa büyük katkı sağlamıştır. Çok yaygın olan bid’atleri ve körü körüne taklidi ortadan kaldırmak ve tevhidi vurgulamak için etkisinin olduğunu vurgularlar. Onlara göre, Selefi uyanış, muhaliflerini bile etkilemiştir. Ancak Selefiliğin topyekün kabul edilmediği yeni nesilde daha belirgin olduğunu vurgulamaktadır.

Selefilerin Türkiye’deki dini yaşantıya katkısını Hüseyin Cinisli şöyle belirtmektedir:“Selefi davet Türkiye’de delillerin araştırılmasına, dine sonradan sokuşturulan bid’at ve dalaletlerin terk edilmesine, geçmişi ve ataları kör taklidin ortadan kalkmasına, umumî anlamda dîni uyanışa çok büyük katkılar sağlamıştır. Karşıtlarını ve muhâliflerini bile ciddi anlamda etkilemiştir. Selefi davetin Diyanet İşleri Başkanlığı üzerinde ve İlahiyat camialarında da etkisi çok belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Ancak maalesef bu etki ve katkılar genellikle cüzi kalmaktadır. Selefiliği topyekün bir şekilde kabûl edenlerin yeni yetişen nesille ve oldukça az olduğu gözlenmektedir.”⁵⁴⁴

Nedim Yıldız da aynı düşünceleri sarf etmektedir:“Tabiki sağlıyor. Özellikle bid’at ve hurafeler konusunda etki alanımızdaki çevreyi ciddi boyutta etkiliyoruz. Yeniden öze dönüşü sağlama konusunda önemli mesafeler alınmış bulunmaktadır.”⁵⁴⁵

Seleffaaaliyet gösterenlere göre her zaman ve her yerde bâtılın karşısında yanılışın karşısında doğruyu söyleyecek davetçiler vardır. Bu davetçiler bulunduğu topluma katkı sağlar ya da sağlayamaz, insanlar onu dinler ya da dinlemez bu önemli değil ama önemli olan hakkı söylemektir. İnsanları, Allah’ın ve Hz. Muhammed’in yoluna çağırmaktır.

⁵⁴²Bkz. EK-1.

⁵⁴³Bkz. EK-1.

⁵⁴⁴Bkz. EK-3.

⁵⁴⁵Bkz. EK-1.

Onlara göre insanlar ikiye ayrılır; Müslüman ve kâfir. Eğer birisi ben Müslümanım diyorsa davet biraz daha kolay ve faydalıdır. Faydasının olup olmadığını düşünmek yerine Allah ve Hz. Muhammed'in yoluna çağırarak ve davet etmektir.

Bu konuyla ilgili Şemsettin Özyaykan şöyle ifade etmektedir: “Şimdi bak kardeşim Hz. Muhammed diyor ki: “Muhakkak her belde hakkı söyleyecek insanlar vardır.” Az olur çok olur fark etmez, toplum onu dinler dinlemez o ayrı meseledir. Şimdi peygamber geliyor hakkı söylüyor hiç kimse inanmadığında o Peygamber gidiyor ya. Mutlaka ve mutlaka her belde her köyde mutlaka ve mutlaka hakkı söyleyecek hakka çağırarak insanlar vardır. Bu kardeşlerimiz bazen zayıf olur bazen de güçlü olur. Suûdi Arabistan'da güçlü oldular, Mısır'da bazı beldelerde güçlüdürler, Hindistan'da İbn Teymiyye Üniversitesi var, çok hadis ezberleyen âlim var yani, Hindistan'da bir buçuk milyar Müslüman var yani. Hindistan deyince Pakistan, Bangladeş, Hindistan'ın içindeki Müslümanlar. Biz böyle inanıyoruz yani her yerde burada, Amerika'da bile hakka çağırarak, hakkı söyleyecek, hakkı temsil edecek insanlar mutlaka vardır. Fransa'da da var. Kafirlerle bu din ulaşır. Ve ulaşmıştır da istese de istemese de. Ha ulaştırırlar da bazen sıkıntı oluyor, zayıf oluyorlar, bazen güzel anlatamıyorlar. Bazen ama onların araştırması, akıllarını kullanmaları bu bize ulaştı bu bize geldi deyip, sen nasıl hocasın sen nasıl meal okumadın diyerek kızabilirler bu onların hatalarıdır ama onların tavsiye ettiği kitap doğrudur. Onun hata yapması karşıdaki kişi de; o hata yaptı ya yok ben de bu kitabı okumam bana uygun olmayan yollarla ulaştı dememesi gerekir çünkü bu kişide akıl var. Bu eğitim böyle gerektiriyor yani. Önce bir okuyayım dinleyeyim demeli. Dünyanın her yerinde Allah'ın kuralını ikame edecek ve bugün hakkı teslim eden Müslümanlardır, devletler değildir. Müslümanlar hakkı teslim ediyorlar. Şiîler de İslâm'ı temsil ediyorlar biz onlara bid'atçı hurafe desek bile ama Şiîler kâfirlere karşı Müslüman'dırlar. Mesela Şia mezhebi Fransa'ya gitse Fransızlara İslâm'ı anlatsalar ve sonucunda da bütün Fransızlar Şii oldular diyelim bu onların ilk durumundan daha iyidir. Haricîler insanlara İslâm'ı anlatsalar oradakiler de Haricî olsalar kâfir olmaktan daha iyidir. Çünkü insanlar ki guruptur; Müslüman ve kâfir. Biri Allah'a inanıyorsa işimiz yüzde doksan kolay olur. Biri dese ki bir alevi var ben Müslümanım diyor işimiz yüzde doksan kolay olur değil mi çünkü ben Müslümanım diyor. Allah haktır, peygamber haktır diyorsa yüzde doksan başarıyı yakaladık o zaman bu hakkı anlatmaya başlayacaksın işte dinde namaz var oruç var şu var bu var bunların yapalım deriz. Biri dese ki ben Allah'a inanmıyorum konu değişti. İslâm'ı kabul eden ile etmeyen arasında çok ciddi fark vardır.”

Selefi davet faaliyet gösterenlere göre, Türk halkındaki hurafe ve bid'atleri engellemek için Allah'ın ve Hz. Muhammed'in yoluna davet etmek çalışmalarını yapılmaktadır. Ve bu davet çalışmaları bu konularda hakka çağırarak katkısı ve faydası vardır. Bu katkı az ya da çok önemli değil önemli olan davet çalışması yapmaktır.

6. Türkiye'deki Selefliğin Varlığı

Nedim Yıldız'a göre; belli bir coğrafya ile sınırlandırılmayacak bu hareket Hz. Adem'den bu güne nasıl geldiyse bundan sonrada Allah Teâla'nın takdiri şekilde devam edecektir.⁵⁴⁶

Hüseyin Cinisli'ye göre; her yerde olduğu gibi Türkiye'de de Selefî davet çok yakında en baskın dinî ekol olacaktır.⁵⁴⁷

Şemsettin Özaykan, Türkiye'deki Selefîlerin önünde iki büyük tehlike olduğunu belirtmektedir: Birincisi eğitim eksikliği çünkü tercüme yollarla bu işi öğreniyorlar, bu eksiktir. İkincisi: Türkiye'deki Selefîler, başka ülkelerdeki davetçilerden çok çabuk etkileniyorlar, bu da ilmin eksikliğinden kaynaklanıyor.⁵⁴⁸

Bazı Selefî davet daaliyeti yapanlara göre; Türkiye'deki Selefî hareket sosyal bir harekettir, toplumsal bir harekettir. Yönetime geçmeyi hedeflemezler ama asıl hedefleri Allah'a ibadet etmek, insanlara hakkı ulaştırmaktır. İnsanların bir bütün olmalarını sağlamaktır. Ve yine onlar; Müslümanların güçlü olmalarını, hakka, Kur'an-ı Kerim'e dönmelerini ve Sünnet'i yaşamalarını istemektedirler.⁵⁴⁹

Şemssettin Özaykan; Türkiye'de cemeatler tarikatlar var olduğunu bu cemeatlerin ve tarikatların engelini aştıklarında Türk halkının % 90'ının Selefî olacağını vurgulamaktadır.⁵⁵⁰

Şemsettin Özaykan; Selefî davetin Türkiye'deki gerçeğini geniş biçimde şöyle açıklamaktadır: "Türkiye'deki Selefîlerin önünde iki büyük tehlike var: Birincisi eğitim eksikliği çünkü tercüme yollarla bu işi öğreniyorlar, bu eksiktir. Selef ekolü, âlimlere bağlı olmak gerekir, kaynaklara bağlı olmak gerekir. Selef'in bir ekolü bir de ahlakı vardır. İkincisi: Türkiye'deki Selefîler, dışarıdaki kardeşlerinden çok çabuk etkileniyorlar, bu da ilmin eksikliğinden kaynaklanıyor. Yani Suriye'deki olaylar, Türkiye'deki Selefîleri yeterince etkiledi hatta Selefîler Nasrullah'ı savunuyorlar, bizim doğuda Selefîler Şiileri savunuyorlar. Niye çünkü bu pkk'ye karşı görev yapıyor diye böyle bir şey var. Bu Türkiye'deki Selefîlerin geleceği, Selefî hareket sosyal bir harekettir, toplumsal bir harekettir. Yönetime geçmeyi hedeflemez. Ama asıl hedefimiz Allah'a ibadet etmektir, insanlara hakkı ulaştırmaktır. İnsanlar kabul ederlerse teşekkür ederiz çünkü hakları bize geçti. Kabul etmeseler, kıyamette Allah diyecek ki: benim dinim size ulaştı niye

⁵⁴⁶Bkz. EK-1.

⁵⁴⁷Bkz. EK-3.

⁵⁴⁸Bkz. EK-2.

⁵⁴⁹Bkz. EK-2.

⁵⁵⁰Bkz. EK-2.

inanmadınız. Kabul ederlerse ederler etmezlerse bizi ilgilendirmez. Bizim metodumuz budur yani illa bir yönetime geçelim ya da yönetim yoluyla şunu yapalım bunu yapalım gibi öyle bir şey yok öyle bir metodumuz yok. Toplum ıslah oldu mu; toplum âlimlerini başına getirir. Toplum ıslah oldu mu bu dine hizmet eder sahip çıkar. Mısır'ın tecrübesi beni çok düşündürdü, Mursi geldi ve toplumun %25-30 arkasında olduğu halde dayanamadı yani. Erbakan hoca geldi Türkiye'de İslamcıydı iyi anca dayandı. Biz istiyoruz ki Müslümanlar bütün olsunlar. Müslümanlar güçlü oldu mu, hakka döndük mü, Kur'an-ı Kerim'e döndük mü ve Sünnet'i yaşadık mı mutlaka bizden bir veli çıkacak mutlaka halife çıkacak ve Allahu Teâla Müslümanları yeryüzünde söz sahibi yapacak. Mutlaka olacak yani bu iş. Bizim metodumuz böyle bir metottur, böyle bir metoda başvuruyoruz. Onun için Selef akidesi şiddete başvurmaz kardeşim. Şiddete başvuran Selefî değildir hatta Müslüman değildir diyebiliriz, o ayrı mesele. Selefî bidata, hurafeye karşıdır. Selef akîdesi, tekfirci değildir. Muhalifi; ben Müslümanım İslam'ı kabul ettim diyen insana asla sen kâfirsın sen mürtetsin demez. Bu söz küfürdür der ama tekfir etmez ya da tekfir etmek için âlimlere başvurur. Tekfir İslam'da âlimlerin işi değildir kadıların işidir. Biri kâfir olduğu zaman mahkeme yolu olur. Âlim, bir kadına senin eşin kâfirdir nikah düşmüştür diyemez. Örneğin bir kadın benim eşim Kur'an-ı Kerim'e ayak bastı diyerek mahkemeye başvurur ve nikahın hükmü neyse bunu kadı verir. Bak kardeşim bu metod rahmet metodudur. Hz. Ali'nin Haricîlere duruşu bellidir, Hz. Ömer'in duruşu bellidir. Sahabeler yeryüzüne yayıldılar ve küfür toplumunun içine daldılar ama onlara İslâm'ı en güzel biçimde anlattılar. Dinde asla zorlama yoktur, bu bizde asıdır. Kabul ederse menhecimizdir, kabul etmezse amenna. Sûfi misin sûfisin burada sorun yok ama şeyhlerden medet umuyorlar, ölümlerden medet umuyorlar bu yanlıştır. Burda tevhit meselesi vardır çünkü şeyhler de senin gibi birisidir senin gibi Müslüman'dır, salih bir kuldur. Namazla oruçla sağlam bir âkideyle o makama gelmişse sen de böyle yaparak bu makama gelebilirsin. Bizimle Allah arasında en büyük vesile Hz. Muhammed'dir, Hz. Muhammed'in getirdiği İslâm'dır. Allah'ın emirleri ve yasakları sağlam bir şekilde bize ulaştı. Türkiye'de devletin kurduğu cemeatler tarikatlar vardır bu cemeatlerin ve tarikatlerin engelini aştığımızda Türkiye'nin% 90'ı Selefî'dir."⁵⁵¹

Selefî davet faaliyetler yapanlara göre, Türkiye'deki Selefî davet; bid'at ve bâtil inancı yok etmede başarılı olduklarında parlayacak ve büyük bir ivme kazanacaktır.

⁵⁵¹Bkz. EK-2.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

İslâm dini, yirmi üç yıllık bir zaman diliminde Hz. Muhammed'e gelen vahiyle şekillenmiş ve tamamlanmış dindir. O hayattayken İslâm toplumunun karşılaştığı pek çok problem, vahiylerle açıklığa kavuşturuluyor ve ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklar bu sayede çözülmüyordu. Hz. Muhammed'in vefatından sonra bu durum değişmiştir. Müslümanlar siyasî, sosyal, ekonomik temelli pek çok problemle yüz yüze gelmiştir. Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemde siyasî-itikadî ve fikhî-amelî mezheplerden söz edemeyiz. Mezhepler, Hz. Muhammed'in vefatından çok sonraları ortaya çıkmıştır. Hz. Peygamber zamanında saf dinî yaşantı vardı ancak daha sonraları insan unsuruna, İslâm dininin geniş coğrafya ve değişik kültürlere yayılması, Arapça konusundaki bilgisizlik gibi nedenlerden dolayı bölünmeler çatlama başlamıştır.

“Selef” kelimesi lügatta öne gelmek, geçmek ve geçmişte kalmak gibi manalara gelir. Terim olarak ise; Peygamberi, Sahabesini, Tabiîn ve Tebe-i Tabiîni kapsayacak şekilde, geçmiş insanlar, soy, fazilet ve ilim bağlamında önce gelip geçenler demektir. “Selefiyye” Kur'an ve Sünnet'in Sahabe, Tabiîn ve Tebe-i Tabiîn anlayışı üzerine yaşamak ve dinin aslına ve özüne dönme hareketidir. Selefîn üstünlüğü ve dinde örnek alınmaları gerektiği ümmetin en hayırlılarının Hz. Peygamber döneminde yaşayanlar, sonra onların ardından gelenler ve sonrada onları takip edenler olduğu yolunda rivayet edilen hadise dayanır.

Selefilik düşüncesi, anlattıkları inanç sistemlerine ve yaptıkları faaliyetlere göre değişik zamanlarda hem kendi mensupları hem de muhalifleri tarafından farklı isimlerle anılmıştır. Bu ekolün mensupları kendilerini “Ehlü's-Sünne, Ehlü'l-Hadis ve's-Sünne, Ehlü'l-Hak” gibi terkiplerle anarken muhalifleri onları Eseriyye, Haşviyye, bazen de müşebbihe diye nitelendirmiştir. Dinde sonradan çıkan şeyleri reddettikleri için kendilerine “Selefiyye” demişlerdir.

Vehhâbîlik, Muhammed b. Abdülvehhâb'a nisbet edilen dinî-siyasî akımdır. Adını hareketin dinî yönünün temellerini atan Muhammed b. Abdülvehhâb'a nisbetle almış, bu adlandırma akımın dışındaki dinî çevrelerde, ilmî ve siyasî sahalarda geniş kullanım alanı bulmuştur. Muhammed b. Abdülvehhâb, muttaki, davetçi, mücahit kimliğiyle tanınan bir âlimdir. Muhammed b. Abdülvehhâb, şirk, küfür ve bid'atler Hicâz ve İslâm topraklarını sarınca ümmeti Kur'an ve Sünnet ekseninde yeniden Asr-ı Saadet toplumuna çağırarak için davet yapmıştır.

Vehhâbîlik, Seleflîğin aslı gibi bilinmektedir. Vehhâbîlik çok yakın zamanlarda ortaya çıkmış bir harekettir. Birinin kökü en fazla iki asırdır, diğeri ise on dört asırdır. Dolayısıyla Seleflîlik Vehhâbîliğe dayandırılmaz. Kesiştikleri nokta ise Vehhâbîler'in de, 'biz Seleflîyiz' diyerek yola çıkmaları ve çalışmalarını devam ettirmeleridir. Onlar da Seleflîlik iddiası ile ortaya çıktıkları için, onlardan sonraki her Seleflîlik iddiası onlara dayandırılmak istenmiştir. Böyle bir dayandırmanın doğru olmadığı söylenebilir.

Tarih ve İslâm düşüncesi açısından Seleflî yönelişin doğuşu belli aşamalardan geçmektedir. Her bir aşamanın kendine ait özellikleri vardır. Bunun sebebi ise hepsi temel esaslarda ve kurallarda birleştiği halde her birinin kendi çağının gereklerine ve çevre şartlarına bağlı olmasıdır.

Seleflîğin doğuşunun ve Seleflîlik görüşünün ortaya çıkmasında o dönemdeki birçok âlimin katkısı olmuşsa da Seleflîğin doğuşunu h. III.yüzyılda Ahmed b. Hanbel ile başlamıştır.

Seleflîğin ikinci kez ortaya çıkışı, h. VII. yüzyılda olmuştur. Seleflîliği bu kez diriltten İbn Teymiyye'dir. O, insanları yoğun bir şekilde bu akîdeye davet etmiştir. Seleflîliği sistemleştiren âlim de İbn Teymiyye'dir.

Arap Yarımadası'nda ise bu akîdeyi diriltten Muhammed b. Abdülvehhâb'dır. Vehhâbîler'in bu akîdeyi sahiplenışı günümüze kadar gelmiştir. Vehhâbîlik ismi Seleflî akîdeyi benimsemiş insanlar için Muhammed b. Abdülvehhâb'ın babasının adına nispeten kullanılmaya başlanmıştır. Muhammed b. Abdülvehhâb hicri XII. yüzyılda Seleflî akîdesine çağırmaya başlamış davetçi bir şahsiyettir.

Bir tasnife göre Seleflîler; Suûdi Seleflîlik, Cihadî Seleflîlik ve Siyasî Seleflîlik olmak üzere üç grup olarak tanıtılmaktadır.

Suûdi Seleflîye, Vehhâbîliğin kurucusu Muhammed b. Abdülvehhâb ile ilk Suûdi devletinin kurucusu Muhammed b. Suûd arasında tesis edilen yönetici-âlim işbirliğine dayalı 1744 Dir'iyeye İttifakından günümüze kadar gelen koludur. Cihadî Seleflîlik ise İhvan Teşkilatı'nın kaldırılmasıyla Vehhâbîlik militer yapısını kaybedince 1970 yıllarında cihadı savunan Vehhâbî âlimler tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu ayrışma 2001 yılından sonra iyice derinleşmiştir. Siyasî Seleflîliği, Suûdi ve Cihadî eğilimlerden ayrı ele almak sağlıklı bir değerlendirme değildir. Zira her iki eğilim de kendi içersinde, kendine özgü siyasetini üretmiştir.

Selefiyye günümüze kadar az çok taraftar bulmuştur. Genellikle fıkhıta Hanbelî olanlar akaitte Selefi'dirler. Hadisle ilgilenen bilginler de çoğunlukla Selef inancını benimsemişlerdir. Günümüzde dünya Müslümanlarının % 12'si Selefi'dir. En yoğun oldukları ülkeler Suûdi Arabistan, Kuveyt ve Körfez ülkeleridir.

Kadıızâdeliler Osmanlı'da Selefilik olarak yorumlanan hareketin temsilcisi konumunda görülmektedir. Kadıızâdeliler; Kadıızâde Mehmet, Üstüvâni Mehmet ve ondan sonra da Vâni Mehmet Efendi tarafından idare edilmişlerdir. Kadıızâde'nin görüşleri İbni Teymiyye ile üstadı olan Birgivî'nin görüşlerinin bir bütün halinde ortaya konulmasından başka bir şey değildir.

Türkiye'de 1980'li yıllarda Seyyid Kutup, Muhammed Abduh, Mevdudî gibi Ortadoğulu yazarların eserleri Türkçe'ye çevrilmesiyle var olan İslâmi anlayışı reddeden tevhid temelli gruplar ortaya çıkmaya başladı. İşte bu arada Suûd üniversitelerinden mezun olmuş ya da oradaki akımdan etkilenmiş birtakım kişiler başta Ebu Said Yarbûzî (Mehmet Balcıoğlu) ve arkadaşları ile Selefilik Türkiye'ye girmiştir. Ancak ilk kurumsal faaliyeti yapan kişi 1986 yılında Türkiye'ye gelen 1992 yılında Guraba Yayınevi'ni kuran Abdullah Yolcu'dur. Haftasonu piknikleri, seminerler, dernekler, yayınevleri ve Kur'an kursları ile davet çalışmalarını yapmışlardır. Bunlarla birlikte; internetin ve sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı 2000'li yıllarda ise teknolojinin tüm imkânları tebliğ çalışmaları için kullanılmıştır.

Yayınevleri ve derneklerde programlı ders ve sohbetler yapılmakta, aynı zaman da seminerler düzenlenerek Türkiyeli ya da yabancı hocalar davet edilerek önemli konular işlenmekte ve bunlar internet ortamında bir kısmı PDF formatında kitap ve makale şeklinde bir kısmı da ses ve video dosyası şeklinde paylaşılarak eğitim yapılmaktadır. Bunun devamında ise düzenli, örgün eğitim-öğretim olması için Kur'an kursları ve medreseler açılmaya başlanmıştır. Eğitim-öğretimde okunan dersler ise akîde ve tevhid, Kur'an, sünnet, ibadet, davet, sîret, ahlak ve terbiye gibi konu başlıkları halinde yapılmaktadır. Türkiye'deki Seleflerin kaynak eserleri olmadığından tercüme ederek bu eksikliği gidermeye çalışmaktadırlar. Abdullah Yolcu'nun "Selefi Salihîn Akîdesi", Dr. Müfrih b. Süleyman el-Kûsi'nin "Selefilik" eserleri önemli tercüme eserlere örnektir. Ancak günümüz Selefi âlimlerinin ve davetçilerinin yazdıkları kitap, makale; sesli dersler, videolar, sohbetler, fetvaları yine yararlanılan eğitim araçlarıdır.

Selefilik; her şeyi Kur'an ve Sünnet'e indirgemek, gelenekte olmayan her şeyin kötü olduğunu kabul etmek ve dinde akli kullanmanın ve akla uygun hüküm vermenin batıl olduğunu bilmek olarak üç temel görüşü olduğu belirtilmektedir

Selefilere göre iman; kalp ile tasdik, dil ile söylemek ve organlarla amel etmektir.Allah'a iman etmek: onun birliğine, ulûhiyetine, isim ve sıfatlarına iman etmektir.Selefçi inanışa göre iman ve İslâm, varlıkları itibariyle birbirinden ayrılmazlar.Ebu Hanife ve İmam Maturidi'ye göre, İslâm ile imanın birbirinden farklı şeyler değildir.

Selefi inanışa göre,kalbin ve organların amelleri ve dilin söylediği sözlerle artar ve eksilir.Ebu Hanife ve Mâturîdî'ye amelleri imanın bir parçası olarak kabul etmediği ve imanla aynı cinsten saymadığı için amelleri işlemekle iman artmayacağı, onları terk etmekle ve günah işlemeklede imanın azalmayacağı kanaatindedir. Yine Selefi inanışa göre, imanda istisna yapmak caizdir.

Selefi inanışa göre, Allah Kur'an'da, Hz. Peygamber hadislerde her şeyi açıklamış, izaha muhtaç hiçbir şey bırakmamıştır. Bu yüzden Müslümanlara düşen, Kur'an'ı yeniden açıklayıp yorumlamak değil, bizzat Hz. Peygamber'e ait olan açıklamaya tabi olmaktır. Selefi inanış, İtikadi konularda nasların te'vilini ve akli istidlalleri kabul etmezken fihhi konularda buna cevaz vermekte olduğu görülmektedir.

Muhammed b. Abdülvehhâb'a göre de, içtihat kapısı her zaman ve herkese açıktır. Yine ona göre, başkalarını taklit etmek dinden çıkmak olduğu açıklanır.

Selefilikte bid'at konusu oldukça önemli hususlardan birisidir. Selefi inanışa göre, bid'at, Kitap ve Sünnet'te aslı ve dayanağı bulunmayan kötü olandır. Müslümanlar arasında dirlik ve düzen varsa bunların bozulmaması için onlara göre itaat etmek gerekmektedir. Ona göre bu halife de olabilir bir yönetici de olabilir.Selefçi görüşe göre, Selefi hareket sosyal bir harekettir, toplumsal bir harekettir. Yine o, Selefi hareketin yönetime geçmeyi hedeflemediğini ama asıl hedefinin Allah'a ibadet etmek ve insanlara hakkı ulaştırmak olduğunu belirtmiştir

İbn Teymiyye, ilk sûfileri ve onların anladığı tasavvufu kabul etmekte, ancak dine uymadığına inandığı bazı sözlerini tenkid etmiştir. İbn Teymiye, Hallaç tarzı tasavvufu hululcu diye, İbn Arabi tarzı tasavvufu da ittihadı diye vasıflandırarak reddetmiş,

şeyhlerinden çare istemeye, yatırlardan medet ummaya karşı çıkmış, bir takım adab, erkan ve ıstıhlara dayanan tarikat ve tekke tasavvufunu hiçbir şekilde kabul etmemiştir.

İbn Teymiye; Cehmiye, Mu'tezile ve Havaric gibi mezhepleri bid'at olarak görmüş ve bunlara reddiyeler yazmış ve bu suretle Sünniliği savunmuştur. Selefi inanişâ göre, Selefi âlimlerin en büyük mücadelesi farklı fırkalara ve mezheplere bölünmeye karşı olmuştur. Ancak diğer taraftan Selefi görüş; kendisini merkeze koyar, kendi dışındakileri dalalete düşmekle suçlar ve diğerlerinin doğruluğunu kendi görüşlerine uygunluğuna göre değerlendirir iddiasıyla eleştirilmiştir.

Selefler, Türkiye'deki faaliyetlerine ders halkalarıyla, yayınevi kurarak başlamış daha sonraları dernekler açılarak sayıları arttırılarak buralarda ders programları, seminerler yapılarak yayılmıştır. Kur'an kursları, medreseler ile daha da kurumsallaşmaya başlamıştır. Derneklerin ve şahısların internet sitelerinden yazılı ve görsel bilgiler paylaşılmaktadır. Günümüzün en büyük ve hızlı iletişim aracını etkili bir şekilde kullanmaktadırlar. Yani davet için her türlü imkânı kullanmaktadırlar.

Türkiye'deki Seleflerin davette kullandıkları görsel faaliyetlerini, kişilerin, yayınevlerinin ve derneklerinin adına açılan internet sitelerinde, facebook ve twitter gibi sosyal medya sitelerinde ve bu davetçilerin youtube ve dailymotion gibi video TV sitelerinde paylaştıkları ders videoları, haber internet siteleri gibi materyaller ile yürütmektedirler. Bugün bu internet siteleri, Selefi davetinin en aktif ve en yaygın kısmını oluşturmaktadır. Yakın dönemde kurulan radyoları vardır ancak TV kanalları yoktur. Yalnız youtube TV yayınlarını kullanmaktadırlar.

Günümüz toplumlarında internet kullanım oranlarının yüksek olması, Selefleri internet ortamında davete teşvik etmiştir. Açtıkları internet sitelerini birer davet aracı olarak kullanmaktadırlar. Bu internet siteleri şekil ve içerik bakımından genel olarak birbirlerine benzemektedir: Hakkımızda, videolar, sesli dersler, fetvalar, makaleler, araştırmalar, soru-cevap gibi bölümleri hemen hemen hepsinde bulmak mümkündür. Türkiye'deki Selefi davette yayınevleri, dernekler, Kur'an kursları büyük önem arz etmektedir. Yayınevinde Selefi menhec üzere olan hocaların kitaplarının basımı ve satışı insanlara bu daveti ulaştırmak açısından önemlidir. Derneklerde yapılan ders ve sohbetler, vaazlar, seminer, piknik, tatil programları yine davet çalışmalarında önemlidir. Yakın zamanda açılan ve önem verilen Kur'an kursları hafız yetiştirme, Kur'an öğretme

konusunda önemlidir. Kur'an kursların bir kısmı yatılı olup ve öğrencilerin bütün ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Selefler için 1992 yılında ilk yayınevi açılarak kurumsal olarak faaliyet yapmaya başlanmış oldu. Daha sonra 1999 yılında Feyzullah Birışık tarafından Karınca ve Polen Yayınları kurulmuştur. Daha sonraları Tevhid ve Sünnet Yayınevi, Medarik Yayınları gibi yayınevleri açılmıştır. Bu yayınevleri İslam'a davet için kitap basım, dağıtım, görüntülü dersler paylaşım, PDF formatında kitap ve kitapçıklar yayınlamaktadırlar. Hepsinin ortak amacı olarak insanları aydınlatmak, bid'at ve hurafelerden kurtararak, tevhide yönlendirmek için çalıştıklarını söylemektedirler.

Selefi faaliyet gösterenlere göre, Türk halkındaki hurafe ve bid'atleri engellemek için Allah'ın ve Hz. Muhammed'in yoluna davet etmek için çalışmalar yapılmaktadır. Ve bu davet çalışmaları bu konularda hakka çağırmada katkısı vardır. Bu katkı az ya da çok önemli değil önemli olan davet çalışması yapmaktır.

Selefi faaliyet çalışmaları yapanlara göre Türkiye'deki Selefi davet; bid'at ve bâtil inancı yok etmede başarılı olduklarında parlayacak ve büyük bir ivme kazanacaktır.

KAYNAKÇA

Akbulut, Ahmet. “*Selefilik’in Teolojik ve Düşünsel Temelleri*”, Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, 8-10 Kasım 2013, İstanbul, Ensar Neşriyat.

Akgün, Birol; Gökhan Bozbaş. “*Arap Dünyasında Siyasi Selefizm ve Mısır Örneği*”, Akademik Ortadoğu Dergisi, Sayı: 14, 2013. (http://www.akademikortadogu.com/sayi_14.html) (01.02.2015).

Akın, Nimetullah. “Abdul hamid bin Badis Özelinde Cezayir Selefi Hareketi ve Hadis”, *Ekev Akademi Dergisi*, Sayı: 47, 2011.

Akpınar, Muhammet Raşit. “Osmanlı Toplumunda Selefi Düşüncenin Tipik Bir Temsilcisi Olarak Kadızadeliler”, *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1-2, 2015.

Aksu, Ali , “İslam’da Da’vet ve Da’vet Kitapları Üzerine Bazı Mülahazalar”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat fakültesi Dergisi*, XII, 2008.

Apak, Âdem. “*İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni*”, Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, 8-10 Kasım 2013, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2014.

Apaydın, H. Yunus. “Nas”, *DİA TDV*, XXXII.

Apaydın, H. Yunus. “Rey”, *DİA TDV*, XXXV.

Arıkan, Adem. “Nijerya’da Selefiler”, *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015.

Aydın, M. Şevki , “*Ben Ancak Muallim olarak Gönderildim’ diyen Peygamber*”, *İslam’da İnsan Modeli ve Hz. Peygamber Örneği*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995 Ankara.

Aydın, Salih, *İslam Düşüncesi-1, İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik*, Külliyyat yayınları, İstanbul 2016.

Aydın, Salih. *İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik*, Külliyyat Yayınları, İstanbul 2016.

Aydın, Salih. *İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik*, Külliyyat Yayınları, İstanbul 2016.

Aydın,Salih. “İslam’ın En Verimsiz Okuma Biçimi: Selefilik”, Perspektif Aylık-Haber Dergisi, Mart 2013, Yıl 19, Nr./Sayı.219.

Aydınlı, Osman. “Kur’an’ın Yaratılmışlığı’ Meselesi ve Mu’tezile’nin Tarihi Seyrindeki Yeri”, *Dini Araştırmalar*, Ocak-Nisan 2001.

Aydınlı, Osman. “Kur’an’ın Yaratılmışlığı’ Meselesi ve Mu’tezile’nin Tarihi Seyrindeki Yeri (II)”, *Dini Araştırmalar*, Mayıs-Ağustos 2001.

Aydınlı, Osman. “Mu’tezile’nin Tarih Algısı”, *İslâmi İlimler Dergisi*, Yıl 3, Sayı: 2, Güz 2008.

b. Muhammed. *Tüm Detaylarıyla et-Tayyar, Abdullah Namaz*, (çev. M.Beşir Eryarsoy), İslamhouse.com, 2009. (<https://islamhouse.com/tr/books/791/>).(25.03.2015).

Baktır, Mehmet. “Mukaddimun Selefiyye ve Medot Anlayışı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: vııı/2, Aralık 2004, Sivas.

Baktır, Mehmet. “Mütekaddimun Selefiyye ve Metod Anlayışı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat fakültesi Dergisi*, Sivas 2004, VIII.

Baz, Abdülaziz b. Abdilllah b. “Muhammed İbn Abdulvehhab”, (Çev. Enbiya Yıldırım), *Uludağ Üniversitesi İlahiyat fakültesi*, Cilt: 9, Sayı: 9, 2000.

Bebek, Adil. Maturidi’ye Göre Günah problemi, Rağbet yayınları, İstanbul 1998.

Beşîr Mûsa Nâfi’, İzzuddîn Abdu’l-Mevlâ, el-Hevvâs Takıyye, *Arap Dünyasında Selefilik ve selefi hareketler (Kitabın orijinal adı: ez-Zâhîretü’s-Selefiyye (et-Te’addudîyyetu’t-Tanzîmiyye ve’s-Siyâsât))*, (çev. Nurullah Çakmaktaş), İstanbul 2016.

Biçer, Ramazan, “İşid Düşünce Yapısının Teolojik arkaplanı”, *Kelam Araştırmaları* 13:1 2015.

Birişik, Abdülhamit. “Tefsir”, DİA TDV, XL.

Birişik, Feyzullah. *Niçin Yaratıldın*, Polen ve Karınca Yayınları, 2015 İstanbul.

Bozkurt,M. İlyas. “Selefilğin Tarihsel Gelişimi ve Felsefi Altyapısı”,

Büyükkara, Mehmet Ali, “*Vehhabilik’ten İşid’e Günümüz Selefiligi*”, İslam Mezhepleri Tarihi Selefilik Çalıştayı vı. Ulusal Koordinasyon Toplantısı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 05-06 Eylül 2015 Konya.

Büyükkara, Mehmet Ali. “*Mehmet Ali Büyükkara ile Çağdaş Selefi Akımlar Üzerine*”, Perspektif Aylık-Haber Dergisi, Mart 2013, Yıl 19, Nr./Sayı.219.

Büyükkara, Mehmet Ali. “*Vehhabilik*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 42, Yıl: 2012.

Büyükkara, Mehmet Ali. “11 Eylül’le Derinleşen Ayrılık: Suudî Selefiyye ve Cihadî Selefiyye”, *İslamî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 20, 2004.

Büyükkara, Mehmet Ali. “Günümüzde Selefilik ve İslamî Hareketlere olan etkisi”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Mayıs 2013, İstanbul.

Büyükkara, Mehmet Ali. *İslam Mezhepleri Tarihi*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Eylül 2010.

Çağrı, Mustafa “*Da’vet*”, *DİA*, İstanbul 1994, IX.

Çavuşoğlu, Semiramis. “*Kadızedeliler*”, *DİA TDV Yayınları*, XXIV.

Çelebi, İlyas “*Mu’tezile*”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2006, XXXI, 391.

Dalkılıç, Mehmet. *İslam Mezhepleri Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2010 Eskişehir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, *İlmihal 1 İman ve İbadetler*, 10. Basım, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2006.

Eba’l-Hayl, Süleyman b. Abdillâh b. Hamud. *es-Selefiyyetü Hakikatuhâ ve Usûluhâ ve Mevkifuhâ min et-Tekfiri*, Riyat 1436/2015.

Ebu Hanîfe, Nu’man b. Sabit el-Bağdâdî. *el-Vasiyye*, (çev. Mustafa Öz), İstanbul 1981.

Ebu Zehra, Muhammed. *İslam’da Fikhi Mezhepler Tarihi*, (çev. A. Şener), Ankara 1968, III.

Ebu Zehra, Muhammed. *İslâmda Fikhî Mezhepler Tarihi*. (Çev: Abdulkadir Şener), 1983 İstanbul.

el-Çubukâbâd, Ebu Muaz Seyfullah. *Bidatleri Tanımak*, İslah.de, (<http://www.islah.de/sunnet/sun00019.pdf>)(25.03.2015).

el-Albani, Allame Nasriddin. *Önce Tebhid*, (çev. Seyfullah Erdoğan), İslah.de, (<http://www.islah.de/menhec/men00022.pdf>), (21.01.2015).

el-Cevziyye, İbn Kayyım. *Zâdü'l-Meâd*. İstanbul, Polen Yayınları, 2006.

el-Elbânî, Muhammed Nâsiruddin. *Selefi Davet Usulü*, (çev. Ebu Turab Murad b. Abdurrahmanes-Sivasî), Kitab ve Sünnete Davet Yayınları, 2014.

el-Eseri, Abdullah bin Abdulhamid. *Meşru, Bid'at Tevessül Çeşitleri ve Hükümleri*, (çev. Bilal Kasımoğlu), Guraba Yayınları, İstanbul.

el-Eserî, Abdullah bin Abdülhamid *Selef-i Salihîn Akidesi*, Guraba Yayınları, İstanbul.

el-Fevzan, *Salih b. Fevzan. İnsanların ve Cinlerin Gayesi Olan Tevhid*, (çev. Mehmet Şahin), Mercan Kitap, 2014 İstanbul.

el-Hanefî, Ahmed er-Rumî. *Akaid Risaleleri Kabirler, Bid'atler ve Ölümü Hatırlama*, Guraba Yayınları, İstanbul. (<http://www.guraba.com.tr/vitrin/akaid-risaleleri-kabirler-bidatler-ve-lm-hatrlama-ahmed-er-rm-el-hanef-p174.html>)(02.02.2015).

el-Hanefî, Ahmed er-Rûmî. *Akâid Risaleleri Kabirler, Bid'atler ve Ölümü Hatırlama*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul.

el-Humeyyis, Af. Abdurrahman. *Dört Mezhebin İtikadı*, (çev. Mehmet Emin Akın), Guraba yayınları, 1994 istanbul.

el-Humeyyis, Af. Abdurrahman. *Dört Mezhep İmamının İtikadı*, (çev. Muhammed Emin Akın), Guraba Yayınları, İstanbul 1994.

el-Kahtânî, Said. *Kur'an ve Sünnet'in Işığında Hac ve Umre Rehberi*, İslah.de., (<http://www.islah.de/ibadet/ibd00005.pdf>)(23.02.2015).

el-Kasım, Abdul Melik b. Muhammed. *Peygamberin Evinde Bir Gün*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İslamhouse.com, 2009, (<https://islamhouse.com/tr/books/928/>)(25.03.2015).

el-Masumî, Muhammed Sultan. *İslam'da Mezhep*, (çev. Ali Ebu Muhammed)

el-Mâturîdî, Ebu Mansur. *Kitabu't-Tevhid*, (çev. Bekir Topaloğlu- Muhammed Aruçi, Dar Sader Yayınları, Beyrut 2010.

el-Mevsili, İbnu'l Mübarek. *Sekiz Hadis İmamından Emir ve Yasak Hadisleri*, Karınca ve polen yayıncılık.

el-Mübarekpuri, Safiyyurrahman. *Nurlar Bahçesinden Seçkin Peygamberin Hayatı*, İslah.de., (<http://www.islah.de/siret/sir00007.pdf>)(25.03.2015).

el-Useymin, Muhammed b. Salih. *Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat Akidesi*, (çev. Muhammed Şahin), İslamhouse, (<https://islamhouse.com/tr/books>)(03.01.2015)

el-Useymin, Muhammed b. Salih. *Fıkıh Usûlüne Giriş*, Guraba Yayınları, (<http://www.guraba.com.tr/vitrin/fikih-usulune-giris-muhammed-b-salih-el-useymin-p19.html>)(25.03.2015).

el-Useymin, Muhammed b. Salih. *Tefsir Usulüne Giriş*, (çev. M.Beşir Eraysoy), İslah.de, (<http://www.islah.de/kuran/kur00001.pdf>)(25.03.2015).

el-Useymin, Muhammed Salih. *Tefsir Usûlüne Giriş*, (çev. M.Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul.

el-Useymin, Muhammed b. Salih. *Hadis Usûlüne Giriş*, Guraba Yayınları.

el-Yarbuzi, Muhammed Ebu Said. *Kitap ve Sünnete Göre Namaz*, Kitap ve Sünneti İhya Yayınları, 1991 İstanbul.

en-Nedvi, Ebu'l Hasen. *Ehli Sünnet ile Şia'nın Sahabe-i Kiram Tasvirleri Arasındaki Fark: İki Zıt Tablo*, (çev. İsmail Yaşa), İslah.de web sitesi.

Erdoğan, Seyfullah. *Saadet Asrından Hane Asrına*, (<http://www.islah.de/siret/sir00006.pdf>).

es-Sa'di, Abdurrahman b. Nasır. *Mutlu Bir Hayat İçin*, Guraba Yayınları, 2006, (<http://www.guraba.com.tr/vitrin/prddet.php?pid=5>)(25.03.2015).

et-Turkî, Ebu Umeyr b. Muhammed. *Günümüzde Selef-i Salihîn Gibi Nasıl Olursun*, Kitap ve Sünnete Davet Yayınları, 1435.

et-Turki, Ebu Umeyr bin Muhammed. *Muhammed Bin Abdülvehhab Hayatı, Daveti ve Hakkında Yapılan İftiralar*, İlaveli 3. Yayın, Kitap ve Sünnete Davet yayınları, 2013.

et-Turki, Ebu Umeyr bin Muhammed. *Muhammed Bin Abdülvehhab Hayatı, Daveti ve Hakkında Yapılan İftiralar*, İlaveli 3. Yayın, Kitap ve Sünnete Davet yayınları, 2013.

et-Turki, Ebu Umeyr bin Muhammed. *Tevhid İmamı Muhammed b. Abdülvehhâb*, Kitap ve Sünnete Davet Yayınları, 2013.

Faiz, Ahmed. *Fi Zilal-il Kur'an'da Davet Yol*, (çev. Vahdettin İnce - Ubeydullah Dalar), Senkron Matbaacılık, İstanbul.

Fıġlalı, Ethem Ruhi. *Çaġımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, 12. Basım, Birleşik Matbaacılık, İzmir Aralık 2004.

Fıġlalı, Ethem Ruhi. *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2008.

Güler, Zekeriya. “*Selefi Hareketin Tarihi Kökenleri ve Yöntem Problemi*”, MARİFE Bilimsel Birikim Dergisi, Sebat Ofset Matbaacılık, Kış 2009 Konya, Sayı: 3.

Herrâs, Muhammed Halil. *el-Akîdetü'l-Vasıtıyye ve Şerhi*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), İstanbul.

Hoşafçı, Seyyid Ali. *Selefilik Adı Altındaki Görüşlere Selefice Cevaplar*, Yasin Yayınevi, İstanbul 2013.

İbn Ebi'd-Dünya, *Kitabu's-Samt ve Adabu'l-Lisan*.(çev. Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan), Ankara, 2004.

İbn Ebi'd-Dünya, *Kitabu's-Samt ve Adabu'l-Lisan*.(çev. Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan), Ankara, 2004.

İbn Useymîn, *Fıkıh Usûlüne Giriş*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul.

İlim, Hakim. I, 82; bkz. Özler, Mevlüt, “*İslam Düşüncesinde 73 Fırka Kavramı*”.

İlmihal 1 İman ve İbadetler, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 10. Basım, 2006 Ankara.

İşcan, Mehmet zeki, *Selefilik; islâmi Köktencilğin Tarihi Temelleri*, Kitap yayınevi, İstanbul 2006.

İşcan, Mehmet Zeki. “*Tarih Boyunca Selefi Söylem*”, Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi, Cilt: 1, S.1-2, 2015.

İşcan, Mehmet zeki. “*Tarihi Süreç İçerisinde Selefi Söylem*”, Diyanet Dergisi, S: 293, 2015.

Kandemir, Mehmet yaşar. “*Hadis*”, DİA TDV, İstanbul, 1997, XV.

Karaağaç, Hilmi. “*Maturidi Düşünce sisteminde İman Anlayışı*”, EKEV Akademi Dergisi, Yıl: 15, sayı: 49, Güz 2011.

Karagöz, Memet, “*Osmanlı Fikir Hayatında Kadızâdeliler*”, Türkler, Cilt 11, Ankara 2002, s. 147.

Kitab ve Sünnete Davet Yayınları, 2014.(Kitap ve sünnet yayınları web sitesi).

Koca, Ferhat. “ *İbn Teymiyye-Takıyyüddin* ”, Türk Diyanet vakfı, Cilt: 20.

Koca, Ferhat. Ahmet Bin Hanbel, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008 Ankara.

Koca, Ferhat. *İslam Hukuk Tarihinde Selefi Söylem: Hanbeli Mezhebi*, Ankara Okulu, 2002 Ankara.

Koca, Ferhat.” *İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristliği*”, Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi, Cilt: 1, S.1-2, 2015.

Korkmaz, Sıddık. “Selefilğe Karşı Reddiyeler”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Mayıs 2013, İstanbul.

Kösmene, Süleyman. *Selefi Akidesi Nedir*.

Kurt, Hasan. “Taklidi İmanın Tahkiki İmana Dönüşmesi”, Gümüş Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Gümüş 2012/2.

Kûsî, Müfrih b. Süleyman. *Selefilik*,(çev. Ahmet İyibildiren)1.Basım, Guraba Yayınevi, İstanbul, 2010.

M.Sait Özervarlı, “Selefiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 36.

Mâzin Salâh Mutabbakanî, “Abdülhamîd b. Muhammed el-Mustafâ b. Mekkî b. Bâdis”,*Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*,Cilt: 19.

Medhalî, Hafız b. Ali b. Alluş. *Sorulu Cevaplı İslam Akâidi*, (çev. M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul.

Metin Yurdağür, Metin. “Haşviyye” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 16, Yıl: 1997.

Muhammed, Salih b.. Başarılı Davetçilerin Vasıfları, trc. Mehmet Ali Kara, İstanbul, Karınca ve Polen yayıncılık.

Neşet Çağatay, Neşet; İbrahim Agah Çubukçu. *İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1985.

Onat, Hasan; Sönmez Kutlu. *İslam Mezhepleri Tarihi*, 1.basım, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.

- Önkal, Ahmet, *Rasulullah'ın İslam'a Da'vet Metodu*, Konya 1994.
- Öz, Mustafa. "Muhammed b. Abdülvehhab - İlmi Şahsiyeti", *DİA*, XXX.
- Özerverli, M. Sait. "Selefiyye", *DİA TDV*, XXXVI.
- Özerverli, M. Sait. *İbn Teymiyye'nin Düşünce Metodolojisi ve Kelamcılara Eleştirisi*, İstanbul 2008.
- Özerverli, M. Sait. "İbn Teymiyye Takıyyüddin - İtikadi Görüşleri", *DİA*, XX.
- Özler, Mevlüt. "Tevhid", *DİA*, TDV, XLI, s.18.
- Öztürk, Mustafa. "Tefsir Geleneğinde Selefilik Ekolü", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015.
- Rasulullah'ın Abdest ve Namazı*, Guraba yayınları, İlah.de, (<http://www.islah.de/ibadet/ibd00007.pdf>)(25.03.2015).
- Sancar, Faruk. "Bağnaz Bir Selefî mi Endişeli Bir Entelektüel Mi?" *Dini Araştırmalar*, Ocak-Haziran 2015, Cilt:18, Sayı: 46.
- Sarıkaya, Berat. *İslam Düşüncesinde Tevhid-İbn Teymiyye Örneği*, 1. Basım, Gümüşhane Üniversitesi yayınları, Gümüşhane-2013.
- Sinanoğlu, Mustafa. "İbadet", *DİA*, TDV, XIX, s. 233.
- Sinanoğlu, Mustafa. "İman", *DİA*, TDV, XXII.
- Sönmez, Vecihi. *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmi Dergisi 9-10*, Bişkek 2014.
- Sultan, Nazım Muhammed. *Kırk Hadis Şerhi*, Guraba Yayınları, İstanbul.
- TESAM Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy*, 2016, Cilt: 3, Sayı:1.
- Topaloğlu, Bekir, "*İrşad*", *DİA*, İstanbul 2000, XXII.
- Uludağ, Süleyman, *İslam Düşüncesinin Yapısı: Selef, Kelam, Tasavvuf, Felsefe*, Dergah yayınları, 1979 İstanbul.
- Uludağ, Süleyman. "Selefiye ve Tasavvuf", *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 8-10 Mayıs 2013, İstanbul.
- Uludağ, Süleyman. "Tarihi Süreçte Selefilik-Tasavvuf İlişkileri", *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015.
- Uludağ, Süleyman. *İbn teymiyye*, islah.de, 1986 Bursa.

Unan, Fahri. Dinde Tasfiyecilik Yahut Osmanlı Sünniliğine Sünni Muhalefet: Birgivi Mehmet Efendi, *Türk Yurdu*, Sayı 36, Ağustos 1990 Ankara.

Ünal, Yaşar, “*Selefi Zihnin Doğuşu ve Gelişimi Üzerine*”, Dini Araştırmalar, Temmuz-Aralık 2015, Cilt: 18, sayı: 47.

Ünlüsoy, Kamile. “*Mısır’daki Selefilik ve İhvân-ı Müslimîn İlişkisine Dair Bazı Mülâhazalar*”, İslam Mezhepleri Tarihi Selefilik Çalıştayı VI. Ulusal Koordinasyon Toplantısı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 05-06 Eylül 2015 Konya.

Üstün, Ahmet Sedat. Kur’an-ı Kerim Sözlüğü, y.y., 2011.

Vehbi Ecer, Ahmet. Tarihte Vehhabî Hareketi ve etkileri, ASAM Yayınları, 2001 Ankara.

Watt, W. Montgomery. İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri, (çev. E. Ruhi Fırlı), Ankara 1981, Umran Yayınları.

Yaran, Rahmi. “Bid’at”, *DİA TDV*, VI.

Yavuz, Yusuf Şevki, “*Halku’l-Kur’an*”, *DİA, TDV Yayınları*, İstanbul, 1997, XV, 372.

Yavuz, Yusuf Şevki. “Darimi, Osman b. Said - Akaide Dair Görüşleri”, *DİA*, VIII

Yavuz, Yusuf Şevki. “*Müşebbihe*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 32, Yıl: 2006.

Yavuz, Yusuf Şevki. “Te’vil”, *DİA, TDV*, XLI.

Yıldırım, Ramazan. “Arap Baharında ve Sonrasında Selefilik”, *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Akademi Dergisi*, Cilt: 1, S.1-2, 2015.

Yılmaz, Mustafa Selim. “*İslami Düşünce Tarihinde Bir Anlama Biçimi Olarak Selefilik Üzerine Bir Deneme*”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, Cilt: 3 Sayı: 3, 2014.

Yılmaz, Mustafa Selim. “İslami Düşünce Tarihinde Bir Anlama Biçimi Olarak Selefilik Üzerine Bir Deneme”, *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2014.

Yolcu, Abdulah. *Ehl-i Sünnet ve ’l-Cemaat’e Göre İMAN*, (çev. Ahmet İyibildiren-Mustafa Öztürk), Guraba yayınları, İstanbul 2014.

Yolcu, Abdullah Söylentiler, Yaygaralar ve İslam Toplumu Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Guraba Yayınları, el Broşürleri.

Yolcu, Abdullah. *Davetçiye Notlar, Allah'a Davette Selef-i Salihîn'in Metodu*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *Allah'a Yaklaştıran Meşru ve Gayri Meşru Tevessül*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaate Göre İman*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *İslami Açıdan Dostluk ve Düşmanlık*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *İslâmî Açıdan Müzik ve Tegannî*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *Kur'an'ın ve Sünnet'in Işığında İslâm'ın Şartları*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *Selef-i Salihin Akidesi*,(çev. Ahmet İyibildiren-Mustaf öztürk), 3.Basım, Guraba Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Yolcu, Abdullah. *Yılbaşı Kutlaması ve Kâfirlere Benzemek*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *Selef-i Salihîn Akidesi*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yolcu, Abdullah. *Toplumun Cevheri Hanımlara*, Guraba yayınları, İstanbul.

Yönem, Ahmet. "Şii-Sünni Bağlamında Günümüz Selefiligi" e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, 2014.

Yüksel, Emrullah "Birgivi", DİA TDV Yayınları, VI.

Zehra, Muhammed Ebu. *İslam'da İtikadi, Siyasi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi*,(çev. Sıbgatullah Kaya), Anka Yayıncılık, Ankara.

Ziynû, Muhammed Cemil. *Kur'an'ı Nasıl Anlayalım:Tefsirin Çeşitleri ve Bazı Ayetlerin Açıklaması*, çev. M. Beşir Eryarsoy, İstanbul, Guraba Yayınları.

Ziynu, Muhammed Cemil. *Kur'an'ı Nasıl Anlayalım*, (M. Beşir Eryarsoy), Guraba Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Ağ, Cenk Özgür-Der Bursa Şubesi, Selefilik, 20.03.2013 tarihinde Ördekli Kültür Merkezi'nde yapılan seminer, <http://www.haksozhaber.net/bursada-selefi-akimlar-konusuldu-36327h.htm>(02.08.2015).

968/tk/tk/books/Kur'an-ı_Kerim_Türkçe_Meali, (22.11.2014).

Aksi tarih. <http://www.aksitarih.com/kadizadeliler-hareketi.html>(23.01.2015).

Akıncı, Turan Osmanlı'da Selefilik, Türkiye.Net <http://turkiye.net/gorusler/alternatif-bakis-gorusler/osmanlida-selefilik/>(21.01.2015).

Arslan, Ubeydullah. <https://www.facebook.com/notes/ubeydullah-arslan/vehhabilik-nedir-ubeydullah-arslan/220966217947665>(12.01.2015).

Arslan, Ubeydullah. http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=20&id=16 (12.11.2014).

Arslan, Ubeydullah. http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=11&id=213(10.09.2014).

Arslan, Ubeydullah. <https://www.facebook.com/notes/ubeydullah-arslan/vehhabilik-nedir-ubeydullah-arslan/220966217947665>(12.01.2015).

Arslan, Ubeydullah. http://www.ubeydullaharslan.com/index2.php?sayfa_id=1(20.12.2014).

Bekret, Talha. <http://talhabekret.tr/gg/Ayet-ve-Hadis.htm>(06.06.2015).

Birişik, Feyzullah. <http://1000kitap.com/yazar/Feyzullah-Birisik> (02.02.2015).

Birişik, Feyzullah. <http://1000kitap.com/yazar/Feyzullah-Birisik>(02.02.2015).

Çağrı-Der Sohbetler. <http://www.cagri-der.com/video-mp3sohbetler.html?task=play&id=174>(12.11.2014).

Çağrı-Der. <http://cagri-der.com/>(12.11.2014).

Ebu Zerka Dersleri. <http://ebuzerkadersleri.com/index.php>(04.04.2015).

Guraba Fm Haberler. <http://www.gurabafm.com/haberler.html>(20.06.2015).

Guraba Fm Programcılar. <http://www.gurabafm.com/programcilar.html>(20.06.2015).

Guraba Fm Promramlar. <http://www.gurabafm.com/programlar.html>(20.06.2015).

Guraba Fm Sohbet. <http://www.gurabafm.com/sohbet.html>(20.06.2015).

Guraba Fm videolar. <http://www.gurabafm.com/videogaleri.html> (20.06.2015).

Guraba Fm. <http://www.gurabafm.com/radyomuz.html>(20.06.2015)

Guraba FmTürkçer İlahiler. <http://www.gurabafm.com/sayfadetay/31-turkce-ilahiler.html>(20,06,2015)

Guraba yayınevi. <http://www.guraba.com.tr/vitrin/yazarlarimiz.html>(22.11.2014).

Guraba Yayınevi. http://www.guraba.com.tr/vitrin/konu_basliklari.html(22.11.2014).

Guraba Yayınları. <http://www.guraba.com.tr/vitrin/anasayfa.html>(11.01.2015).

Gurabayayınevi. “Yayınevihakkımızda”<http://www.guraba.com.tr/vitrin/hakkimizda.html> (12.02.2015).

Habertürk sitesi. “İşte A’dan Z’ye IŞİD Dosyası”

<http://www.haberturk.com/yasam/haber/960630-isidin-buyuk-bagdat-savas-plani-adan-zye-isid-dosyasi-isid-kimdir-isidin-plani-isid-nedir> (15.11.2014).

Hadis Akademisi Programlar. <http://hadisakademisi.net/programlar.html>(06.06.2015).

Hadis Akademisi, Duyurular. <http://hadisakademisi.net/hadis-akademisi-duyurular.html>(06.06.2015).

Hadis Akademisi, Eğitimlerimiz.

<http://hadisakademisi.net/egitimlerimiz.html>(06.06.2015).

Hadis Akedemisi, Kurumsal. <http://hadisakademisi.net/hadis-akademisi-hakkinda-kurumsal-bilgi.html>(06.06.2015).

Haksöz Haber. <http://www.haksozhaber.net/bursada-selefi-akimlar-konusuldu-36327h.htm>(02.08.2015).

http://www.izmirsilivtoplum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=49:ca-gr-der&catid=33:istok-bilesenleri&Itemid=214(01.09.2014).

<https://www.youtube.com/watch?v=kZGC0Rq-e8I>(12.01.2015).

<https://www.youtube.com/watch?v=ZT1EEUj-xkc>(12.01.2015).

Islah.de. <http://www.islah.de/ibadet.htm>(11.01.2015).

Islah.de. <http://www.islah.de/siret.htm>(10.09.2014).

Islah.de. <http://www.islah.de/terbiye&tezkiye.htm>(10.09.2014).

Islah.de.<http://www.islah.de/sunnet.htm>,http://www.guraba.com.tr/vitrin/prdquery.php?pub_id=4265&u=1&pc_id=10962(28.01.2015).

İlim-Der “Hakkımızda” <http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda>(11.08.2014).

İlim-Der Hakkımızda. <http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda>(12.02.2015).

İlim-Der. <http://www.ilim-der.com/tr/fetvalar>(22.11.2014)

İlim-Der. <http://www.ilim-der.com/tr/hakkimizda/2-genel/27-6-ilim-der-semineri-ile-ilgili-aciklama>(11.11.2014).

İlim-Der. <http://www.ilim-der.com/tr/sesli-dersler>(22.11.2014).

İlim-Der. <http://www.ilim-der.com/tr/videolar/viewvideo/94/hueseyin-cinisli/akide-ve-menhec-uyumsuzlugu>(17.09.2014).

İlim-Der. <http://www.ilim-der.com/tr/fetvalar/9-kafirlerin-islam-dinine-girmeleri-vacib-midir>(01.09.2014).

İlim-Der. <http://www.ilim-der.com/tr/videolar>(22.11.2014).

İman medresesi. <http://medrese.com.tr/>(23.02.2015).

İman mescidi. <http://www.imanmescidi.com/>(11.02.2015).

İslamhouse. <http://islamhouse.com/tr/category/5366/showall/showall/1/>(23.11.2014)

Karınca ve Polen Yayınları. <https://www.karincakitap.net/>(11.01.2015).

Kur'an İlimlerini Tanıtma ve Araştırma Platformu İlim, Kültür, Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Derneği. <http://www.kitap-der.com/>(12.06.2015).

Kur'an Meali. <http://www.kuranmeali.com/index.asp>(02.02.2015).

Meşale.org. <http://www.mesale.org.tr/Video-Galeri-Faaliyetler/211/Semsettin-Ozaykanin-Seminer-Konusmasi-2-Bolum/>(21.02.2015).

Özaykan, Şemsettin. <https://tr-tr.facebook.com/islamMETODU/posts/464770893610671>.
“Şemsettin özaykan hoca Kimdir?”(21.02.2015).

Piriş, Şaban. Kur'an-ı Kerim Türkçe Meali, (Çevrimiçi) <http://www.islamhouse.com/>

Radikal. http://www.radikal.com.tr/politika/bulent_arinc_o_imam_iside_katildi-1249752(10.05.2015).

Şimşek, M. Sait. *İbn Teymiyye(661/728)*, İslah.de, s.3-5. Bkz.
<http://www.islah.de/siret/sir00002.pdf>

Tevhid ve Sünnet İlimlerini Yayma Derneği.<http://www.tevhidvesunnet.com/>(13.01.2015).

Tevhid ve Sünnet Yayınevi. <http://tevhidvesunnet.net/>(23.02.2015).

Türkiye Net. <http://turkiye.net/gorusler/alternatif-bakis-gorusler/osmanlida-selefilik/>(21.01.2015).

Ülfet-Der. <http://www.ulfetder.com/hakkimizda> (11.11.2014).

Yaratılış Gayesi İnternet Sitesi.

<http://www.yaratilishgayesi.com/kutuphane.html>(12.05.2015).

Yıldız, Nurettin. Selefilik ve Vehhabiliği Soran Müslüma Mektup,
<http://www.fetvameclisi.com/fetva-selefilik-ve-vahhabiligi-soran-muslimana-mektup-33143.html>(01.01.2015).

Yolcu,Şeyh Abdullah (Facebook). https://www.facebook.com/pages/%C5%9Eeyh-Abdullah-Yolcu/286162341432970?sk=info&tab=page_info (13.02.2015).

Yolcu ,Şeyh Abdullah (Facebook). https://www.facebook.com/pages/%C5%9Eeyh-Abdullah-Yolcu/286162341432970?sk=info&tab=page_info (13.02.2015).

Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=awP580mQ7mQ>(16.07.2015).

EKLER

EK-1

NEDİM YILDIZ İLE MÜLAKAT

**Çağrı-Der(Menemen) Başkan Yardımcılığı görevini yürüten Nedim Yıldız ile
11.10.2014 tarihinde saat 10:00'da sahibi olduğu markette yaptığımız mülakat**

Seleflilik Nedir ve Nasıl Anlaşılmalıdır?

Bismillahirrahmanirrahim

Selefliğin ne olduğu ve Seleflilik hakkındaki bilgilere geçmeden önce şunu belirtmem gerekir ki; Seleflilik, alternatif bir fıkıh mezhebi veya herhangi bir Kelam ekolü değildir. Selefliğe böyle bir yaklaşım daha işin başında yanlış anlamaya ve yanlış değerlendirmeye kapı aralamaktır. Bugün her ne kadar bazı Seleflilerin böyle bir yaklaşımı olsa da böyle bir yaklaşım ve anlayış kesinlikle Selefliğin misyonuna ve yapısına terstir. Çünkü Seleflilik bütün mezhep, fırka, fikir vb. şeyleri bırakıp dinin özünü savunma ve aslına dönme çabasıdır.

Elbette Seleflilik gibi İslâm'ın başından bugüne kadar var olan ve konuşulan bir akîdeyi ve menheci kısaca anlatmak ve bahsetmek birçok yönüyle eksik olacak ve birçok açıdan kısır kalacaktır. Fakat burada konuyu elimizden geldiği kadar kısa ve anlaşılır bir şekilde sunmaya çalışacağız. Bunun için de baştan aşağıya kadar her şeyde sahih bir delile dayanan, bid'at, hurafe, hikaye ve safsatalara itibar etmeyen Selefliğin, kendilerine temel oluşturacak delillerini burada zikretmeyeceğim. Bu hem konumuzu uzatır hem de bunun için özel bir çaba ve emek gerekmektedir.

“Selefl” kelimesi lügatte öne gelmek, geçmek ve geçmişte kalmak gibi manalara gelir. Şer'an ise; Peygamberi, Sahabesini, Tabiîn ve Tebe-i tabiîni kapsayacak şekilde, geçmiş insanlar, soy, fazilet ve ilim bağlamında önce gelip geçenler demektir. Seleflîyye;Kur'an ve Sünnetin Sahabe, Tabiîn ve Tebe-i Tabiîn anlayışı üzerine yaşamak ve dinin aslına ve özüne dönme hareketidir. Ayrıca Seleflîyye, Sahabe ve Tabiîn mezhebinde bulunan fakih ve muhaddislerin yolu şeklinde de tanımlanır. Seleflin üstünlüğü ve dinde örnek alınmaları gerektiği ümmetin en hayırlılarının Hz. Peygamber döneminde

yaşayanlar, sonra onların ardından gelenler ve sonrada onları takip edenler olduğu yolunda rivayet edilen hadise dayanır. (Müsned, Buhari, Müslim)

Selefler kendilerine sadece Müslüman ismi verirler. Bunun de şu ayete dayanır. “Allah’a çağırın, salih amel işleyen ve ‘Kuşkusuz ben Müslümanlardanım’ diyenden daha güzel sözlü kimdir?”(Füssilet Suresi, 33)

Seleflik,belli bir döneme ait bir merhale yada bir mezhebin adı değildir.Rasulullah tarafından tezkiye olunmuş güzel ve salih bir önderliktir.İzlenmesi en doğru, şer’i ve nebevi bir yöntemdir.Ve bu yöntemi;oy kullanma,okula gitme,askerlik yapma yada tağuta muhakeme olma gibi dört dar kalıba sıkıştırmak kadar müslümanları sisteme biat etmeye davet etmekte tehlikelidir.

Seleflik aslında Neo - Hanbeliliktir. Selefiyim diyen her kişi inkar etse de fıkihta Hanbeli’dir. Tıpkı günümüz Hanefilerinin itikatta Maturidî,amelde Hanefi olmaları gibi bir şeydir.

Selefiyye hareketi şu lakaplarla anılmıştır:

Sünnete dayandıkları ve topluluğa önem verdikleri için kendilerine “Ehl-i Sünnet vel- Cemaat” denilmiştir.

Hadis eksenli bir din anlayışına sahip oldukları için kendilerine “Ehlü-l Hadîs” denilmiştir.

Hz. Peygamber ve Sahabelerinin yolunu takip ettikleri için kendilerine “Ehlü-l Eser denilmiştir.

Kendilerini Ehli Sünnet addedenler içinde özel bir konuma sahip oldukları için kendilerine “Ehl-i Sünnet-i Hâssa” denilmiştir.

Hem akîde hem de ibadette Selef-i Salihîni takip ettikleri için ve dinde sonradan çıkan şeyleri ret ettikleri için kendilerine ‘Selefi’ denilmiştir. Özellikle bu lakabı kendilerine Ehl-i Sünnet diyen bazı kelami ve bâtini fırkaların ortaya çıkmasıyla onlardan ayrılmak amacıyla ön plana çıkarmışlardır.

Muhalifleri ise Selefiyye’ye; Eseriyye, Haşviyye, Müşebbihe vb. menfi lakaplar takmıştır.

Selefi menhecinde şunlar ön plana çıkmaktadır: Tevhidin her çeşidine çağırarak ve şirkin her çeşidine karşı mücadele etmek, Kur’an ve Sünnet ile amel etmek, heva, hevese

ve kişinin aklına uysa da uymasa da şer'i naslara teslim olmak ve bâtil te'villerden kaçınmak, nasları kişisel görüş ve akılların önüne geçirmek, dostluğu ve düşmanlığı Allah'ın sevip razı olacağı bir şekilde yapmak, Kur'an ve Sünnet doğrultusunda içtihadı önem vermek ve her türlü mezhep taassubundan kaçınmaktır. Selefî menhecinde Kur'an ve Sünnet'te yer almayan bir meselenin din ve itikad alanına taşınması caiz değildir. Sahih olan haberi ahadî itikad alanında kabul edilir ve Mu'tezile, Cehmiyye, Mürciyye vb. sapık fırkalardan uzak durulur.

Seleflerin en önemli özellikleri şunlardır: Her türlü bid'at ve hurafeye karşı çıkmak ve bid'atçılardan uzak durmak, Sahabe sevgisi, Sahabeyi korumak ve onlara tabi olanların izinden yürümek, Kur'an ve Sünnet üzere bir ilim, amel ve ahlak edinmek, açık bir davet ve anlaşılır bir menhec ortaya koymaktır.

Selefliğin diğer fırkalardan en fazla ayrıldığı konular şunlardır: Tevhid, esma ve sıfat, kader, istiva, Kur'an'ın mahiyeti, Sahabe vs. dir.

Sonuç olarak Selefîlik, şartlara bağlı olarak çıkmış bir ekol, alternatif bir mezhep ve bir kişi veya kişilerin ortaya çıkardığı bir cemaat değildir. Selefîlik, Kur'an ve Sünnet eksenli, Peygamber sahabesi ve onlara tabii olanların menheci üzerine kişisel görüşlerden ve kıt akıllardan uzak, dine sonradan eklenen bid'atlerden beri ve her türlü heva ve hevsten arınmış dinin kendisidir. Yani Selefîlik, Hz. Muhammed'e inen dinin aslı ve hayatı kuşatan ilahi bir düsturdur.

Eğer Selefîlik araştırılmak veya Selefliğin ne olduğu hakkında fikir elde edilmek isteniliyorsa, bunun için tarihte geçmiş veya günümüzde mevcut olan herhangi bir oluşum yerine, Kur'an ve Sünnet'e Sahabe ve onlara en güzel şekilde uyan imamların yaklaşımı ile yaklaşmak yeterlidir. Bir diğer konuda Selefîlik, muarızlarının iddia ettikleri gibi geçmişe takılıp kalan, donuk ve yeniliğe uzak bir mezhep değildir. Selefîlik akîdede ve ibadette nasları esas alırken, fıkıhta usul esaslarına göre sürekli üreten ve gelişen bir menhectir.

Selefliğin Tarihçesi ve Türkiye'deki Tarihçesinden Bahseder misiniz?

Peygamber efendimizin vefatından sonra İslâm Devleti'nin genişlemesi, farklı milletlerin İslâm'a girmesi ve başka faktörlerinde etkisi ile Müslümanlar bazı itikadî sorunlar ile karşılaşmışlardır. Mu'tezile, Cehmiyye vb. fırkaların yabancı inanç ve düşüncelerden aldıkları bazı yöntemler ile bu sorunlara cevap verme çabası ve Kur'an ve Sünnet'te olmayan bazı itikadî görüşler ortaya koymaları, Selef-i Salih'ten bazı alimlerin

tepkilerine neden olmuştur. İşte Kur'an ve Sünnet'te olmayan yöntem ve fikirlere karşı çıkan bu alimlere Ehl-i Hadîs ve karşıdakilerine de Ehl-i Re'y denilmiştir. Elbette Ehl-i Hadîs ve Ehl-i Re'y arasında ki itikadî fark, daha sonra fikhî ekollerde de baş göstermiştir. Her ne kadar Ehl-i Hadîs menheci, Ehl-i Hadîs ve Ehl-i Re'y tartışmaları dönemlerinde belirgin bir hal almış olsa da ilk nüveleri daha Sahabe döneminde Kur'an tefsirinde görüş beyan eden Sahabeler ile Kur'an ve Sünnetin zahirine bağlı sahabeler arasındaki tartışmalara dayanır. Yine de Sahabe arasında böyle bir ayırıma gitmek ve sonraki dönemlerde ki gibi bir farklılıktan bahsetmek çok zordur.

Seleflikten bahseden kitaplar, genelde Selefliğin ilk temsilcisini İmam Mâlik olarak işaret ederler. Halbuki Selefliğin temelini bir kişi veya birkaç kişinin görüşlerine dayandırmak büyük bir yanlıdır. Genelde bu değerlendirme Selefliğe bir mezhep olarak bakmaktan ileri gelmektedir. Oysa Ehl-i Hadîs, İmam Mâlik öncesine dayandığı gibi, İmam Mâlik döneminde dahi bu görüşün çok önemli birçok temsilcileri bulunmaktaydı. Aslında Seleflik, Ehl- Sünnet'in o dönemdeki adıdır. Fakat maalesef Selef-i Salihîn yani Ehl-i Sünnet'in mücadele ettiği Kelam ekolünün bazı fırkaları bazı kesimler tarafından bugün Ehl-i Sünnet sayılırken, ilk ve gerçek Ehl-i Sünnet olan Seleflik ise Ehl-i Sünnet dışı gösterilmeye çalışılıyor.

Selef akidesinin başlangıcını Ehl-i Hadîs ve Ehl-i Re'y arasındaki tartışmalara dayandıracak olursak, o dönemin önemli temsilcileri, bizzat Selef-i Salihîn'den olan Hasan Basrî, İmam Mâlik, Süfyan-ı Sevri, İmam Şafî, Evazi, Ahmed b. Hanbel vb. alimlerdir. İmam Ebu Hanife'nin Selef akidesi üzere olduğu meselesi ise çoğu zaman tartışılan bir konudur. Bu durum onun bazı irca fikirleri taşınmasına ve Kelam ile iştilal etmesiyle alakalıdır. Fakat Seleflik veya Ehl-i Hadîs tarihinde en çok dikkat çeken, görüşleri ve ehl-i badete karşı mücadelesi ile Selefliğe belirgin bir görüş kazandıran kişi İmam Ahmed b. Hanbel'dir. Daha sonraki dönemlerde de farklı mezheplere bağlı olan bazı âlimlerin kendi eğilimlerine göre Ehl-i Hadîs âkidesini temsil etmiş olsalar da, bu akide ile özdeşleşmiş kesim Hanbelî âlimlerdir. Elbette her dönemde farklı âlimler farklı yerlerde Ehl-i Hadîsi temsil etmiş ve bu âkidenin mücadelesini vermişlerdir. Mesela Ehl-i Hadîs ekolünde öne çıkanlar arasında Buhari, İbnKuteybe, Ebu Said ed- Darimi gibi âlimler de var. Ehl-i Hadîsin ilk dönem Bağdat temsilcileri, Ebu Bekir el- Hallal, Berbehari ve İbnBatta'dır. İran ve Horosan'da İbn Mende, el- Hattabive Ebdullah Herevi'dir. Hicri 5. ve VI. yüzyıllarda bazı konularda kısmen kelam metodunu benimseyip, te'vili kullanan

âlimlerden Ebu Ya'la ve İbnü-l Cevzi daha ılımlı bir akım izlemiştir. Elbette İbnKudame el-Hanbelî'nin de Selefliliğin yayılmasında ve güçlenmesinde önemli bir rolü vardır.

Ehl-i Hadîs ekolünü güçlendiren ve bugün Seleflilik dediğimiz menheci geliştiren ve ehl-i bid'at ve hurafeye karşı mücadeleyi sistematik bir hale getiren âlim İbnTeymiyye ve İbnü-l Kayyim el-Cevziyye'nin başını çektiği önemli öğrencileridir. İbnTeymiyye ve öğrencileri kendi dönemlerinde İslâm toplumuna bulaşmış itikadî ve menheci birçok hastalıkla mücadele etmek zorunda kalmış ve bu uğurda inanılmaz çabalar sarf etmişlerdir. Bu dönemde bir taraftan Ehl-iBeyt sevgisi adı altında eski Maniheist ve Zerdüşti inançlarını topluma yayan Şîî unsurlar, zühd ve takva adına hulul, vahdet-i vucut ve bin bir türlü itikadî ve ameli bid'at ve hurafeye batmış tasavvuf çevreleri ve İslâm'ı savunmak adına eski bâtil inançlara dayanan felsefe, kelam vb. disiplinleri İslam itikadına karıştıran Mu'tezile, Mürciyye, Kaderiyye, Cehmiyye, Eş'ari, Maturidî vb. fırkalara karşı diğer taraftan Haçlı Seferleri ve Moğol İstilasının İslâm toplumuna verdiği itikadî ve sosyal zararlara karşı mücadele etmişlerdir. İbnTeymiyye ve öğrencisi İbnü-l Kayyim- Seleflilik ile özdeşleştiren şey onların sahip olduğu sağlam ilim ve mücadelelerinde ki cesaretleridir. Özellikle de İbnTeymiyye'nin bütün Ehl-i Hadîs içindeki konumu çok farklıdır. Daha sonra İbnül- Vezir, Şah Veliyullah ve Muhammed b. Ali eş- Şevkânî, Selefliliği diri tutmuş ve modern döneme intikal etmesini sağlamışlardır.

Seleflilik tarihinde İbnTeymiyye kadar önemli olan ve Seleflilik itikad ve menhecine bambaşka bir konum kazandıran ve tarihi süreç içinde zayıflamış menheci tekrar canlandıran bir başka kişi var ki şüphesiz O da Muhammed b. Abdulvehhâb'tır. Muhammed b. Abdülvehhâb Suûdi Arabistan Yarımadası'nda Kur'an ve Sünnet eksenli bir ihya ve davet hareketi başlatmış ve bu uğurda gerek kendisi ve gerekse kendisinden sonra torunları tarafından büyük bir mücadele verilmiştir. Muhammed b. Abdulvehhâb ve torunları dönemi Müslümanların siyasî olarak zayıfladığı, İslâm coğrafyasına yabancı müdahalelerin başladığı, buna bağlı olarak Müslümanların dini ve siyasi birçok yeni kavramla karşılaştıkları ve yeni yozlaşmaların başgösterdiği bir dönemdir. Bir taraftan kökleri ilk dönemlere dayanan içerde ki bâtil inanç, bid'at ve hurafelere karşı çıkılırken diğer taraftan da İslâm toplumunu etkisi altına almaya başlayan yeni bâtil hareket ve fikirlere karşı mücadele edilmiştir. Elbette Muhammed b. Abdulvehhâb ve torunlarının zaman zaman zayıflasa da kendi dönemlerinde siyasî bir güce sahip olmaları davetlerinin

kendilerinden önceki Selefî hareketlere göre daha etkili olmasını sağlamıştır. Muhaliflerinin söylediklerinin aksine Muhammed b. Abdulvehhâb, herhangi bir dış müdahale ve destek sonucu ortaya çıkmış ve yeni bir mezhep veya cemaat oluşturmamıştır. Muhammed b. Abdulvehhâb Ehl-i Hadîs itikadını İbnTeymiyye ve öğrencilerinin yorumları ekseninde kendi zaman ve şartlarına göre yeniden canlandırmıştır. Muhaliflerin Vehhabîlik dediği mezhep veya cemaat hiç olmamıştır. Bugün bu isim veya lakapla anılanların hepsi de kendilerini Ehl-i Sünnet'te bağlı olanlar olarak tanıtıyor ve Vehhabîlik gibi farklı isimleri asla kabul etmemiş ve etmiyorlar. Dolayısıyla Muhammed b. Abdulvehhâb'ın davetini Vehhabîlik gibi farklı isimlerle zikretmek büyük bir haksızlıktır. Bu, Tevhidi daveti Ehl-i Sünnet dışı göstermek gibi kötü bir niyetin sonucudur.

Aslında başından beri anlaşılacağı gibi Selefî âlimlerin en büyük mücadelesi farklı fırkalara ve mezhepler bölünmeye karşı olmuştur. Bu durumda böyle bir menhec üzere olanlara farklı lakaplar takıp, ayırtırmak hiç de samimi bir yaklaşım ve sağlıklı bir değerlendirme değildir. Selefîlik bir bütündür. Fakat dünya şartlarının değişmesi ve Müslümanların karşılaştıkları sorunların farklılaşması her dönemde Selefî âlimlerin farklı konular üzerine yoğunlaşmalarına neden olmuştur. Selefîliğin hangi dönemine bakılırsa bakılsın orada özden uzaklaşmaya ve yozlaşmaya karşı bir mücadele görülecektir. Baştan da dediğim gibi Selefîlik Kur'an'ı Peygamberi bir anlayış ile anlama ve Sünneti Sahabe gibi yaşama hareketidir.

Selefî âlimlerin her dönemde hakkı savunmalarından dolayı galipler ve yönetenlere ters düşmeleri ve sürekli saray kaynaklı eziyetlere maruz kalmaları Selefîliği statükodan uzak tutmuş ve bu hareketin mücadelesini canlı tutmuştur.

İslâm toplumunun siyasî bir karmaşa ile yüz yüze olduğu ve İslâm coğrafyasının sömürgecilerin oyun alanına döndüğü 19. yüzyıl başlarından günümüze Selefî âlimler çok farklı sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. İslâm coğrafyasının parçalanması ve bunun getirdiği yıkım ve yozlaşmaya karşı ümmetin bir ihya hareketine ihtiyaç duyması ve öze dönüş isteği dikkatleri Kur'an ve Sünnet vurgusu ile ön plana çıkan ve dinamik bir yapıya sahip olan Selefîlik hareketine çevirmiştir. Bu dönemde birçok âlim Selefîliği incelemiş ve ondan etkilenmiştir. İslâm coğrafyasının farklı yerlerinden çıkan âlimler, aydınlar ve islahçıların bir kısmı tamamen Selefî bir çizgi takip ederken bir kısmı da Selefîliğe yakın bir menhec izlemişlerdir. Bu durum Selefîliğin farklı şekillerde yorumlanmasına sebep olmuş ve Selefîlik şu üç gruba ayrılmıştır;

Yeni Seleflilik: Muhammed Abduh ve Şeyh Reşid Rıza'nın başını çektiği ve birazda akılcı yönü ağır basan Selefî akımdır. Her ne kadar bu ekol Mu'tezili bazı fikirlere sahip olsa ve bu yüzden yaygın Selefiler tarafından yerilseler de, bu çizgiyi takip edenler çoğunlukla Selefî bir çizgiye sahiptirler. Maalesef bu ekol ortaya koydukları bazı fikirlerden dolayı daha sonra Mealci denilen ve Sünneti inkar eden kesimlere ilham kaynağı olmuşlardır. Yine de günümüze kadar bu akımın başlangıçta ki fikirlerini temsil eden ve Selefliliği ağır basan bazı ilim adamları olmuştur.

Suûd Selefliliği: Suûdi Arabistan Devleti odaklı ve bu devletin siyasî çizgisi ile özdeşleşmiş Seleflilik akımıdır. Bu Seleflilik Suûdi Arabistan'ın politikalarından ve devlet gücünden aldığı destek ile yayılcı bir özellik kazanmıştır. Zaman zaman Muhammed b. Abdulvehhvâb ve torunlarının âkide ve davet yapısı Suûd Devleti'nin Kapitalizm ve sömürgeci güçlere yaptığı hizmeti zorladığı için son zamanlarda kendi politikalarına uygun bir Seleflilik oluşturma çabasındadır. Hatta bunun için zaman zaman Muhammed b. Abdulvehhâb eleştirisi yapıyor ve yeni yorumlar geliştiriyorlar. Bu Selefliliğin temelini Suûdi Arabistan ve krala hizmet eden din adamları ve bu din adamlarının yönlendirdiği eğitim merkezleridir. Bu akımın başını çekenler, Şeyh Nasiruddin Albâni, İbn Bâz, İbn Üseymîn ve Şeyh Fevzan gibi ilim sahasında otoriter âlimlerdir. Bu akım ağırlıklı olarak fikhî meseleler ve bid'at hurafe ve kabir şirklerine tavır almak üzerinde yoğunlaşırken, Suûdi Arabistan politikalarına ters düşen Cihadî Selefliliği Haricilik ile suçlamaktadır.

Cihadî Seleflilik: Seyyid Kutub'un başını çektiği İhvan'ı Müslim'in bazı kesimleri, Selman Avde ve Sefer Havalı ilk baştaki düşünceleri ile ve çoğunlukla el-Kaide'nin benimsediği Seleflilik akımıdır. İslâm Şeriati, İslâm Devleti, hilafet vb. konular üzerinde dururken, emperyalist ve sömürgeci güçlere karşı kesin bir tavır içindedirler. Suûd Selefliliğini Mürçi'e olmakla suçlamaktadırlar. Bu akımın en belirgin düşünceleri Küresel Cihad Hareketi'nin müftülerinden, Abdullah Azam, Şeyh Üsame b. Ladin, Şeyh Muhammed Makdisi, Ebu Katade Filistini, Ebu Basir Tartisi vb. tarafından dile getirilmiştir.

Selefliliğin Türkiye tarihçesine gelince, Türkiye Seleflilik ile çok geç tanışmıştır. Gerçek şu ki Türk halkı şimdi bile medyada çıkan birkaç haberin dışında Seleflilik hakkında çok şey bilmemektedir. Daha önce bilinenler de Selefî karşıtı kesimlerin verdiği bilgilerdir. Buna rağmen Türkiye'nin İslâmi kesimleri Selefliliği Mısır, Suûd ve Ürdün gibi ülkelerde okuyan Türkiyeli öğrencilerden direkt, Seyid Kutup ve Mevdudî gibi muasır

âlimlerin kitaplarını okuyarak dolaylı olarak tanışmışlardır. Yine de Türkiye’de ki bazı Selefî davet çalışmaları yapanları âlim ve çevrelerini saymazsak Selefîliğin Türkiye serüveni Selefîlik açısından tam bir şansızlıktır. Çünkü hem Türk halkının dini yapısı yüzünden buraya geç ulamış hem de tecrübesiz ve hamasi duygular taşıyan gençlerin eliyle tanınmıştır. Şunu çok açık bir şekilde söyleyebilirim; Modern Selefîlik Türkiye’ye ulaşınca kadar Melaciliğe, Suûd Selefîliği Türkiye’ye ulaşınca kadar Mürci’eye ve CihadîSelefîlik Türkiye’ye ulaşınca kadar Hariciliğe dönüşmüştür. Geçmişte ne olacağını bilmemekle beraber bir Selefî olarak Selefîliğin Türkiye serüvenini şimdilik tam bir fiyasko olarak değerlendiriyorum.

Maalesef bugün Türkiye’de Selefîlik adına hareket edenlerin büyük bir kısmı Nebevi davet metodundan ve İslâmî ahlaktan uzak, yaşadığı zaman ve çevre ile sorunlu, şeriatın ruhundan ve maksatlarından bihaber, lafızcı ve sürekli problem üreten kişilerdir. Elbette bu durum Selefîliğin yanlış anlaşılması ve yorumlanmasına sebep olmaktadır. Sonuçta gördüğüne inanan insanımız Selefîliği İmam Mâlik, İmam Şafî, İmam Ahmed ve İbn Teymiyye gibi allâmelerin şahsiyetinde görmek yerine bu sorunlu tiplerin şahsiyetinde görüyor ve böylece yanılıyorlar. Halbuki özü savunan Selefîlik, kafası bâtıllık fikirlerle bunalmış, bid’at ve hurafeye batmış ve her şeyden daha fazla gerçek bir âkide ve ibadet anlayışına muhtaç insanımızın derdine derman olacak niteliktedir.

Bir Selefî Olarak Türkiye'yi Sosyal ve Dini Açıdan Değerlendirir misiniz?

Osmanlı devlet yapısı ve toplum hayatının hâkim olan sûfi İslâm geleneği Cumhuriyet Türkiye’si ile yerini seküler laik bir idareye bıraktı. Rejimin tüm baskısına rağmen Anadolu halkları geleneksel İslâm’ı bir şekilde devam ettirdi. Ortadoğulu bazı yazarların Türkçeye çevrilmesi sonucu özellikle Seyyid Kutub, Muhammed Abduh, Afkani, Hasan el- Kara, Mevdudî gibi fikir adamlarının etkisiyle var olan İslâm’ı anlayışı reddeden tevhid temelli gruplar 1980’li yıllarda ortaya çıkmaya başladı. İşte bu arada Suûd üniversitelerinden mezun olmuş ya da oradaki akımdan etkilenmiş bir takım kişiler başta Ebu Said Yarbuzî (Mehmet Balcıoğlu) ve arkadaşları ile Selefîlik Türkiye’ye girdi. Akabinde açılan yayınevleri ve İbn Teymiyye, İbn Kayyim, İbn Kesr, Muhammed b. Abdulvehhâb, Binbas, İbn Useymîn gibi Selefî fikir önderlerinin kitaplarını tercüme ederek özellikle üniversite çevrelerinde Selefîliği yaymış oldu. Avrupa’daki işçi çocukları, Kuzey Afrikalı Selefî gruplar ile temas ederek öğrendiklerini Anavatandaki yakınlarına aktardı.

1990'lı yıllarda yükselen İslâmi akım gençliğin bu konudaki arayışı Selefliği geniş alana yaydı. İnternetin ve sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı 2000'li yıllarda ise teknolojinin tüm imkanları tebliğ çalışmaları için kullanıldı. Haftasonu piknikleri, seminerler, derneklerde yapılan haftalık ders programları bu dönemde yoğunlaştı. Irak'ın işgali, Suriye'deki siyasî istikrarsızlık, Türkiye'deki muhafazakar hükümet Selefler arasında kırım ve ayrıştırma oluştursa da bu topraklarda Seleflik; Hanefi ve Şafii fikhından sonra üçüncü sünni oluşum olarak devam edecektir.

Türkiye, İslâm coğrafyası üzerindeki diğer ülkelere göre sosyal yönden çok zengin bir ülke olmakla beraber temelleri Batılı ve laik temeller üzerine kurulmuştur. Aslında bir yanı ile kökleri İslâm medeniyetine dayanan diğer yönü ile sürekli Batı'ya yönelen Türkiye kendi içinde birçok çelişki yaşamaktadır. Kendi tarihi, medeniyeti ve halkının değerleri ile çelişen Türkiye dinî, siyasî, hukuki ailevi vs. birçok sorun yaşamaktadır. Kur'an ve Sünnet'tin koyduğu yaşam esasları çerçevesinde değerlendirdiğimizde Türkiye'nin sosyal yapısı İslâm medeniyetinden izler taşısa da büyük oranda Batılılaşmış ve laikleşmiştir.

Türkiye'nin dini açıdan değerlendirme konusuna gelince, öncelikle Anadolu, Mezopotamya ve Ortadoğu halklarının İslâmlaşma süreci, bu süreçte rol oynayan etkenler ve inançlarına etki eden faktörleri doğru değerlendirmek lazım. Elbette bu çok hassas ve geniş bir konudur. Bununla beraber kısaca şunu söyleyebilirim. Mezopotamya ve Ortadoğu'da olduğu gibi Anadolu halklarının bugünkü inançlarına etki eden birtakım faktör vardır. Mesela Emevilerin ırkçı politikaları, Abbasi Devleti'nin yanlış yönetim yöntemleri, bu halkların daha önceki köklü inanç ve kültürleri, topraklarının stratejik yapısı, Helenizm ve Aryan kültürünün varlığı inançlarına büyük oranda etki etmiş ve tevhid inancına saf ve nezih haliyle ulaşmalarına engel teşkil etmiştir. Türk, Fars, Kürt vb. halklar her zaman farklı inançları bir arada yaşamışlardır. Bu durum İslâmlaşmalarından sonra da devam etmiştir.

Özellikle de Türklerin İslâmlaşırken Mürci'e âkidesi ile tanışmaları ve bu âkideyi benimsemeleri, fıkhıta Ehl-i Re'y olan Hanefi mezhebine tabi olmaları, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk başlarda Alevi-Bektaşî bir inanç sistemine sahip olması ve sünnilenirken de tasavvufun etkisi altında kalması, buna bağlı olarak da daha çok batinî ve mistik bir inanç sistemine sahip olması Türkiye'nin bugünkü inanç sistemini ortaya çıkarmıştır.

Türkiye'nin bugünkü din anlayışının temelini Aryan kültürünün ürünü olan İrani inançlar, kökü çok farklı inançlara dayanan tasavvuf ve Cumhuriyet Dönemi sonrası ortaya çıkan laik din anlayışı oluşturmaktadır. Bundan dolayı Türkiye'de içinde şirkin çok farklı çeşidini barındıran, tasavvufun ürünü bir çok bid'at ve hurafe ile süslenmiş ve tamamen laik düzene uyum sağlayan bir din anlayışı hâkimdir. Elbette bu çarpık ve batıl inanç sadece itikatta kalmıyor aynı zamanda amel ve ahlakta da zahir bir şekilde baş göstermektedir. Böyle bir dinin Kur'an ve Sünnet'e dolayısıyla tevhid inancına ne kadar uzak olduğu aşikardır.

Bu durumda bu inanç sistemine karşı Nebevi yöntemler üzerine bina edilmiş bir mücadele geliştirilmelidir. Halka tekfirci bir yaklaşımdan ziyade hikmetle ve merhametle yaklaşılmalıdır. Piyasada din adına dolaşan her türlü bâtil inanç teşhir edilmeli ve karizması çizilmelidir.

Selefilik- Vehhabîlik Aynı Şeymidir?

Günümüzde Selefilik dendiği zaman akla ilk gelen İbn Teymiyye ve Muhammed b. Abdulvahâb'dır. Aslında bu Vehhabîlik yaftası akıma hasım olan gurupların iftirasıdır. Çünkü Şeyhin babasının adı Abdulvehhâb'dır. Sûfi akımlar Kur'an ve Sünnet eksenli bu hareketi kendilerine mihlif gördükleri için sanki başka bir dinmiş imajı vermek için böyle bir söylem geliştirmişlerdir.

Suûdi Arabistan'ın Uygulamaları Selefilik midir?

Suûdi hanedanı günümüzde dedelerinin anlayışını terk ederek Amerikan eksenli bir yönetim anlayışını benimsemişlerdir. Her ne kadar görünüşte Selefi âkide mevcutmuş gibi görünse de uzaktan yakından ilgileri yoktur.

İslâm Dinin Temel Kaynağı Olan Kur'an- Kerim ve Sünnet Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?

İslâm dininin iki temel referansı Kur'an ve Sünnet'tir. Bir mesele hakkında Kur'an'da delil var ise Sünnet'e bakılmaz. Kur'an da delil yoksa ikinci kaynak olan Sünnet'e bakılır

Selefilik ile Nasıl Tanıştınız ve Bu Davete Nasıl Başladınız?

1972 yılında Ayvacık/Çanakkale Çaltıköy'de doğdum. Edremit Endüstri ve Teknik Lisesi'ni bitirdim. Ezine/Çanakkale'de yaşamaktayım ve esnafım. Çağrı-Der(Menemen)

Başkan yardımcılığı görevini yürüterek davet çalışması yapmaktayım. 2005 yılında hacca giden anneme verilen “Ey İslam Kardeşi” kasedini dinlediğimde benim bunca yıl içimden geçip ama bir türlü dillendiremediğim gerçeği duydum. İki yıl bu kasedin içindeki bilgilere ulaşmak için çaba sarfettim. Bölgemizde böyle bir bilgiye sahip birinin olmaması beni yıldırmadı, kasedin dağıtıldığı yer olan Suûdi Arabistan’a gittim. Medine İslâm Üniversitesi hocalarından Şeyh Abu Abdurrahman ve diğer hocalardan bilgi alarak Selefî itikadi öğrendim. Davete ilk olarak Sünnetullah gereği benimle birlikte Medine’de bulunan eşimden başladım, ülkeme dönünce ilk kendi ailem eşimin ailesi ve yakın arkadaşlarımla devam ettim. Daha sonra ülkenin çeşitli yerlerinde bulunan dernekler ile seminerlere katıldım. Halen Çağrı-Der başkan yardımcısı sıfatı ile toplantılar tertip ediyoruz.

Türkiye’de Dinî Anlatmada Kullandığınız Araçlar Nelerdir?

Dinî anlatmada mevcut görsel ve yazılı her türlü araçtan faydalanıyoruz. Dernekler aracılığı ve haftalık dersler yapıyoruz, yani her türlü imkânı kullanarak akideyi topluma yayıyoruz.

Kimlerden Ders Aldınız, Hangi Kaynakları Kitapları Takip Ediyorsunuz ve Hangi Dersleri İşliyorsunuz?

Ders aldığım âlimlerin bir kısmı şunlardır:

Şeyh Abu Abdurrahman

Abdullah Yolcu

Ebu Enes

Ebu Zerka

Ubeyullah Arslan

Şemsettin Özaykan

Talha Bekret

Feyzullah Birişik

Şeyh Yasir Burham

Şeyh Adil Yusuf

Ebu Bekr Tartusi

Şeyh Ebu Erva

Yararlandığımız Bazı Kaynaklar:

İbn Teymiyye- -----Feteva

İbn hacer Eleskelani--- Fetül bari

İbn Kesir ----- Tefsiri

İbn Recep El Hanbeli

Muhammed Bin Abdulvehhab

Binbâz

İbn Useymîn

Şeyh Nasuriddin Albani

Okutulan Dersler: Dernekteki dersler muhtelif konular içerir: Âkide, fıkıh, siyer gibi Şer'i konulardır. Genelde kışın yapılır yatsı namazından sonra yapılır.

Dernek Giderleriniz Var ve Yaptığınız Çalışmalar Maddiyata Dayanıyor. Maddi İhtiyacı Nasıl Karşılıyorsunuz?

Dernek giderleri gönüllüler tarafından karşılanmaktadır.

Türkiye'de Her İlde Temsilcileriniz var mı?

Bize bağlı(Çağrı- Der) İzmir, Aydın ve Manisa'da dernekler vardır. Ülke genelinde birbirinden bağımsız ya da birlikte hareket eden her ilde dernekler bulunmaktadır. Bursa'da Hadis Akademisi, Manisa'da kız Kur'an kursumuz bulunmaktadır.

Türkiye'deki Davet Çalışmalarını Yapanlar(Selefler) Arasında Birlik Var mı?

Türkiye genelinde bütünlük yok. Bazı durumlarda 10-15 dernek bir araya gelip etkinlik yaptığı da olmuyor değil.

Selefi Davet, Türkiye'de Dini Algı ve Yaşantıya Katkı Sağlıyor mu?

Tabii ki sağlıyor. Özellikle bid'at ve hurafeler konusunda etki alanımızdaki çevreyi ciddi boyutta etkiliyoruz. Yeniden öze dönüşü sağlama konusunda önemli mesafeler alınmış bulunmaktadır.

Türkiye'deki Selefi Davetin Geleceğini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Belli bir coğrafya ile sınırlandıramayacağımız bu hareket Adem atadan bu güne nasıl geldiyse bundan sonrada Allah Teala'nın takdir şekilde devam edecektir.

İleriye Dönük Baktığımızda Ne Gibi Çalışmalar Yapmayı Düşünüyorsunuz, Hedefleriniz Nelerdir?

İnsan hayatında üç evre vardır. Dün, bugün ve yarın. Dün geçti yarının keyfiyeti meçhul bize lazım olan ise bugündür. Biz bugünü dolu olarak nasıl geçirebiliriz günden nasıl istifade edebiliriz ona bakarız. İlersi için planlar yapmış olsak da bize ait olmayan zaman için şimdiden konuşmak yersizdir.

ŞEMSETTİN ÖZAYKAN İLE MÜLAKAT

8-12 Haziran 2015 tarihinde Altınoluk/Edremit/Balıkesir Altın Otel’de Çağrı-Der (Menemen/İzmir) 3. İslam Kardeşliği Tatil ve Buluşma Semineri düzenlemiştir. Şemsettin Özaykan bu seminerde ders vermiştir. Kendisiyle 11.07.2015 tarihinde 12.00-14.00 saatleri arasında mülakat yaptık ve aşağıdaki metin mülakatın ses kaydından elde edilmiştir. Ses kaydı arşivlenmiştir.

Mülakattan Önce Selefilik Hakkında Konuşurken Şemsettin Özaykan’ın Anlattıkları

Biz Sahabe kesimini takip ediyoruz. Biz Sahabenin doğru olduğuna inanıyoruz. Sahabe ve Sahabeyi takip eden âlimler ve günümüze kadar dört mezhebin imamı da bu ekolara bağlı, Kur’an-ı Kerim ve Sünnete bağlı olmak şartıyla ana temel bağlı olmak şartıyla. Yenilikleri kabul etmiyoruz diye bir şey yok yani. Bugünün şartlarında ne varsa onları kullanıyoruz. Onlar piknikler, otellere toplanıp seminerler yapmadılar böyle bir şey yok deriz ancak İslâm’ın ana temelini aykırı olmadığı için bizim için sorun yok. Burda önemlisi nedir en önemlisi; vahyi koruma. Vahiye rahmet var. Yaşamaya elverişli, her zamana hitap ediyor. O vahye ulaşmak gerekir. İnsanları Nas’a bağlama yani. Şimdi sen namaz kılınca Hz. Muhammed’in namazıdır kılıyorsun Ebu Hanefi’nin mezhebi değil. Ebu Hanefi’nin mezhebi de Hz. Muhammed’in namazını anlatıyor zaten, bu benim şeyhimden aldığım şey değil yani. Rasulullah’ın elini bağladığı, Rasulullah’ın elini kaldırdığı gibi O’na benzemeye çalışmaktır. Öbür tarafında din adına çok fazla bid’at ve hurafe vardır: Baş kesen var, Hariciler var, Şia var. Şîilerin dört yüz milyon nüfusları vardır dünyada. Onların din anlayışlarıyla bizimki aynı değil, onlarda İslâm İslâm, din din, Kur’an Kur’andiyorlar . Böyle durum var şu anda.

Selefilik Nedir, Selefiligi Nasıl Anlamalıyız?

Liderleri Hz. Muhammed’dir, menheçleri Kur’an- Kerim ve Sünnet’tir. Dört halife, bu halifelerle beraber çok büyük âlim Sahabeler, Sahabeler içinde de çok büyük âlimler vardır, dört büyük mezhebin imamı Selefilik’in liderleridir. Fıkıhta dört mezhebin imamı, itikatta dört imamın âkidesi aynı zamanda, dört mezhebin akidesi var. Ebu Hanefi diğer kardeşlerinden biraz ayrılmıştır bazı konularda ters düşmüştür yani. Biz Ebu İmam Hanefi’nin fikhına bağlı olduğumuz gibi O’nun akidesine de bağlıyız. Biz akidede Eş’ari,

Maturidî, Fıkıhta Hanefî tasavvufta Nakşibendiye bağlıyız diye böyle bir şey yok. İmam Şafîî ibadet yapmıyormuydu Allah'a, Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer, Hz. Osman'ın âkidesi nasıl; Onlar âkidenin de imamları aynı zamanda. Böyle birey olur mu, bu parçalanma sonradan geldi. Biz bu parçalanmayı kabul etmiyoruz, doğru değildir.

Seleflilik Vehhabîlik Aynı Şeymidir?

Seleflilik ile Vehhabîlik aynı şey değildir. Birincisi Vehhabîlik var mı; sadece Necd bölgesinde Suûdi Arabistan topraklarına düşen bir bölgede üç yüzyıl önce Abdullah b. Abdulvehhâb adında biri çıkmış ve insanların İslâm anlayışları doğru olmadığı, Kur'an ve Sünnet'ten uzak durdukları, babası Osmanlı tarafından kadı kardeşi de orda kadıdır. İlim tahsil etmiş meşhur bir aile çocuğudur. Irak'ta, Şam'da, Medine'de okumuş sonra okuduğu hocaları ile bu fikrini paylaşınca hocaları da bizim gücümüz yetmez , bunlar doğrudur, hurafedir ancak biz yapamayız demişler. Yönetim, halk, toplum, cehalet, kabileler, aşiretler ve kendisi biraz cesaretlidir ve ben buna karşı çıkabilirim, bildiğim kadarıyla Kur'an ve Sünnet'e çağırabilirim demiş. O bölgede insanları Kur'an'a, âkideye çağırılmış. 60-70 yıl öyle hizmeti vardır. Sonra Abdurrahman yerine geçti ve bunlar güçlendiler o bölgede. Osmanlı Mısır'dan Mehmet Ali paşayı gönderdi ve onları yok etti Oğlu Abdurrahman İstanbul'da idam edildi. Ailesi sürgün edildi. Bir kısmını Mısır'a bir kısmını Hindistan'a bir kısmını İstanbul'a sürgün ettiler. Bunlar sonraki yönetim değişmesiyle genel af çıkınca tekrar memleketlerine döndüler ve hareket tekrar başladı. İbrahim paşa müsaade etti. Vehhâbiler bana göre kendini Vehhâbi gören; Selef'in bir koludur. Selefliliğin tümü değildir. Fıkıhta Hanbelîdirler Selef Fıkıhı Hanbelî fıkıhı değil ki, Şafîîler de bir koludur Hanefîlerde bir koludur. Selefliliğin bir boyutunu temsil ediyorlar tümünü temsil etmiyorlar. Vehhabîler eşittir Selefiler bu doğru değildir yani. Bu büyük menheci böyle bir guruba mal etmeye biz karşıyız yani. Nurcular da öyle, Nurcular da İslâm'ın bir bölümünü temsil ediyor, Süleymancılar da bir kısmını temsil ediyorlar yani. İslâm eşittir Nurcular, İslâm eşittir Süleymancılar, İslâm eşittir tasavvuf bu doğru değildir yani. Allah'ın dini her toplumdaki her meşrepten daha geniş ve hepsinin üstündedir.

Suûdi Arabistan'daki Uygulamalar, Dini Anlayış Selefî' midir?

Suûdi Arabistan'daki âlimlerin görüşleri umumen Selef menhecine bağlıdır. Ha bu bağlılık ne kadar güçlü ne kadar zayıf o tartışılır yani. Biz şimdi Hanefiyiz ama Türkiye'de ne kadar Hanefî fıkım biliyoruz, doğu Şafîî'dir ama doğudakiler ne kadar Şafîî'ye

bağlıdırlar. İmam Şafî'nin üzerinde olduğu hayat tarzı, fikhî, ameli, yazdığı kitaplar, Kur'an ve Sünnet'i tasfiye etmesi bu uğurda mücadele etmesi, hakkı söylemesinde ne kadar bağlılar yani Şafîler burada ne kadar Şafî'ye bağlıysa, Türkiye'deki Hanefi kardeşlerimiz ne kadar İmam Hanife bağlı iseler Arabistan'daki kardeşlerimiz de o kadar Selef Menhecine bağlıdırlar. Ha orda imkânları daha farklı Mekke, Medine, Hac, Dili Arapçadır. Biz öğrenci yetiştiriyoruz beş altı yılda zor Arapça öğretiyoruz orda adam Kur'an-ı kerim'i ezberleyerek manasını öğreniyor yani. Onların özellikleri imkânları vardır. Ama Selef menhecinin en büyük âlimleri Hindistan'da, Mısır'dadır. Şeyh Hamdi Selefî Kürt âlim Kuzey Irak'ta en büyük Selef âlimidir. Şeyh Erbanî Arnavut kendi Ürdünlü en büyük Selef âlimidir. Suûdi Arabistan ya da Arabistan devletine bağlı bir ekol değildir yani. Bunu gören art niyetlidir.

Türkiye'de Selefilik Menheci Zamandan Beri Vardır ?

Hz. Muhammed'in dini Türkiye'ye ulaştığı günden itibaren Selefîler vardı bu ülkede. İsmi bilinmeyen Kur'an-ı Kerim ve Sünnet'e çağıran, sahabeye bağlı olan, amelde Kur'an ve Sünnet'e bağlı olan ve bid'ata karşı olan herkes Selefî'dir. Bize göre okumayanlar, tasavvufun pençesine düşmeyen herkes Selefî'dir. Sûfi olmayan, bir şeyhe bağlanmayan, aşırı tarikatlara bağlanmayan, avam dediğimiz kişilerin fitratı sağlamdır temizdir, namaz kılıyor, ibadetini yapıyor, içki içmez, ölümüne bir kadın zina yapmaz, hırsızlık yapmaz işte istisna budur yani. Bize göre toplumun sûfi olmayan herkesimi Selefîdir, hocalarımız bize böyle anlattılar.

Dini Davette Selefî Metodlar Nedirler?

Metodlar ikiye ayrılır: 1)Tevkifi dediğimiz Hz. Muhammed'in uyguladığı metodlar var, Kur'an metodu var en başta, bu dine çağıran metod Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an-ı Kerim Allah'a çağırıyor. Rasulullah'ın metodları vardır. 2) Bir de İctihadî metodlar vardır, zamanın şartlarına göre.

Dinî Davette Kullanılan Araçlar, Materyaller Nelerdir?

Seminer, toplantılar, kitaplar, dergiler, dernek faaliyetleri, medrese dersleri gibi birçok materyal kullanıyoruz. Çağın getirdiği müspet olan her şeyi kullanıyoruz. Zamanın bütün nimetlerinden faydalanacağız yani. Ben gemiye uçağa binmeyeceğim diye öyle bir şey yok. Niye uçağa binmiyorsunuz diye bizimle dalga geçiyorlar yani ama niye binmeyeyim ki demiri yaratan Allah'tır, akli veren Allah'tır. Hz. Muhammed olsaydı özel

uçak olurdu özel uçak kullanırdı belki. Arapların en iyi devesine Hz. Muhammed biniyordu, Arapların en iyi devesi Hz. Muhammed'in devesiydi.

Selefi Dini Menhecin Türkiye'deki Dini Yaşama Katkısı Nasıl?

şimdi bak kardeşim Rasullah diyor ki: "Muhakkak her beldede hakkı söyleyecek insanlar vardır." Az olur çok olur fark etmez, toplum onu dinler dinlemez o ayrı meseledir. şimdi Peygamber geliyor hakkı söylüyor hiç kimse inanmadığında o Peygamber gidiyor ya. Mutlaka ve mutlaka her beldede her köyde mutlaka ve mutlaka hakkı söyleyecek hakka çağıracak insanlar vardır. Bu kardeşlerimiz bazen zayıf olur bazen de güçlü olur. Suûdi Arabistan'da güçlü oldular, Mısır'da bazı beldelerde güçlüdürler, Hindistan'da İbn Teymiyye niversitesi var, çok hadis ezberleyen alim var yani, Hindistan'da bir buçuk milyar Müslüman var. Hindistan deyince Pakistan, Bangladeş, Hindistan'ın içindeki Müslümanlar. Biz böyle inanıyoruz yani her yerde burada, Amerika'da bile hakka çağıracak, hakkı söyleyecek, hakkı temsil edecek insanlar mutlaka vardır. Fransa'da da var. Kâfirlere bu din ulaşır, ulaşmıştır istese de istemese de. Ha ulaştıranlar da bazen sıkıntı oluyor, zayıf oluyorlar, bazen güzel anlatamıyorlar. Bazen ama onların araştırması, akıllarını kullanmaları bu bize ulaştı bu bize geldi deyip, sen nasıl hocasın sen nasıl meal okumadın diyerek kızabilirler, bu onların hatalarıdır ama onların tavsiye ettiği kitap doğrudur. Onun hata yapması karşıdaki kişi de, o hata yaptı ya yok ben de bu kitabı okumam bana uygun olmayan yollarla ulaştı dememesi gerekir çünkü bu kişide akıl var. Bu eğitim böyle gerektiriyor yani. nce bir okuyayım dinleyeyim demeli. Dünyanın her yerinde Allah'ın kuralını ikame edecek ve bugün hakkı teslim eden Müslümanlardır devletler değil. Müslümanlar hakkı teslim ediyorlar. şişler de İslâm'ı temsil ediyorlar biz onlara bid'atçı hurafe desek bile ama şişler kâfirlere karşı Müslüman'dırlar. Mesela şia mezhebi Fransa'ya gitse Fransızlara İslâm'ı anlatsalar ve sonucunda da bütün Fransızlar şiş oldular diyelim bu onların ilk durumundan daha iyidir. Haricîler İnsanlara İslâm'ı anlatsalar oradakiler de Harci olsalar kâfir olmaktan daha iyidir. Çünkü insanlar ki gruptur: Müslüman ve kâfir. Biri Allah'a inanıyorsa işimiz yüzde doksan kolay olur. Biri dese ki bir Alevi var ben Müslüman'ım diyor işimiz yüzde doksan kolay olur değil mi çünkü ben Müslüman'ım diyor. Allah haktır, Peygamber haktır diyorsa yüzde doksan başarıyı yakaladık, o zaman bu hakkı anlatmaya başlayacaksın işte dinde namaz var oruç var şu var bu var bunların yapalım deriz. Biri dese ki ben Allah'a inanmıyorum konu değişti. İslâm'ı kabul eden ile etmeyen arasında çok ciddi fark vardır.

Türkiye’deki Selefî Davet’in Geleceğini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Türkiye’deki Selefîlerin önünde iki büyük tehlike var: Birincisi eğitim eksikliği çünkü tercüme yollarla bu işi öğreniyorlar, bu eksiktir. Selef ekolü, âlimlere bağlı olmak gerekir, kaynaklara bağlı olmak gerekir. Selef’in bir ekolü bir de ahlakı vardır. İkincisi: Türkiye’deki Selefîler, dışarıdaki kardeşlerinden çok çabuk etkileniyorlar, bu da ilmin eksikliğinden kaynaklanıyor. Yani Suriye’deki olaylar, Türkiye’deki Selefîleri yeterince etkiledi hatta Selefîler Nasrullah’ı savunuyorlar, bizim doğuda Selefîler Şîîleri savunuyorlar. Niye çünkü bu pkk’ye karşı görev yapıyor diye böyle bir şey var. Bu Türkiye’deki Selefîlerin geleceği, Selefî hareket sosyal bir harekettir, toplumsal bir harekettir. Yönetime geçmeyi hedeflemez ama asıl hedefimiz Allah’a ibadet etmektir, insanlara hakkı ulaştırmaktır. İnsanlar kabul ederlerse teşekkür ederiz çünkü hakları bize geçti. Kabul etmesseler, kıyamette Allah diyecek ki: benim dinim size ulaştı niye inanmadınız. Kabul ederlerse ederler etmezlerse bizi ilgilendirmez. Bizim metodumuz budur yani illa bir yönetime geçelim ya da yönetim yoluyla şunu yapalım bunu yapalım gibi öyle bir şey yok öyle bir metodumuz yok. Toplum ıslah oldumu; toplum âlimlerini başına getirir. Toplum ıslah oldumu bu dine hizmet eder sahip çıkar. Mısır’ın tecrübesi beni çok düşündürdü, Mursî geldi ve toplumun %25-30 arkasında olduğu halde dayanamadı yani. Erbakan hoca geldi Türkiye’de İslâmcıydı iyi anca dayandı. Biz istiyoruz ki Müslümanlar bütün olsunlar. Müslümanlar güçlü oldu mu, hakka döndük mü, Kur’an-ı Kerim’de döndük mü ve Sünnet’i yaşadık mı mutlaka bizden bir veli çıkacak mutlaka Halife çıkacak ve Allahu Teala Müslümanları yeryüzünde söz sahibi yapacak. Mutlaka olacak yani bu iş. Bizim metodumuz böyle bir metottur, böyle bir metoda başvuruyoruz. Onun için Selef akidesi şiddete başvurmaz kardeşim. Şiddete başvuran Selefî değildir hatta Müslüman değildir diyebiliriz, o ayrı mesele. Selefî bid’ata, hurafeye karşıdır. Selef Akidesi, tekfirci değildir. Muhalifi; ben Müslümanım İslâm’ı kabul ettim diyen insana asla sen kâfirsin sen murtetsin demez. Bu söz küfürdür der ama tekfir etmez ya da tekfir etmek için âlimlere başvurur. Tekfir İslâm’da âlimlerin işi değildir kadıların işidir. Biri kâfir olduğu zaman mahkeme yolu olur. Âlim, bir kadına senin eşin kâfirdir nikah düşmüştür diyemez. Örneğin bir kadın benim eşim Kur’an-ı Kerim’e ayak bastı diyerek mahkemeye başvurur ve nikahın hükmü neyse bunu kadı verir. Bak kardeşim bu metod rahmet metodudur. Hz. Ali’nin Haricîlere duruşu bellidir, Hz. Ömer’in duruşu bellidir. Sahabeler yeryüzüne yayıldılar ve küfür toplumun içine daldılar ama onlara İslâm’ı en güzel biçimde anlattılar. Dinde asla zorlama yoktur, bu bizde asıldır. Kabul

ederse menhecimizdir, kabul etmezse amenna. Sûfi misin sûfisin burada sorun yok ama şeyhlerden medet umuyorlar, ölülerden medet umuyorlar bu yanlıştır. Burda tevhit meselesi vardır çünkü şeyhler de senin gibi birisidir senin gibi Müslüman'dır, salih bir kuldur. Namazla oruçla sağlam bir âkideyle o makama gelmişse sen de böyle yaparak bu makama gelebilirsin. Bizimle Allah arasında en büyük vesile Hz. Muhammed'dir, Hz. Muhammed'in getirdiği İslâm'dır. Allah'ın emirleri ve yasakları sağlam bir şekilde bize ulaştı. Türkiye'de devletin kurduğu cemaatlar tarikatlar vardır. Bu cemaatların ve tarikatların engelini aştığımızda Türkiye'nin% 90'ı Selefi'dir.

HÜSEYİN CİNİSLİ İLE MÜLAKAT

Hüseyin Cinisli ile elektronik ortamda yapmış olduğumuz mülakat arşivlenmiş ve Tez'e ek olarak sunulmuştur. İslam davetçisi Hüseyin Cinisli, İlim Araştırma Eğitim, Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'nde dersler vermektedir. Seminerlere katılmakta, kitap yazarak davet çalışmaları yapmaktadır.

Selefilik Nedir, Selefilik Nasıl Anlaşılmalıdır?

Selefilik, Kitap ve Sünnet'te övülmüş ve tezkiye edilmiş olan, kendilerine ihsân ile tâbi olanların kurtuluşa ereceği Sahâbe-i Kirâma ve onlara güzellikle uyan sonraki iki neslin yollarından yürümek, Kitâp ve Sünnet'i onların anladığı gibi anlamak, onların yaşadığı gibi yaşamaktır. Bu zaten "Selefi" şeklindeki nitelemeden de açıkça anlaşılmalıdır. Selef öncekiler demektir ve bununla ıstılahta Sahâbe ve onlara güzellikle tâbi olan iki nesil kastedilir. Selefilik, çağdaş bir fikir akımı ya da yorum değildir. Sahâbenin yolundan sapan fırkaların hilâfına Sahâbenin yolunu izleyen ve onlara güzellikle tâbi olan Tâbiin ve Tebe-i Tâbiîn yoludur. Asırlar boyunca da sonraki asırlarda sokuşturulan ve dînin sâfiyyetini bozan unsurlardan arındırarak ilk nesiller zamanındaki berrak ve duru dîne davet edenler Selefidirler. Bugün iştihâr eden adı Selefiliktir, dün Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaattir, bir başka zaman diliminde Ashâbu'l-Hadîstir, başka bir yerde Ehl-i Eserdir. Selefilik Ümmet-i Muhammed'in tümünü dîne sonradan sokulmuş akîdevi ve amelî bütün bid'atları terk etmeye ve dîni o mubârek asırlardaki gibi anlayıp yaşamaya davet etmektedir.

Selefilik/Vehhabîlik aynı şey midir?

Vehhabîliğin kendisine nisbet edildiği âlim Muhammed b. Abdulvehhâb et-Temîmî en-Necdî Ehl-i sünnet ve'l-Cemaat'ın tarihteki en büyük üç davet imâmlarından biri ve sonuncusudur. Bunların birincisi Ahmed b. Hanbel, ikincisi Ahmed b. Teymiyye, üçüncüsü de Muhammed b. Abdulvehhâb'dır. Muhammed b. Abdulvehhâb'ın daveti kelimenin tam anlamıyla Ehl-i Sünnet/Selefi davettir. Vehhâbilik ile eğer gerçekten Muhammed b. Abdulvehhâb'ın âsârında sâbit olan âkide ve menhec kastediliyor ise bu anlamda Vehhâbilik muhâliflerin Ehl-i Sünnet'e/Selefilere taktığı bir isimdir ve aynıyla Sünnîliktir, Selefiliktir. Eğer Vehhâbilik denilerek adâlet ve insaf yoksunu muhâliflerin

asılsız, delîlsiz, burhânsız attıkları iftirâlar kastediliyor ise Muhammed b. Abdulvehhâb da, Seleflik de bundan uzaktır.

Suûdi Arabistan'ın Uygulamaları Seleflik midir?

Suûdi Arabistan Devleti'nin uygulamalarında Kur'ân'a ve Sünnet'e uygun olanlar olduğu gibi aykırı olanlar da vardır. Söz konusu devlet her ne kadar mubârek Selefî davete ve ulemâsına sahip çıkıp destek verse de ve bu yüzden Seleflik ile birlikte anılsa da bu devletin tüm uygulamalarının dîne uygun olduğu söylenemez. Dîne uygun olmayan bir şey zaten Seleflik ile nitelendirilemez.

İslâm Dinin Temel Kaynağı Olan Kur'an-ı Kerim ve Sünnet Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?

Soruda geçtiği gibi Kur'ân ve Sünnet İslâm dîninin temel kaynağıdır. Her ikisi de dînin kendisinden öğrenildiği birbirinden ayrılmaz ve ayrı değerlendirilemez kaynaklarımızdır. Onları, onları bize nakleden Sahâbe gibi anlar ve tatbîk ederiz. İçerdikleri ilim, öğüt, yönlendirme ve hükümlerin bütün zamanlarda ve bütün mekânlarda yeterli ve geçerli olduğuna inanırız.

Selefî Davette Türkiye'de Dini Algı ve Yaşantıya Katkı Sağlıyor mu?

Selefî davet Türkiye'de delillerin araştırılmasına, dine sonradan sokuşturulan bid'at ve dalâletlerin terk edilmesine, geçmiş ve ataları kör taklidin ortadan kalkmasına, umumî anlamda dini uyanışa çok büyük katkılar sağlamıştır. Karşıtlarını ve muhâliflerini bile ciddî anlamda etkilemiştir. Selefî davetin Diyanet İşleri Başkanlığı üzerinde ve İlahiyat camialarında da etkisi çok belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Ancak maalesef bu etki ve katkılar genellikle cüzî kalmaktadır. Selefiliği topyekün bir şekilde kabûl edenlerin yeni yetişen nesille ve oldukça az olduğu gözlenmektedir.

Türkiye'deki Selefî Davetin Geleceğini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Her yerde olduğu gibi Türkiye'de de Selefî davet çok yakında en baskın dîni ekol olacaktır.

İleriye Dönük Baktığımızda Ne Gibi Çalışmalar Yapmayı Düşünüyorsunuz, Hedefleriniz Nelerdir?

Çalışmalarımız bugün ve yarın, bütün Müslüman kardeşlerimizi dînlerinin özüne döndürmek üzere birebir ilişki ile her insana ulaşmak ve onların da etraflarını aydınlatmalarını sağlamaktan ibârettir.

